

Lei 6

A. Grin Căpitanul DUKE

A. Grin

Căpitanul DUKE

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Coperta de *T. Faludi*

A. GRIN

Căpitanul Duke

POVESTIRI

Traducere de
PETRE SOLOMON şi
A. CHIŞINEVSCHI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ
Bucureşti — 1964

А. Грин
din volumul
ИЗБРАННОЕ
Издательство «Правда»
Москва 1957

A. GRIN

Căpitanul Duke

POVESTIRI

Traducere de
PETRE SOLOMON şi
A. CHIŞINEVSCHI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ
Bucureşti — 1964

Alexandr Grin

Scriitorul Grin — Alexandr Stepanovici Grinevski — s-a născut la Viatka în 1860.

Tatăl lui, contabil, a trăit în mizerie.

Viaţa tînărului Grin a fost un nesfîrşit şir de greutăţi, orînduirea ţaristă răpindu-i încă din anii copilăriei încrederea în realitatea înconjurătoare. Încercînd să evadeze din această realitate, „el a început să scrie şi a creat în cărţile sale o lume a oamenilor veseli şi îndrăzneţi, o ţară neasemuit de frumoasă, plină de soare şi hăţişuri înmiresmate, care nu există pe hartă, şi întîmplări uimitoare, care te ameţesc cu un pahar de vin" (K. Paustovski).

Pînă în 1912, cînd a început o perioadă mai bună a vieţii sale, perioadă în care a scris aproape fără întrerupere, Grin a trecut prin nenumărate şi grele încercări: a fost marinar, muncitor în port, băiaş, conţopist, căutător de aur, a trăit din cîştiguri întîmplătoare, muncind pentru cîteva copeici la Odesa, la Baku, în Ural.

În armata ţaristă, unde a servit aproape un an, Grin a făcut cunoştinţă pentru prima dată cu eserii şi a început să citească cărţi revoluţionare.

Perioada în care a dus munca revoluţionară este puţin cunoscută; se ştie doar că a lucrat la Kiev şi Sevastopol, unde se bucura printre marinari şi artilerişti de faima unui orator ilegalist înflăcărat. În toamna anului 1903, Grin a fost arestat la Sevastopol şi a stat închis pînă în octombrie 1905.

Stabilindu-se la Petersburg sub un nume fals, după o nouă arestare, Grin îşi publică în ziarul Buletinul Bursei *prima nuvelă.*

Nesatisfăcut de activitatea din organizația eserilor, Grin o părăsește curînd.

Începe să scrie, să publice. Se pare că anii de umilință și foamete se îndepărtează încetul cu încetul.

Vine revoluția, care zdruncină din temelii tot ceea ce ura Grin, tot ce-l făcea să se refugieze în lumea visurilor și cărților. Grin o întîmpină cu entuziasm, dar perspectivele viitorului îi apar încă neclare, îndepărtate. Scriitorul aparține acelei categorii de oameni care suferă veșnic de nerăbdare; el nu observă desfășurarea rapidă a evenimentelor și crede că totul merge insuportabil de încet.

În 1920, mobilizat în rîndurile Armatei Roșii, Grin se îmbolnăvește grav de tifos exantematic.

După ce iese din spital, slăbit, flămînd, fără acoperiș, rătăcește pe străzile Petrogradului, unde pe vremea aceea domneau cozile, foametea și frigul. Gorki este acela care îl readuce la viață, scoțîndu-l din cea mai adîncă stare de deznădejde, fapt pentru care Grin îi rămîne veșnic recunoscător.

Grin moare în 1932 la Starîi Krîm după o fecundă perioadă de creație.

Scriitorul a lăsat opt romane, trei nuvele și zeci de povestiri, poezii, basme. Ele trezesc în oameni dorul după o viață trepidantă, plină de riscuri, îndrăzneală și sentimente înălțătoare, proprie cercetătorilor, exploratorilor și navigatorilor. Cele mai bune din operele sale au un profund substrat social, din ele se desprinde dragostea pentru om.

Grin n-a fost numai un maestru al peisajelor și al compoziției, dar și un fin psiholog.

CĂPITANUL DUKE

I

Într-una din grădiniţele de zarzavat din faţa căsuţelor chinoviei Fraţilor Albaştri, printre tufele de cartofi în floare, sădite în rînduri drepte, se ivi în zorii zilei un bărbat de vreo patruzeci de ani, îmbrăcat cu un tricou fără mîneci, cu pantaloni de stofă marinăreşti şi cu o pălărie neagră, înaltă, de forma unui burlan. În pumnul lui enorm strălucea o lopăţică de fier. Înălţîndu-şi ochii spre cer, bolborosi cu adîncă mîhnire rugăciunea de dimineaţă, apoi începu să scormonească pămîntul în jurul tufelor de cartofi, ca să-l afîneze. După ce înfipse de cîteva zeci de ori, cu stîngăcie, dar cu mult zel, unealta chiar la rădăcina cartofilor — ceea ce avu drept urmare fărîmiţarea tuberculilor tineri sub pămînt — omul îşi zise că făcuse destul în ziua aceea pentru mîntuirea sufletului său şi, aşezîndu-se lîngă gardul năpădit de caprifoi şi măceş, îşi vîrî maşinal mîna în buzunar, ca să-şi scoată pipa. Îşi aminti însă că în urmă cu trei zile o făcuse el însuşi zob şi aruncase tutunul, jurînd solemn să nu se mai lase robit de nici un fel de ispite lumeşti, întunecătoare de suflet.

— Aşa, aşa, Duke, se dojeni omul cu lopăţica, zîmbind amar, mai ai mult pînă să ţi se limpezească sufletul, dacă încă înainte de a-ţi fi deschis bine ochii întinzi mîna spre iarba dracului. Nu, canoneşte-te, posteşte şi resemnează-te, şi nu care cumva să jinduieşti măcar în gînd după carne, să zicem. Dar, ca să fiu sincer, mi-e foame al dracului. Bucătarul... hm... prepara în cazan un sos... Duke înfipse cu furie lopăţica în pămînt. Carnea e numai pentru păcătoşi şi chiar mă simt mult mai

bine de cînd am trecut la regim vegetarian. Da! Iată că vine şi stareţul Barnaba.

De după casă se ivi un bărbat înalt, uscăţiv, uşor adus de spate, cu picioare lungi, cu ochelari pe un nas de raţă şi cu o clădărie de păr roşcat revărsată pînă peste guler şi încununată de o pălărie geamănă cu aceea a lui Duke, atîta doar că într-o parte a ei strălucea un soi de egretă albastră. Omul era proaspăt bărbierit, ca un actor, şi purta o tunică neagră, încheiată la gît, pantaloni de aceeaşi culoare şi nişte ghete cu pingele groase. Zărindu-l pe Duke, care stătea cu lopăţica în mînă, Barnaba îl salută de departe cu o clătinare a capului, apoi înălţă ochii spre cer şi-şi împreună palmele vrînd să se arate bucuros şi înduioşat.

— Sînt fericit şi exult de bucurie! strigă Barnaba cu glas pătrunzător. Lumina dimineţii te binecuvîntează, scumpe frate, găsindu-te la o muncă pe placul domnului. Întocmai ca-n scriptură: „În sudoarea frunţii să-ţi agoniseşti pîinea cea de toate zilele".

— Prea multe pietre, bombăni Duke, întinzîndu-şi palma greoaie spre degetele lungi şi noduroase ale lui Barnaba. Am lucrat aici oleacă, precum m-ai sfătuit să fac în fiecare dimineaţă, pentru limpezirea cugetului.

— Şi pentru călirea sufletului. Fii lăudat, scumpe frate. Sînt încredinţat că mlădiţele harului divin vor alunga puţin cîte puţin din tine tot clocotul iadului şi păcătoşenia dorinţelor lumeşti. Cum ţi-ai petrecut noaptea? S-a frămîntat sufletul tău? Şezi, frate Duke, să stăm puţin de vorbă.

După ce-şi desfăcu cu vîrfurile degetelor poalele tunicii, se lăsă cu grijă pe iarbă. Duke se aşeză greoi alături, peste un furnicar. Barnaba cerceta cu luare-aminte faţa novicelui, fruntea lui veşnic încruntată, brăzdată de cute, sub care străluceau nişte ochi minusculi şi blînzi (dar care ştiau, la nevoie, să se întunece ameninţător, devenind reci), gura lui dîrză, obrajii cărnoşi, nasul borcănat, bărbia autoritară, mustăţile uşor încărunţite pe care şi le rodea fiind veşnic mahmur.

— Ce să mai vorbim! spuse cu mîhnire în glas Duke, lovind pămîntul cu lopăţica. Se pare că sînt un păcătos mizerabil. Aseară, cînd ne-am dus la culcare, m-am

sucit multă vreme în pat. Nu puteam s-adorm. Muream să fumez şi... ştii... cînd n-ai tutun, îţi vine atîta salivă în gură că n-o poţi scuipa pe toată. Şi am tot scuipat aşa, pînă cînd m-a furat somnul. Şi-am visat că „Chiaburu" a adormit în cart — şi unde ? — tocmai lîngă strîmtoarea Casset, iar acolo, ştii, sînt nişte stînci submarine grozav de periculoase, încît trîntorul ăla ar fi meritat ştreangul, dar fiindcă-i un prost şi jumătate i-am dat doar una cu odgonul peste scăfîrlie. Însă afurisitul...

— Frate Duke ! oftă a dojană Barnaba. Hm ! Hm !...

Căpitanul se fîstîci şi-şi duse mîna la gură.

— Iar dimineaţa mi-am adus aminte de *Marianna*, urmă el aproape în şoaptă. Am sărutat-o în gînd toată, de la inelele parîmelor pînă la mărul catargului. Rămîi cu bine, *Marianna*, rămîi cu bine ! Tare dragă mi-ai fost ! Dacă am uitat să-ţi schimb flocul, iartă-mă, e din pricină că am chefuit cu agentul. Nu mă sîcîi, *Marianna*, cu amintirile ! Nu mi te mai arăta în vis ! Abia acum am înţeles că mîntuirea sufletului e o treabă mult mai însemnată decît negoţul cu peşte sau cu mere. Da. Iartă-mă, frate Barnaba.

După ce-şi vărsă astfel năduful, cu o mîhnire poate cam ridicolă, dar în orice caz sinceră, căpitanul Duke îşi scoase batista vărgată şi-şi suflă cu zgomot nasul. Barnaba puse mîna pe umărul lui şi-i spuse cu convingere în glas :

— Frate ! Leapădă-te de visele astea deşarte şi vătămătoare. Priveşte în jurul tău. Unde e pace şi linişte ? Numai aici. Sufletul chinuit vede aceste păsărele gingaşe, care-l slăvesc pe domnul, vede fluturii, care-s o dovadă a adevăratei înţelepciuni a sublimei creaţii, vede roadele pămîntului, care-s stropite cu sudoarea celor cuvioşi... Deasupra capului ai cerul senin, pe care plutesc norii, aceste nave cereşti, şi o boare lină îţi mîngîie faţa mîhnită. Somnul, rugăciunile, liniştea, munca. *Marianna* ta nu-i decît un simbol al lăcomiei şi pizmei, al furtunilor, al beţiei şi fumatului, al desfrîului şi al vorbelor de ocară. N-ar fi oare mai bine, frate, să vinzi această corabie a trufiei omeneşti, ca să nu-ţi mai tulbure sufletul ce se apropie de mîntuire, şi să depui banii

pe numele chinoviei noastre, care-i va cheltui cu chibzuinţă, aducîndu-ţi numai foloase materiale şi spirituale ?

Duke zîmbi cu amărăciune.

— Bine, spuse el în silă. Ducă-se totul, dacă e să se ducă !

Barnaba se ridică demn, privindu-l cu îngăduinţă pe căpitan.

— Aici nu se face nimic fără voia fraţilor. Te las, mă aşteaptă şi alţii.

II

Pe la orele zece dimineaţa, după ce mai dădu iama printre semănăturile de cartofi, Duke se retrase în căsuţa de lemn din care o jumătate — o cameră mare, mobilată sărăcăcios cu cîteva obiecte de lemn, grosolan cioplite — îi fusese cedată de Barnaba, stareţul oprindu-şi cealaltă jumătate. Chinovia Fraţilor Albaştri era un sat destul de mare, cu o suprafaţă întinsă de pămînt şi pădure. Membrii ei trăiau în chip diferit — burlacii în grupuri, iar căsătoriţii separat. După părerea lui Barnaba, căpitanul trebuia să-şi petreacă noviciatul în deplină izolare, mai cu seamă că avea şi ceva bani, iar bănişorii impun pretutindeni un anumit confort.

Un flăcău ciupit de vărsat şi cam chior se ivi în prag, aducînd din odaia lui Barnaba mîncarea : o cană cu lapte şi un codru de pîine. Cu mîinile încrucişate smerit pe piept, flăcăul se retrase, schimonosindu-şi faţa în fel şi chip şi mergînd de-a-ndăratelea, în vreme ce căpitanul adulmeca supărat laptele şi se uita chiondorîş la pîine. Hrana asta nu prea era pe gustul lui. Fiind însă ferm hotărît să părăsească lumea păcatelor, căpitanul înghiţi repede micul dejun şi deschise biblia. Înainte de a se cufunda în lectură, căpitanul se gîndi ruşinat la minunatele antricoate cu ceapă spaniolească prăjită, pe care le pregătea cu atîta pricepere bucătarul Sigby. Îşi aduse aminte şi de păhărelul albastru, din sticlă groasă, pe care, înainte de a-l goli încet, îl dezmierda de obicei cu o privire tandră, icnind şi mîngîindu-şi pîntecele, ca

să poată savura şi mai mult băutura. „Cît e de mare puterea duşmanului neamului omenesc!“ cugetă Duke, simţind desluşit în gură gustul înţepător al fumului de tutun. Întorcîndu-şi capul, ca să nu se mai gîndească la cele neîngăduite, căpitanul deschise biblia la paragraful unde este descrisă uciderea lui Abel şi începu să citească, dar în curînd se opri, cu buzele strînse a nedumerire:

„E limpede că Abel umbla fără cuţit, căci de-ar fi avut unul, l-ar fi putut trînti pe Cain izbindu-l cu capul în burtă, pentru a împlînta apoi cuţitul în el. Şi-i ciudat lucru că nu l-au spînzurat pe Cain. În general, e o poveste cam neplăcută.“ Întoarse jumătate din filele cărţii şi nimeri la descrierea fugii lui Absalom. Faptul că omul acesta îşi încurcase pletele printre crengile unui copac îl făcu mai întîi să rîdă, dar apoi îl scoase din sărite. „De-ar fi dat odată cu cuţitul prin păr, ar fi putut să fugă! Ciudat om!“ În schimb îi plăcu mult cum se purtase Noe. „Băieţii lui erau nişte viţei, dar bătrînul a fost grozav“, conchise el, dar pricepu numaidecît că a vorbit cu păcat. Şi, rezemîndu-şi capul în palme, privi amărît prin fereastră la panglica şoselei. În clipa aceea, de sub pervazul ferestrei se ivi o mutră speriată, ce i se păru cunoscută lui Duke, dar care dispăru de îndată.

— Cine dracu se uită acolo? strigă căpitanul.

Şi, repezindu-se la fereastră, scoase capul afară şi privi în jos.

Ciuciţi prin tufele de urzici ce creşteau pe-acolo, doi flăcăi îşi ridicau ochii rugători spre el: erau bucătarul Sigby şi marinarul Fuk. Bucătarul ţinea între genunchi un pachet masiv cu un conţinut misterios, iar Fuk, sprijinindu-şi bărbia în palme, se uita cu jale la Duke. Amîndoi erau leoarcă de nădușeală şi prăfuiţi din cap pînă în picioare: veniseră, pasămite, pe jos.

— Ce-i cu voi? le strigă căpitanul. De unde-aţi răsărit? Ce staţi acolo? Ridicaţi-vă!

Fuk şi Sigby luară numaidecît poziţie de drepţi în faţa ferestrei, scoţîndu-şi şepcile.

— Sigby, rosti căpitanul cu tulburare în glas, doar v-am spus că nu vreau să mai fiu deranjat. V-am lăsat o scrisoare, n-aţi citit-o?

— Ba da, căpitane.
— Aţi citit-o cu toţii ?
— Cu toţii, căpitane.
— De cîte ori aţi citit-o ?
— De douăzeci şi două de ori, căpitane, plus încă o dată pentru echipajul de pe *Şarpele mării*, care a venit anume la noi ca s-o asculte.
— Aţi înţeles tîlcul scrisorii ?
— Nu, căpitane.
Sigby oftă, iar Fuk îşi şterse cu mîneca bluzei ochii care-i clipeau des de tot.
— Cum naiba n-aţi înţeles ? tună Duke. Tîmpiţi fără pereche, geamanduri putrede, haimanale ce sînteţi, unde-i scrisoarea ? Scrie acolo sau nu că vreau să mă mîntuiesc ?
— Scrie, căpitane.
— Şi-atunci ?
Sigby scoase din buzunar foaia de hîrtie şi începu să citească cu glas tare, în vreme ce pachetul îi căzu cu zgomot în tufele de urzici.
— „De-acum înainte şi în vecii vecilor, amin. Am trăit, fraţilor, ca un păcătos şi mă apucă groaza cînd mă gîndesc că am fost un adevărat păgîn. V-am scărmănat adesea pe cîte unii dintre voi, deşi nici pînă azi nu ştiu care-a şterpelit pînza cea nouă de cort. Eu însumi, lăsîndu-mă în voia unor apucături dezmăţate groaznice, am ajuns cu conştiinţa de tot întunecată. De aceea mă retrag din lumea ispitelor în ungherul tihnit al fratelui Barnaba ca să-mi purific sufletul. Rămîneţi cu bine. Rămîneţi pe *Marianna* şi nu care cumva să acceptaţi un contract de navlosire pînă cînd nu vă voi comunica eu ce aveţi de făcut."
Căpitanul zîmbi mulţumit. El socotea că scrisoarea aceasta, pe care o ticluise cu multă trudă, era un model de elocinţă convingătoare.
— Da, spuse Duke oftînd, da, fraţii mei iubiţi, am întîlnit un om vrednic, care mi-a arătat cît e de primejdios să ajungi sub stăpînirea diavolului. Ce tot zdrăngăne acolo, în legătura aia, Sigby ?

— E pentru dumneavoastră, șopti speriat Sigby, v-am adus, căpitane... un grog rece și... firește... o cană, căpitane.

— Văd că-mi vreți pieirea, spuse cu durere în glas Duke, dar mai curînd vi-l vîr vouă în gîtlej, decît să-l beau eu. Așadar, ieșisem din cîrciumă, mă așezasem pe o bornă și începusem să plîng, nici eu nu știam de ce. Țineam în mînă sumedenie de galbeni, habar n-aveam cîți să fi fost. Știu doar c-au început să-mi cadă din mînă. Și a trecut atunci un om cuvios și a început să-mi vorbească mult, mult de tot. Inima mi s-a topit la auzul vorbelor sale, încît am hotărît să mă pocăiesc și am venit încoace. De ce n-ați intrat pe ușă, împielițaților ?

— Ăștia vă țin ascuns, căpitane, și spun că nu sînteți aici, răspunse lunganul Fuk. Ne-a mai ieșit în cale unul cu o fundă la pălărie, pe care cineva l-a văzut cu dumneavoastră acu trei seri. El ne-a alungat. Și-am tot umblat noi, amărîți, în jurul satului, pînă cînd Sigby v-a văzut prin fereastră.

— Nu, totul s-a isprăvit, spuse posomorît Duke, eu nu mai sînt al vostru, voi nu mai sînteți ai mei.

Fuk izbucni într-un plîns cu sughițuri, iar Sigby începu să se smiorcăie și se bosumflă. Căpitanul își ciupea mustățile și clipea nervos din ochi.

— Ce se mai aude pe *Marianna* ? întrebă el răspicat.

— S-au îmbătat cu toții de necaz, dădu răspuns Fuk, suflîndu-și nasul cu zgomot. De trei zile-ncoace tot beau, pînă și lăzile cu lucruri și le-au băut ! A trecut pe la noi agentul, are un contract bun pentru dumneavoastră — fructe alterabile. Înjură de mama focului. „Chiaburu" a fugit nu se știe încotro, iar Bentz doarme pe patul dumneavoastră, în cabina dumneavoastră, și spune că nu sînteți căpitan, ci cîine.

— Cum, cîine ? îngînă Duke pălind de mînie. Cum, cîine ? repetă el scoțîndu-și tot mai mult capul pe fereastră spre marinarii care o cam sfecliseră. Dacă eu sînt cîine, ce e Bentz ? Ai ? Vă întreb, ce e el ? Ai ? Perie de spălat puntea, cea din urmă per-r-rie ! Asta e ! Nici n-am apucat bine să plec și ați și căpătat mîncărime la limbă ? Poate că vă mănîncă și palmele ? Sigby

şi Fuk, căraţi-vă imediat de aici! Luaţi cu voi şi legăturica asta a diavolului! Nu mă ispitiţi. Ştergeţi-o! Am să vînd în curînd *Marianna*, iar voi n-aveţi decît să plutiţi pe ce covată o să vreţi!

Duke îşi duse mîna streaşină la ochi. Frumoasa *Marianna* se legăna uşor, ca vie, în faţa lui, cu catargele noi şi strălucitoare. Căpitanul scrîşni din dinţi.

— Să curăţaţi şi să aerisiţi neapărat calele, spuse el oftînd, să vopsiţi narele şi bucătăria, să puneţi ordine în cabina căpitanului. Lasă că ştiu eu ce fel de ordine faceţi voi, că nu mai găseşti nici măcar un felinar cînd ai nevoie! Să mi-o duceţi pe *Marianna* în docuri, pentru revizie. La nevoie, să fie călăfătuită puntea. Iar lui Bentz să-i spuneţi că eu, cuviosul frate Duke, îl iert. Şi nu uitaţi că vinul e pierzania omului, temeţi-vă de el, copiii mei. Rămîneţi cu bine!

— Cu alte cuvinte, căpitane, spuse Sigby, uluit de tot ce văzuse şi auzise, treceţi, care va să zică, sub altă administraţie? Bine, ducă-se totul! Hai să mergem, Fuk. Mulţumeşte-i, Fuk, *acestui* domn căpitan.

— Pentru ce? întrebă cu candoare căpitanul.

— Pentru că ne-aţi părăsit. Asta după ce v-am servit cinci ani, iar alţii şi mai mult. Dar nu face nimic, vă mulţumesc. Să mergem, Fuk.

Fuk ridică legăturica de pe jos şi amîndoi, fără să se mai uite înapoi, porniră cu paşi mari spre păduricea din apropiere — ca să ia o gustare şi să bea un păhărel. De îndată ce dispărură, Barnaba îşi făcu apariţia în pragul uşii, cu ochii înălţaţi spre cer şi cu mîinile întinse solemn înainte, spre căpitanul cuprins de tulburare.

— Am auzit totul, frate, îngînă el cu glas grav, şi mă bucură biruinţa pe care ai dobîndit-o asupra dumitale.

— Da, am să vînd *Marianna*, rosti smerit Duke. Mă stînjeneşte, prea vin băieţii cu fel de fel de plîngeri la mine!

— Întăreşte-ţi credinţa şi cutează, spuse Barnaba.

— Douăzeci de noduri pe vînt aprig! oftă Duke.

— Ce-ai spus ? întrebă nedumerit Barnaba.

— Am spus că *Marianna* asta e grozav de sprintenă şi ascultă orbeşte de cîrmă. Da, da. Şi are patru sute de tone !

III

Cei doi marinari se aşezară pe o moviliţă acoperită cu iarbă neagră şi lemn cîinesc. Umbra răcoroasă a tufişurilor tremura pe feţele lor posomorîte şi aţîţate. Om al realităţii, cu o fire mai stăpînită, Fuk nici nu se gîndea să întreprindă ceva după cele spuse de căpitan. Sigby, însă, fiind nervos şi sarcastic din fire, nu se putea linişti şi nici nu se împăca atît de uşor cu realitatea. Desfăcînd legăturica refuzată, nu mai contenea să-i înjure pe Fraţii Albaştri şi să-l gratifice pe căpitan cu expresiile cele mai potrivite situaţiei : stîrv de porc de mare, nebun plîngăreţ ş.a.m.d.

— Ia te uită ce plăcintă cu ficat ! spuse Sigby. O plăcintă pe cinste, zău aşa. Ce mai coajă ! Parcă ar fi aurită. Iată şi jambonul, Fuk. De vreme ce căpitanul le-a refuzat, să le mîncăm noi. Grogul s-a încălzit, dar o să-l răcim în izvorul din preajmă. Da, Fuk, ne aşteaptă zile grele.

— Păcat, a fost om bun căpitanul, zise Fuk. Era, ce-i drept, un căpitan cum scrie la carte. Avea o mînă cam grea, şi nici gura nu-i era ferecată, dar nu te punea să faci lucruri fără rost.

— Nu ca pe *Saturn* sau pe *Claudia*, adăugă Sigby. Acolo, chiar dacă nu-i de lucru, trebuie neapărat să faci ceva. Măcar să dărăceşti cînepă.

— Ne obişnuisem cu el.

— Pesmeţi proaspeţi, carne proaspătă...

— Dacă te îmbolnăveai, nu te dădea afară.

— Nici vorbă !

— Hai să mîncăm !

Începură cu plăcinta şi terminară cu jambonul ; în cele din urmă, după ce azvîrliră în tufiş osul ros bine de tot, trecură la grogul răcit în izvor. Cînd ulciorul

mare de lut se făcu mai uşor, iar Fuk şi Sigby mai grei, dar mai veseli, bucătarul spuse:

— Prietene Fuk, nu-mi vine să cred, totuşi, că un marinar cum e căpitanul nostru ar fi în stare să-şi trădeze patria. S-a deprins cu marea. Ea l-a hrănit şi pe el şi pe noi, cum a hrănit şi-o să mai hrănească mulţi oameni. Şi-a pierdut capul căpitanul. Trebuie să-l smulgem de la Fraţii Albaştri.

— Ce poţi smulge de la ei cînd nu mai are cap? mormăi printre dinţi celălalt.

— E vorba de căpitan, nu de cap.

— Cred c-o să fie cam greu, bucătare.

— Nu! protestă Sigby. E drept că nu prea ştiu ce ar trebui să facem şi parcă nu m-aş încumeta să întreprind ceva. Dar ştii ce zic eu? Hai să-l întrebăm pe bătrînul Bilder.

— Vorbeşti şi tu aşa! oftă Fuk. Cu ce o să te ajute Bilder?

— El e tare priceput la treburi de-astea. Încearcă şi tu, drăguţule, umblă şaptezeci de ani pe mare şi ai să ştii de toate. Bilder ăsta, urmă Sigby aruncîndu-i o privire misterioasă, a fost şi pirat... în tinereţe, da, a cam călcat pe-alături şi... ssst!... Sigby îşi făcu cruce. A navigat pe *Olandezul zburător*...

— Minţi! exclamă Fuk tresărind.

— Să-mi cadă pinul ăsta în cap dacă te mint. Am văzut cu ochii mei pe umărul lui semnul roşu pe care-l fac, zice-se, duhurile Olandezului zburător: duhurile astea n-au cap şi, va să zică, nici ochi, aşa că nu pot sta la cîrmă şi trebuie de fiecare dată să ia un cîrmaci dintr-ai noştri.

— M-da... hm... stai... Bilder... ăla care stă în „Cimitirul corăbiilor“ ?!

— Da, desigur, chiar lîngă docuri.

— Poate că ai dreptate, se însufleţi Fuk. Poate că el o să-l convingă să n-o vîndă pe *Marianna*. Ar fi păcat de vasul ăsta — e un vas grozav!

— Sigur c-ar fi păcat, adeveri Sigby cu lacrimi în ochi, mai ales că nenorocitul ăsta de Duke e un om de-al nostru, o puşlama de-a noastră, marinărească. Ce ne facem fără el, încotro s-o apucăm? Pe un şlep,

poate? Acum navigaţia e în toi, pe toate vasele echipajele sînt complete. Sau te pomeneşti că ai fi gata să te angajezi mus?

— Eu? Mus?

— Atunci, ce mai stai?! Hai la bătrînul Bilder. Ne pornim pe plîns, îi cădem în genunchi: ajută-ne, vestite pirat!

— Hai, bătrîne!

— Hai, bătrîne!

Şi aceşti oameni zdraveni, în toată firea, care-şi spuneau cu dragoste unul altuia „bătrîne", porniră îmbrăţişaţi de pe movila pe care şezuseră, cîntînd cu însufleţire, dar fals:

Daţi-ne voie să vă spunem,
Daţi-ne voie să vă povestim.
Cum pe furtună pînzele se-ntind,
Cum pînzele se-ntind.
Daţi-ne voie pe crucetă să vă luăm,
Ah, pe crucetă să vă luăm,
Şi-n mîini o scotă udă să vă dăm,
O scotă udă să vă dăm...

IV

Bilder, sau „Telalul mării" cum îi spunea tot portul, de la ultimul lustragiu pînă la spilcuiţii comandanţi ai vaselor de război, se statornicise din vremuri imemoriale la Zurbagan, în partea nisipoasă şi părăsită a golfului, cunoscută sub numele de „Cimitirul corăbiilor". Se afla acolo un fel de groapă de gunoi unde erau aruncate velierele, şlepurile, şalupele, vaporaşele şi mai ales remorcherele scoase din uz şi cumpărate ca fier vechi. Aceste jalnice relicve ale unor călătorii temerare şi furtunoase ocupau o suprafaţă de cel puţin doi kilometri pătraţi. În pupele scorojite, în calele găurite, unde se plimba nestingherit vîntul şi bolborosea ploaia, în cabinele de comandă care scîrţîiau lugubru, de şubrede ce erau, îşi găseau adăpost noaptea dezmoştenitii portului. Aici erau în floare tot soiul de ocupaţii

ciudate... Bilder şi-o alese pe aceea de „telal al mării". Pe o bărcuţă cu pînze, prevăzută cu o ancoră nu prea mare cu gheare de pisică, prinsă de un băţ lung, el se plimba zile întregi prin golful Zurbagan, pescuind de pe fund tot felul de lucruri azvîrlite, pe care apoi le sorta şi le vindea unor negustori. În afară de asta, mai făcea şi pe oracolul, prezicînd timpul, zilele prielnice pentru plecarea în larg ; avea, de asemenea, un ciur, cu ajutorul căruia găsea, chipurile, orice lucru furat sau dosit, şi-l prindea pe hoţ după aceea. Contrabandiştii se rugau pentru sănătatea lui : Bilder le găsea locurile cele mai tainice pentru descărcare sau încărcare. Dar, cu toate aceste cîştiguri pe sub mînă, era la fel de sărac ca un şoarece de biserică.

Ziua senină era pe sfîrşite, iar soarele se îngropa între dealuri, cînd Fuk şi Sigby, cu limbile uscate de căldură, păşiră pe nisipul lipicios din „Cimitirul corăbiilor". Liniştea, liniştea adîncă a trecutului îi înconjura din toate părţile. Larma vesperală a portului abia răzbătea pînă aici, ca un ecou slab, stins, asemenea ţiuitului în urechi. Din cînd în cînd, doar fluieratul strident al sirenei unui vapor ce-şi ridica ancora îi ajungea din urmă pe drumeţi ; sau cîte un pescăruş, nimerit pe-acolo din întîmplare, plîngea şi rîdea deasupra catargelor rupte ale epavelor, pînă cînd nesăţioasa poftă de peşte îl atrăgea înapoi, spre suprafaţa însufleţită a valurilor. Printre carcasele de şlepuri şi bricuri, ale căror coaste golaşe semănau cu scheletele unor peşti ciudaţi, se ivea cîte o pupă, acoperită aproape în întregime cu nisip şi avînd o inscripţie care făcea să-ţi bată cu mai multă putere inima în piept, deşi literele îi erau scorojite sau căzute : *Speran...* citi Sigby într-un loc, în altul *Învingătorul*, iar mai încolo *Uraganul* şi *Cutezătorul...* Pretutindeni zăceau scînduri, bucăţi de bordaje, otgoane, hoituri de cîini şi de pisici. Trecerile între vasele pe jumătate putrezite semănau cu nişte străzi fără ziduri, doar cu cotituri şi colţuri. Umbre lungi şi scălîmbe se întretăiau pe nisipul alb.

— Parcă aici ar fi, spuse Sigby, oprindu-se la un moment dat şi uitîndu-se în jur. Nu văd să iasă fum

din palatul lui Bilder, iar fără fum nu prea-l recunosc. Aici e ca în pădure... Ei ! Nu-i nimeni pe-aici ? Ei ! zbieră el cît îl ţinea gura, şi nu fără rezultat : la vreo cîţiva paşi mai încolo, de sub o barcă răsturnată, cu fundul spart, se ivi un cap zburlit ; avea o faţă pe care se mai puteau încă desluşi urmele unor vise plăcute şi o barbă destul de neîngrijită.

— Dumneata ai zbierat ? întrebă cu blîndeţe capul.

— Eu, răspunse Sigby. Îl caut pe vrăjitorul Bilder, am uitat unde e vila lui.

— Ai o voce bună, rosti capul, clătinîndu-se, o voce tare, ca de cal. La mine în barcă a tunat ca într-un butoi.

Sigby voi să se supere şi trase aer în piept ca să răspundă tăios, cum îi poruncea amorul propriu jignit, dar Fuk îl apucă de mînecă :

— L-ai trezit din somn, Sigby, uite cîte paie, fulgi şi aşchii are în păr ! Să nu-ţi dea dumnezeu să fii trezit vreodată de propriul tău glas !

Apoi, adresîndu-se capului, marinarul urmă :

— Arată-ne, stimabile, dacă ştii, unde este bordeiul lui Bilder. Şi cum pe lumea asta nimic nu se face pe degeaba, păstrează ca amintire această stemă regală.

Şi îi zvîrli spre bărbie o monedă de aramă. De sub barcă apăru îndată o mînă care înhăţă moneda.

— Luaţi-o în lungul chilei acestei bărci, sub care zac, şi o să daţi de-o rîpă peste care e aruncată o grindă...

— Aha ! Trecem rîpa, zise Fuk.

— Mă rog, dacă vă place să faceţi cale întoarsă. Cum aţi ajuns la rîpă, fără s-o treceţi, o luaţi la stînga şi mergeţi de-a lungul malului. Acolo o să vedeţi o creastă înaltă de nisip ; în spatele ei stă bătrînul.

Urmînd indicaţiile omului, cei doi prieteni ajunseră peste puţin timp la creasta de nisip. Recunoscînd-o, Sigby nu se putea dumiri cum de nu izbutise să găsească singur, de la început, locul acesta ştiut de toţi. Hotărînd pînă la urmă că de vină era „renegatul ăla de Duke", din pricina căruia „i se deranjase puţin capul", bucătarul îl duse pe marinar la uşa joasă a unui bordei. Sub acoperişul acestuia atîrna o firmă

poetică, scrisă cu plută arsă, pe o bucată de pînză: „Palatul lui Bilder, Regele Telalilor Mării".

Acest edificiu original semăna leit cu construcţiile futuriştilor din zilele noastre, atît prin varietatea materialelor folosite, cît şi prin aşezarea lor îndrăzneaţă. Clădirea principală a „palatului", cu excepţia unui singur perete — tocmai a aceluia în care se găsea uşa — era alcătuită din pupa unui vechi galion, tăiată drept şi lipsită de punte, din care pricină Bilder, nefiind în stare să întoarcă pupa cu chila în sus, mai făcuse un fel de acoperiş în formă de cupolă, care aducea cu un muşuroi de termite, aşa încît întreaga clădire semăna cu un măr muşcat dintr-o parte. „Palatul" lăsa o impresie deosebită datorită unicului perete durat de mîna omului. Acest perete era alcătuit din următoarele sorturi de materiale:

1) scînduri, cioturi de buşteni, coşuri din nuiele de salcie, lăzi goale;

2) piroane, găleţi, cutii de conserve, un lavoar stricat;

3) faianţă spartă, cioburi de geamuri, sticle goale;

4) oase şi cărămizi.

Toate aceste materiale, ingenios fixate cu beţe, pămînt şi ciment furat, formau un perete de care nu te puteai rezema decît primejduindu-ţi hainele şi viaţa. Doar o uşă de scînduri, practicată cu grijă în perete, şi unica ferestruică din peretele opus — un hublou rotund, adevărat — trădau anumite veleităţi arhitectonice.

Sigby împinse uşa şi, plecîndu-şi capul, intră urmat de Fuk. Bilder şedea pe o bancă, în faţa unui impunător morman de vechituri. O sobiţă de tuci, o grămăjoară de iarbă de mare, care ţinea loc de pat, o bancă şi un misterios butoiaş de lemn cu robinet — acesta era întreg inventarul „palatului", la care se adăuga mormanul de vechituri din faţa lui Bilder. Acesta continua să-l cerceteze cu luare-aminte, fără a acorda vreo atenţie noilor veniţi. Spre marea lui surprindere, Fuk, care se aşteptase să vadă un bătrîn jerpelit, pe jumătate dezbrăcat, observă că Bilder era mult prea elegant pentru vîrsta lui: flanela de lînă, prinsă la

mijloc cu o cingătoare roşie, era curată şi în perfectă stare, iar pantalonii de doc, deşi mînjiţi cu smoală, erau nou-nouţi. Pe gîtul lui Bilder se vedea un fel de basma colorată, legată cu un nod marinăresc. Sub o claie de păr cărunt, prelungită în sprîncenele stufoase şi-n favoriţii ţepoşi de aceeaşi culoare, se roteau nişte ochi aidoma unor crăpături, a căror privire tăioasă lumina ca un zîmbet încremenit o faţă uscată, aspră şi posacă.

— Bu... bună ziua, bîigui Sigby.

— Îhî ! răspunse Bilder, uitîndu-se la el piezîş, cu aerul unui om care priveşte prin ochelari. Hm ! hîm !

Şi scoţînd din morman un galoş de damă rupt îl aruncă în grămada obiectelor mai de preţ.

— Ajută-ne, Bilder ! începu Sigby, în timp ce Fuk se uita cînd în gura tovarăşului său, cînd spre butoiaşul misterios din colţ. Dumneata ştii toate, ai fost peste tot şi eşti... cum se spune... trecut prin ciur şi prin dîrmon.

— Mai aproape de subiect ! bombăni Bilder, aruncînd un craniu de vacă în colecţia de oase.

Sigby nu se lăsă rugat. Desfăcîndu-şi de pe gîtul încins gulerul bluzei, care-l înăbuşea, bucătarul începu :

— Ne-a lăsat căpitanul şi a fugit. S-a dus la sectanţi, la Fraţii ăia Albaştri, înverzi-s-ar odată ! Nu vreau, zice, să mai trăiesc alături de voi, păgînii, şi să fiu eu însumi un păgîn. Vreau să mă mîntuiesc, zice. Carne nu mănîncă, de băut nu bea, de fumat nu fumează, vrea să vîndă şi vasul ! Nici nu ştii cît ne doare asta, bătrîne ! Ce i-am făcut noi ? Ce vină avem noi că numai pe vas ne putem cîştiga bucăţica de pîine ?... Spune şi dumneata, Bilder, e bine ce se întîmplă acum ? Au început furturile, încăierările. Oamenii nu numai că beau rachiu, dar se şi spală cu el. *Marianna* a fost pîngărită, nimeni nu mai vrea să facă de cart nici ziua, nici noaptea. Dumnealui nu se gîndeşte decît la sufletul său, iar de-al nostru nici că-i pasă ! Unde-am putea găsi pentru o asemenea treabă unul mai priceput ca dumneata, Bilder, pentru că, cum se vorbeşte...

Sigby îşi aminti de Olandezul zburător şi, speriat, se opri. Fuk se făcuse alb ca varul : în închipuirea lui

apăru o clipă infernala corabie-fantomă, cu Bilder la timonă.

— Îhî ! bombăni Bilder preţăluind din ochi o bucată de ţeavă de plumb, o roată de fier şi un preş vechi, împletit din frînghie. Peste o clipă, zburară toate cu zgomot, ca literele din mîna unui zeţar cu experienţă, la locurile lor.

— Ajută-ne, Bilder ! încheie pe un ton rugător bucătarul.

— Pentru dumneata e un fleac ! îl sprijini Fuk.

Se făcu linişte. Ochii lui Bilder aveau o strălucire vicleană şi potolită. Cu privirea aţintită asupra mormanului din faţa lui, urmă să sorteze obiectele, dar o dată greşi aruncînd o cîrpă spre grămada de oase, ceea ce dovedea că gîndurile îi fugeau în altă parte.

— Numele ? întrebă răguşit gura ştirbă.

— Sigby, bucătarul Sigby.

— Nu al tău, ci al nătărăului ăluia.

— Duke.

— Cîţi ani are ?

— Treizeci şi nouă.

— Vasul e al lui ?

— Al lui, personal.

— De mult ?

— De zece ani.

— Îl spală, îl freacă, îl curăţă ?

— Ca pe un motan iubit.

— Spuneţi-i (Bilder se răsuci pe banca lui, iar cei doi marinari se uitară cu teamă în ochii lui strălucitori şi sfredelitori ca două puncte, care rîdeau cu rîsul metalic, liniştit al unui om trecut prin multe), spuneţi-i javrei ăleia, care mă cunoaşte de douăzeci şi cinci de ani, că eu, Bilder, susţin : niciodată în viaţă căpitanul Duke nu va cuteza să treacă cu *Marianna* lui între Vard şi Zurbagan, prin strîmtoarea Casset, cu încărcătură plină. Căraţi-vă !

După ce vorbi astfel, bătrînul se apropie de butoiaşul cel misterios, îşi turnă într-o cană un lichid cu o aromă foarte suspectă şi-l sorbi cu grijă. Neştiind dacă trebuie să-şi arate nedumerirea sau recunoştinţa, să plîngă sau să ţopăie de bucurie, bucătarul ieşi de-a-ndărate-

lea şi-şi puse şapca abia după ce trecu pragul. Fuk se năpusti şi el în urma lui.

Fuk nu înţelegea absolut nimic, dar bucătarul avea o minte mai subtilă. Cînd, obosiţi şi plini de praf, intrară în sfîrşit pe uşa tavernei „La drumeţul cumpătat“ Sigby izbutise să priceapă tîlcul vorbelor lui Bilder şi-i dădea dreptate acestuia, cu toate că mai avea unele îndoieli.

— Fuk, spuse Sigby, hai să-i scriem lui Duke. Las' să-nghită hapul lui Bilder!

— O să se supere, obiectă Fuk.

— Ce ne pasă?! Dacă a plecat, acum să-nghită.

Sigby comandă o sticlă cu vin, ceru să i se aducă hîrtie şi cerneală, apoi scrise cam agramat, dar din toată inima, următoarele:

„Duke nu va cuteza niciodată să treacă cu *Marianna* lui între Vard şi Zurbagan prin strîmtoarea Casset cu încărcătură plină. A spus-o Bilder. Toată lumea rîde.“

Echipajul MARIANNEI.

Destul de ameţiţi, cei doi marinari porniră împleticindu-se spre vas. Portul dormea. Din pricina felinarelor de pe vase, a reflexelor de pe apă şi a stelelor de pe cer, întreaga lume, cît cuprindeai cu ochii, părea o prăpastie catifelată, scăldată de jos pînă sus în lumini. Lîngă dig, se mişcau alene pe valuri, scîrţîind, nişte bărcuţe negre, iar apa neagră de sub ele scînteia. Sigby se opri lîngă cutia poştală, aruncă scrisoarea înăuntru şi oftă, sărutînd drăgăstos cutia:

— E limpede ca lumina zilei că Duke o să te facă bucăţele, scrisorică dragă, şi totuşi... Şi totuşi, Duke... nu uita cine eşti!

V

Duminică seara, după o zi obositoare în care nu făcuse nimic altceva decît să cînte, împreună cu alţii, versete biblice şi să asculte cuvîntul lui Barnaba (care de data aceasta predicase împotriva lăcomiei) căpitanul Duke şedea în odaia lui, cufundat în gînduri cînd cu-

vioase, cînd pline de păcat. Plictiseala îl rodea, iar enervarea pricinuită de eşecul lecţiei de plugărie din ajun — cînd i se păruse că pînă şi calul se uita mustrător la nepriceputul căpitan, care se apucase de o treabă ce nu era a lui — încă nu se potolise cu totul, făcîndu-l să-şi mai spună cuvinte amare.

„Plugul, se gîndea căpitanul, plugul... Doar nu e cine ştie ce înţelepciune în unealta asta... dar de ce se lăsa oare calul mereu la pămînt, îndoindu-şi genunchii ?“ Duke nu-şi dădea seama că apăsase prea tare brăzdarul plugului, încît nici chiar *trei* cai nu l-ar fi putut urni din loc. Mai avea apoi şi prostul obicei marinăresc de a trage întotdeauna spre sine şi, de distrat ce era, o făcea cam prea des, astfel încît iapa ţopăia cînd înainte, cînd înapoi. Un ogor arat în felul ăsta ar fi semănat cu suprafaţa lunii. La această neplăcere, mult prea mare pentru amorul lui propriu, se adăuga enervarea pricinuită de o ceartă aprigă cu învăţătorul Closqui. Acesta citise în ziar despre naufragiul uriaşului vapor *Cornelius* şi, în ciuda exclamaţiei ironice a lui Duke : „Aha !“, se apucase să susţină că în navigaţia maritimă viitorul aparţine tocmai unor astfel de „plute“, cum numea Duke cu dispreţ navele gen *Cornelius*, şi nu primitivelor „mori de vînt“, cum definise Closqui vasele cu pînze. Duke sărise ca muşcat de şarpe şi declarase că, orice s-ar întîmpla, nu l-ar lua niciodată pe Closqui ca pasager pe bordul *Mariannei* sale ! La aceasta, învăţătorul replicase că nu-i plăcea marea şi nici n-avea de gînd să călătorească pe ea. Abia stăpînindu-se, Duke îl întrebase : „Dar băltoacele mici şi murdare vă plac ?“ şi, fără să mai aştepte un răspuns, ieşise cu inima bătîndu-i cu putere şi cu conştiinţa apăsată de jignirea adusă aproapelui.

După aceste amintiri, Duke trecu la „moara de vînt“ jignită, adică la *Marianna*. O vedea goală, cu linia de plutire ridicată mult deasupra nivelului apei albastre, legănîndu-se în rada portului şi tînguindu-se, ca o făptură vie ce oftează din adîncul pieptului, în vreme ce prin vergile catargului sufla un vînt neprielnic.

— Ah ! De ce mă înveninez singur ? oftă căpitanul. Trebuie să ies, să fac o plimbare !

Micşoră fitilul lămpii, deschise uşa şi ieşi în bezna de nepătruns, sfîşiată doar de lătratul unor cîini. După ce stătu cîteva clipe în mijlocul străzii cufundate în somn, căpitanul coti la dreapta, iar cînd ajunse lîngă fereastra lui Barnaba, văzu că era larg deschisă, iar odaia scăldată într-o lumină puternică. „Citeşte sau scrie", îşi spuse Duke uitîndu-se înăuntru, dar, spre mirarea lui, văzu că Barnaba era absorbit de o îndeletnicire cam ciudată. Stînd în faţa mesei, fratele Barnaba plimba cu grijă deasupra aburilor ce ieşeau dintr-o oală cu apă clocotindă, pusă pe o spirtieră, un plic nu prea mare şi încerca să-l desfacă, cu un cuţit.

Oricît de neştiutor ar fi fost Duke într-o sumedenie de treburi, îndeletnicirea lui Barnaba i se păru, totuşi, cît se poate de clară. „Care va să zică aşa ! murmură căpitanul uluit, lăsîndu-se pe vine sub fereastră, pînă la nivelul gîtului. Controlezi corespondenţa, aşa-i ?" O clipă se simţi copleşit de tristeţe văzînd cum un om atît de onorabil săvîrşeşte un asemenea lucru de ruşine, dar, de teama unei judecăţi prea pripite, hotărî să aştepte şi să vadă ce va face Barnaba mai departe. „Poate că nu desface plicul, ci-l lipeşte numai", se gîndi Duke cu respiraţia tăiată. În clipa aceea se petrecu ceva care-i spulberă această speranţă. Tot plimbînd plicul deasupra aburilor care ieşeau din oală, Barnaba scăpă scrisoarea în apă şi, vrînd s-o prindă din zbor, răsturnă spirtiera şi oala, care căzură cu zgomot pe podea ; flacăra albastră sfîrîi în contact cu apa şi se stinse. Disperat, Barnaba bătu din palme şi scoase cu dibăcie scrisoarea udă din băltoacă, apoi, hotărînd că în starea asta scrisoarea tot nu putea fi predată destinatarului, rupse repede plicul, citi în grabă cuprinsul şi, punînd foaia de hîrtie pe pervazul ferestrei, drept în nasul căpitanului, care abia izbutise să-şi plece capul, fugi afară după o cîrpă.

— M-da, spuse căpitanul roşind ca un băieţaş, fratele Barnaba a furat o scrisoare !

Uitîndu-se cu băgare de seamă, văzu că în odaie nu era nimeni şi, parte din curiozitate, dar mai mult dintr-o atracţie pentru tot ce era învăluit în mister, se

apleca deasupra foii de pe fereastră, socotind că o scrisoare care a trecut prin atîtea manipulaţii merită să fie citită. Şi astfel citi, cu pumnii strînşi, rîndurile scrise cu atîta cazna de Sigby.

Citi, apoi se întoarse cu spatele la fereastră şi porni încet, în vîrful picioarelor, ca şi cum ar fi trecut pe lîngă nişte oameni adormiţi, spre grădinile de zarzavat. Întunericul era atît de adînc, încît căpitanul nu-şi vedea nici propriile sale picioare, dar ştia că obrajii, gîtul şi nasul îi sînt mai roşii ca macul. Bineînţeles, îi păsa prea puţin de faptul că Barnaba îl spiona. Şi Barnaba, şi Fraţii Albaştri, şi învăţătorul Closqui, şi nepriceperea sa în ale agriculturii, totul fusese şters în clipa aceea de insuportabila insultă pe care i-o arunca în faţă întreaga lume, prin mijlocirea „Telalului Mării". Oricine în afară de acesta ar fi putut să-i spună asemenea vorbe. Alţii puteau vorbi ce pofteau. Dar Bilder, căruia cu douăzeci de ani în urmă, pe puntea vasului *Vega*, pe care acesta era căpitan, i se uitase în ochi cu teamă şi devotament, aşa cum se uită un căţeluş în ochii mumei sale atotştiutoare ; Bilder, ale cărui cuvinte îi erau mai apropiate de inimă decît sărutarea logodnicii ; Bilder, care ştia că el, Duke, trecuse prin două naufragii şi de fiecare dată se urcase ultimul în barcă ; *acest* Bilder îşi bătea acum joc de el, nu în faţă, ci în spatele lui, spre desfătarea întregului port. Da ! Duke îşi cuprinse capul în palme şi se lăsă pe vine, lîngă gard. Sufletul lui simplu nu bănuia că ar putea fi la mijloc un gînd ascuns, o intrigă. Ce-i drept, strîmtoarea Casset era foarte primejdioasă şi foarte puţini se încumetau să treacă pe acolo, ca să scurteze drumul, fără a mai înconjura Vardul. Dar oare el, Duke, ocolea de frică „Strîmtoarea Dementă" ? Nicidecum. Prudenţa nu strică niciodată, dar el nici nu fusese pus vreodată în situaţia de a trece pe acolo. Însă, de vreme ce a venit vorba despre asta...

— Stai, stai, Duke, nu te aprinde, îşi spuse căpitanul simţind cum îl trec năduşelile de ciudă. Casset. În stînga e muntele, cu farul, lîngă ieşire — talazurile, iar mai la stînga un banc de nisip însemnat pe toate hărţile ; şenalul e mai la sud şi are forma unei ghitare ; la locul îngustat sînt aşezate de-a curmezişul două şiruri

de recife; refluxul e pe o distanţă de nouă picioare, poţi sta pe pietre cu apa pînă la glezne. Curentul puternic, pieziş, te mînă spre bancul de nisip, prin urmare, cum ieşi din Vard, trebuie să mergi împotriva curentului, spre ţărm şi între recife, uite aşa... Căpitanul desenă cu degetul, în întuneric, un S. Apoi, la ieşire, te laşi dus de talazuri spre nord-nord-est, pe lîngă far, pînă la o jumătate de ancablură de ţărm — şi gata!

„Fireşte, urmă să cugete cu amărăciune Duke, toată lumea se uită acum la mine ca la un cadavru. Eu am murit pentru ei. Iar despre un mort poate vorbi oricine orice pofteşte. Pînă şi Barnaba ştie acum — spion de două parale! — cum e privit căpitanul Duke." Oftînd din greu, simţea cum conştiinţa îl mustră că, în numai cîteva minute, săvîrşise o mulţime de păcate de moarte: se lăsase stăpînit de mînie şi trufie, nutrise îndoieli, îl făcuse pe Barnaba spion... Dar nu mai avea tăria să lupte cu chemarea puternică a mării, care, prin bileţelul lui Sigby, scris cu litere strîmbe, aşezate în rînduri ce semănau cu vălurelele stîrnite de vînt, îi trimitea o dojană blîndă şi afectuoasă. După ce păstră în suflet cîteva clipe de tăcere solemnă, căpitanul se ridică în picioare, cît era de lung, făcu un gest deznădăjduit cu mîna pentru a-şi lua rămas bun de la viaţa cea fără de prihană şi, azvîrlind cît colo potcapul Fraţilor Albaştri, se aşeză cu genunchii săi păcătoşi pe pămîntul murdar, al cărui fiu era.

— Doamne, iartă-l pe Duke! bombăni bătrînul copil, suflîndu-şi nasul în fular. Sînt sortit pierzaniei, n-am ce-i face. Dacă n-ar fi fost Casset-ul, pe cuvîntul meu c-aş fi vîndut-o pe *Marianna* cu jumătate de preţ. Tare îmi pare rău. Mă duc la băieţii mei — de-o fi să pierim, să fim împreună!

Se ridică în picioare şi, bătăios, ca într-o zi senină pe punte după opt ore de cart, cînd îţi vine să chiui fără motiv, dintr-un prisos de energie vitală, Duke sări gardul, trecu peste răsadurile de castraveţi şi varză, escaladă un al doilea gard, mai înalt, şi, respirînd cu nesaţ din tot pieptul, o porni spre Zurbagan pe drumul ce ducea în iad — cum avea să spună ceva mai tîrziu.

VI

Versurile despre „păsărica ce se zbenguie zglobie pe-al năpastei drum, fără să știe“ s-ar potrivi lesne cu cei șapte marinari de pe *Marianna* care, după o noapte de nesomn, se așezaseră, în zori, la pupa, cu fețele boțite, îndeletnicindu-se fiecare cu cîte-o treabă ce-i era mai pe plac. Flușturaticul Bentz, aplecat peste bord, flecărea pe un ton glumeț cu o spălătoreasă drăguță ce se oprise pe dig ; Sigby, blestemîndu-și zilele, zăngănea din crătiți la bucătărie, zvîrlind cu furie lingurile și cuțitele. Fuk își cîrpea melancolic șapca jerpelită, udînd cu salivă atît capătul aței cît și urechea unui ac imens, ori de cîte ori se căznea să treacă ața prin el, treabă ce i se părea deosebit de onorabilă și glorioasă ; Manuel, Criss, Tomke și șeful de echipaj Bangoc, șezînd pe chepengul ridicat al calei, jucau cu rîndul „șaizeci și șase“.

Deodată, scara începu să scîrțîie cu putere, ca sub greutatea unui elefant, și pe punte se ivi, sub razele piezișe ale soarelui, o umbră, iar în urma ei, se arătă căpitanul Duke, fără șapcă pe cap și cu o față răvășită de frămîntări și de oboseala drumului. Pășind apăsat, cu pas de om treaz, el se opri lîngă tribord, își roti încet, pe sub sprîncene, privirea asupra punții, icni și își șterse cu palma fruntea nădușită. Peste trăsăturile feței sale cioplite parcă în piatră trecu, o clipă, umbra unui zîmbet rușinat, care dispăru de îndată, aidoma cutei apărute întîmplător pe pînza unui vas, în bătaia vîntului.

Bentz sări de lîngă bord, cu iuțeala cu care sare cocoșul armei, după ce apeși pe trăgaci. Fata de pe mal rămase cu gurița ei de copil căscată de mirare, cînd cavalerul ei dispăru în chip atît de misterios și de fulgerător. Sigby, întors cu fața spre ușa deschisă, vărsă pe jos ciorba, își scoase repede șapca, și-o puse la loc și și-o scoase din nou. Din pricina sperieturii, Fuk vîrî brusc ața în urechea acului, dar uită numaidecît de acest succes și sări în sus. Jucătorii de cărți încremeniră în picioare, iar *Marianna* urmă să se legene, în bătaia vîntului *prielnic*, ce-i izbea tachelajul.

Căpitanul tăcea ; tăceau şi marinarii. Încetul cu încetul, parcă necrezîndu-şi ochilor, echipajul se apropie de căpitan şi făcu roată în jurul lui. „Parcă nu s-ar fi întîmplat nimic“, îşi spunea Duke, chibzuind cum trebuie să se poarte. Calm, îşi plimbă privirea pe rînd, de la un marinar la altul, pentru a surprinde vreun zîmbet răsărit în colţul unor buze, vreun rînjet de satisfacţie pe faţa şefului de echipaj, sau lacrima pe care ar fi putut s-o scape Sigby. Dar marinarii delicaţi, care înţelegeau starea lui sufletească, îl priveau ca de obicei, bucuroşi să-i asculte ordinele. Numai în fundul ochilor lor pîlpîia flacăra unei mari călduri omeneşti.

— Ce zici de vînt, Bangoc ? întrebă Duke.

— E vînt prielnic, domnule căpitan, numai de l-ar ţine dumnezeu ! Bate dinspre sud-est şi ţine de obicei două săptămîni.

— Bentz, adu din cabina *ta* şapca *mea* albă !

Cuprins de frică, Bentz o zbughi numaidecît.

— Ridicaţi ancora ! strigă căpitanul, simţindu-se la el acasă. Beţivilor, nespălaţilor, trîntorilor ! De ce-i coborîtă barca ? Să fie imediat ridicată ! Întăriţi sarturile ! Ridicaţi pasarela ! Întindeţi pînzele ! *Marianna* pleacă fără încărcătură spre Alan şi se va întoarce — auziţi, fricoşilor ? — cu încărcătură plină prin Casset. Apoi adăugă, liniştit : O să vă arăt eu cîte parale fac vorbele lui Bilder !

1912

STÎLPUL INFAMIEI

I

Pe vremea cînd membrii coloniei din Canterville umblau prin mlaştini şi smulgeau cogeamite cioturile, pe care-ar fi putut lesne şedea, cu picioarele în aer, cîte şase oameni deodată ; pe vremea cînd, preocupaţi să-şi astîmpere cum puteau foamea, ei luptau împotriva vagabonzilor şi înfigeau în pămînt ţăruşi pentru temeliile viitoarelor lor cuiburi, nici cel mai sever slujitor al moralei n-ar fi fost în stare să le găsească altă vină decît pasiunea pentru expresiile „tari".

După ce însă ogoarele au fost arate şi casele construite, iar deasupra lor au fost atîrnate felurite firme, ca „Şcoală", „Hotel", „Închisoare" etc., după ce viaţa a intrat pe un făgaş folositor şi anodin ca apa captată într-o conductă de canalizare, au început să aibă loc tot felul de evenimente. Era lor a fost inaugurată de Glasin, un zgîrie-brînză de pomină, care şi-a pierdut la joc de cărţi întreaga avere — casa, caii, hainele, maşinile agricole — rămînînd numai cu rufăria de pe el. Petarga, cîştigătorul, era un om de viaţă şi o mînă spartă.

Apoi au început furturile, a fost falsificat un testament, iar la o răscruce de drumuri, unde trei nebuni îşi apărau cu puşca în mînă drepturile la peticul lor de pămînt, s-a ivit o baricadă. Unul dintre ei a fost ucis şi ridicat de pe jos cu o ţigară de foi strînsă între dinţi. Unui soţ i-a fugit nevasta. Un altul, care avea o tovarăşă minunată şi doi copilaşi, s-a pomenit cu o femeie îmbrăcată elegant, venită anume din vestul îndepărtat, cu ochii în lacrimi : îi aflase, pasămite, adresa. Femeia

avea păr roşcat şi valize superbe, noi-nouţe. Ultimul eveniment care stîrnise revolta femeilor cu şolduri late şi a bărbaţilor bărboşi din Canterville (care, de altfel, în cele opt luni petrecute în corturile lor de colonişti, gustaseră din plin „poezia" flirtului grosolan) era răpirea drăgălaşei Daisy, o faptă mîrşavă, nedemnă de un om cumsecade. Daisy Crock era o fată foarte drăguţă şi liniştită. Cine se uita mai mult la ea începea să-şi simtă tot trupul învăluit într-un păienjeniş luminos şi tremurător. Daisy avea mulţi admiratori, dar o răpise tocmai Goan Gnor, într-una din acele seri cînd, din pricina norilor de praf de pe strada luminată doar de asfinţitul soarelui, cu greu îţi puteai da seama dacă s-au încăierat nişte tauri întorşi de la adăpat sau dacă un individ aruncă în şa o femeie, ţinîndu-i gura închisă cu mîna. Şi-apoi, Goan era un om îndeobşte cuviincios, cu toate că trăia singur, ceea ce, precum se ştie, predispune pe oameni la grosolănie. Cu atît mai puţin s-ar fi putut aştepta cineva ca omul acesta să săvîrşească o faptă atît de nebunească.

Cert este că la un bal, cu o săptămînă înainte de pomenita întîmplare, Goan a stat de vorbă mult şi în şoaptă cu fata. Cei care îi urmăreau au remarcat că tînărul era palid şi abătut, cu o înfăţişare vrednică de milă. „Nu iubesc pe nimeni, Goan, crede-mă", spusese fata la un moment dat. Femeia care auzise aceste cuvinte a fost trei zile în culmea fericirii. Ea le repeta mereu, pe diferite tonuri şi cu felurite comentarii. Calul lui Goan, alergînd la marginea pădurii, s-a poticnit într-un hîrtop şi şi-a rupt un picior. Făptaşul a fost prins exact la o oră după răpire.

Mulţimea de călăreţi, adunaţi în jurul locului unde căzuse calul, alcătuia un cerc atît de strîns, încît nu se mai putea distinge nimic în mişcările furioase ale mîinilor şi spinărilor. În sfîrşit, cercul s-a desfăcut, şi fata, care leşinase, a fost dusă în pădure. Fraţii, tatăl şi unchiul Daisy-ei l-au bătut în tăcere pe Goan, care rămăsese strivit sub cal. Apoi, obosiţi şi asudaţi, s-au tras la o parte, scăpărînd fulgere din ochi, iar de pe jos s-a ridicat o mutră boţită, care scuipa sînge înche-

gat. Nişte vînătăi uriaşe acopereau obrajii lui Goan, care avea o înfăţişare jalnică şi înfricoşătoare, se clătina şi scotea şuierături în loc de cuvinte.

Justiţia imperfectă a acelor locuri sălbatice, neavînd în cazul de faţă motive întemeiate pentru a-i lua lui Goan viaţa, l-a tras totuşi la răspundere pentru grava jignire adusă familiei Crock şi fetei. După multă tevatură şi multe ciondăneli, în faţa hotelului a fost bătut un stîlp de lemn de care l-au legat pe Goan cu mîinile prinse la spate. Urma să stea aşa, fără hrană şi fără apă, douăzeci şi patru de ore şi apoi să plece unde-o pofti.

Goan se supuse întregului lor ritual, mişcîndu-se ca o muscă otrăvită. Tăcea. Cei care învîrteau treburile la Canterville şi alţi curioşi, stînd la oarecare distanţă, îşi admirară cîtva timp opera, apoi se împrăştiară, cu încetul, pe la casele lor.

Se întunecase. Lingîndu-şi buzele crăpate şi uscate, lipite de dinţi, Goan chibzuia la un plan de răzbunare. Totul se mistuise în sufletul lui, nu simţea nici ruşine, nici furie. Pustiit, încerca doar să-şi aducă aminte cine şi cum îl bătuse, cine vorbise cu mai multă răutate, a cui voce fusese mai puternică. Asta îi cerea un efort mare şi în curînd Goan obosi. Atunci începu să-şi spună că n-are să o mai vadă niciodată pe Daisy. Îşi aminti de povara dulce a trupului ei tremurător, de zvîcnirile repezi ale inimii, care în cele cîteva minute fericite bătuse la pieptul lui, de capul ei dat pe spate şi de singurul lui sărut, depus pe pieptul ei, în locul unde i se descheiase un nasture. Şi atunci, încordîndu-şi braţele, începu să urle de jalea nemărginită ce-l cuprinsese. Frînghiile îi arseră pielea la încheieturi. Mai avea în faţă o noapte şi o zi!

Goan stătea, rezemîndu-se cînd pe un picior, cînd pe celălalt. Uneori încerca să se convingă că totul nu e decît un vis şi-şi dădea capul pe spate, dar, izbindu-se de stîlp, iluzia se destrăma. Auzea paşi ce se apropiau pe furiş şi încremeneau în faţa lui, pentru a se mistui încet după colţ. În ferestre luminile se stinseră; o siluetă nedesluşită se apropia de Goan, oprindu-se la fiece pas, şi deodată cel pedepsit se împurpură, se făcu

roşu pînă la rădăcina părului şi simţi că sîngele i se urcă la tîmple, zvîcnind des de tot. Puterea lui de judecată era năpădită de o ruşine ameţitoare. Gemînd, închise ochii, ca să-i deschidă numaidecît. Faţa tristă a Daisy-ei, cu ochii larg deschişi, se oprise lîngă el, aproape de tot, dar Goan nu putea întinde mîna ca să-i ceară îndurare.

— Şi dumneata... ai venit să mă vezi, murmură Goan. Pleacă şi iartă-mă !

— Am să plec îndată, îi răspunse repede fata, cu glas şoptit. Dar nu te-ai apărat de loc, de ce-ai îngăduit toate astea ?

— Ah ! oftă Goan. Cuvinte de compătimire ! Dar e prea tîrziu, Daisy. Dumneata mă chinuieşti, iar eu te iubesc. Du-te. Nu, nu pleca... sau pleacă : poate că e mai bine.

— Mi-e tare milă de dumneata. Şi Daisy întinse mîna şi dezmierdă părul răvăşit al lui Goan cu mişcări repezi, materne. Ce faci ? Nu trebuie să plîngi. Dumneata... sau nu, plec, să nu mă vadă cineva.

Se îndepărtă în întuneric şi Goan n-o mai auzi. Tremurînd tot şi surîzînd de fericire, înghiţea picăturile mari şi sărate ce se rostogoleau din ochii lui care nu mai clipeau. Şi lacrimile acestea îi încălzeau obrajii şi sufletul.

În aer şuieră o piatră, se lovi de stîlp, apoi, ricoşînd, atinse urechea lui Goan şi căzu la picioarele sale.

— Pentru dumneata, Daisy, rosti el, numai pentru dumneata.

II

A doua zi dimineaţa, cînd circulatia pe străzi începuse să fie stînjenită de numeroşi locuitori care nu dormiseră noaptea, vrînd să se uite cît mai devreme la cel ce tulburase ordinea publică, Goan fu dezlegat. Mai mulţi flăcăi, zîmbind stingheriţi, se apropiară de stîlp, în spatele celui legat. Unul din fraţii Daisy-ei, un zdrahon colţos, tăie frînghiile cu cuţitul.

— Poruncă să-ţi dăm drumul, bombăni el, tuşind uşor. Vezi să nu mai pui piciorul pe-aici.

Goan căzu, se sprijini cu mîinile de pămînt, apoi se ridică şi, clătinîndu-se dintr-o parte în alta, parcă ar fi umblat pe puntea unui vas pe timp de furtună, porni spre casă. Mulţimea îi făcu loc să treacă, în tăcere.

Peste o oră, pe uşa casei nu prea mari în care locuia Goan oamenii zăriră un lacăt. Ferestrele bătute temeinic în scînduri, urmele de copite de lîngă gard, tăcerea deplină din jurul zidurilor — toate arătau că hotărîrea coloniei fusese adusă la îndeplinire. Goan fu văzut gonind pe nişte uliţe lăturalnice, călare pe al doilea cal al său — un armăsar alb, cu coada şi crupa roşcată — fără să-şi întoarcă măcar capul. Se îndrepta spre fîneaţa cosită a lui Crock, dincolo de care începea poteca de pădure, drumul fiarelor şi al vînătorilor.

Goan călărea la pas, sfîşiat de dorinţa de a întoarce calul şi de a se mai uita măcar o dată la binecunoscuta fereastră a Daisy-ei. Strîngînd căpăstrul, el îşi ridică anevoie mîna amorţită. Lîngă un pîrîiaş, opri calul şi se uită în şuviţa limpede de apă ; acolo, jos, privirea lui întîlni o faţă buhăită, posomorîtă. Ar fi putut lesne să-şi aleagă un loc unde să se statornicească, în jurul lui era pămînt berechet.

Cînd ajunse la răscrucea de unde un drum o cotea spre munţi, şi un altul, trecînd peste întiderea albastră a pădurii, spre un mare port, Goan auzi în spatele lui un zgomot confuz şi întoarse capul, fără să se oprească şi urmînd să-şi depene sumbrele gînduri de viitor. Larma copitelor răsună mai limpede în freamătul pădurii. Goan se opri, şi din urmă îl ajunse, abia trăgîndu-şi sufletul, Daisy.

Marea şi copleşitoarea nedumerire zugrăvită pe faţa lui Goan dezlegă limba fetei. Stînjenită, ea ascultă toate exclamaţiile lui. El îşi închipuia că ştie despre ce este vorba, dar nu-i venea să creadă. Apropiindu-se de fugar, fata spuse :

— Goan, ia-mă cu dumneata. Nu mai am viaţă acolo. Toţi mă chinuiesc, au lansat zvonul că eram înţeleasă

cu dumneata. Ba chiar că am avea şi un copil, ascuns pe undeva.

Goan tăcea. Calul fetei părea turnat din lumina dimineţii.

— Tata m-a jignit, urmă Daisy. Spune că totul a fost o înscenare şi că eu sînt o păcătoasă. Dumneata ştii însă că nu e adevărat. Şi nu mai e nevoie să mă mai răpeşti o dată. Destul am îndurat răutatea şi insultele lor !

— Iubito, exclamă Goan, surîzînd cu toată faţa lui rănită, bărbaţii ar începe să te prigonească acum pentru că nu ei au încercat să te cucerească... iar femeile, pentru că ţi s-a dat întîietate. Oamenii urăsc dragostea. Nu te apropia de mine, Daisy : îţi jur că n-am să mă pot stăpîni şi am să încep să te sărut. Iartă-mă !

Dar curînd capetele lor se apropiară şi două iubiri, una care abia se năştea, iar alta de mult cuprinsă de vîlvătaia unui foc pătimaş, se contopiră, aidoma unui pîrîiaş de pădure cu un rîu mare.

Au trăit mult şi au murit în aceeaşi zi.

Corăbii la Liss

I

Sînt pe lumea asta oameni care seamănă cu o tabacheră de modă veche. Cînd iei în mînă un asemenea obiect şi-l priveşti, te simţi năpădit de o sumedenie de gînduri. Tabachera reprezintă o întreagă generaţie, de care eşti străin. Posesorul ei o aşază printre alte obiecte asemănătoare şi o arată uneori musafirilor, dar foarte rar i se întîmplă s-o folosească în scopuri practice. De ce ? Îl opresc oare veacurile care au trecut ? Sau formele proprii altor vremuri, care aparent seamănă — din punct de vedere geometric — cu formele noi, dar sînt în fond atît de diferite, încît a le vedea în permanenţă, a veni permanent în contact cu ele înseamnă a trăi, fără să-ţi dai seama, în trecut ? Să fie, oare, vorba de o neconcordanţă mai complexă ? Greu de spus. Dar, precum spuneam, există oameni care îţi amintesc de un străvechi obiect de folosinţă, şi oamenii aceştia, în esenţa lor, sînt tot atît de străini felului de viaţă din jur, pe cît e de străină pomenita tabacheră de un speculant de la hotelul „Lisabona". În copilărie sau într-un moment hotărîtor din viaţă, cînd caracterul se formează brusc, o dată pentru totdeauna, aidoma unui lichid saturat cu o soluţie minerală, pe care e de ajuns s-o tulburi cît de puţin ca să se transforme fulgerător în cristale, într-un astfel de moment, datorită unei impresii întîmplătoare sau vreunei alte cauze, sufletul capătă o formă definitivă. Cerinţele lui sînt naive şi poetice : armonie, desăvîrşire, fascinaţia unei vieţi tihnite, în care nimic nu se schimbă de la o zi la alta, iar visele se simt la largul lor şi sînt ferite de şicanele

întîmplării. Un asemenea om preferă trenului calul, becului electric lumînarea, ingenioasei coafuri cu miros de mosc şi de păr ars cozile stufoase ale unei fete; preferă crizantemei trandafirul, iar vaporului frumos ca o jucărie îi preferă o barcă greoaie cu o sumedenie de pînze albe, întinse ca o faţă încadrată de o falcă masivă şi de o frunte senină aplecată asupra unor ochi albaştri. Viaţa lui lăuntrică rămîne, prin forţa lucrurilor, închisă în el, iar cea exterioară se reduce la un permanent conflict cu lumea din jur, care-l respinge şi pe care-o respinge el însuşi.

II

După cum există astfel de oameni, există şi familii, şi case, ba chiar şi oraşe şi porturi, cu dispoziţiile sufleteşti ale tipului zugrăvit mai sus.

Nu cunosc port mai frumos şi mai haotic ca Liss, în afară de portul Zurbagan, fireşte. Oraşul acesta cosmopolit, în care se vorbesc toate limbile, îţi aminteşte negreşit de un hoinar care s-a hotărît în cele din urmă să se afunde în desişul unei vieţi sedentare. Casele sînt aşezate la nimereală, în lungul unor uliţi care seamănă vag cu nişte străzi, căci străzi propriu-zise nu pot exista aici, din pricină că oraşul s-a înfiripat pe fărîmituri de stînci şi de dealuri, unite între ele prin scări, prin poduri şi cărări înguste, în spirală. Toate acestea sînt cufundate într-o luxuriantă vegetaţie tropicală, în a cărei umbră de evantai strălucesc ochii pătimaşi şi copilăroşi ai femeilor. Pietre galbene, umbrele albastre ale zidurilor vechi, pline de crăpături pitoreşti; undeva într-o curte, care aduce cu un dîmb, un om ursuz, cu picioarele goale, repară o barcă enormă, fumîndu-şi luleaua; în depărtare răsună un cîntec, al cărui ecou umple rîpa; o piaţă suspendată pe piloţi, cu streşini şi umbrele uriaşe, de pînză; arme strălucitoare, veşminte viu colorate, flori şi ierburi a căror aromă îţi stîrneşte, ca într-un vis, o vagă nostalgie a întîlnirilor amoroase; portul murdar ca un coşar tînăr, pînzele strînse ale

corăbiilor, cufundate parcă în somn, dimineaţa ce-şi desface aripile ; apa verde, stîncile, oceanul fără sfîrşit ; iar noaptea, văpăile magnetice ale stelelor şi bărcile în care răsună necontenit rîsete — iată cum arată Liss. Oraşul posedă două hoteluri : „La perna ţepoasă" şi „Ducă-se jalea". Marinarii trăgeau, fireşte, îndeobşte la cel situat mai aproape de port. Care dintre cele două hoteluri a fost la început mai aproape e greu de spus. Dar, tot concurîndu-se, aceste stabilimente respectabile au început efectiv să alerge spre port. Se mutau, închiriau localuri noi sau chiar le construiau. A învins „Ducă-se jalea", care a recurs la o manevră abilă, mulţumită căreia „Perna ţepoasă" s-a oprit parcă încremenită, în mijlocul unor rîpe abrupte, iar „Ducă-se jalea" s-a instalat triumfătoare, după zece ani de luptă, chiar lîngă port, desfiinţînd trei taverne de prin partea locului.

Populaţia oraşului Liss e alcătuită din aventurieri, contrabandişti şi marinari, iar femeile se împart în îngeri şi scorpii. Îngerii sînt, fireşte, femeile tinere, drăgăstoase şi sfîşietor de frumoase, iar scorpiile sînt cele bătrîne. Dar şi scorpiile — să nu uităm acest amănunt — pot fi utile în viaţă. De pildă, cînd o scorpie, care pînă atunci a urzit tot felul de intrigi diabolice, ajunge să se mărite, ea se căieşte pentru trecutul ei şi începe o viaţă nouă, mai bună.

Nu vom cerceta cauzele pentru care numai vasele cu pînze poposeau şi poposesc în portul Liss. Cauzele sînt de ordin geografic şi hidrografic. În general, în oraş totul dă o impresie de independenţă şi armonie poetică, pe care am încercat s-o concretizăm prin exemplul omului care aspiră la armonie şi claritate.

III

În momentul cînd începe povestirea noastră, în hotelul „Ducă-se jalea" la o masă de la etaj, în faţa ferestrei prin care se vedea întreaga panoramă a portului Liss, şedeau patru oameni : căpitanul Duke, un bărbat

deosebit de voinic şi volubil, căpitanul Robert Estampe, căpitanul Renior şi un alt căpitan, poreclit „Ne cunoaştem", din pricină că se adresa cu aceste cuvinte, în loc de bună ziua, oricărui om, fie el şi necunoscut, dacă desluşea într-însul o cît de mică intenţie de a trage un chef. Numele lui era, însă, Chinchar.

O societate atît de strălucită, ba chiar aristocratică nu putea bineînţeles să stea în jurul unei mese goale. Se găseau acolo tot felul de sticle jubiliare, pe care patronul hotelului le scotea la iveală doar cu prilejuri deosebite, asemenea celui de acum, cînd căpitanii — oameni care de obicei nu prea se au bine unii cu alţii din cauza amorului propriu profesional — se aşezau totuşi împreună la o beţie.

Estampe era un om mai în vîrstă, taciturn, cu faţa extrem de palidă, cu nişte ochi de culoarea oţelului şi cu sprîncenele roşcate. Renior avea părul negru şi lung, ochii bulbucaţi, şi semăna cu un călugăr travestit. Chinchar, un bătrîn viclean şi chior, cu dinţi negri şi un ochi albastru şi trist, era vestit pentru limba lui ascuţită.

Taverna era ticsită de oameni. Larmă de glasuri, cîntece. Din cînd în cînd un chefliu din cale afară de vesel pornea spre uşă răsturnînd în drum toate scaunele. Tacîmurile zăngăneau ; în zarva asta, Duke desluşi de două ori numele „*Bitt-Boy*". Cineva îi amintise pesemne de acest om foarte cumsecade, al cărui nume pica taman la timp : se discuta despre o situaţie dificilă.

— Uite, cu Bitt-Boy nu m-aş fi temut nici de o escadră întreagă ! exclamă Duke. Dar el nu mai este. Fraţi căpitani, eu sînt încărcat, mi-e şi groază s-o spun, cu tot felul de porcării explozibile. Adică nu eu, ci *Marianna*. De altfel, *Marianna* sînt eu, iau eu sînt *Marianna*, aşa că eu sînt încărcat. Ce ironie a soartei : eu — cu şrapnele şi praf de puşcă ! Dar, fraţi căpitani, urmă Duke cu o voce gravă, plină de însufleţire, dumnezeu mi-e martor că, după o gustare parşivă ca aceea pe care mi-au dat-o la intendenţă, aş fi gata să transport chiar şi apă gazoasă !

— Acu vreo trei zile a apărut din nou corsarul, rosti Estampe.

— Nu pricep ce caută în apele astea, spuse Chinchar, dar totuşi mi-e teamă să ridic ancora.

— Pe dumneata ce te apasă ? întrebă Renior.

— Transport nişte fleacuri — articole de tablă şi parfum. Dar mi s-a promis un premiu !

Chinchar minţea însă. Nu tabla, ci poliţa de asigurare îl „apăsa" şi căuta un loc şi un moment prielnic ca să-şi scufunde *Sihastrul* pentru o sumă frumuşică. Asemenea treburi murdare nu sînt ceva rar, deşi cer o prudenţă deosebită. Chinchar era şi el îngrijorat de apariţia corsarului. Auzise că societatea la care era asigurat se află în pragul falimentului şi trebuia, deci, să se grăbească.

— Eu ştiu ce caută banditul ăla ! spuse Duke. Aţi văzut brigantina *Feliciatta*, care a aruncat ancora chiar la ieşirea din port ? Se zice că transportă aur.

— Nu cunosc vasul, răspunse Renior. De văzut, însă, l-am văzut, fireşte. Cine-i căpitanul ?

Nimeni nu-l cunoştea. Nici măcar din vedere. Nu făcuse nimănui vreo vizită şi nici măcar nu trecuse pe la hotel. O singură dată, trei marinari de pe *Feliciatta*, oameni mai în vîrstă, foarte respectabili, coborîseră de pe vas, urmăriţi de privirile curioşilor, ca să cumpere tutun, dar de atunci nu mai reapăruseră.

— O fi vreun mucos, bombăni Estampe. Vreun mitocan ! Stai în cabina ta, mitocane, se aprinse el deodată, vorbind spre fereastră, poate o să-ţi mai crească mustăţile !

Căpitanii pufniră în rîs. Cînd se mai potoliră, Renior spuse :

— Oricum am întoarce-o, fapt este că stăm închişi aici. Aş ceda bucuros încărcătura mea — ce-mi pasă mie, de fapt, de nişte lămîi străine ? Dar să-l dau pe *Preşedintele*...

— Sau pe *Marianna*... îl întrerupse Duke. Dacă sare în aer ? ! (Căpitanul păli şi dădu de duşcă o porţie dublă.) Nu mai fi aşa de prăpăstios, Renior, şi nu-mi mai vorbi despre asemenea lucruri îngrozitoare !

— M-ai plictisit cu *Marianna* dumitale, strigă Renior, atît de mult m-ai plictisit, încît aş dori chiar o explozie!

— Iar *Preşedintele* dumitale o să se scufunde!

— Ce-e?

— Căpitanilor, nu vă certaţi, interveni Estampe.

— Ne cunoaştem! i se adresă Chinchar unui individ din sală, care se arătă deosebit de surprins. Vino-ncoace, cinsteşte-l pe bătrîn!

Dar individul îi întoarse spatele. Căpitanii se lăsară pradă gîndurilor. Fiecare îşi avea temeiurile lui de a dori să plece cît mai repede din Liss. Pe Duke îl aştepta o cetate îndepărtată. Chinchar se grăbea să termine cu escrocheria pusă la cale. Renior nu mai putea de dorul familiei, după doi ani de despărţire, iar Estampe se temea că echipajul său, format din oameni de strînsură, se va împrăştia. Doi dintre ei fugiseră de altfel şi se lăudau acum la „Perna ţepoasă“ cu nemaipomenitele lor aventuri din Noua Guinee.

Vasele acestea — *Marianna, Preşedintele, Sihastrul* lui Chinchar şi *Arameia* lui Estampe — se refugiaseră la Liss ca să scape de urmărirea corsarilor inamici. Prima venise în zbor *Marianna,* un vas rapid; a doua zi, ceva mai încet, *Sihastrul,* iar după alte două zile îşi aruncară ancorele *Arameia* şi *Preşedintele,* gîfîind de oboseală. Una peste alta, punînd la socoteală şi misterioasa *Feliciatta,* la Liss se aflau cinci corăbii, în afară de şlepuri şi micile ambarcaţiuni de coastă.

— Precum vă spuneam, îl vreau pe Bitt-Boy! rosti Duke, puţin ameţit. O să vă povestesc o chestie despre el. Îl cunoaşteţi, desigur, cu toţii pe Beppo Malastino, curca aia plouată. Şedea într-o zi Malastino în Zurbagan şi bea „adio, mamă“ ţinînd-o pe Butuzko pe genunchi. Intră Bitt-Boy: „Malastino, ridică ancora, o să-ţi conduc vasul prin Casset. Ai să fii primul în sezonul ăsta la Ahuan-Scape.“ Ce ziceţi, căpitanilor? Eu am mai mers prin Casset cu încărcătură plină şi ştiu că prostul de Malastino n-avea decît de cîştigat dacă l-ar fi ascultat orbeşte pe Bitt-Boy. Dar Beppo a stat două zile pe gînduri: „Vai, e perioada furtunilor!... Geamandurile au fost smulse!...“ Dar nu de geamanduri

era vorba, fraţilor. Ali, turcul, fostul şef de echipaj al lui Beppo, îi făcuse în vas o spărtură şi o lipise cu smoală fiartă, tocmai în faţa catargului de mizenă. Valurile ar fi redeschis repede spărtura. Pînă la urmă, Beppo a trecut, mai mult mort decît viu, cu Bitt-Boy prin strîmtoarea aceea drăcească. Numai că a cam întîrziat, fireşte, iar banii din Ahuan-Scape s-au dus la alţii, nu la macaronarul ăla... Dar să vedeţi ce noroc pe Bitt-Boy ! În strîmtoarea Casset, valurile îi zvîrleau mereu spre recife... Cîteva butoaie cu miere, aflate lîngă spărtura făcută de turc, începuseră să fermenteze, probabil încă de la Zurbagan. Butoaiele au plesnit şi vreo patru tone de miere au acoperit spărtura cu o cataplasmă atît de straşnică, încît căptuşeala vasului nici măcar n-a crăpat. Pe Beppo l-a luat cu frig la Ahuan-Scape, cînd au descărcat vasul. Ascultă, Chinchar, toarnă-mi puţin şi mie din sticla aia !

— Bitt-Boy... tare-aş vrea să-l înduplec să meargă cu mine ! oftă Estampe. Eu am copii, pe cînd tu, Duke, tot ai să fii spînzurat într-o zi pentru praful de puşcă !

— Să vă povestesc şi eu ceva despre Bitt-Boy, începu Chinchar. Era prin...

O larmă de glasuri vesele îl întrerupse pe bătrînul flecar. Toate capetele se întoarseră spre uşă, mulţi începură să-şi fluture şepcile, iar unii săriră în întîmpinarea noului venit. Prin vuietul care străbătu ca vîntul întreaga încăpere, răzbăteau doar cîteva cuvinte, strigate mai tare, care se detaşau limpede din rumoarea admirativă :

— Bitt-Boy ! Bitt-Boy ! Bitt-Boy ! Bitt-Boy, omul care aduce noroc !

IV

Cel care fusese întîmpinat cu asemenea cuvinte frumoase şi pline de tîlc se opri chiar în prag şi, roşind puternic, rîse, salută în dreapta şi în stînga, apoi se îndreptă spre masa căpitanilor. Era un bărbat bine legat, în vîrstă de cel mult treizeci de ani, nu prea înalt, cu

o faţă simpatică, deschisă, care exprima forţă şi gingăşie. În ochii lui strălucea o vioiciune potolită, iar trăsăturile feţei, întreaga înfăţişare şi toate mişcările lui se distingeau printr-o demnitate care era mai curînd un reflex al calmului lăuntric decît rezultatul unui efort de voinţă. Vorbea cît se poate de clar, deşi nu prea tare. Bitt-Boy purta o şapcă de pilot, un tricou cafeniu, o curea albastră şi nişte pantofi groşi, iar pe braţ avea o manta de ploaie.

Bitt-Boy strînse zeci, sute de mîini... Zîmbind, privea cu îngăduinţă toate manifestările de prietenie ale celorlalţi : fumul în spirală al pipelor, strălucirea dinţilor albi pe feţele bronzate şi ochii înceţoşaţi, de diferite culori, îl împresurară cîteva clipe cu norul binefăcător al unei călduroase primiri. În sfîrşit scăpă de toţi şi nimeri în braţele lui Duke. Pînă şi ochiul trist al lui Chinchar se înveseli, o dată cu faţa lui, pe care plutea în permanenţă un zîmbet caustic. Masivul Renior, care semăna cu un taur, se muie de tot, iar ambiţiosul şi crudul Estampe schiţă un zîmbet foarte copilăros. Bitt-Boy era iubit de toţi.

— Mă, toboşar al norocului ! spuse Duke. Codiţă de ţap american ! N-ai fost tu cumva un nou Iona în burta vreunei balene ? Unde ai dispărut ? Ce veşti ne aduci ? Alege : toată flota de beţivani e prezentă. Dar ne-am înfundat, ca un ic în scăfîrlia unui prost. Salveaz-o pe *Marianna.*

— De corsar ? întrebă Bitt-Boy. L-am văzut. O povestire scurtă e mai bună, fraţilor, decît nu ştiu cîte întrebări. Iată cum a fost : ieri am pornit cu o iolă din Zurbagan spre Liss. Noaptea era întunecoasă şi, cum auzisem de corsari încă mai înainte, m-am strecurat de-a lungul ţărmului pe după stîncile alea acoperite de muşchi — un camuflaj cît se poate de potrivit. De două ori m-a ocolit reflectorul unui crucişător inamic, a treia oară nu ştiu ce m-a îndemnat să las pînzele. Şi deodată... iola şi cu mine am fost prinşi în lumina reflectorului, ca o muscă într-o farfurioară. Pretutindeni erau însă pietre, umbre, muşchi, crăpături, aşa că n-au reuşit să mă deosebească de tot ce era în jur. Dar dacă n-aş fi lăsat pînzele... Iată însă că Bitt-Boy se află aici,

teafăr şi nevătămat. Renior, îţi aduci aminte de magazinul „Haven & Co“ ? Vinde pantofi strîmţi cu cuie înăuntru. Am cumpărat ieri o pereche şi acum tălpile îmi sînt numai răni.

— Am înţeles, Bitt-Boy, spuse Renior. Eşti un om curajos, Bitt-Boy, ce-ar fi să-l conduci pe *Preşedintele* meu ? Dacă ai fi fost însurat...

— Nu, ia-l pe *Sihastrul*, protestă Chinchar. Ne cunoaştem noi, Bitt-Boy. Acum sînt plin de bani, Bitt-Boy.

— De ce nu pe *Arameia ?* întrebă cu ârţag Estampe. Aş face şi moarte de om ca să pot pleca de aici. Cu Bitt-Boy merg la sigur.

Tînărul pilot, care ar fi vrut să mai povestească ceva, deveni deodată serios şi se întristă. Sprijinindu-şi bărbia cu mîna lui mică, îi învălui pe căpitani într-o privire surîzătoare şi, ca de obicei, pentru a nu jigni simţămintele altora, se stăpîni. Dădu de duşcă un pahar, îl azvîrli în sus şi-l prinse din zbor, apoi îşi aprinse o ţigară şi spuse :

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc pentru cuvintele bune, pentru încrederea în norocul meu... Eu nu-l caut. Acum n-am să vă spun nimic, adică nimic precis. Totul depinde de *o anumită împrejurare.* Deşi am şi cheltuit toţi banii cîştigaţi în primăvara aceasta, totuşi... Dar pe care dintre voi să-l aleg ? Pe Duke ?... O, bătrîne drag ! Numai miopii nu văd lacrimile tale ascunse, stîrnite de dorul mării nemărginite şi de dorinţa de a spune : iată ce-s eu în stare să fac ! Eşti legat de mare, bătrîne, ca şi mine. Îl iubesc pe Duke. Dar dumneata, Estampe ? Cine m-a ascuns la Bombay de *sepoy*-i [1] neghiobi, cînd am salvat colierul unui rajah ? Îl iubesc şi pe Estampe. Undeva, în pieptul lui, se ascunde un colţişor de căldură sufletească. Cît despre Renior, a stat el la mine două luni, dar nevastă-sa m-a hrănit o jumătate de an, cînd mi-am rupt un picior. Iar tu, Chinchar, „Ne cunoaştem noi“, păcătos incorigibil, cum mai plîngeai tu la biserică, după întîlnirea cu bătrînica aceea ? !... N-o mai văzuseşi de douăzeci de ani, de la o anumită încăierare, în care a curs sînge... Am cam băut şi acum

[1] Soldaţi din armata colonială britanică, recrutaţi din rîndurile băştinaşilor, în timpul dominaţiei engleze în India.

îmi turuie gura: vă iubesc pe toţi, căpitanii mei. Fireşte, cu corsarul nu-i de glumit, dar cum aş putea alege?! Nu-mi dau seama, zău!

— Tragem la sorţi! propuse Estampe.

— La sorţi! La sorţi! strigară ceilalţi în cor.

Bitt-Boy se uită în jur. Oamenii de la celelalte mese, care se apropiaseră mai demult, ascultau discuţia lor; pe masă stăteau rezemate nenumărate coturi, iar la măsuţele din jur şedeau alţii şi ascultau. Apoi, privirea lui Bitt-Boy se îndreptă spre fereastră, prin care se vedeau luminile calme ale portului. Înserarea începuse să se lase asupra apei, de pe care se ridicau aburi. Aruncînd spre misterioasa *Feliciatta* o privire, de parcă ar fi întrebat-o ceva într-un grai înţeles numai de el, Bitt-Boy spuse:

— Grozav arată brigantina asta, Estampe. Cine-i căpitanul?

— Un necioplit şi un nepriceput. Numai că nimeni nu l-a văzut pînă acum.

— Ce transportă?

— Aur, aur, aur, bombăni Chinchar, dulcele aur...

— Aşa se spune, adeveriră ceilalţi.

— Trebuia să treacă pe aici un vas cu aur, probabil că ăsta e.

— Acolo se ţine un cart foarte strict.

— Nimeni nu e lăsat pe bord.

— E o linişte pe vas...

— Căpitanilor! spuse Bitt-Boy. Mă simt stînjenit din pricina ciudatei glorii de care mă bucur, iar speranţele ce se pun în mine îmi tulbură inima, zău aşa. Ascultaţi: trageţi la sorţi, dar pe faţă, fără hîrtiuţe îndoite. Fiind vorba de oameni vii, o fiinţă vie trebuie să facă alegerea. Cui o să i se arate cu acela plec, dacă nu se va schimba *o anumită împrejurare*.

— Spune-le, Bitt-Boy, adevărul adevărat! răsări cineva dintr-un colţ.

Bitt-Boy începu să rîdă. Acum ar fi vrut să fie departe de Liss. Glumele, zarva îl distrau. De aceea şi pusese la cale „sorţii" aceştia, ca să cîştige timp, să-şi împrăştie gîndurile, să soarbă cît mai adînc din atmosfera aceea febrilă, plină de preocupări străine, din viaţa zgomo-

toasă a hoinarilor mării. De altfel, şi-ar fi respectat cu sfinţenie cuvîntul, „dacă s-ar fi schimbat o anumită împrejurare". Această împrejurare continua însă să rămînă chiar şi pentru el foarte confuză, în timp ce privea spre vasul *Feliciatta.* Pomenind de ea, nu făcuse decît să se călăuzească după uimitorul său instinct. Tot astfel, un om impresionabil, stînd în aşteptarea unui prieten, citeşte sau lucrează ceva şi deodată se ridică şi se îndreaptă drept spre uşă ca s-o deschidă : prietenul se află în faţa uşii. Dar în clipa în care i-a deschis, îşi revine din această stare de semihalucinaţie şi se miră de siguranţa gestului său.

— Ducă-se naibii împrejurarea ta ! exclamă Duke. Fie, o să tragem la sorţi ! Dar tu n-ai spus totul pînă la capăt, Bitt-Boy.

— Da, rosti Bitt-Boy. Se lasă seara. Nu-i mai rămîne mult de aşteptat celui care mă va cîştiga pe mine, un sărman pilot. La miezul nopţii, voi trimite cu vreun băieţaş un bileţel căpitanului cu care îmi va fi dat să plec. Se poate întîmpla să şi renunţ cu totul. Dar oricum, pînă una alta, începeţi jocul.

Se întoarseră cu toţii spre fereastră, dincolo de care, scrutînd cu luare-aminte depărtările pestriţe, Bitt-Boy căuta, pare-se, un semn natural, o indicaţie, un indiciu întîmplător. Se vedeau clar, ca în palmă, toate vasele : eleganta *Marianna,* lungul *Preşedinte,* cu bompresul înalt, sumbrul *Sihastru,* cu mutră de buldog şi cu un cap de călugăr pictat la prova, zvelta şi înalta *Arameia,* şi arătoasa, impozanta *Feliciatta,* cu corpul ei puternic, bine proporţionat, curată ca un iaht, cu pupa alungită şi cu parîmele de iută, *Feliciatta* despre care se discuta atîta în tavernă — dacă transporta sau nu aur.

Cît de triste pot fi serile de vară ! Penumbra lor egală hoinăreşte, îmbrăţişată cu soarele ostenit, pe pămîntul învăluit în linişte ; ecoul lor stăruie multă vreme, ca o tristeţe molcomă ; zvonul din ce în ce mai depărtat se pierde în blînda melancolie a ceasului stingerii. La prima vedere, totul pare încă vioi, plin de viaţă şi dinamism, dar ritmul elegiei a şi pus stăpînire pe inima-ţi întristată. De cine anume îţi pare rău ? De tine însuţi ? Auzi oare geamătul pămîntului, neauzit pînă atunci ?

Forfotesc poate în juru-ți, în aceste clipe răscolitoare, cei duși pe altă lume? Sau poate amintirile, podidindu-ți sufletul singuratic, încearcă să se rostească într-un cîntec... dar îți pare rău. Îți pare rău de cineva, ca de un om pierdut într-o pustietate... Și totuși, uneori, marile hotărîri se iau tocmai în asemenea clipe.

— Iată, spuse Bitt-Boy, zboară un cormoran. În curînd se va așeza pe apă. Să vedem de care corabie se va apropia mai mult pasărea. De acord, căpitanilor? Acum, urmă el, după ce primi aprobarea lor, acum vom hotărî. Corabia lîngă care se va așeza cormoranul va fi aceea pe care o voi conduce în noaptea asta, dacă... așa cum am spus... Ei, ei, aripatule!

În clipa aceea, cei patru căpitani schimbară priviri la a căror încrucișare n-ar fi rezistat fără să fie ars pînă-n măduva oaselor nici măcar diavolul în persoană, tartorul focului și al torturilor. Cine nu știe cît de superstițioși sînt marinarii nu poate înțelege ce simțeau ei în momentul acela. Între timp, cormoranul, care n-avea habar despre ce era vorba, descrisese cîteva opturi stîngace și se așezase tocmai între *Președintele* și *Marianna*, atît de aproape de jumătatea distanței dintre cele două vase, încît Bitt-Boy și toți ceilalți zîmbiră.

— Pasărea domnului le remorchează pe amîndouă, spuse Duke. Ce să-i faci? O să ducem greul împreună, prietene Renior, nu-i așa?

— Așteptați! strigă Chinchar. Cormoranul mai înoată! Încotro o să înoate, asta e întrebarea!

— Bine, să fie vasul spre care o să înoate, încuviință Estampe.

Duke își acoperi fața cu palma, ca și cum ar fi adormit. Totuși se uita cu ură la cormoran, printre degete. În fața celorlalte vase, mai aproape de *Feliciatta*, stătea *Arameia*. În direcția aceea, ținîndu-se ceva mai aproape de brigantină, mergea scufundîndu-se și ieșind la suprafață cormoranul. Estampe se îndreptă din spate și clipi din ochi, plin de vanitatea victoriei.

— S-a făcut! spuse el scurt. Ați văzut cu toții?

— Da, da, Estampe, cu toții!

— Eu am plecat, spuse Bitt-Boy, deocamdată rămîneți cu bine. Sînt așteptat. Frați căpitani! Cormoranul e o

pasăre neghioabă, dar vă jur că m-aş rupe în patru, dac-aş putea. Aşadar, rămîneţi cu bine! Estampe, ai să primeşti, deci, veşti de la mine. O să plutim împreună sau... ne vom despărţi, fraţilor, pentru totdeauna.

Ultimele cuvinte, rostite cu jumătate glas, fură vag auzite şi vag înţelese. Trei căpitani trişti se cufundară în amărăciunea lor. Estampe se aplecă să-şi ridice pipa, şi astfel clipa despărţirii trecu neobservată. Bitt-Boy se sculă, făcu un gest cu mîna în care-şi ţinea şapca şi se îndreptă cu paşi repezi spre ieşire.

— Bitt-Boy! se auziră voci în urma lui.

Pilotul nu-şi întoarse capul şi coborî grăbit scara.

V

E timpul acum să lămurim pricina pentru care omul acesta trecea drept un talisman viu în ochii unor oameni a căror meserie era, ca să spunem aşa, riscul organizat. În pofida minţilor logice şi zgîrcite cu viaţa, a minţilor care-şi înalţă steguleţul cenuşiu deasupra măreţului edificiu al universului plin de taine nedezlegate, cu speranţa sfioasă şi ridicolă că spre acel steguleţ îşi vor îndrepta paşii toţi drumeţii cu sufletul chinuit — în pofida acestora, există pe lume oameni care vor parcă să-i silească pe semenii lor să-şi întoarcă capul spre foşnetul şi şoapta enigmatică a ceea ce n-a fost încă explorat. *Există oameni care se mişcă în cercul negru al coincidenţelor nefaste. Prezenţa lor te întristează, vorbele lor sună ca nişte prevestiri rele; apropierea lor aduce nenorocire.* Există de asemenea, în vocabularul nostru curent, expresii care oglindesc o altă categorie de suflete — suflete luminoase. „E om bun“, „are mînă bună“, auzim spunîndu-se despre unii. Dar să nu tragem concluzii pripite şi să nu vorbim despre temeinicia propriilor noastre prezumţii. Fapt este, însă, că în societatea unor oameni buni te simţi mai bine, mai uşor, că printr-o observaţie aruncată în treacăt, printr-un simplu gest sau o aluzie ei schimbă în chip uimitor desfăşurarea vieţii noastre personale, că „safteaua“ lor în munca noastră

trage într-adevăr norocul de păr. Uneori oamenii aceştia sînt distraţi şi nepăsători, dar de cele mai multe ori sînt entuziaşti şi serioşi. Există însă un criteriu după care îi recunoşti sigur : rîsul sănătos, rîsul izvorît numai şi numai din nevoia de a rîde, rîsul care nu exprimă o atitudine faţă de cei prezenţi.

Un asemenea om era, în virtutea unor cauze inexplicabile, dar precise, pilotul Bitt-Boy. Tot ce se apuca să facă pentru alţii se termina întotdeauna cu bine, uneori chiar mult peste aşteptări, oricît de grele ar fi fost împrejurările. N-a existat vas să fi suferit vreun naufragiu într-o cursă în care el îl pilotase afară din port. Întîmplarea cu Beppo, istorisită de Duke, nu era o născocire. Niciodată un vas pe care-l pilotase şi-l pornise la drum n-a fost atins de vreo molimă, n-a fost victima unui atac sau lovit de vreo altă calamitate. Pe vasul acela nimeni nu cădea peste bord şi nu se săvîrşea nici o crimă ! Bitt-Boy cunoştea pe toate feţele Zurbaganul, Liss-ul, strîmtoarea Casset şi întreg litoralul peninsulei, dar se simţea ca la el acasă şi în micile şenale. I se întîmplase să conducă nave şi în ţări îndepărtate, prin locuri primejdioase, unde nimerea din întîmplare, şi întotdeauna în mîna lui cîrma luase direcţia cea bună, ca şi cum Bitt-Boy ar fi văzut cu ochii lui tot fundul mării. Oamenii îi arătau o încredere oarbă, şi el însuşi credea orbeşte în sine. Instinct puternic ? Nu are nici o importanţă cum anume vom denumi acest fenomen. „Bitt-Boy, omul care aduce noroc" — sub acest nume era cunoscut pretutindeni, oriunde fusese şi muncise.

Trecînd prin cîteva rîpe, Bitt-Boy ocoli hotelul „La perna ţepoasă" şi urcă pe o cărăruie ce şerpuia printre grădini bogate spre o străduţă pietruită. Mergînd tot timpul cu capul plecat, cufundat în gînduri, pălea uneori brusc, ca fulgerat de un gînd. Lîngă o casă nu prea arătoasă, cu ferestrele spre curte, se opri, la umbra copacilor, oftă, apoi se îndreptă din spate şi trecu dincolo de gardul scund de piatră.

Se părea că era aşteptat. În clipa cînd intră în grădină şi iarba începu să foşnească sub paşii lui, la una din ferestrele către care se îndrepta, scrutîndu-i întunericul în adîncul căruia pîlpîia o lumină, se ivi o fată,

care atinse cu umărul perdeluţa dată la o parte. Silueta familiară a vizitatorului n-o înşelase. Nerăbdătoare, ea alergă spre uşă, dar cumpănind în gînd cele două distanţe se întoarse la fereastră şi sări afară, în întîmpinarea lui Bitt-Boy. Avea vreo optsprezece ani. Două cozi negre, ţîşnind de sub o basma liliachie cu dungi galbene, i se revărsau de-a lungul gîtului zvelt şi a unui trup atît de drept, încît la orice mişcare sau întoarcere părea o rază tremurătoare. Faţa ei cu trăsături neregulate, aproape copilăroasă, cu ochii plini de mîndrie şi sfiiciune, avea farmecul feminităţii născînde.

— Reji, regina genelor ! exclamă Bitt-Boy printre sărutări. Dacă n-ai să mă înăbuşi, voi avea de ce să-mi amintesc de seara aceasta a noastră.

— A noastră, a noastră, dragul meu, numai al meu ! rosti fata. Nici nu m-am dus la culcare : după ce ţi-am citit scrisoarea mă gîndeam că dintr-o clipă în alta ai să apari şi tu.

— O fată trebuie să doarmă şi să mănînce mult, răspunse Bitt-Boy, cu gîndurile în altă parte. Dar în aceeaşi clipă se scutură de povara ce-l apăsa. Ţi-am sărutat amîndoi ochişorii ?

— Pe nici unul nu l-ai sărutat, zgîrcitule !

— Ba, mi se pare că pe cel stîng l-am sărutat... Înseamnă că ochiul drept e supărat. Dă-mi şi ochişorul ăsta...

Şi fata îi dădu să-i sărute celălalt ochi.

Dar nu stă în puterea vorbelor noastre sărace să redea esenţa unor astfel de convorbiri. Ştim prea bine asta. Încercaţi să ascultaţi o asemenea convorbire — vă veţi simţi copleşiţi de tristeţe, invidie şi părere de rău : veţi vedea cum se zbat două suflete încercînd să-şi transmită unul celuilalt, prin sunete, propria mireasmă. Reji şi Bitt-Boy îşi continuară totuşi discuţia pînă în zori. Şedeau pe o laviţă de lemn, nu prea mare, învăluiţi în întunericul din grădină.

Se aşternu, cum se întîmplă adesea, tăcerea, iar clipele de tăcere sînt prielnice luării de hotărîri, cînd acestea s-au copt în sufletele oamenilor. Bitt-Boy socoti că a sosit momentul să-i spună fetei, fără zăbavă, ceea ce i se părea a fi esenţial.

Fără să-şi dea seama, fata îl ajută :

— Hai să ne căsătorim, Bitt-Boy. În curînd voi avea un copil !

Bitt-Boy izbucni în rîs. Conştiinţa situaţiei în care se găsea curmă însă şi otrăvi acest rîs cu un suspin.

— Uite ce este, spuse el cu glas schimbat. Nu, Reji, nu mă întrerupe. Simţindu-i neliniştea, se grăbi să continue : Am fost peste tot şi am întrebat... Nu încape nici o îndoială... Eu nu pot să-ţi fiu bărbat, scumpa mea. O, nu plînge ! Aşteaptă, ascultă-mă ! Oare n-o să fim prieteni ? Reji... prostuţa mea, eşti cea mai dulce fată ! Cum aş putea să te fac nefericită ? Şi să-ţi mai spun ceva : am venit doar ca să-mi iau rămas bun de la tine. Te iubesc din toată inima !... Şi-i cît o inimă de uriaş ! Inima asta, însă, a şi fost ucisă, da, ucisă, Reji ! Dar oare sînt singurul om de pe lume ? Sînt mulţi oameni buni şi cinstiţi. Nu, nu, Reji, ascultă-mă, înţelege, gîndeşte-te... cum aş putea proceda altfel ?

El mai vorbi mult, cam tot în acelaşi fel, înghiţindu-şi cu dinţii încleştaţi lacrimile amare, alungate cît mai departe, pînă cînd simţămintele îi învălmăşiră gîndurile. Zdrobit sufleteşte şi fiziceşte, tăcu şi sărută palmele gingaşe pe care cu greu le desprinse de pe ochi.

— Bitt-Boy... spuse fata, urmînd să plîngă cu hohote, Bitt-Boy, eşti un prost, un flecar prostuţ ! Tu nu mă cunoşti de loc. N-am să te las pradă nenorocirii, spaimei. Vezi ? continuă ea, aprinzîndu-se tot mai mult. Eşti tulburat. Dar eu am să te liniştesc... da, da ! Ea îi cuprinse capul în palme şi-l lipi de pieptul ei. Stai aici liniştit, micuţul meu. Ascultă : dacă-ţi va fi rău, vreau să-mi fie rău şi mie. De-ţi va fi bine, să-mi fie şi mie bine. De-ai să te spînzuri, o să mă spînzur şi eu. Să împărţim pe din două tot amarul, iar mie să-mi dai jumătatea mai mare. Pentru mine ai să fii întotdeauna neprihănit ca porţelanul !... Nu ştiu cum să te fac să mă crezi : poate murind ? !

Ea se îndreptă şi-şi vîrî mîna în corsaj, acolo unde, potrivit obiceiului local, fetele poartă un stilet sau un pumnal minuscul.

Bitt-Boy o opri. Tăcea, uluit de revelaţia sufletului iubitei sale. Dar hotărîrea lui rămase neclintită, luînd doar o altă formă.

— Bitt-Boy, urmă fata, dusă de şuvoiul propriilor ei vorbe şi amăgită de deprimarea nefericitului Bitt-Boy, e foarte cuminte din parte-ţi că taci şi mă asculţi. Adăugă apoi, lipindu-se de umărul lui : Totul o să fie cît se poate de bine, crede-mă. Uite ce gîndesc eu uneori, cînd visez sau sînt supărată din pricina plecărilor tale. Vom avea un cal de călărie „Bitt-Boy", un cîine „Cumintele" şi o pisică „Reji". N-o să mai ai nici un motiv să pleci din Liss. O să cumperi vase noi de aramă pentru bucătăria noastră. Eu am să-ţi zîmbesc mereu-mereu : faţă de duşmani şi de prieteni, faţă de toţi cei care vor veni pe la noi, ca să vadă cu toţii cît eşti tu de iubit. Ne vom juca de-a mirele şi mireasa — şi le vom arăta cum ai încercat tu să fugi, răule — dar n-am să mai plîng. Apoi, cînd vei avea bricul tău, vom face de treizeci şi trei de ori ocolul pămîntului...

Vocea îi era moleşită şi nervoasă, ochii i se închideau şi se deschideau într-una. Vreme de cîteva minute descrise imaginara călătorie, folosind imagini confuze, apoi se aşeză mai comod, cu picioarele strînse sub ea şi suspină uşor de tot, ca şi cum ar fi căscat. Acum pluteau în grădină ca printr-un ocean, deasupra unor flori multicolore.

— ...Acolo sînt multe foci, Bitt-Boy, şi se spune că focile astea sînt bune. Au nişte ochi ca de oameni. Nu te mişca, te rog, stai aşa, liniştit. N-ai să mă îneci, Bitt-Boy, din pricina vreunei... turcoaice, sau mai ştiu eu ce ? Tu ai spus că sînt regina genelor... Ia-ţi-le, dragul meu, pe toate, pe toate...

Respiraţia egală a somnului ajunse la urechile lui Bitt-Boy. Luna îşi cernea razele deasupra grădinii. Bitt-Boy se uită cu coada ochiului : genele şedeau liniştite pe obrajii palizi. Bitt-Boy zîmbi stînjenit, apoi, silindu-se să se mişte cît mai lin, dădu la o parte capul fetei şi, ridicîndu-se în picioare, îl aşeză pe perna de muşama de pe laviţă. Se simţea ca între viaţă şi moarte. Dar timpul trecea. Luna se cocoţase sus de tot...

Bitt-Boy sărută uşor picioarele fetei şi ieşi în stradă, abia stăpînindu-şi urletul de durere ce-l copleşea.

În drum spre port, intră pentru cîteva clipe la „Perna ţepoasă".

VI

Pe la orele zece seara, o barcă uşoară se apropie de *Feliciatta*, lovindu-se de bordul ei. În barcă nu era decît un om.

— Hei, cei de pe brigantină ! se auzi un strigăt stăpînit.

Marinarul de cart se apropie de bord.

— Prezent pe brigantină, răspunse el somnoros, căutînd să scruteze întunericul. Pe cine cauţi ?

— După voce, eşti tu, Rexen. Primeşte-l pe Bitt-Boy.

— Bitt-Boy ? Chiar el ?... Marinarul lumină barca cu o lanternă. Ce surpriză plăcută ! Eşti de mult la Liss ?

— O să vorbim mai tîrziu, Rexen. Cine-i căpitanul ?

— Nu cred că-l cunoşti, Bitt-Boy. E un columbian, Esquiros.

— Într-adevăr, nu-l cunosc, răspunse îngîndurat Bitt-Boy, stînd în mijlocul bărcii, în vreme ce marinarul cobora în grabă scara de frînghie. Şi căraţi aur ?

Marinarul rîse.

— Da de unde, avem doar ceva provizii pentru echipaj şi, în plus, o mică încărcătură de mărfuri pentru insula Sandy.

Scara fu lăsată.

— Şi totuşi trebuie să aveţi aur... după cîte înţeleg, bombăni Bitt-Boy în timp ce se urca pe punte.

— Altceva am pus la cale, pilotule.

— Şi tu n-ai avut nimic împotrivă ?

— Nu. Cred că o să fie bine. Aşa socot.

— Perfect. Căpitanul doarme ?

— Nu.

— Bine. Du-mă la el.

Prin uşa întredeschisă a cabinei căpitanului se strecura o rază de lumină. Bitt-Boy bătu, deschise uşa şi intră cu paşi egali şi repezi.

Căpitanul era beat turtă, palid, ca înainte de execuţie, dar se ţinea uluitor de drept, fiind pe deplin stăpîn pe mişcările sale. Lăsînd harta maritimă, Esquiros se apropie şi începu să-l examineze pe necunoscut. Căpitanul era un bărbat mai în vîrstă, puţin adus de spate, părînd obosit, cu o faţă bolnăvicioasă, dar simpatică şi deschisă.

— Cine eşti dumneata ? Ce vînt te-aduce încoace ? întrebă el fără să ridice glasul.

— Căpitane, eu sînt Bitt-Boy, începu pilotul, poate c-aţi auzit de mine. Am venit aici...

Esquiros îl întrerupse :

— Dumneata ? Bitt-Boy, „omul care aduce noroc" ? Oamenii îşi întorc capul cînd aud acest nume. Am auzit totul. Stai jos, amice, poftim o havană şi un pahar de vin. Iată mîna mea şi toată recunoştinţa.

Bitt-Boy se aşeză, uitînd o clipă ce voia să spună. Treptat, însă, îşi reveni. Sorbi o înghiţitură, aprinse ţigara de foi şi întrebă, cu un rîs silit :

— Spre ce meleaguri porneşte *Feliciatta ?* Care i-s planurile de viitor ? Spune-mi, căpitane.

Esquiros nu păru surprins de întrebarea lui directă. Ţelurile, mai bine zis intenţiile de felul acelora urmărite de el îi îndeamnă uneori pe oameni la sinceritate. Dar, înainte de a deschide gura, căpitanul se plimbă de colo pînă colo, ca să-şi adune gîndurile.

— Fie... să vorbim, începu el. Marea formează uneori caractere ciudate, dragul meu pilot. Cred că şi caracterul meu o să ţi se pară ciudat. În trecut am avut parte de multe necazuri. N-au izbutit ele să mă frîngă, dar au trezit în mine dorinţe noi, necunoscute. Privirea mi-a devenit mai largă, lumea mai apropiată şi mai accesibilă. Lumea asta mă atrage, ca la un ospăţ. Sînt singur pe lume. Am trecut, pilotule, prin toate muncile marinăreşti, şi le-am făcut cinstit. Ce e în urmă se ştie. În afară de asta, simt şi am simţit întotdeauna o aprigă nevoie de a călători. Am pus la cale acum o călătorie a mea şi iată

cum am conceput-o. Vom preda pe stîncoasa insulă Sandy cele treizeci de butoaie cu carne sărată, apoi vom cutreiera, pe îndelete, fără nici un plan precis, mări şi pămînturi, văzînd cum trăiesc alţi oameni, căutînd întîlniri preţioase, neobişnuite, şi făcînd toate astea fără grabă, ca să putem salva uneori cîte un fugar, sau lua pe bord cîte un naufragiat. Vom face popas în grădinile înfloritoare de pe malurile marilor fluvii, vom prinde, poate, rădăcini pentru cîtva timp în vreo ţară străină, lăsînd ancora să se acopere cu sare, pentru ca mai apoi, cînd ne-o cuprinde dorul, s-o pornim iar din loc, să lăsăm vîntul să ne umfle pînzele. Nu e minunat, Bitt-Boy ?

— Vă ascult, dădu răspuns pilotul.

— Am un echipaj cu totul nou. Nu l-am tocmit în pripă. După ce am dat drumul vechiului echipaj, am căutat să întîlnesc marinarii de care aveam nevoie, am stat de vorbă cu ei şi, unul cîte unul, am angajat oameni potriviţi. Un echipaj de visători ! Corsarul ne ţine în Liss. Am scăpat de el zilele trecute, dar numai pentru că eram aproape de port. Rămîi la noi, Bitt-Boy, şi dau numaidecît ordin să se ridice ancora ! Spuneai că l-ai cunoscut pe Rexen...

— Da, l-am cunoscut pe *Radius*, răspunse uimit Bitt-Boy, dar n-am apucat să v-o spun. Tocmai mă gîndeam... să vă pomenesc de dînsul.

Esquiros nu mai stărui, punînd această mică neînţelegere pe seama slabei memorii a musafirului său.

— Prin urmare, aveţi încredere în Bitt-Boy ?

— Poate că în inconştientul meu te aşteptam, prietene.

Se făcu tăcere.

— Atunci, într-un ceas bun, căpitane ! spuse deodată Bitt-Boy cu un glas limpede şi voios. Trimiteţi la *Arameia* un mus cu un bilet pentru Estampe.

După ce scrise biletul, i-l întinse lui Esquiros.

În bilet scria :

„Sînt prost ca un cormoran, dragă Estampe. «Împrejurarea» s-a produs. Rămîneţi cu bine — dumneata, Duke, Renior şi Chinchar. De-acum încolo aceste ţărmuri nu mă vor mai vedea."

După ce trimise biletul, căpitanul îi strînse mîna lui Bitt-Boy.

— Pornim ! strigă el cu o voce sonoră şi faţa lui deveni serioasă, de adevărat comandant. Ieşiră amîndoi pe punte.

În sufletul fiecăruia dintre ei bătea, cu putere de cîntec, un vînt. Vînt de moarte la Bitt-Boy, vînt de ducă la Esquiros. Căpitanul îl fluieră pe şeful de echipaj. Nu trecură nici zece minute şi puntea se acoperi de umbre, care alergau tropăind de la felinarele de strai. Vasul se trezea pe întuneric, izbind aerul cu pînzele ce se desfăceau. Între vergi se vedeau tot mai puţine stele. Vinciul ancorei se învîrtea trosnind, iar cablul, trăgînd încet corabia, smulgea ancora din mîl.

Bitt-Boy luă cîrma şi-şi întoarse pentru ultima oară faţa spre locul unde adormise regina genelor.

Feliciatta ieşi din port cu luminile stinse. Pe vas domnea o linişte deplină. După ce trecu prin rada îngustă şi stîncoasă a portului, Bitt-Boy întoarse mult cîrma spre stînga şi conduse astfel corabia cam o milă, apoi o porni spre est, făcînd un unghi aproape drept. După aceea, mai coti spre dreapta, lăsîndu-se călăuzit de instinct. Şi, cum nu zări nicăieri prin apropiere vasul inamic, o porni din nou spre est.

În clipa aceea se petrecu ceva ciudat : lîngă umărul lui răsună parcă un ţipăt mut. Îşi întoarse capul, o dată cu căpitanul care stătea lîngă sextant. În spatele lor, de pe turelele negre ca antracitul ale crucişătorului, se revărsa spre stîncile din Liss o uriaşă rază albastră.

— Ai greşit adresa ! exclamă Bitt-Boy. Totuşi, Esquiros, ar fi bine să mai ridici nişte pînze !

Pînzele ridicate şi vîntul care începu să bată mai tare făcură ca brigantina, care înainta cu douăzeci de noduri pe oră, să străbată în scurt timp vreo cinci mile. Curînd dădură ocol promontoriului.

Bitt-Boy lăsă cîrma pe mîna marinarului de cart şi coborî în cabina căpitanului. Destupară o sticlă. Marinarii, care băuseră şi ei niţel pentru „trecerea cu bine“, cîntau acum, sus, cu glas tare. Cîntecul lor se auzea şi

în cabină. Cîntau *John Plastron* :

Nu bombăni, oceane turbat,
Pămîntul de mult ne-a speriat.
În caldul ţinut,
În raiul din sud,
Noi tot vom ajunge odat' !

Refren

Să ciocnim, mătuşico, paharul !
C-un suflet deschis, ca o mare cişmea,
John Plastron îşi bea tot amarul,
Bea pentru cei ce-s prea leneşi să bea !

O, pămîntule, gol şi uscat,
O rană mi-e inima toată !
Amarnic m-ai sfîşiat,
Adio, dă-mi pace odată !

Refren

Să ciocnim, mătuşico, paharul !
C-un suflet deschis, ca o mare cişmea,
John Plastron îşi bea tot amarul,
Bea pentru cei ce-s prea leneşi să bea !

Undeva Crucea Sudului scapără.
Compasul aşteaptă vînt bun.
Aibi milă de noi şi ne apără,
Tu, zeu al mării, Neptun !

Cînd musul care-i dusese biletul lui Estampe intră cu o treabă oarecare în cabină, Bitt-Boy îl întrebă :

— Puştiule, te-a canonit mult ?

— Nu i-am spus unde sînteţi. A început să bată din picior şi să ţipe că o să mă spînzure de vergă, dar am zbughit-o.

Esquiros era bine dispus, plin de însufleţire.

— Bitt-Boy ! spuse el. Mă gîndeam cît trebuie să fii de fericit, dacă îţi vine atît de uşor să aduci noroc altora.

Uneori, cuvintele pot lovi mai tare decît gloanţele. Bitt-Boy păli, faţa i se schimonosi înfiorător. Umbra unui spasm lăuntric trecu peste ea. După ce puse paharul pe masă, îşi trase flanela pînă sub bărbie şi-şi desfăcu cămaşa.

Esquiros se cutremură. Deasupra sfîrcului stîng, pe pielea albită, se vedea o tumoare hidoasă, care supura.

— Cancer... bîigui el, trezindu-se din beţie.

Bitt-Boy dădu din cap şi, întorcîndu-se cu spatele, începu să-şi aşeze la loc bandajul şi îmbrăcămintea. Mîinile îi tremurau.

Sus, marinarii tot mai cîntau, însă pentru ultima oară, acelaşi cîntec. O rafală de vînt împrăştie ultimele cuvinte, iar jos nu se auzi decît :

„*Undeva, Crucea Sudului scapără...*" Apoi, după un zgomot nedesluşit, se auzi prin uşa trîntită de tangaj :

„*...Aibi milă de noi şi ne apără !*"

Aceste cuvinte le auzi cel mai bine şi desluşit Bitt-Boy, „omul care aducea noroc".

1918

PÎNZE PURPURII
(Feerie)

Ninei Nikolaevna Grin
îi dedică şi îi oferă
aceste rînduri

Autorul
22 noiembrie 1922 Leningrad

PROROCIREA

După ce a slujit zece ani pe *Orion* — un bric puternic, cu o deplasare de 300 de tone — marinarul Longrin s-a văzut silit să-l părăsească în cele din urmă, deşi era mai legat de el decît unii de propria lor mamă.

Iată cum s-au petrecut lucrurile. Într-una din rarele sale întoarceri acasă, marinarul nu a zărit-o ca de obicei, încă de departe, pe nevastă-sa Mary, bătînd din palme în pragul casei şi alergînd apoi într-un suflet în întîmpinarea lui. În locul ei, lîngă un pătuc de copil — mobilă nouă în căsuţa lui Longrin — stătea o vecină, adînc tulburată.

— Trei luni am îngrijit-o, bătrîne, îi spuse ea. Priveşte-ţi fata.

Împietrit de durere, Longrin se aplecă şi văzu o fiinţă de opt luni, care se uita ţintă la barba lui lungă ; apoi se aşeză, îşi lăsă capul în jos şi începu să-şi răsucească mustaţa. Mustaţa era udă de ploaie.

— Cînd a murit Mary ? întrebă el.

Femeia îi povesti trista întîmplare, întrerupîndu-şi istorisirea prin tot felul de sunete adresate copilului şi încredinţîndu-l că Mary a ajuns în paradis. Cînd Longrin află toate amănuntele, îşi spuse că paradisul nu putea fi mult mai luminos decît magazia de lemne şi se gîndi că, dacă ar fi stat acum toţi trei laolaltă, lumina sărăcăcioasă a lămpii i-ar fi prilejuit o bucurie unică femeii plecate spre meleaguri necunoscute.

Cu trei luni în urmă, situaţia materială a tinerei mame ajunsese din cale afară de proastă. Din banii lăsaţi de

Longrin, mai bine de jumătate se duseseră pe doctori şi medicamente, după naşterea grea de care avusese parte, şi pentru îngrijirea noii născute. În cele din urmă, nemaiavînd nici o lăscaie din banii aceia puţini, cu care şi-ar fi putut duce zilele, Mary ceruse un împrumut de la Menners. Acesta ţinea o cîrciumioară cu prăvălie, şi trecea drept un om înstărit.

Mary se dusese la el pe la şase seara. Aproape de şapte, vecina a întîlnit-o în drum spre Liss. Plînsă şi amărîtă, Mary i-a spus că se duce la oraş să-şi amaneteze verigheta şi că Menners acceptase să-i dea bani, dar îi cerea în schimb dragostea. Mary nu obţinuse nimic de la el.

— N-avem în casă nici o firimitură de pîine, i-a spus ea vecinei. Mă duc la oraş, şi m-oi descurca eu, cumva, cu fetiţa, pînă s-o întoarce bărbatu-meu.

În seara aceea se făcuse frig. Bătea un vînt puternic. Vecina a căutat zadarnic s-o convingă pe Mary să nu meargă noaptea la Liss. „Ai să te uzi leoarcă, Mary, a şi început să picure, iar vîntul ăsta poate să aducă o ploaie torenţială."

Din satul de pe ţărm pînă la oraş faci cel puţin trei ore, dus şi întors, dacă mergi repede. Şi totuşi Mary nu a ascultat povaţa vecinei. „Nu mai vreau să vă necăjesc pe toţi, i-a spus ea. Şi aşa n-a mai rămas aproape nici o familie de la care să nu fi luat cu împrumut pîine, ceai sau făină. Îmi amanetez verigheta şi scap de toate." S-a dus, s-a întors, iar a doua zi a căzut la pat cu fierbinţeală şi delir. Din pricina vremii urîte şi a frigului din ajun făcuse o dublă pneumonie, potrivit spuselor medicului de la oraş chemat de vecina cea bună la suflet. Peste o săptămînă, în patul dublu al lui Longrin a rămas un loc gol, iar vecina s-a mutat în casa lui ca s-o dădăcească şi s-o hrănească pe fetiţă. Fiind văduvă şi neavînd pe nimeni pe lume, femeii nu-i venise prea greu. „Şi apoi, adăugă ea, cu o asemenea prostuţă lîngă tine, nici n-ai timp să te plictiseşti."

Longrin plecă la oraş, ceru lichidarea, îşi luă rămas bun de la tovarăşii săi şi se statornici pe uscat, ca s-o crească pe micuţa Assol. Văduva urma să rămînă în casa lui, ca s-o înlocuiască pe mama fetiţei, pînă cînd aceasta

va începe să se ţină singură pe picioare; cînd văzu că Assol nu se mai poticneşte de prag, Longrin îi mulţumi văduvei pentru că luase parte cu atîta suflet la durerea lui şi-i declară ritos că, de aci încolo, se va ocupa singur de fetiţă. Ceea ce şi făcu, începînd să ducă o viaţă singuratică de văduv şi concentrîndu-şi toate gîndurile, speranţele, dragostea şi amintirile asupra micii făpturi.

Cei zece ani de hoinăreală pe mări nu-i îngăduiseră să pună deoparte decît foarte puţini bani. Începu aşadar să lucreze. Peste puţină vreme, în magazinele din oraş apărură jucăriile meşterite de el — ingenioase modele de bărci, cutere, veliere cu o punte şi cu două punţi, crucişătoare, vapoare, într-un cuvînt, toate tipurile de ambarcaţiuni pe care le cunoştea atît de bine. Lucrînd la ele, retrăia parcă viaţa febrilă din porturi şi munca plină de pitoresc a marinarilor pe navă. Cu aceste jucării Longrin cîştiga întocmai cît îi trebuia pentru un trai modest. Prea puţin comunicativ din fire, după moartea soţiei devenise şi mai închis în el, şi mai singuratic. De sărbători era văzut uneori în cîrciumă, dar niciodată nu lua loc, ci dădea repede pe gît, chiar la tejghea, paharul cu rachiu şi pleca apoi, răspunzînd prin cîte un „da", „nu", „bună ziua", „la revedere" sau „cum pot" la toate vorbele şi saluturile vecinilor. Nu suferea să-i vină cineva în vizită, iar dacă totuşi îi intra cîte unul în casă, căuta să scape cît mai repede de el, nu cu de-a sila, ci făcînd tot felul de aluzii şi născocind diferite pretexte, încît musafirului nu-i rămînea decît să-şi găsească singur un motiv de a nu mai zăbovi. Nici el nu se ducea nicăieri. În felul acesta, între Longrin şi consătenii lui se statornici o răceală, iar dacă munca lui — confecţionarea de jucării — ar fi fost în mai mare măsură dependentă de treburile satului, fără îndoială că ar fi avut de suferit de pe urma acestor relaţii. Mărfurile şi alimentele trebuincioase şi le cumpăra la oraş. Menners nu s-ar fi putut lăuda nici măcar cu o cutie de chibrituri cumpărată de Longrin de la el. Tot singur se ocupa şi de treburile gospodăreşti şi-şi însuşea cu răbdare arta complicată — şi atît de nepotrivită unui bărbat — a creşterii fetiţei.

Assol împlinise cinci ani, iar tatăl ei îi privea cu un zîmbet din ce în ce mai blînd faţa blajină, nerăbdătoare în clipele cînd, cocoţată pe genunchii lui, ea se silea să dezlege tainele vestei încheiate sau îngîna, într-un fel hazliu, cîntecele marinăreşti — sălbatice stihuri urlate. În gura unui copil, care sare uneori peste litera „r", asemenea cîntecele amintesc de un urs care dănţuie, împodobit cu o fundă albastră. Cam în această perioadă se petrecu, însă, un eveniment, a cărui umbră, învăluindu-l pe tată, se răsfrînse şi asupra fetei.

Era o primăvară timpurie şi friguroasă aproape ca iarna, dar într-un fel deosebit. De vreo trei săptămîni, un vînt puternic, stîrnit dinspre ţărm, de la miazănoapte, mătura pămîntul rece.

Bărcile pescăreşti, trase la mal, alcătuiau pe nisipul alb un alai lung de chile întunecate, semănînd cu şirele spinărilor unor peşti uriaşi. Nimeni nu îndrăznea să pornească la pescuit pe o vreme ca asta. Rareori se încumeta cîte cineva să iasă din casă pe uliţa satului. Viforul rece care se învălătucea de pe dealurile ţărmului spre orizont prefăcea într-un adevărat chin orice ieşire „la aer". Toate coşurile din Caperna fumegau de dimineaţă pînă seara, fluturîndu-şi fumul peste acoperişurile povîrnite.

Dar zilele acestea, cînd bîntuia vîntul de nord, îl îmbiau pe Longrin să iasă mai des din căsuţa lui călduroasă, decît o făcea din îndemnul soarelui care, pe vreme senină, arunca peste mare şi Caperna văluri aeriene ţesute parcă din aur. Longrin mergea pînă la un podeţ, aşezat pe un şir lung de piloţi, unde, chiar la capătul acestui dig de scînduri, îşi fuma pe îndelete pipa aţîţată de vînt ; el urmărea cu privirea spuma căruntă ce se ridica de pe fundul mării, dezgolit lîngă ţărm, pentru a se pierde în valurile repezi, a căror goană huruitoare spre orizontul negru, învăluit în furtună, umplea văzduhul cu o turmă de jivine fantastice, cu coame bogate, ce se fugăreau într-un zbor deznădăjduit şi înfricoşător, spre depărtările unde sperau să-şi găsească aleanul. Gemetele, bubuiturile şi răgetele uriaşelor avalanşe de apă, şi zbaterea aproape vizibilă a vîntului ce şfichiuia împrejurimile în goana lui năvalnică dădeau sufletului

chinuit al lui Longrin acea uitare de sine, acea ameţeală care, reducînd durerea la o tristeţe vagă, are acelaşi efect ca şi un somn adînc.

Într-una din acele zile, Hin, băieţelul în vîrstă de 12 ani al lui Menners, văzînd că barca acestuia se izbeşte mereu sub podeţ de piloţi, se duse şi-i spuse tatălui său că barca este în primejdie să se spargă. Furtuna nu începuse de mult, iar Menners uitase să tragă barca pe nisip. Porni îndată spre apă şi-l zări la capătul digului pe Longrin, care fuma, întors cu spatele la el. Pe ţărm, în afară de ei doi, nu mai era nimeni. Menners merse pînă la jumătatea podeţului, coborî în apa care se zbătea cu furie şi dezlegă parîma. Se sui în barcă şi începu s-o îndrepte spre ţărm, ţinîndu-se cu mîinile de piloţi, deoarece nu-şi luase cu el vîslele. La un moment dat, clătinîndu-se puţin, nu izbuti să se prindă de pilotul următor şi atunci o pală puternică de vînt smuci prova bărcii spre ocean. Acum, oricît s-ar fi întins, Menners nu mai putea apuca pilotul cel mai apropiat. Vîntul şi valurile purtau barca ce se clătina spre întinderile ameninţătoare ale oceanului. Conştient de primejdie, Menners dădu să sară în apă, ca să înoate pînă la ţărm, dar era prea tîrziu, deoarece barca se şi răsucea nu departe de capătul digului, unde adîncimea mare a apei şi furia valurilor nu puteau să-i ofere decît o moarte sigură. Între Longrin şi Menners, pe care valurile îl duceau tot mai departe, spre apele bîntuite de furtună, nu era în clipa aceea decît cel mult zece stînjeni — distanţă la care mai putea să spere într-o salvare, deoarece pe podeţ, chiar lîngă Longrin, se afla un colac de frînghie, avînd la un capăt o greutate. Frînghia era ţinută acolo pentru a ajuta la acostarea vreunei ambarcaţiuni, pe timp de furtună.

— Longrin ! strigă Menners speriat de moarte. Ce stai de lemn ? Doar vezi că mă duce apa, aruncă frînghia ! Longrin tăcea, uitîndu-se calm la Menners care se zbuciuma în barcă. Numai pipa începu să-i pîlpîie mai tare, dar peste cîteva clipe o scoase din gură ca să vadă mai bine ce se întîmplă. Longrin ! urlă Menners. Nu auzi ? Mă prăpădesc, scapă-mă !

Longrin nu rosti însă nici un cuvînt, ca şi cum nici n-ar fi auzit strigătele lui deznădăjduite. Şi abia cînd barca se depărtă de-a binelea, iar strigătele lui Menners nu se mai auziră aproape de loc, Longrin catadicsi să se mişte, pentru a se muta de pe un picior pe celălalt. Menners plîngea cu hohote de groază, îl implora pe marinar să dea fuga la pescari şi să ceară ajutor, îi promitea bani, înjura şi blestema, dar Longrin nu făcu decît să se apropie de capătul digului ca să nu piardă prea repede din vedere zvîrcolirile şi legănările bărcii.

— Longrin, salvează-mă ! desluşi el un strigăt înăbuşit, ca acela pe care-l aude cineva într-o casă, venind dinspre acoperiş. Atunci, trăgînd cît mai mult aer în piept ca să nu i se spulbere în vînt nici un cuvînt, Longrin răcni :

— Şi ea tot aşa te-a rugat ! Gîndeşte-te la asta cît mai eşti în viaţă, Menners, şi nu uita !

Ţipetele conteniră şi Longrin porni spre casă. Assol se trezi şi-l văzu pe tatăl ei cufundat în gînduri, în faţa lămpii ce se stingea. Auzind glasul fetiţei care-l chema, el se apropie de dînsa, o sărută cu putere şi o acoperi cu plapuma ce-i alunecase de pe trup.

— Dormi, scumpa mea, spuse el, mai e mult pînă dimineaţa.

— Ce-ai făcut, tăticule ?

— O jucărie neagră am făcut, Assol. Dormi !

A doua zi, locuitorii Capernei nu vorbeau decît despre dispariţia lui Menners. Abia într-a şasea zi acesta a fost adus în sat, pe moarte, dar spumegînd de mînie. Istorisirea lui a făcut repede ocolul satelor dimprejur. Valurile îl purtaseră pe Menners pînă seara tîrziu. Izbit pînă la sînge de bordurile şi de fundul bărcii, în timpul înfricoşătoarei lupte cu talazurile dezlănţuite, care ameninţau fără încetare să-l arunce în apă, băcanul înnebunit fusese cules de vaporul *Lucreţia* care naviga spre Casset. O răceală şi şocul suferit de groaza prin care trecuse i-au scurtat zilele lui Menners. El a trăit ceva mai puţin de patruzeci şi opt de ore, blestemîndu-l pe Longrin să-l lovească toate nenorocirile posibile sau imaginabile. Amănuntul relatat de Menners, că marinarul

îl urmărise cu privirea fără să-i pese de strigătele lui de ajutor — amănunt cu atît mai impresionant cu cît muribundul gemea într-una şi abia mai răsufla — i-a uluit pe locuitorii Capernei. Fără a mai vorbi de faptul că, deşi puţini dintre ei erau în stare să-şi amintească de vreo jignire mai grea decît aceea îndurată de Longrin şi de vreo suferinţă mai cumplită decît aceea încercată de el la moartea Mary-ei, erau scîrbiţi şi miraţi şi nu pricepeau de ce rămăsese Longrin *tăcut* pînă în clipa cînd îi aruncase lui Menners acele cîteva cuvinte. *Tăcînd, stătuse* nemişcat, calm şi sever ca un *judecător*, pentru a-şi exprima astfel dispreţul profund faţă de Menners ; toţi simţeau în această tăcere un dispreţ mai mare decît ura. Dacă ar fi strigat, dacă şi-ar fi exprimat prin gesturi, prin mişcări sau prin altceva triumful în faţa deznădejdii lui Menners, pescarii l-ar fi înţeles, dar el procedase altfel decît procedau ei — se purtase într-un mod cu atît mai *impresionant*, cu cît era mai *bizar*, şi astfel se pusese mai presus de ceilalţi. Într-un cuvînt, săvîrşise o faptă de neiertat. Acum nimeni nu-l mai saluta, nu-i mai întindea mîna şi nu-i arunca măcar o privire. Longrin rămase pentru totdeauna izolat de viaţa satului. Cînd îl vedeau, băieţii ţipau în urma lui : „Longrin l-a înecat pe Menners !" El nu le dădea nici o atenţie. De asemenea, părea că nu observă nici faptul că în cîrciumă sau pe ţărm, printre bărci, pescarii încetau să vorbească şi se îndepărtau ca de un ciumat, în clipa cînd îl zăreau. Întîmplarea cu Menners desăvîrşise înstrăinarea lui de pînă atunci. Devenind totală, ea stîrni o puternică ură reciprocă, a cărei umbră se răsfrîngea şi asupra Assol-ei.

Fetiţa creştea fără nici o prietenă. Cei 20—30 de copii de vîrsta ei din Caperna — o aşezare îmbibată, ca un burete cu apă, de brutale legături de familie, bazate pe autoritatea nezdruncinată a tatălui şi a mamei — o şterseră pentru totdeauna pe mica Assol din sfera protecţiei şi atenţiei lor, însuşindu-şi, ca toţi copiii din lume, foarte lesne starea de spirit a celor mari. Asta s-a petrecut, fireşte, treptat, prin mijlocirea poveţelor şi ţipetelor celor mari, ajungînd să capete caracterul unei interdicţii înfricoşătoare, care mai apoi, sporită prin

exagerări şi născociri, s-a transformat în minţile copiilor într-o teamă faţă de casa marinarului.

În afară de asta, viaţa retrasă a lui Longrin dădea acum frîu liber clevetirilor isterice. Se spunea despre marinar că omorîse pe cineva undeva, şi că tocmai de aceea nu-l mai angaja nimeni pe vreun vas, iar el era sumbru şi singuratic din pricina „cugetului de ucigaş care-l mustra". Cînd se jucau, copiii o alungau pe Assol dacă se apropia de ei, o împroşcau cu noroi şi-i strigau că tatăl ei mîncase carne de om, iar acum face bani falşi. Încercările ei naive de a se apropia de ceilalţi copii se încheiau, toate, cu lacrimi amare, vînătăi, zgîrieturi şi alte asemenea manifestări ale *opiniei publice*. În cele din urmă, ea încetă să se mai supere, dar din cînd în cînd tot îl mai întreba pe tatăl ei : „Spune-mi, de ce nu ne iubesc ?" — „Ei, Assol, îi răspundea Longrin, parcă ei ştiu să iubească ? Trebuie să ştii să iubeşti, iar ei nu sînt în stare de aşa ceva." — „Cum aşa : *să ştii ?*" — „Uite aşa !" Şi Longrin lua fetiţa în braţe şi-i săruta cu patimă ochii trişti, pe care ea îi închidea de plăcere.

Distracţia preferată a Assol-ei era seara sau de sărbători, cînd tatăl ei, punînd la o parte borcanele cu clei, sculele şi lucrul neterminat, îşi scotea şorţul şi se aşeza cu pipa între dinţi să se odihnească, iar ea i se urca pe genunchi şi răsucindu-se în cercul făcut cu grijă de mîna lui apuca diferite piese ale jucăriilor şi întreba de rostul fiecăreia. Începea, astfel, o originală şi fantezistă lecţie despre viaţă şi despre oameni, lecţie în care, datorită fostului mod de viaţă al lui Longrin, datorită împrejurărilor, a întîmplării în general, evenimentele cele mai surprinzătoare, mai ieşite din comun şi mai greu de imaginat ocupau locul principal. Pomenindu-i fetei despre parîme, despre pînze şi despre alte obiecte de uz marinăresc, Longrin se lăsa puţin cîte puţin captivat şi trecea de la explicaţii la diferite episoade în care jucaseră un rol deosebit ba vinciul de ancoră, ba timona, ba un catarg sau un anumit tip de barcă, ba vreun alt obiect asemănător, iar de la aceste cazuri izolate trecea la zugrăvirea unor tablouri vaste de expediţii marinăreşti, împletind superstiţiile în canavaua realităţii, iar reali-

tatea în imaginile fanteziei sale. Apăreau atunci şi *pisica-tigru*, prevestitoarea naufragiilor, şi peştele zburător care vorbeşte şi care te face să rătăceşti dacă nu-l asculţi, şi Olandezul zburător cu echipajul lui turbat, tot felul de semne, fantome, sirene, piraţi — într-un cuvînt toate poveştile care umplu timpul liber al marinarului pe vreme liniştită sau în taverna preferată. Povestea Longrin şi despre naufragii, despre oameni sălbăticiţi, care uitaseră să vorbească, despre comori misterioase, despre revoltele unor ocnaşi şi despre multe alte lucruri, pe care fetiţa le asculta poate cu mai multă atenţie decît a fost ascultată la început istorisirea lui Columb despre lumea nouă. „Mai spune, mai spune!" îl ruga Assol cînd Longrin, furat de gînduri, se oprea din povestit; apoi adormea la pieptul lui, cu capul plin de vise minunate.

O mare plăcere, resimţită aproape fizic, îi prilejuia de asemenea apariţia funcţionarului de la prăvălia de jucării din oraş, care cumpăra bucuros jucăriile meşterite de Longrin. Ca să-l îmbuneze pe tatăl ei şi să obţină un preţ mai avantajos, funcţionarul aducea întotdeauna pentru fetiţă două mere, o plăcintă dulce şi cîte un pumn de nuci. Longrin cerea de obicei adevăratul preţ, pentru că nu-i plăcea să se tocmească, dar funcţionarul căuta să mai ciupească puţin. „Ştii dumneata, spunea Longrin, o săptămînă întreagă am muncit la această barcă cu vele. (Barca avea vreo 22 de centimetri.) Uită-te cît e de solidă, dar pescajul, dar calitatea? Într-o astfel de barcă pot merge 15 oameni, pe orice vreme." Pînă la urmă, foiala liniştită a fetiţei care-şi mesteca fredonînd mărul îl făcea pe Longrin să nu mai fie atît de dîrz la preţ. Mai lăsa din el, iar funcţionarul pleca, zîmbind pe sub mustaţă, cu coşul plin de jucării minunate şi trainice.

Longrin ducea singur în spinare toate grijile gospodăriei: spărgea lemne, căra apă, aprindea focul, gătea, spăla, călca rufele şi tot îşi mai găsea timp ca să meşterească jucării pentru vînzare. Cînd Assol împlini opt ani, tatăl ei o învăţă să citească şi să scrie. Din cînd în cînd o lua cu el la oraş, iar după un timp ajunse s-o trimită şi singură ca să ducă marfă la prăvălie sau ca

să-i aducă ceva bani de-acolo. Asta nu se întîmpla prea des, deși Liss se afla doar la vreo patru kilometri și ceva de Caperna, dar drumul trecea prin pădure, iar în pădure un copil se poate speria de multe lucruri, pe lîngă primejdiile reale, de care nu strică să ții seama, cu toate că, ce-i drept, ele nu te prea pot pîndi atît de aproape de oraș. De aceea Longrin o trimitea la oraș numai în zilele senine, și numai dimineața, cînd hățișul înflorit de pe marginea drumului era scăldat într-o ploaie de soare și cufundat în liniște, astfel încît sensibilitatea Assol-ei nu era primejduită de nălucile imaginației.

O dată, în toiul unei asemenea expediții, fata se așeză la marginea drumului ca să mănînce plăcinta pe care tatăl i-o pusese în coș. În timp ce mușca din ea, se uită la jucării. Două sau trei dintre ele erau noi pentru dînsa, întrucît Longrin le confecționase peste noapte. Una din aceste jucării noi era un iaht de curse, în miniatură. Iahtul acesta alb avea pînze purpurii, făcute din mătasea pe care Longrin o folosea la căptușitul cabinelor de pe vaporașele confecționate pentru clienții mai bogați. De data asta, cînd se apucase să confecționeze iahtul, nu găsise pesemne material potrivit pentru pînze și folosise ce avea la îndemînă — bucățele de mătase roșie. Assol era din cale afară de încîntată de această jucărie. Vesela văpaie a culorii ardea cu atîta putere în mîna fetiței, încît avea senzația că ține chiar o flacără. Drumul era întrerupt de un pîrîiaș, peste care era aruncat un podeț întocmit din pari, la dreapta și la stînga căruia pîrîiașul se pierdea în pădure. „Dacă las vaporașul pe apă să plutească nițel, se gîndi Assol, n-o să se ude prea mult, și o să-l șterg după aceea.“ Mai merse vreo cîțiva pași de la podeț spre pădure, de-a lungul pîrîiașului, și puse cu grijă pe apă, chiar lîngă mal, corabia care-i plăcea atîta. Pînzele își revărsară numaidecît reflexele roșii în apa transparentă. Străbătînd prin mătase, lumina se așternu, în irizări trandafirii, peste pietrele albe de pe fund. „De unde vii, căpitane ?“ se adresă, cu toată seriozitatea, Assol unui personaj imaginar, și tot ea își răspunse : „Vin... vin... vin din China“. — „Și ce ai adus ?“ — „Ce-am adus, n-am să-ți spun.“ — „Aha, care va să zică, așa, căpitane ! Atunci te pun la loc în

coş.“ Căpitanul se pregătea să-i răspundă smerit că nu făcuse decît o glumă şi că e gata să-i arate elefantul adus, cînd deodată un val liniştit ce se întorcea de la mal îndreptă iahtul cu prova spre mijlocul apei, iar corabia, întocmai ca una adevărată, îndepărtîndu-se cu viteză de ţărm, o porni drept la vale. Într-o clipă toate proporţiile se schimbară : pîrîiaşul îi păru fetiţei un rîu uriaş, iar iahtul — un vas mare, aflat departe, către care, gata-gata să cadă în apă, îşi întindea mîinile, speriată şi buimăcită. „Căpitanul s-o fi speriat“, îşi spuse ea şi alergă după jucăria care se îndepărta, sperînd că undeva apa o va mîna înapoi spre mal. Trăgînd după dînsa coşul care, fără să fie greu, o stînjenea totuşi, Assol se ruga mereu în gînd : „Ah, doamne ! Fă aşa ca să...“ Căutînd să nu scape din ochi frumosul triunghi al pînzelor, care se depărtau lin, se poticnea, cădea şi o lua din nou la fugă.

Assol nu mai fusese niciodată atît de departe în pădure ; stăpînită de dorinţa nerăbdătoare de a prinde jucăria, nici nu se uita în jurul ei. Malul pe care alerga era presărat cu destule obstacole, care îi captau întreaga atenţie. Trunchiurile de copaci doborîţi, acoperite cu muşchi, gropile, feriga înaltă, măceşul, iasomia şi alunişul o făceau să se împiedice la fiecare pas. Trecînd peste ele, ea îşi pierdea treptat puterile, se oprea tot mai des şi mai des ca să-şi tragă sufletul sau ca să-şi îndepărteze de pe obraji vreun păienjeniş lipicios. Pe porţiunile mai întinse năpădite de rogoz şi de trestii, Assol pierdu complet din vedere strălucitoarele pînze purpurii, dar, după ce ocoli un cot al pîrîiaşului, le zări din nou depărtîndu-se într-una, fără grabă. O dată se uită înapoi şi rămase uimită de pădurea masivă, ale cărei culori pestriţe treceau de la stîlpii fumurii de lumină, strălucind prin frunziş, spre crăpăturile sumbre ale întunericului cufundat în somn. Speriată o clipă, îşi aminti din nou de jucărie şi, trăgînd de cîteva ori aer în piept, începu să alerge din răsputeri.

Trecuse aproape un ceas de cînd alerga aşa, fără succes şi îngrijorată, cînd Assol văzu deodată, cu uimire şi cu uşurare în acelaşi timp, că înaintea ei copacii se dau în lături, făcînd loc noianului albastru al mării, al norilor

şi unui mal rîpos de nisip galben, pe marginea căruia se şi urcă, frîntă de oboseală. Era locul unde pîrîiaşul se unea cu marea. După ce se revărsa pe o întindere nu prea mare, şi nici prea adîncă, astfel încît i se puteau lesne vedea pietrele albăstrii de pe fund, pîrîiaşul se pierdea în valurile mării ce-i veneau în întîmpinare. De pe malul nu prea înalt, năpădit de tot felul de rădăcini, Assol zări, lîngă pîrîiaş, un om care şedea cu spatele la ea, pe un pietroi neted, ţinînd în mînă iahtul fugar şi cercetîndu-l pe toate feţele, cu curiozitatea unui elefant care a prins un fluture. Mulţumită oarecum că-şi vede jucăria întreagă, Assol coborî de-a buşilea de pe malul rîpos şi, apropiindu-se de străin, începu să-l privească ţintă, doar-doar o să ridice capul. Dar necunoscutul era atît de absorbit de contemplarea acestei surprize apărute din pădure, încît fetiţa avu răgazul să-l examineze din cap pînă-n picioare, ceea ce o duse la încheierea că nu mai văzuse pînă atunci oameni asemenea lui.

În faţa ei nu se afla însă nimeni altul decît drumeţul Egl, faimosul culegător de cîntece, legende, balade şi basme. De sub pălăria lui de paie se revărsau smocuri de cîrlionţi cărunţi. Bluza cenuşie, vîrîtă în nişte pantaloni albaştri, şi cizmele cu turetci înalte îi dădeau înfăţişarea unui vînător. Gulerul alb, cravata, cureaua cu incrustaţii de argint, bastonul şi sacoşa cu încuietoare nou-nouţă de nichel trădau orăşeanul din el. Faţa lui — dacă se poate numi faţă ceea ce răzbătea din nasul, buzele şi ochii lui prin uriaşa-i barbă răsfirată şi prin stufoasele-i mustăţi bîrligate fioros — ar fi părut străvezie, ofilită, de n-ar fi fost ochii cenuşii ca nisipul şi strălucitori ca oţelul curat, cu privirea lor ageră şi cutezătoare.

— Acum dă-mi-o înapoi, îi spuse cu sfială fetiţa, te-ai jucat destul. Cum ai prins-o ?

Egl îşi înălţă capul, lăsînd să-i scape jucăria din mînă, atît de neaşteptat răsunase glăsciorul emoţionat al Assol-ei. Bătrînul se uită la ea cîteva clipe, zîmbind şi mîngîindu-şi încet barba cu o mînă mare, noduroasă. Rochiţa de stambă, spălată de nenumărate ori, abia acoperea pînă la genunchi picioarele slăbuţe şi bronzate ale fetiţei. Părul ei negru şi des, prins sub o basma de horbotă, se făcuse mai scurt şi-i atingea umerii. Trăsăturile

fetei aveau ceva pur și diafan, ca zborul rîndunelelor. Ochii de culoare închisă, cu o nuanță de întrebare tristă în ei, păreau ceva mai în vîrstă decît fața. Ovalul plăcut și asimetric al acesteia era învăluit într-o admirabilă tentă de bronz, caracteristic pielii albe și sănătoase. Pe gura ei mică, pe jumătate deschisă, înflorise un zîmbet blajin.

— Jur pe toți Grimm-ii, Esop-ii și Andersen-ii, spuse Egl uitîndu-se cînd la fetiță, cînd la iaht, e ceva cu totul ieșit din comun ! Ascultă tu, floare ce ești ! A ta era jucăria ?

— Da, am alergat după ea de-a lungul pîrîiașului. Credeam c-o să mor. Era aici ?

— La picioarele mele. Și tocmai datorită acestui naufragiu, eu, care sînt un pirat al țărmurilor, am putința de a-ți înmîna frumoasa captură. Iahtul părăsit de echipaj a fost azvîrlit pe nisip de un val de doisprezece centimetri, între călcîiul meu stîng și capătul bățului. (Lovi cu bățul în pămînt.) Cum te cheamă, mititico ?

— Assol, răspunse fata, ascunzînd în coș jucăria pe care i-o întinsese Egl.

— Bine, își urmă bătrînul bizara cuvîntare, fără s-o slăbească pe fată din ochi, în fundul cărora lucea un zîmbet de vădită simpatie pentru ea. De fapt, nici nu trebuia să întreb de numele tău. E bine că este atît de ciudat, atît de monoton și muzical, ca șuieratul săgeții sau ca vuietul unei scoici de mare. Ce m-aș fi făcut dacă purtai un nume dintre cele foarte melodioase, dar înspăimîntător de banale, străine Minunatului Necunoscut ? Cu atît mai puțin aș vrea să știu cine ești, cine îți sînt părinții și cum o duci. La ce bun să tulburăm vraja ? Stînd pe această piatră, eram absorbit de studiul comparativ al subiectelor în povestirile finlandeze și în cele japoneze... cînd deodată pîrîiașul mi-a zvîrlit la picioare acest iaht, iar apoi ai apărut tu... așa cum ești. Draga mea, am suflet de poet, deși n-am compus niciodată măcar un singur vers. Ce-ai în coș ?

— Bărcuțe, răspunse Assol, scuturînd coșul, și un vaporaș, și trei căsuțe cu steaguri. În ele stau soldații.

— Minunat. Ai fost trimisă să le vinzi. Pe drum te-ai apucat să te joci. Ai lăsat iahtul să plutească nițel, dar el a luat-o razna. Nu-i așa?

— Ai văzut tot? întrebă cu îndoială Assol, încercînd să-și aducă aminte dacă nu cumva chiar ea îi povestise. Ți-a spus cineva? Sau ai ghicit?

— Am știut.

— Cum așa?

— Pentru că sînt cel mai mare vrăjitor.

Assol rămase tulburată. La auzul acestor cuvinte, încordarea ei se prefăcu în spaimă. Țărmul pustiu al mării, liniștea, istovitoarea aventură cu iahtul, vorbele neînțelese ale bătrînului cu ochi strălucitori, părul și barba lui maiestuoasă începură să-i pară fetiței un amestec de supranatural și real. Dacă în clipa aceea Egl s-ar fi strîmbat sau ar fi scos un țipăt, fata ar fi luat-o la fugă, plîngînd și tremurînd de frică. Dar Egl, văzînd cît de larg i se deschiseseră ochii, schimbă vorba.

— N-ai de ce să te temi de mine, rosti el serios. Dimpotrivă, vreau să stau cu tine de vorbă prietenește.

Abia atunci își lămuri el ce anume de pe fața fetiței îl impresionase atît de mult: „Așteptarea inconștientă a unei minuni, a unei soarte fericite. Ah, de ce nu m-am născut scriitor?! Ce subiect splendid!"

— Uite, urmă Egl, căutînd să-și dezvolte originala idee (înclinația lui profesională de creator de basme era mai puternică decît teama de a azvîrli pe un sol necunoscut semințele unui vis mare). Uite, Assol, ascultă-mă cu luare-aminte. Am fost în satul din care, probabil, vii — am fost la Caperna. Îmi plac poveștile și cîntecele, și am stat în satul acela o zi întreagă, nădăjduind să aud ceva ce nimeni n-a mai auzit. Dar la voi nu se spun povești. La voi nu se cîntă cîntece. Iar dacă se povestește sau se cîntă ceva, e vorba, știi, de poveștile alea cu țărani și soldați șireți, în care se ridică mereu în slăvi viclenia, sau de niște cuplete murdare ca picioarele nespălate, grosolane ca ghiorțăitul mațelor, cu melodii înfiorătoare... Stai, că iar am luat-o razna. Am s-o iau de la început.

După ce se gîndi puțin, urmă:

— Nu ştiu cîţi ani vor trece pînă atunci, dar la Caperna va înflori o poveste, care multă vreme nu va fi dată uitării. Tu vei fi mare, Assol. Într-o bună dimineaţă, în largul mării, va străluci în bătaia soarelui o navă purpurie. O corabie albă, cu o sumedenie de pînze roşii, se va îndrepta, despicînd valurile, drept spre tine. Acel vas minunat va pluti liniştit, fără ţipete, fără împuşcături. Pe ţărm se va aduna o mulţime de oameni, mirîndu-se şi foindu-se. Vei fi şi tu acolo. Corabia se va apropia, maiestuoasă, de ţărm, în sunetele unei muzici straşnice. O barcă elegantă, aşternută cu covoare, scăldată în aur şi flori, se va desprinde cu mare viteză de lîngă corabie. „Pentru ce aţi venit ? Pe cine căutaţi ?" vor întreba oamenii de pe ţărm. În barcă se va ridica atunci prinţul cel frumos şi viteaz, care va întinde mîinile către tine. „Bună ziua, Assol ! va spune el. Departe, departe de locul acesta, te-am văzut în vis şi am venit să te iau pentru totdeauna în împărăţia mea. Vei trăi acolo, împreună cu mine, într-o vale adîncă semănată cu trandafiri. Vei avea tot ce-ţi va pofti inima. Vom trăi amîndoi atît de bine, în bună înţelegere şi necontenită bucurie, încît sufletul tău nu va cunoaşte niciodată lacrimile şi tristeţea." El te va aşeza în barcă, te va duce la corabie şi vei pleca pentru totdeauna într-o ţară minunată, unde, ca să-ţi ureze bun venit, soarele va răsări, iar stelele vor coborî anume de pe cer.

— Şi toate astea vor fi pentru mine ? întrebă încetişor fetiţa.

Ochii ei serioşi se înveseliră, oglindind încrederea. Un vrăjitor primejdios n-ar fi vorbit aşa. Ea se apropie mai mult de el.

— Nu cumva a şi venit... corabia aceea ?

— Nu chiar atît de repede, răspunse Egl. Mai întîi, cum ţi-am spus, trebuie să creşti. Apoi... Ce să mai vorbim ? Va veni şi gata. Dar ce-ai face tu atunci ?

— Eu ? Fetiţa se uită în coş, dar nevăzînd pesemne nici o răsplată vrednică de vrăjitor îi spuse în grabă : Eu l-aş iubi... Şi adăugă, cu o undă de şovăială în glas : Numai să nu mă bată...

— Nu, n-o să te bată, rosti vrăjitorul, clipind misterios din ochi, n-o să te bată, răspund eu de asta. Du-te,

fetițo, și nu uita ce ți-am spus eu între două înghițituri de rachiu aromat, asezonat cu reflecții despre cîntecele ocnașilor. Du-te. Pogoare pacea peste căpșorul tău pufos !

Longrin lucra în mica sa grădină de zarzavat, săpînd în jurul tufelor de cartofi. Cînd ridică puțin capul, o văzu pe Assol alergînd nebunește spre el cu o față radioasă, pe care se putea citi bucuria și nerăbdarea.

— Ascultă... începu ea, căutînd să-și domolească răsuflarea grăbită și apucînd cu amîndouă mîinile șorțul tatălui ei. Ascultă ce am să-ți spun... Pe țărm, acolo departe, este un vrăjitor...

Și se apucă să-i povestească despre vrăjitor și despre uimitoarea lui prorocire ; era, însă, atît de tulburată, încît povestea fără șir cele ce i se întîmplaseră. Descrise, astfel, mai întîi înfățișarea vrăjitorului și apoi goana după iahtul fugar, inversînd ordinea evenimentelor.

Longrin o ascultă fără s-o întrerupă și fără să zîmbească, iar cînd ea sfîrși de povestit imaginația lui i-l și zugrăvi pe bătrînul acela necunoscut, cu o sticlă de rachiu aromat într-o mînă și cu jucăria în cealaltă. Își întoarse fața, dar amintindu-și că în momentele cînd în viața unui copil se petrec evenimente mari oamenii maturi trebuie să se arate mirați și serioși dădu din cap și rosti solemn : „Așa, așa. După toate semnele, nu poate fi decît un vrăjitor. Aș fi vrut să-l văd și eu... Dar altădată, cînd ai să mergi la oraș, să nu te mai abați din drum, căci în pădure e foarte ușor să te rătăcești."

Aruncă sapa și se așeză lîngă gardul scund de nuiele, luînd fata pe genunchi. Moartă de oboseală, ea mai încercă să-și întregească povestirea cu unele amănunte, dar căldura, emoția și slăbiciunea o trăgeau la somn. Rezemîndu-și capul pe umărul vînjos al tatălui ei, simțea cum i se lipesc ochii de somn, și peste cîteva clipe ar fi pornit desigur spre țara viselor, cînd, deodată, sub imboldul unei îndoieli, Assol se îndreptă din spate și, proptindu-se cu pumnii în vesta tatălui, îl întrebă cu glas tare, fără să deschidă ochii :

— Tu ce crezi, are să vină corabia vrăjită să mă ia, sau nu ?

— Are să vină, răspunse liniștit marinarul, odată ce ți s-a spus, înseamnă că e sigur.

„Fata o să crească şi-o să uite, îşi spunea el în gînd. Iar pînă atunci... n-are rost să-i răpesc o *asemenea* jucărie. În viitor va trebui să mai vezi multe pînze — nu purpurii, ci murdare şi prădalnice. De departe îţi vor părea elegante şi curate, de aproape — zdrenţuite şi obraznice. Un călător a glumit cu fata mea. Ce să-i faci ?! Bună glumă, n-am ce zice! Uite cum te-ai istovit stînd o jumătate de zi în pădure! Cît despre pînzele purpurii, gîndeşte-te ca şi mine: vei avea pînze purpurii."

Assol dormea. Longrin îşi scoase cu mîna liberă pipa, o aprinse, iar vîntul purtă fumul prin gardul de nuiele spre o tufă care creştea de partea cealaltă a grădinii. Lîngă tufă, cu spatele spre gard, şedea un tînăr cerşetor, mestecînd dintr-o plăcintă. Discuţia dintre tată şi fiică îl înveselise, iar mirosul de tutun trezise într-însul speranţa că ar putea face rost şi el de un pic.

— Îndură-te, gospodarule, şi dă puţin tutun unui sărman! rosti el printre nuielele gardului. Faţă de al dumitale, tutunul meu nu-i tutun, ci, aş putea spune, otravă.

— Ţi-aş da, răspunse în şoaptă Longrin, dar tutunul e în celălalt buzunar. Şi n-aş vrea să trezesc fetiţa.

— Mare nenorocire! Chiar dacă se trezeşte, o să adoarmă numaidecît, iar drumeţul o să capete puţin tutun şi o să poată fuma.

— Doar ai tutun, iar copilul e obosit, zise Longrin. Treci, dacă vrei, ceva mai tîrziu.

Cerşetorul scuipă cu dispreţ, îşi prinse bocceaua de capătul băţului şi spuse cu răutate:

— Principesă! Sigur că da! I-ai vîrît în cap aiurelile alea cu corăbiile de peste mări! Eh, sucit mai eşti, măcar că pari om aşezat, gospodar!

— Ascultă, mîrîi printre dinţi Longrin, poate c-am s-o trezesc, dar numai ca să-ţi trag o chelfăneală să mă ţii minte. Cară-te de aici!

După o jumătate de ceas, cerşetorul şedea în cîrciumă, la o masă, cu vreo doisprezece pescari. În spatele lor, ba trăgîndu-i de mînecă pe bărbaţi, ba luîndu-le peste umăr paharele cu rachiu — ca să bea ele, fireşte — şedeau femeile lor trupeşe, cu sprîncene dese

şi braţe butucănoase ca nişte bolovani. Cerşetorul istorisea, clocotind de mînie :

— ...Şi nu mi-a dat tutun. „În anul cînd ai să împlineşti vîrsta majoratului, o să vină — zice — anume pentru tine, o corabie roşie... Pentru că ţi-a fost scris să ajungi nevasta unui prinţ. Aşa că să-l crezi pe vrăjitorul acela !" Iar eu i-am zis : „Trezeşte-o, trezeşte-o, ca să scoţi niţel tutun pentru mine". El însă m-a luat la goană şi m-a fugărit pînă la jumătatea drumului.

— Cine ? Ce ? Despre cine vorbeşte ? iscodeau curioase femeile.

Abia întorcîndu-şi capul, pescarii lămureau cu un zîmbet ironic :

— Longrin şi fata lui s-au sălbăticit, sau poate s-au scrîntit la cap. Uite, o spune şi omul acesta. A trecut pe la ei un vrăjitor, aşa se pare. Ei aşteaptă — aveţi grijă, muierilor, să nu-l scăpaţi ! — un prinţ de peste mări, şi încă într-o corabie cu pînze purpurii !

După trei zile, întorcîndu-se din oraş, de la prăvălia cu jucării, Assol auzi pentru prima oară :

— Ei, spînzurato ! Assol ! Uită-te colo ! Vin pînzele purpurii !

Fata tresări şi se uită fără să vrea, cu mîna streaşină la ochi, spre întinderea mării. Apoi se întoarse spre cei care o strigaseră. Cu vreo douăzeci de paşi mai încolo, zări un grup de copii, care se schimonoseau în fel şi chip, scoţînd limba la ea. Oftînd amar, fata alergă spre casă.

II

GRAY

Dacă Cezar găsea că e mai bine să fii primul în sat, decît al doilea la Roma, Arthur Gray n-avea de ce să-l invidieze în legătură cu această înţeleaptă dorinţă. El se născuse căpitan, dorise să fie căpitan şi ajunsese căpitan.

Imensa casă în care se născuse Gray era sumbră pe dinăuntru şi maiestuoasă pe din afară. În faţa ei se întindeau o grădină cu flori şi un colţ din parcul încon-

jurător. Cele mai bune soiuri de lalele — albăstriu-argintii, violete şi negre cu o nuanţă trandafirie — se înălţau, încolăcindu-se, în mijlocul gazonului, aidoma unor salbe aruncate la întîmplare. Copacii bătrîni ai parcului moţăiau în penumbra aşternută deasupra rogozului de pe malul unui pîrîiaş şerpuitor. Castelul — fiindcă era un adevărat castel — era împrejmuit de un grilaj de fier forjat, cu felurite desene. Stîlpii lui de susţinere se terminau, sus, cu cîte un uriaş crin de fontă. La zile mari, cupele acestea erau umplute cu ulei, devenind, noaptea, tot atîtea făclii aprinse, care răspîndeau lumină de jur împrejur.

Tatăl şi mama lui Gray erau nişte sclavi trufaşi ai situaţiei lor sociale, ai bogăţiei şi ai legilor unei societăţi despre care puteau lesne spune „noi". Sufletul lor era stăpînit pe de o parte de amintirea strămoşilor (şi nu merită să stăruim asupra acestei părţi a sufletului lor), iar pe de altă parte, de speranţa de a face din micul Gray un vrednic urmaş al pomeniţilor strămoşi. Drept care, băiatul era osîndit să-şi trăiască viaţa după un plan dinainte stabilit şi să moară în aşa fel, încît portretul lui să poată fi atîrnat pe perete, fără prejudicii pentru onoarea familiei. În acest plan se strecurase însă o mică greşeală. Arthur Gray se născuse cu un suflet viu, care nu era cîtuşi de puţin predispus să continue linia prescrisă de familie.

Această vioiciune, această gravă anomalie a început să se manifeste cînd băiatul mergea pe al optulea an. Tipul cavalerului sensibil la lucrurile ciudate, al căutătorului şi al făcătorului de minuni, adică al omului care-şi alege din nesfîrşita varietate a rolurilor existente în viaţă pe cel mai primejdios şi emoţionant — rolul providenţei — începuse să se contureze la Gray încă pe vremea cînd, trăgîndu-şi un scaun lîngă perete ca să ajungă la tabloul ce înfăţişa răstignirea, el acoperise cuiele din mîinile însîngerate ale lui Cristos cu vopsea albastră, şterpelită de la un zugrav. În felul acesta, tabloul i se păru mai suportabil. Captivat de interesanta-i îndeletnicire, începuse să vopsească şi picioarele celui răstignit, cînd fu surprins de tatăl său. Bătrînul îl dădu jos de pe scaun, trăgîndu-l de urechi, şi-l întrebă :

— De ce ai stricat tabloul ?
— Nu l-am stricat.
— E opera unui pictor celebru.
— Mi-e totuna, răspunse Gray. Nu pot să văd cum atîrnă cuie din mîini şi curge sînge. Nu vreau să văd aşa ceva !

Ascunzîndu-şi un zîmbet sub mustăţi, Lionel Gray se recunoscu pe sine însuşi în răspunsul fiului său şi nu-i mai aplică nici o pedeapsă.

Gray cerceta neobosit castelul, făcînd mereu descoperiri uimitoare. Astfel, găsi în pod nişte zale vechi de cavaler, făurite din oţel, cîteva cărţi legate în piele, cu ferecături, un maldăr de veşminte putrezite şi o mulţime de porumbei. În pivniţa unde se păstra vinul, află date interesante despre Lafitte, Madera şi Xeres. Aici, în lumina tulbure care răzbătea prin ferestrele conice, strivite parcă de triunghiurile înclinate ale bolţilor de piatră, stăteau înşiruite o sumedenie de butoaie mari şi mici. Cel mai mare, de forma unui cerc turtit, ocupa tot peretele transversal al pivniţei, iar lemnul fumuriu de stejar al butoiului, care avea o vechime seculară, lucea ca şi cum ar fi fost şlefuit. Printre butoiaşe, se zăreau sticle pîntecoase, verzi şi albastre, în coşuleţe împletite. Pe podeaua de lut şi pe pietrele de pe jos, creşteau ciuperci cenuşii, cu lujerele subţiri. Pretutindeni mirosea a mucegai, a muşchi, a umezeală — un miros acru, înţepător. Către seară, soarele făcea să strălucească într-un ungher depărtat al pivniţei un imens păienjeniş, ale cărui reflexe aurii tremurau în ultimele raze ale asfinţitului. Într-un alt loc, stăteau îngropate în pămînt două butoaie cu cel mai bun Alicante de pe vremea lui Cromwell, iar pivnicerul, arătîndu-i lui Gray spre un colţ gol, nu pierdea prilejul să-i repete o poveste despre un mormînt celebru, care ascundea un cadavru mai viu decît o haită de foxterieri. Înainte de a-şi începe povestirea, el nu uita să controleze cepul polobocului cel mare, de lîngă care pleca, probabil, cu inima mai uşoară, deoarece în ochii lui luminaţi de bucurie străluceau, fără voia lui, lacrimile.

— Uite, îi spunea Poldişok lui Gray, aşezîndu-se pe o ladă goală şi vîrîndu-şi tutun în nările nasului ascuţit,

vezi locul acela? Acolo e un vin pentru care mulţi beţivi ar lăsa să li se taie limba, dacă li s-ar da voie să bea un păhărel. În fiece butoi se află cîte o sută de litri dintr-o licoare care face să explodeze sufletul şi preface trupul într-o cocă moale. Nu curge din sticlă şi are o culoare mai întunecată decît a vişinii. E groasă ca o frişcă bună şi-i închisă în butoaie de abanos, un lemn mai tare ca fierul. Butoiul e prins în doage duble de aramă roşie. Pe doage, o inscripţie în latineşte: „Mă va bea Gray, cînd va fi în paradis". I s-au dat acestei inscripţii interpretări atît de felurite şi trase de păr, încît străbunicul tău, onorabilul Simeon Gray, şi-a construit o vilă pe care a botezat-o „Paradisul", anume pentru a pune de acord, printr-o glumă nevinovată, enigmatica inscripţie cu realitatea. Dar ce crezi că s-a întîmplat? A murit în urma unui atac de cord, chiar în clipa cînd au început să fie scoase doagele. Atît era de emoţionat lacomul bătrînel! De atunci, nimeni nu s-a mai atins de butoi. Căci s-a răspîndit convingerea că preţiosul vin aduce nenorocire. Într-adevăr, nici sfinxul egiptean nu punea asemenea enigme, măcar că i-a spus o dată unui înţelept: „Am să te mănînc oare aşa cum îi mănînc pe toţi, spune-mi adevărul — ai să rămîi în viaţă". Dar a rostit aceste vorbe după o matură chibzuinţă...

— Mi se pare că iar pică din cep, se întrerupea singur Poldişok, îndreptîndu-se cu paşi nesiguri spre colţul de unde, după ce închidea cepul, se întorcea cu o faţă luminoasă, strălucitoare. Da, cumpănind temeinic lucrurile, înţeleptul i-ar fi putut spune sfinxului, dacă nu s-ar fi grăbit: „Hai, frate, să mergem să bem ceva, şi-o să uiţi de prostiile astea". „Mă va bea Gray, cînd va fi în paradis!" Cum să înţelegi cuvintele astea? Adică, o să bea după ce-o să moară? Curios lucru! Va să zică, e un sfînt, ceea ce înseamnă că nu bea vin şi nici măcar rachiu. Să admitem că „paradis" înseamnă fericire. Dar, dacă aşa stau lucrurile, orice fericire îşi pierde jumătate din penele ei strălucitoare în clipa cînd fericitul se întreabă sincer: e oare această fericire paradisul? Iată deci ce încurcătură! Ca să bei cu inima uşoară din acest butoi şi ca să rîzi, băiete, să rîzi din plin, trebuie să stai cu un picior pe pămînt şi cu celălalt în cer. Mai există

şi o a treia posibilitate : că o dată şi o dată un Gray se va îmbăta pînă ce se va simţi fericit ca în paradis şi va goli cu curaj polobocul. Dar asta ar însemna, băiete, un scandal ca la cîrciumă, nicidecum o împlinire a prorocirii.

După ce se mai încredinţa o dată de perfecta funcţionare a cepului de la polobocul cel mare, Poldişok încheia, foarte sumbru :

— Butoaiele astea au fost aduse în o mie şapte sute nouăzeci şi trei de străbunicul tău John Gray, din Lisabona, pe corabia *Beagle*. Pentru vinul acesta a plătit două mii de piaştri în aur. Inscripţia de pe butoaie a fost făcută de meşterul armurier Veniamin Elian din Pondichery. Butoaiele sînt îngropate în pămînt la o adîncime de şase picioare şi acoperite cu cenuşă din vrejuri de viţă de vie. Din vinul acesta nimeni n-a băut, nimeni n-a încercat şi nici n-o să încerce să bea vreodată.

— Eu am să-l beau ! îi spuse într-o zi Gray, lovind cu piciorul în pămînt.

— Ce tînăr curajos ! exclamă Poldişok. Ai să-l bei în paradis ?

— Bineînţeles. Uite paradisul !... Îl am eu, îl vezi ? Gray chicoti, desfăcîndu-şi mînuţa firavă. Palma gingaşă, dar cu linii energice fu luminată de soare, şi băiatul îşi strînse la loc degetele. Uite-l. Ba e, ba nu mai e...

Şi micul Gray îşi desfăcu şi-şi închise pumnul de cîteva ori, apoi, mulţumit de această glumă, fugi, luînd-o înaintea lui Poldişok pe scara întunecoasă, pînă la coridorul de la parter.

Vizitele în bucătărie îi erau strict interzise lui Gray, dar din clipa cînd descoperi această lume minunată, scăldată în focurile sobelor de gătit, o lume a aburilor, a funinginii, a lichidelor care dau în clocot şi a grăsimilor care sfîrîie, o lume a cuţitelor zăngănitoare şi a mirosurilor apetisante — băiatul începu să vină des în acea încăpere uriaşă. Bucătarii se mişcau acolo într-o linişte severă, ca nişte slujitori ai altarului. Tichiile lor albe, pe fundalul pereţilor înnegriţi, imprimau muncii lor caracterul unui ritual solemn. Lîngă hîrdaiele cu apă, nişte femei grase şi vesele spălau vasele de argint şi de porţelan, care clincheteau. Gîrboviţi sub poveri, cîţiva

băieţi cărau coşuri încărcate cu peşte, stridii, raci sau fructe. Pe o masă lungă erau aşezaţi fazani cu pene multicolore, raţe cenuşii, găini pestriţe, apoi un purcel tăiat, cu o codiţă scurtă şi cu nişte ochi închişi, de prunc; iar alături, o sumedenie de napi, varză, nuci, stafide vineţii, piersici brumării.

În bucătărie, Gray se simţea puţin intimidat. I se părea că acolo totul e pus în mişcare de niscaiva forţe tenebroase, a căror putere constituia principalul resort al vieţii castelului. Fiecare cuvînt strigat părea o comandă, un descîntec. Datorită unei îndelungate deprinderi, mişcările oamenilor care trebăluiau acolo căpătaseră precizia riguroasă, lapidară a gesturilor izvorîte dintr-o inspiraţie adevărată. Gray nu era încă destul de înalt ca să poată privi în cazanul cel mai mare, care clocotea asemenea Vezuviului, dar nutrea pentru el o veneraţie deosebită. Se uita înfiorat la cele două slujnice care-l mişcau pe plită. Din cazan se revărsa atunci o spumă fumegîndă, iar aburii ce se ridicau de pe plita care începea să fîsîie umpleau cu valurile lor întreaga bucătărie. O dată a curs atîta zeamă, încît a opărit mîna unei fete. Într-o clipită, pielea i s-a înroşit, pînă şi unghiile i s-au făcut roşii din pricina afluxului de sînge, iar Betsy (aşa o chema pe slujnică) a început să plîngă, frecîndu-şi cu ulei locul opărit. Lacrimile se rostogoleau fără frîu pe faţa ei bucălată şi speriată.

Gray încremenise. În vreme ce celelalte femei se foiau în jurul lui Betsy, el se simţea copleşit de senzaţia unei suferinţe puternice, dar străine, pe care n-o putea încerca el însuşi.

— Te doare tare de tot? o întrebă el.

— Încearcă, şi ai să vezi, îi răspunse Betsy, acoperindu-şi mîna cu şorţul.

Încruntîndu-şi sprîncenele, băiatul se sui pe un scăunel, luă cu un polonic puţină zeamă fierbinte (fierbea acolo o supă cu carne de berbec) şi şi-o vărsă peste încheietura mîinii. Senzaţia a fost destul de puternică, iar slăbiciunea pricinuită de durere l-a făcut să se clatine. Alb ca varul, Gray se apropie de Betsy, cu mîna opărită băgată în buzunarul pantalonaşilor.

— Cred că te doare *tare* mult, spuse el, trecînd sub tăcere propria-i experiență. Hai, Betsy, la doctor !

Și începu s-o tragă cu putere de fustă, în vreme ce adepții mijloacelor băbești îi tot dădeau fetei diferite rețete salvatoare. Dar fata, chinuită de durere, se duse cu Gray. Doctorul îi alină durerea, punîndu-i o compresă. Numai după ce fata plecă, Gray îi arătă și mîna lui.

Întîmplarea asta măruntă făcu din Betsy, care avea douăzeci de ani, și Gray, care n-avea decît zece, adevărați prieteni. Ea îi umplea buzunarele cu plăcinte și mere, iar el îi povestea basme și alte scorneli citite în cărticelele lui. Într-o zi află că Betsy nu se poate mărita cu rîndașul Jim, deoarece n-au bani ca să-și înjghebeze o gospodărie. Gray își sparse cu un vătrai pușculița de porțelan și deșertă tot conținutul ei, care însuma aproape o sută de lire. Sculîndu-se devreme de tot, cînd fata fără zestre se și afla în bucătărie, el se furișă în camera ei și, după ce vîrî banii în lada fetei, puse deasupra un bilețel : „Betsy, banii sînt ai tăi. Căpitanul cetei de haiduci, Robin Hood". Zarva stîrnită în bucătărie de această întîmplare luă asemenea proporții, încît Gray fu nevoit să recunoască falsul săvîrșit. El refuză însă să ia banii înapoi și nici nu mai vru să audă despre această întîmplare.

Mama lui era una dintre acele ființe care trec prin viață fără să sufere vreo schimbare. Trăia în somnolența huzurului, care poate satisface orice dorință a unui suflet mediocru ; de aceea, nu-i rămînea nimic altceva de făcut decît să se sfătuiască într-una cu croitoresele, cu doctorii și cu majordomii. Nutrea însă o dragoste pătimașă, aproape religioasă pentru copilul ei ciudat, iar această dragoste era, probabil, singura supapă a înclinațiilor ei adînci, în așa măsură anesteziate de educația primită și de existența ei, încît nu se puteau manifesta decît foarte vag, lăsîndu-i voința total pasivă. Aristocratica doamnă semăna cu o păuniță care a clocit un ou de lebădă. Intuia în chip dureros caracterul fermecător și cu totul aparte al fiului ei. Se simțea copleșită de tristețe, de dragoste și de o mare stinghereală cînd își strîngea copilul la piept, iar inima

îi spunea cu totul altceva decît limba, care reflectă de obicei formele convenţionale ale relaţiilor şi gîndurilor omeneşti. Tot astfel, capricioasa penumbră făurită de razele soarelui pătrunde în spaţiul simetric al unei clădiri publice, risipindu-i însuşirile banale ; ochiul priveşte, fără a recunoaşte încăperea ; efectele misterioase de lumină creează, în plină mediocritate, o armonie orbitoare.

Aristocratica doamnă al cărei corp şi a cărei faţă păreau că nu pot răspunde tumultului vieţii decît printr-o tăcere de gheaţă, şi a cărei frumuseţe rafinată, lipsită de farmec feminin, mai curînd respingea decît atrăgea, deoarece se simţea în ea un orgolios efort de voinţă, această Lilian Gray, cînd rămînea singură cu băiatul ei, devenea o mamă ca toate mamele, care rostea cu glas tandru şi blajin acele nimicuri afectuoase, ce nu pot fi redate pe hîrtie, deoarece forţa lor nu rezidă în ele însele, ca atare, ci în încărcătura lor afectivă. Ea nu-i putea refuza absolut nimic băiatului. Îi ierta orice : vizitele la bucătărie, repulsia faţă de lecţii, nesupunerea şi nenumăratele ciudăţenii.

Dacă el nu voia ca pomii să fie tunşi, pomii rămîneau neatinşi, dacă se ruga pentru iertarea sau răsplătirea cuiva, persoana respectivă ştia că aşa va fi ; putea să călărească orice cal, să ia la castel orice cîine, să scotocească prin bibliotecă, să alerge desculţ şi să mănînce orice poftea.

Un timp, tatăl lui luptase împotriva acestor concesii materne, dar pînă la urmă cedase — nu principiului ca atare, ci dorinţelor soţiei. El se mărginea să-i îndepărteze din castel pe toţi copiii servitorilor, pentru ca nu cumva, sub influenţa unui mediu *inferior*, capriciile copilului să se transforme în înclinaţii greu de dezrădăcinat. În general, însă, era ocupat pînă peste cap cu numeroasele procese intentate unor membrii ai familiei, procese al căror început se pierdea în epoca apariţiei fabricilor de hîrtie, şi al căror sfîrşit putea să vină doar o dată cu moartea tuturor împricinaţilor. În afară de asta, treburile publice, afacerile moşiilor, dictarea memoriilor, participarea la vînătorile fastuoase, lectura ziarelor şi complicata corespondenţă îl ţineau oare-

cum la distanţă de familie. Îşi vedea băiatul atît de rar, încît uneori uita şi cîţi ani are.

Gray trăia, aşadar, într-o lume *a lui*. Se juca singur, de obicei în curţile dosnice ale castelului, care pe vremuri fuseseră teatrul unor mari bătălii. Aceste întinse terenuri virane cu urme de şanţuri adînci şi beciuri de piatră, acoperite de muşchi, erau năpădite de buruieni, urzici, brusturi, mărăcini şi felurite flori sălbatice, pestriţ, dar modest colorate. Gray rămînea acolo ceasuri întregi să cerceteze vizuinile cîrtiţelor, să se lupte cu buruienile, să pîndească fluturii şi să clădească din cioburi de cărămizi fortăreţe, pe care le bombarda apoi cu beţe şi pietre.

Trecuse de unsprezece ani cînd toate căutările, toate trăsăturile răzleţe şi pornirile ascunse ale sufletului său se contopiră într-un singur focar puternic şi, căpătînd o expresie limpede, se transformară într-o dorinţă nestăvilită. Pînă atunci, nu făcuse decît să descopere diferite crîmpeie ale grădinii *sale* — cîte un luminiş, cîte o umbră, cîte o floare, cîte un trunchi de copac stufos — printre numeroasele grădini ale *altora*, şi iată că, deodată, le văzu limpede pe toate, într-o minunată şi uimitoare armonie.

Revelaţia a avut loc în bibliotecă. Uşa ei înaltă, cu geam mat în partea de sus, era încuiată ca de obicei, dar ivărul era slab prins în adîncitura canatului. Apăsată cu ceva mai multă putere uşa se îndepărta puţin, se opintea şi apoi se deschidea. În clipa cînd, mînat de duhul său iscoditor, pătrunse în bibliotecă, Gray rămase surprins de lumina prăfuită, care forma, în partea de sus a ferestrelor, un desen colorat, foarte net şi caracteristic. Liniştea proprie locurilor părăsite plutea aici asemeni apei unui iaz. Şirurile de dulapuri negre pentru cărţi erau pe-alocuri lipite de ferestre, acoperindu-le pe jumătate. În spaţiile dintre dulapuri se zăreau vrafuri de cărţi. Într-un ungher, un album îşi arăta filele alunecate dintre scoarţe ; mai erau acolo o sumedenie de suluri legate cu fir de aur, pachete de cărţi cu aspect mohorît, teancuri groase de manuscrise şi nenumărate volumaşe minuscule, care fuseseră aruncate vraişte şi care cînd le deschideai trosneau ca o coajă ; într-un alt

ungher, desene, tabele şi hărţi, şiruri de ediţii noi ; tot felul de coperţi — grosolane, fine, negre, pestriţe, albastre, cenuşii, groase, subţiri, aspre sau netede. Dulapurile erau ticsite cu cărţi, ca nişte ziduri care ar fi închis în ele însăşi viaţa. În uşile de cristal ale dulapurilor se oglindeau alte dulapuri, pline de pete decolorate. Pe o masă rotundă se afla un glob uriaş, încătuşat în crucea sferică de aramă a ecuatorului şi meridianului.

Întorcîndu-se cu faţa spre uşă, Gray văzu deasupra ei un tablou imens, al cărui conţinut umplea dintr-o dată de viaţă încremenirea stătută a bibliotecii. Tabloul înfăţişa o corabie cocoţată pe coama unui val, în largul mării. Şuvoaie de spumă se prelingeau de pe bordul ei. Corabia parcă mergea drept spre cel care privea tabloul. Bompresul ridicat sus de tot acoperea temelia catargelor. Coama valului despicat de chila corăbiei semăna cu aripile unei păsări gigantice. Spuma era aruncată în aer. Dincolo de babord şi deasupra bompresului, se vedeau, destul de vag, pînzele corăbiei ; umflate de forţa frenetică a furtunii, ele se prăbuşeau cu toată masa lor înapoi, pentru ca, trecînd valul, să se îndrepte, iar mai apoi, aplecîndu-se deasupra abisului, să mîne corabia spre noi avalanşe de apă. Norii zdrenţuiţi pluteau jos, deasupra oceanului. Lumina opacă lupta, fără sorţi de izbîndă, cu întunericul nopţii ce se lăsa. Dar mai minunat decît orice în acest tablou era figura omului care stătea pe dunetă, cu spatele spre cei ce-l priveau. Personajul acesta exprima întreaga situaţie şi întreaga semnificaţie a momentului. Poza omului (stătea cu picioarele crăcănate, agitîndu-şi mîinile) nu sugera, de fapt, cîtuşi de puţin activitatea lui în momentul acela, dar te făcea să simţi că atenţia lui era încordată la extrem spre un punct invizibil de pe punte. Poalele răsucite ale mantalei lui fîlfîiau în bătaia vîntului, părul lui blond şi sabia neagră erau parcă gata să zboare, haina bogată îi trăda rangul de căpitan, iar poziţia lui, ca de dans, sugera forţa valului. Stînd pe punte, cu capul descoperit, căpitanul era pesemne absorbit de primejdia momentului şi striga ceva. Dar ce anume ? Vedea oare cum cade un om peste bord, ordona vreo manevră sau, poate, îl striga pe şeful de

echipaj, încercînd să acopere cu glasu-i vuietul vîntului ? Doar umbra acestor gînduri răsări în sufletul lui Gray, în vreme ce privea tabloul. Deodată avu senzaţia că din stînga lui se apropie şi se opreşte lîngă el un străin invizibil. Ar fi fost de ajuns să-şi întoarcă capul, pentru ca această senzaţie ciudată să dispară fără urmă. Gray îşi dădea seama de asta. Totuşi nu-şi puse frîu imaginaţiei, ci continuă să asculte. Glasul străinului strigă cîteva fraze sacadate şi neînţelese, ca limba malayezilor. Se auzi un zgomot, ceva ca o succesiune de corpuri în cădere. Ecoul lor şi vîntul lugubru umplură biblioteca. Gray auzea în sinea lui toate aceste zgomote. Se uită în jur ; liniştea ce se aşternu în clipa aceea spulberă păienjenişul sonor al imaginaţiei sale, şi nu mai simţi nici o legătură cu furtuna.

Gray veni de cîteva ori să contemple acest tablou, care devenise pentru el acel cuvînt necesar în dialogul dintre suflet şi viaţă, fără de care e greu să te înţelegi pe tine însuţi. În băieţaşul acesta de-o şchioapă se înstăpînea treptat nemărginita mare. Contopindu-se cu ea, răscolea toată biblioteca, în căutarea unor cărţi pe care le citea cu nesaţ, pentru că înapoia coperţilor lor aurite strălucea oglinda albastră a oceanului. Acolo, semănîndu-şi în urma pupei spuma, înaintau corăbiile. Unele dintre ele îşi pierdeau pînzele, catargele şi, copleşite de talazuri, se lăsau spre bezna mării, unde scapără ochii fosforescenţi ai peştilor. Altele, îmbrăţişate de valuri puternice, erau lovite de stînci ; potolindu-se, valurile îşi legănau şi mai ameninţător prada ; corabia pustie, cu parîmele rupte, trecea printr-o lungă agonie, pînă cînd o nouă furtună o prefăcea în ţăndări. Alteori, corăbiile duceau cu succes o încărcătură dintr-un port în altul ; stînd la masă, într-o tavernă, mateloţii beau rachiu şi ridicau în slăvi călătoriile. Mai erau, însă, şi corăbiile piraţilor, cu steaguri negre şi echipaje înfricoşătoare, care-şi fluturau necontenit cuţitele ; erau, apoi, vasele-fantomă, cu sinistrele reflexe ale luminilor lor albăstrii ; apoi, navele de război pline cu soldaţi, tunuri şi fanfare ; de asemeni, corăbiile expediţiilor ştiinţifice care cercetau vulcani, plante şi animale ; apoi, corăbiile încărcate cu mistere sumbre şi cu sămînţa răs-

coalei, sau pornite în căutarea aventurii şi a marilor descoperiri.

În lumea aceasta, peste toţi şi toate, se înălţa, fireşte, figura căpitanului. El întruchipa destinul, sufletul şi raţiunea corăbiei. De caracterul lui depindeau clipele de răgaz şi orele de muncă ale echipajului. Echipajul era ales de el personal, şi în multe privinţe corespundea înclinaţiilor sale. Căpitanul cunoştea obiceiurile şi situaţia familială a fiecărui marinar. În ochii subalternilor, el trecea drept un om înzestrat cu cunoştinţe magice, mulţumită cărora naviga cu atîta siguranţă, bunăoară, de la Lisabona la Şanhai, pe nemărginitele întinderi de apă. El ţinea piept furtunii punînd în acţiune un întreg sistem de eforturi complexe şi curmînd panica prin ordine scurte ; naviga şi se oprea unde voia ; dădea dispoziţii pentru ridicarea ancorei, pentru încărcarea vasului, pentru reparaţii şi pentru odihnă. Era greu de imaginat o putere mai mare şi mai chibzuită, exercitată asupra unei munci vii, în necontenită mişcare. Puterea aceasta concentrată şi deplină era egală cu aceea a lui Orfeu.

Această idee despre căpitanul de vas, această imagine şi această realitate adevărată aveau să ocupe, în virtutea legilor tainice ale sufletului omenesc, principalul loc în conştiinţa vie a băiatului. Nici o altă profesiune nu putea suda cu atîta izbîndă, într-un singur tot, toate comorile vieţii, păstrînd neatinsă broderia deosebit de gingaşă în care este ţesută fiece bucurie. A naviga înseamnă a înfrunta primejdia, riscul, a simţi forţa naturii, a întrezări lumina unei ţări îndepărtate, a pluti într-un necunoscut plin de farmec, a trăi clipa fugară a unei iubiri care înfloreşte într-o întîlnire urmată de o despărţire, a respira atmosfera febrilă a unor noi cunoştinţe şi evenimente, a unei vieţi de o infinită diversitate, în vreme ce sus pe cer străluceşte ba Crucea sudului, ba Carul mare, iar toate continentele ţi se perindă în faţa ochilor scrutători, deşi patria nu te părăseşte niciodată, deoarece păstrezi în cabină şi cărţile, şi tablourile ei, sau porţi la pieptu-ţi aspru, în vreo punguliţă de antilopă, scrisori şi flori uscate, legate cu cîte o şuviţă de păr mătăsos.

Într-o toamnă, cînd nu împlinise încă cincisprezece ani, Arthur Gray părăsi în taină casa părintească și trecu pragul de aur al mării. Curînd, din portul Dubelt plecă spre Marsilia goeleta *Anselm*, ducînd pe bordul ei un mus cu mînuțe gingașe și cu înfățișarea unei fetițe travestite. Acest mus era Gray, posesorul unui elegant sac de voiaj, al unor cizme de lac, fine ca niște mănuși, și al unei rufării de batist pe care era brodată o coroană.

Timp de un an, cît ținu călătoria goeletei *Anselm* prin Franța, America și Spania, Gray își irosi o parte din avere pe prăjituri, plătind astfel tribut trecutului, iar restul la cărți, plătind tribut prezentului și viitorului. Voia să fie un adevărat *lup de mare*. Dădea pe gît paharele cu rachiu, deși simțea că se înăbușă, iar ca să facă baie se arunca în apă cu capul în jos, de la o înălțime de peste patru metri, deși inima îi încremenea. Treptat, pierdu totul afară de lucrul principal — sufletul său avîntat și bizar. Își pierdu slăbiciunea, căpătînd oase late și mușchi puternici, paloarea feței cedă locul unui bronz întunecat, nepăsarea studiată a gesturilor fu înlocuită cu precizia și siguranța mîinii care lucrează, iar în ochii lui gînditori începu să licărească o luminiță, ca în ochii unui om așezat în fața unui foc. Vorba lui, pierzîndu-și cursivitatea inegală și plină de aroganța timidității, deveni scurtă și concisă, ca zborul razant al pescărușului peste apă în căutarea argintului tremurător al peștilor.

Căpitanul vasului *Anselm* era un om cumsecade, dar un marinar sever, care-l luase pe băiețaș dintr-un fel de bucurie răutăcioasă. În dorința deznădăjduită a lui Gray el nu văzuse decît un capriciu excentric și jubilase dinainte închipuindu-și cum, peste vreo două luni, Gray îi va spune, fără să i se uite în ochi : „Căpitane Hope, mi-am julit coatele cățărîndu-mă pe parîme, mă dor coastele și spatele, mi-au înțepenit degetele, capul îmi plesnește, picioarele îmi tremură. Toate otgoanele astea ude, care cîntăresc cîte două puduri în mînă, toate aceste cabluri de oțel, sarturi, vinciuri de ancoră, parîme, arbori-gabiere și crucete au fost făcute ca să-mi chinuie trupul delicat. Vreau la mama." As-

cultînd în gînd aceste cuvinte, căpitanul Hope ţinuse, tot în gînd, următorul discurs : „Du-te unde vrei, puişorule. Dacă de aripile tale diafane s-a lipit niţică smoală, ai s-o poţi scoate acasă, spălîndu-te cu apă de colonie «Roza-mimoza».“ Această apă de colonie, născocită *ad-hoc*, îl încîntase pe căpitan atît de mult, încît, la capătul predicii sale imaginare, repetase cu glas tare : „Da. Du-te la «Roza-mimoza».“

Dar acest dialog impresionant începu să-i treacă tot mai rar prin minte căpitanului, pe măsură ce Gray păşea, cu dinţii încleştaţi şi cu faţa palidă, spre ţelul propus. Printr-un colosal efort de voinţă, băiatul suporta istovitoarea muncă de pe vas, simţind că-i vine din ce în ce mai uşor, pe măsură ce organismul lui se adapta la viaţa aspră a marinarilor, iar deprinderea lua locul nepriceperii. Se mai întîmpla uneori ca vreun nod al lanţului de ancoră să-l trîntească jos, izbindu-l de punte, ca vreun odgon slobod, nelegat la babord, să i se smulgă din mînă, jupuindu-i palmele, sau ca vîntul să-l pălească peste faţă cu vreun colţ de pînză udă, în care era cusut un belciug de fier. Într-un cuvînt, munca pe vas era o tortură grea, care-i cerea o necontenită atenţie. Dar oricît de anevoie îşi îndrepta spinarea, gîfîind amarnic, de pe faţa lui nu dispărea niciodată zîmbetul dispreţuitor. Răbdă în tăcere ironiile, zeflemelile şi înjurăturile inevitabile în noul mediu, pînă cînd deveni el însuşi unul „de-al lor“, iar din clipa aceea începu să răspundă printr-o lovitură de box la orice jignire.

Într-o zi, văzînd cu cîtă măiestrie prindea băiatul pînza de vergă, căpitanul Hope îşi spuse : „Ai învins, păcătosule“. Cînd Gray coborî pe punte, Hope îl chemă în cabină şi, deschizînd un terfelog, îi vorbi astfel :

— Fii atent la ce-ţi spun. Lasă ţigara ! Începe prefacerea ţîncului în căpitan.

Şi se apucă să-i citească, zbierînd, străvechile pravili ale mării. Era cea dintîi lecţie a lui Gray. În decurs de un an el învăţă regulile navigaţiei, construcţia şi exploatarea navelor, dreptul maritim, loţia şi contabilitatea. Din cînd în cînd căpitanul Hope îi dădea mîna şi-i spunea „noi“.

La Vancouver îl aştepta o scrisoare, plină de lacrimi şi de temeri, de la maică-sa. El îi răspunse : „Ştiu. Dar dacă tu *ai vedea ca mine* (priveşte cu ochii mei), dacă tu *ai auzi ca mine* (pune la ureche o scoică, şi vei desluşi vuietul valului veşnic) şi dacă tu *ai iubi ca mine totul*, în scrisoarea ta aş fi găsit şi un surîs, nu numai un om şi o dragoste." Şi Gray continuă să navigheze, pînă ce *Anselm* sosi cu încărcătura sa la Dubelt, de unde, profitînd de escală, proaspătul marinar, care avea acum douăzeci de ani, se repezi pînă la castelul părintesc.

Acolo totul i se păru absolut la fel ca în urmă cu cinci ani, nimic nu se schimbase, în amănunt sau în aspectul general. Doar frunzişul ulmilor tineri devenise mai bogat. Iar umbra lui, proiectată pe faţada casei, era parcă mai mare.

Servitorii dădură buzna în jurul lui, plini de emoţie şi de bucurie, dar încremeniţi în respectul cu care, parcă nu mai departe decît ieri, îl primeau pe *acest* Gray. Află de la ei unde era maică-sa şi merse în clădirea cea mare. Deschizînd încetişor uşa, se opri, fără să facă nici cel mai mic zgomot, cu ochii aţintiţi asupra femeii cărunte, în rochie neagră, care stătea în faţa crucifixului şi se ruga. Şoapta ei pătimaşă era asemenea bătăilor puternice ale inimii. „De cei ce navighează, călătoresc, bolesc şi suferă în captivitate", auzi, cu respiraţia tăiată, Gray. Apoi ea adăugă : „şi de băiatul meu..." — „Sînt aici..." spuse el atunci, dar nu mai putu să adauge nimic. Maică-sa se întoarse spre el. O găsi slăbită. Faţa ei delicată, dar mîndră, avea acum o expresie nouă, de tinereţe regăsită. Se apropie grăbită de fiul ei ; un rîs scurt, gutural, o exclamaţie stăpînită şi lacrimi în ochi — atîta tot. Dar în clipa aceea ea se simţea mai fericită şi trăia mai intens decît oricînd. „Te-am recunoscut numaidecît, dragul meu, micuţul meu !" Şi Gray încetă, cu adevărat, să mai fie mare. Maică-sa îi vorbi despre moartea tatălui său, apoi îl rugă să-i povestească propria lui viaţă. Îl asculta fără să-l dojenească sau să ridice vreo obiecţie, deşi în tot ceea ce afirma el că ar fi adevărul vieţii sale ea nu ve-

dea decît niște jucărele ale băiețașului ei. Asemenea jucărele erau continentele, oceanele, corăbiile.

Gray rămase la castel șapte zile. Într-a opta, luînd cu el o mare sumă de bani, se întoarse la Dubelt și-i spuse căpitanului Hope: „Îți mulțumesc. Ai fost un bun camarad. Rămîi cu bine, bătrîne prieten." Și întări aceste cuvinte cu o strîngere de mînă puternică, parcă de menghină. „Acum o să navighez singur, pe o corabie proprie." Hope sări în sus, scuipă, își smulse mîna din strînsoarea lui și plecă, dar Gray îl ajunse din urmă și-l îmbrățișă. Se așezară apoi cu întreg echipajul, în total douăzeci și patru de oameni, la o masă din restaurantul hotelului, și chefuiră, răcnind și cîntînd, pînă ce pustiiră de mîncare și băutură bufetul și bucătăria.

Nu trecu mult și în portul Dubelt se aprinse o nouă stea, luminînd conturul negru al unui nou catarg. Era corabia *Secret,* cumpărată de Gray: o goeletă cu trei catarge și o deplasare de 260 de tone. Căpitanul și proprietarul vasului, Arthur Gray, călători pe mare vreme de patru ani, pînă cînd soarta îl aduse la Liss. În auz i se întipărise pentru totdeauna rîsul acela scurt, gutural și plin de muzică sufletească cu care fusese primit acasă, și cam de două ori pe an trecea pe la castel, lăsînd de fiecare dată femeii cu părul argintiu convingerea nu tocmai sigură că un băiat atît de mare va ști, fără îndoială, să se descurce cu jucărelele sale.

III

ZORILE

Dîra de spumă lăsată de pupa corăbiei *Secret* a lui Gray străbătu oceanul ca o linie albă, pentru a se pierde apoi în strălucirea luminilor nocturne ale portului Liss. Vasul se opri în rada portului, nu departe de far. Zece zile în șir echipajul de pe *Secret* descărcă mătasea, cafeaua și ceaiul aduse de departe, iar a unsprezecea zi și-o petrecu pe țărm, odihnindu-se și bînd. Într-a douăsprezecea zi, Gray se simți năpădit deodată, fără nici

un motiv, de o tristețe adîncă, pe care nu izbutea s-o înțeleagă.

Încă de dimineață, cînd abia făcuse ochi, simți că ziua începe prost. Se îmbrăcă supărat, mîncă ceva fără poftă, uită să-și citească ziarul și fumă îndelung, cufundat în stihia acelei încordări sufletești inexplicabile. Prin minte îi treceau cuvinte vagi și doruri nedeslușite, care se nimiceau unul pe altul. Atunci se apucă de treabă.

Însoțit de șeful său de echipaj, Gray inspectă vasul, porunci să se strîngă mai bine sarturile, să se mai slăbească troța, să se curețe tubul lanțului de ancoră, să se schimbe flocul, să fie smolită puntea, să fie șters bine compasul, să se aerisească și să se măture cala. Dar această activitate nu-l dispuse pe Gray. Preocupat și îngrijorat de melancolia ce-l cuprinsese, rămase toată ziua nervos și trist : parcă-l chemase cineva, dar el uitase cine și unde anume.

Către seară, se așeză în cabina lui, luă o carte și îl contrazise multă vreme pe autor, făcînd pe marginea paginilor însemnări paradoxale. Jocul acesta, discuția aceasta cu un mort, care te domină chiar din mormînt, îl amuză cîtva timp. Apoi își aprinse pipa și se cufundă în fumul albastru, agățîndu-se de arabescurile fantomatice apărute în straturile lui mișcătoare.

Tutunul este un calmant extrem de puternic. E ca și uleiul, care potolește furia valurilor asupra cărora se revarsă. Atenuînd iritarea simțurilor, el le face să coboare cu cîteva note mai jos, încît încep să răsune mai armonios și mai lin. După ce fumă trei pipe, Gray simți că melancolia își pierde, în sfîrșit, din intensitate, prefăcîndu-se într-un fel de visare. Rămase aproape o oră pradă acestei stări sufletești, iar cînd ceața i se risipi, simți deodată nevoia de mișcare și ieși pe punte. Era noapte. Dincolo de bord, în somnul apei negre dormeau stelele și luminile felinarelor de pe catarge. Aerul cald ca un obraz era îmbibat cu mireasma mării. Ridicînd capul, Gray privi, cu ochii pe jumătate închiși, colțul aurit al unei stele. Într-o clipită acul de foc al îndepărtatei planete pătrunse în pupilele ochilor, străbătînd imensa distanță ce-o

despărţeau de ele. Vuietul surd al oraşului cufundat în întunericul nopţii îi ajungea la urechi din inima golfului. Uneori, pe apa simţitoare venea, o dată cu vîntul, şi cîte o frază rostită pe ţărm, încît părea să fi fost spusă chiar pe punte. Răsunînd limpede, cuvintele se stingeau apoi în scîrţîitul parîmelor. Pe dunetă, se aprinse un chibrit, luminînd nişte degete, doi ochi rotunzi şi o mustaţă. Gray fluieră ; luminiţa pipei porni, plutind, către el. Peste cîteva clipe, căpitanul recunoscu în întuneric mîinile şi faţa marinarului de cart.

— Spune-i lui Letika să vină cu mine, zise Gray. Să-şi ia şi undiţele.

Coborî în barcă, unde-l aşteptă vreo zece minute pe Letika. Flăcăul acesta, descurcăreţ şi cam şmecher de felul lui, lovi bordul bărcii cu vîslele, şi după ce le întinse lui Gray, coborî el însuşi în barcă, potrivi furcheţii şi ascunse sacul cu merinde la pupa. Gray se aşeză la cîrmă.

— Încotro ordonaţi să pornim, căpitane ? întrebă Letika, răsucind cu vîsla dreaptă barca.

Căpitanul tăcea. Marinarul ştia că nu trebuie să sfîşie cu vreun cuvînt această tăcere ; de aceea, amuţind şi el, începu să vîslească din răsputeri.

Barca porni spre largul mării, apoi începu să plutească de-a lungul ţărmului stîng. Lui Gray îi era totuna unde mergea. Apa clipocea, lovită de cîrmă şi de vîsle ; în rest, nu se auzea decît marea şi liniştea.

Gîndurile, impresiile, discuţiile şi cuvintele care-l frămîntă pe om în cuprinsul unei singure zile sînt atît de numeroase, încît, toate la un loc, ar putea alcătui mai multe volume groase. Fiece zi din viaţa unui om capătă o anumită înfăţişare. Gray, însă, nu izbutea să desluşească faţa acelei zile. În contururile ei vagi pîlpîia unul din acele simţăminte care rămîn fără nume, în ciuda frecvenţei lor. Oricum le-ai numi, ele rămîn întotdeauna în afara cuvintelor şi chiar a noţiunilor, asemenea impresiei stîrnite de o mireasmă. Tocmai un asemenea simţămînt îl stăpînea acum pe Gray. Ar fi putut, ce-i drept, să-şi spună : „Aştept, privesc, în curînd voi afla..." Dar nici aceste cuvinte

nu ar fi reprezentat mai mult decît ceea ce reprezintă cîteva desene tehnice în raport cu un plan arhitectonic de ansamblu. Era ca o adiere care prevestea, însă, vîntul unei emoţii luminoase.

În stînga bărcii se contura ţărmul, ca o învîrtoşare a beznei. Deasupra geamurilor roşii, zburau scînteile din coşurile caselor; acolo era Caperna. Gray auzea voci certăreţe şi lătrături. Luminile satului îi aminteau de găurelele făcute de foc în uşiţa unei sobe de mangal. În dreapta era oceanul, pe care-l simţea cum simţi prezenţa unui om care doarme. După ce trecu de Caperna, Gray coti spre ţărm. Aici valurile loveau uşor barca. După ce aprinse felinarul, Gray văzu gropile unei rîpe, ale cărei buze atîrnau deasupra apei. Locul îi plăcu.

— O să pescuim aici, spuse Gray, bătîndu-l pe umăr pe vîslaş.

Marinarul mormăi ceva nedesluşit. „E prima oară cînd merg cu un asemenea căpitan, bombăni el. Un căpitan priceput, dar *nu ca ceilalţi.* Un căpitan greu de înţeles. Dar mie mi-e drag."

Înfipse vîsla în mîl şi legă barca de ea. Apoi se căţărară amîndoi, de-a buşilea, pe pietrele care alunecau sub genunchi şi sub coate. Chiar deasupra rîpei începea o pădurice. Se auzi izbitura unui topor într-un trunchi uscat. După ce doborî copacul, Letika aprinse focul chiar lîngă rîpă. Începu un joc al umbrelor şi al reflexelor focului în apă. Prin bezna sfîşiată de lumină, se zăreau crengile şi iarba. Deasupra focului se răsuceau şuviţe de aer împletite cu fum, tremurătoare şi strălucitoare.

Gray se aşeză lîngă foc.

— Hai, frate Letika, îi spuse el, întinzîndu-i o sticlă, bea în sănătatea tuturor nebăutorilor. De altfel, n-ai luat rachiul de chinină, ci pe cel de ghimber.

— Să-mi fie cu iertare, căpitane, răspunse marinarul, răsuflînd adînc. Permiteţi-mi să îmbuc ceva... Şi înghiţi cu un singur dumicat o jumătate de pui, după care scoase aripioara din gură şi continuă: Ştiu că vă place rachiul de chinină. Numai că era întuneric şi

mă grăbeam. Şi-apoi, ghimberul îndîrjeşte pe om. Cînd trebuie să mă bat cu cineva, beau ghimber.

În timp ce căpitanul mînca şi bea, marinarul se uita la el cu coada ochiului. Deodată, nemaiputîndu-se stăpîni, îl întrebă :

— E adevărat, căpitane, ce se spune, că sînteţi de neam ales ?

— N-are nici o importanţă, Letika. Ia undiţa şi pescuieşte, dacă vrei.

— Dar dumneavoastră ?

— Eu ? Nu ştiu. Poate. Dar... mai tîrziu.

Letika desfăcu undiţele, vorbind în versuri, treabă la care era mare meşter, spre imensa admiraţie a echipajului :

— Dintr-o aţă şi-o nuia, mi-am făcut un bici sadea, un cîrlig i-am agăţat, şi prelung am şuierat. Apoi gîdilă cu degetul rîmele din cutie. Rîma asta se tîra în pămînt, şi huzurea, iar acu-n cîrlig e-nfiptă, şi un somn o s-o înghită. În cele din urmă plecă, fredonînd : Noaptea-i paşnică, ţuica-i straşnică, tremuraţi, nisetrilor, leşinaţi, scrumbiilor, Letika a pornit la pescuit !

Gray se întinse lîngă foc, cu ochii ţintă la apa în care se oglindeau flăcările. Se lăsă furat de gînduri, fără să încerce a le stăpîni prin vreun efort de voinţă. Într-o astfel de stare, cugetul omului vede foarte vag lumea din jur, înregistrată de un ochi distrat. Gîndul aleargă, ca un cal printr-o mulţime deasă, împingînd-o, împrăştiind-o, împiedicînd-o ; tulburarea, golul şi piedicile însoţesc goana cugetului. El rătăceşte înlăuntrul lucrurilor ; se grăbeşte de la o emoţie puternică spre o aluzie tainică, se roteşte pe pămînt şi în aer, alungă şi înfrumuseţează amintirile, discutînd tot timpul cu nişte făpturi imaginare, ca şi cum acesta ar exista aievea. În această alunecare de nori, totul e viu şi pregnant, fiind în acelaşi timp confuz ca un delir. Şi adesea, conştiinţa care se odihneşte surîde văzînd cum printre gravele meditaţii despre viaţă se strecoară cîte-un lucru de nimic, bunăoară amintirea unei nuieluşe rupte cu vreo doi ani în urmă. Aşa alergau şi gîndurile lui Gray acolo, lîngă foc ; el era „undeva“, dar nu aici.

Cotul în care se sprijinea, ținîndu-și bărbia în palme, amorți din pricina umezelii. Stelele răspîndeau un licăr palid prin bezna deasă de dinaintea zorilor. Pe nesimțite, căpitanul începu să moțăie. Vrînd să bea ceva, întinse mîna spre sac, dar îl dezlegă *în somn*. Apoi, nu mai visă nimic. Următoarele două ceasuri se scurseră la fel de repede ca și cele cîteva secunde cît stătuse cu capul rezemat în palme. Între timp, Letika veni de două ori lîngă foc, fumînd și uitîndu-se din curiozitate în gura peștilor prinși — ce o fi acolo ? Firește, nu era nimic.

Cînd se trezi, Gray nu-și dădu seama, o clipă, cum ajunsese în locul acela. Vedea cu mirare, printre ramurile puternice ale copacilor din jur, rîpa de lîngă țărm și întinderile albastre, incendiate de văpăile strălucitoare ale zorilor. Deasupra orizontului lui, dar în același timp și deasupra picioarelor sale, atîrnau frunze de alun. În fundul rîpei — deși Gray avea impresia că e chiar în spatele lui — susurau valurile ce se izbeau lin de țărm. Un strop de rouă alunecă de pe o frunză și i se rostogoli plescăind pe fața somnoroasă. Se ridică. Pretutindeni triumfa lumina. Tăciunii stinși se agățau de viață printr-un firicel subțire de fum. Mirosul acesta de fum adăuga plăcerii de a respira aerul pădurii verzi o desfătare sălbatică.

Letika nu era pe-acolo. Absorbit de ocupația lui preferată, pescuia, leoarcă de sudoare, cu pasiunea unui jucător pătimaș. Gray ieși din pădurice în tufărișul risipit pe povîrnișul dealului. Iarba fumega și ardea. Florile ude păreau niște copii spălați silnic cu apă rece. Lumea vegetală respira printr-o mulțime infinită de guri minuscule, împiedicîndu-l pe Gray să treacă prin desișul ei atotbiruitor. Căpitanul ieși într-un luminiș, acoperit cu ierburi multicolore, și văzu acolo o fată tînără care dormea.

Dădu încet la o parte o ramură și se opri, stăpînit de simțămîntul pe care-l încerci cînd descoperi un lucru primejdios. La cel mult cinci pași de dînsul, strînsă ghemotoc, cu un picior sub ea și cu celălalt întins, dormea Assol, doborîtă de oboseală, cu capul pe brațele așezate comod. Părul îi cădea vraiște pe umeri ;

lîngă gît i se descheiase un nasture lăsînd să se vadă o gropiță albă ; fusta desfăcută îi dezgolea genunchii ; genele dormeau pe obraji, la umbra tîmplelor gingașe, bombate, pe jumătate acoperite de o șuviță de păr negru ; degetul cel mic de la mîna dreaptă, ținută sub cap, era puțin îndoit spre ceafă. Gray se așeză pe vine, privind de jos fața fetei, fără să-și dea seama că semăna cu faunul dintr-un tablou al lui Arnold Boecklin.

În alte împrejurări poate că s-ar fi uitat la această fată *numai* cu ochii, dar acum o văzu *altfel*. Totul se puse în mișcare în el, totul zîmbi. Firește, nu cunoștea nici numele fetei, nici, cu atît mai puțin, motivul care-o făcuse să adoarmă acolo, pe țărm. Și era foarte mulțumit. Îi plăceau tablourile fără explicații și fără titluri. Impresia produsă de un asemenea tablou este incomparabil mai puternică ; conținutul lui, nelegat de cuvinte, devine infinit, îndreptățind toate presupunerile și gîndurile.

Umbra frunzișului se apropiase și mai mult de trunchiurile copacilor, dar Gray tot mai ședea în poziția aceea destul de incomodă. Fata era, toată, cufundată în somn : dormea părul ei negru, dormea rochia, dormeau și cutele rochiei ; pînă și iarba din preajmă părea că adormise, din simpatie pentru ea. Gray se cufundă în valul cald și cuprinzător al acestei impresii — care-l copleși — plutind o dată cu el. Letika striga de mult : „Căpitane, unde sînteți ?“, dar căpitanul nu-l auzea.

Cînd se ridică în sfîrșit, atracția irezistibilă a neobișnuitului îl luă prin surprindere cu hotărîrea și însuflețirea unei femei ațîțate. Cedînd acestei atracții, el își scoase îngîndurat de pe deget un inel vechi și scump : socotea, nu fără temei, că prin asta îi sugerează poate vieții ceva esențial, asemănător ortografiei. Puse cu grijă inelul pe degetul cel mic, care strălucea, alb, de după ceafă. Degetul se mișcă, lăsîndu-se grăbit în jos.

După ce privi încă o dată fața adormită, Gray se întoarse și văzu în tufiș sprîncenele ridicate sus de tot ale marinarului. Letika se uita cu gura căscată la Gray,

uluit cum fusese probabil şi Iona cînd se pomenise în botul adînc al balenei sale mobilate.

— A, tu erai, Letika! spuse Gray. Uită-te la ea. E frumoasă, nu-i aşa?

— O adevărată pictură! strigă, căutînd să-şi domolească vocea, marinarul, căruia îi plăceau expresiile livreşti. În concursul de împrejurări se iveşte ceva ademenitor. Am prins patru calcani şi încă un peşte, gros cît o băşică.

— Mai încet, Letika. Hai să plecăm.

Se retraseră în tufiş. Ar fi trebuit să pornească spre barcă, dar Gray zăbovea, cercetînd de la distanţă ţărmul scund, peste arborii şi nisipul căruia se revărsa fumul matinal al coşurilor din Caperna. În fumul acesta o zări din nou pe fată.

Atunci începu să coboare, cu hotărîre, povîrnişul. Marinarul mergea în urma lui, fără să întrebe nimic. Simţea că s-a înstăpînit din nou tăcerea obligatorie. Abia cînd ajunseră în dreptul primelor case, Gray întrebă deodată:

— Ascultă, Letika, n-ai putea să descoperi, cu ochiul tău încercat, pe unde o fi cîrciuma din satul ăsta?

— Cred că sub acoperişul acela negru, răspunse Letika. Dar s-ar putea să mă-nşel.

— Ce e deosebit în acoperişul acela?

— Nici eu nu ştiu, căpitane. Doar glasul inimii mi-o spune.

Se apropiară de casă: era într-adevăr cîrciuma lui Menners. Prin fereastra deschisă se vedea, pe masă, o sticlă. Lîngă ea, o mînă murdară ciupea o mustaţă pe jumătate căruntă.

Deşi era devreme, în cîrciumă se şi aflau trei oameni. Lîngă fereastră şedea un cărbunar, posesorul mustăţilor ameţite de băutură de care am pomenit adineauri. Între bufet şi uşa din fundul încăperii stăteau la o masă doi pescari, cu o omletă şi o sticlă de bere în faţa lor. Hin Menners, un flăcău deşirat, cu o faţă pistruiată şi insipidă şi cu nişte ochi miopi, a căror căutătură trăda agerimea şi şiretenia caracteristică negustorilor, freca vasele de pe tejghea. Pe duşumeaua

murdară, scăldată în razele soarelui, se reflecta cerceveaua ferestrei.

De îndată ce Gray pătrunse în fîşia de lumină fumurie, Menners ieşi de după tejghea, ploconindu-se. Recunoscuse numaidecît în Gray un *adevărat* căpitan — categorie de clienţi foarte rară în localul lui. Gray comandă nişte rom. După ce întinse o faţă de masă îngălbenită de prea multă întrebuinţare, Menners aduse o sticlă, avînd grijă să-i lipească cu limba colţul desfăcut al etichetei. Apoi se întoarse la tejghea, uitîndu-se atent cînd la Gray, cînd la o farfurie de pe care se străduia să scoată cu unghia o fărîmă ce se lipise de ea.

În vreme ce Letika şoptea smerit ceva paharului, ţinîndu-l cu amîndouă mîinile şi privind pe fereastră, Gray îi făcu semn lui Menners, printr-o simplă mişcare a degetului. Hin se aşeză încîntat pe un colţ al scaunului, măgulit de onoarea pe care i-o făcea Gray, şi mai ales de felul în care-l chemase la el.

— Dumneata îi cunoşti, desigur, pe toţi locuitorii satului, începu liniştit Gray. Mă interesează numele unei tinere fete nu prea înaltă, cu părul castaniu, prins într-o băsmăluţă, şi cu o rochie cu floricele trandafirii ; pare să aibă între şaptesprezece şi douăzeci de ani ; am întîlnit-o nu departe de locul acesta. Cum o cheamă ?

Rosti aceste cuvinte cu o simplitate şi hotărîre ce nu îngăduiau folosirea altui ton. Hin Menners începu să se foiască în sinea lui şi chiar zîmbi uşor, dar în aparenţă se supuse manierei în care i se vorbise. Totuşi, înainte de a răspunde, rămase tăcut cîteva clipe, încercînd, fără succes, să priceapă despre ce e vorba.

— Hm ! spuse el, ridicîndu-şi ochii spre tavan. Trebuie să fi fost Assol-corăbiera, altcineva n-avea cine să fie. E cam scrîntită la cap.

— Zău ? întrebă nepăsător Gray, dînd pe gît o înghiţitură zdravănă. Dar ce-a păţit ?

— Dacă doriţi, ascultaţi-mă, vă rog.

Şi Hin îi povesti lui Gray cum, în urmă cu vreo şapte ani, fata stătuse de vorbă, pe ţărmul mării, cu un culegător de cîntece. Fireşte, întîmplarea aceasta

căpătase, din clipa în care cerşetorul îi dăduse viaţă în aceeaşi cîrciumă, toate caracteristicile unei clevetiri ieftine şi vulgare, dar fondul se păstrase corect.

— De atunci i se şi spune astfel: Assol-corăbiera, încheie Menners.

Gray se uită maşinal la Letika, care continua să stea tăcut şi retras, apoi îşi aţinti privirea spre şoseaua prăfuită din faţa cîrciumii, şi parcă simţi o lovitură — o livitură primită în acelaşi timp şi în inimă, şi în cap. Pe şosea, cu faţa spre el, păşea însăşi Assol-corăbiera, despre care Menners vorbise chiar adineauri ca despre o nebună. Trăsăturile uimitoare ale feţei sale, în care se putea citi emoţia de neşters lăsată de cuvintele simple, dar tainice, rostite cîndva de „vrăjitor“, se concentraseră acum în lumina privirilor. Marinarul şi Menners stăteau cu spatele, dar pentru ca nu cumva aceştia să se întoarcă cu faţa spre fereastră Gray îşi pironi cu bărbăţie privirea asupra ochilor înroşiţi ai lui Hin. Tot ce era urît în povestea spusă de Menners dispăruse ca prin farmec pentru Gray, după ce văzuse ochii fetei.

— Trebuie să vă mai spun că tatăl ei este un ticălos, urmă Hin, nebănuind nimic. El l-a înecat pe tatăl meu, ca pe un pisoi oarecare, doamne iartă-mă! El...

Un urlet sălbatic se auzi undeva, în spatele lor, curmînd vorba cîrciumarului. Era cărbunarul, care, dîndu-şi ochii peste cap şi încercînd să se trezească din beţie, începuse netam-nesam să cînte, cu un glas atît de înfricoşător, încît toţi cei de faţă se cutremurară:

Vînzătorule de coşuri,
Care pielea ne-o jupoi...

— Iar te-ai îmbătat, balenieră afurisită! zbieră Menners. Cară-te de-aici numaidecît!

...Vezi să nu te-aducă paşii
Ici-colea, în sat la noi...

continuă să urle cărbunarul şi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, îşi scufundă mustăţile în rachiul care plescăia în pahar.

Hin Menners dădu indignat din umeri.

— O scîrbă, nu un om, spuse el cu respingătoarea demnitate a unui zgîrie-brînză. De fiecare dată aceeaşi poveste cu el !

— Nu mai ai nimic să-mi spui ? întrebă Gray.

— Eu ? V-am spus doar că tatăl ei e un ticălos. Din cauza lui, eu, stimate domn, am rămas orfan şi încă de mic copil a trebuit să-mi cîştig singur existenţa...

— Minţi ! tună deodată cărbunarul. Şi minţi cu atîta mîrşavă neruşinare, că m-am trezit din beţie.

Hin dădu să deschidă gura, dar cărbunarul i-o şi luase înainte, adresîndu-i-se lui Gray :

— Minte ! Şi tat-su a minţit, a minţit şi mă-sa. Aşa e neamul lor. Să ştiţi că fata aia e la fel de sănătoasă, ca mine şi ca dumneavoastră. Am stat cu ea de vorbă. A mers cu căruţa mea de cel puţin optzeci şi patru de ori. Cînd fata vine pe jos de la oraş, iar eu mi-am vîndut tot cărbunele, o iau în căruţă. Să stea acolo. Eu zic că-i sănătoasă la cap. Se vede numaidecît. Fireşte că ţie, Hin Menners, n-o să-ţi spună nici un cuvinţel. Eu, unul, care mă îndeletnicesc cu negoţul liber de cărbune, nu pot să sufăr bîrfelile şi răstălmăcirile. Da, domnul meu, fata vorbeşte ca un om mare, cu toate că vorbele i-s cam ciudate. Ascultînd-o, ţi se pare că vorbeşte la fel ca tine sau ca oricare altul, şi totuşi nu-i acelaşi lucru. O dată, de pildă, a venit vorba de meşteşugul ei. „Ce-aş putea să-ţi spun, zice, rezemîndu-se de umărul meu, ca o muscă de clopotniţă, munca mea nu e de loc plicticoasă, dar vreau neapărat să fac ceva deosebit. Vreau, zice, să capăt atîta iscusinţă, încît barca să plutească singură pe duşumea, iar vîslaşii să vîslească cu adevărat, apoi să tragă la ţărm, să acosteze şi, întocmai ca şi cum ar fi vii, să coboare, să se aşeze şi să mănînce." Am izbucnit în rîs, nemaiputînd să mă stăpînesc. „Deh, Assol, îi zic, la aşa meserie, aşa gînduri, dar ia uită-te în jurul tău : toţi lucrează, de parcă s-ar bate." — „Nu, zice ea, ştiu eu ce ştiu. Cînd pescarul se duce la pescuit, el se gîndeşte că va prinde un peşte *mare*, cum n-a mai prins nimeni." — „Dar eu ?" — „Tu ? a rîs ea. Păi, cînd umpli un coş cu cărbune, te gîndeşti desigur că el

va înflori.“ Aşa mi-a vorbit! Şi nu ştiu, zău, ce m-a împins să mă uit chiar în clipa aia în coşul gol, şi parc-am văzut aievea cum din nuiele încep să răsară boboci, apoi bobocii s-au desfăcut, acoperind coşul cu petalele lor. Pe urmă, totul a dispărut, bineînţeles. Ei, bine că m-am trezit oleacă! Iar Hin Menners e un mincinos şi un palavragiu. Îl cunosc eu!

Socotind că discuţia alunecase pe făgaşul insultelor la adresa lui, Menners îl fulgeră pe cărbunar cu privirea şi se retrase după tejghea, de unde întrebă cu amărăciune în glas:

— Doriţi să mai serviţi ceva?

— Nu, răspunse Gray, scoţînd bani din buzunar, plec chiar acum. Letika, tu rămîi aici pînă seara, dar să nu scoţi o vorbă. Caută să afli tot ce se poate afla, şi adu-mi la cunoştinţă. Ai priceput?

— Bunul meu căpitan, răspunse Letika pe un ton familiar, ce-şi avea obîrşia în romul băut, numai un surd ar putea să nu priceapă una ca *asta*!

— Perfect. Ţine de asemenea minte că, orice s-ar întîmpla, nu trebuie să vorbeşti despre mine, şi nici măcar să pomeneşti numele meu. Rămîi cu bine!

Şi Gray ieşi, stăpînit de sentimentul — care nu avea să-l părăsească multă vreme — că făcuse o descoperire uluitoare, asemenea scînteii din piuliţa cu pulbere a lui Berthollet. Pradă uneia din acele zguduiri sufleteşti de sub care răbufneşte, strălucind, focul, simţea o nevoie imperioasă de a acţiona. Abia cînd se urcă în barcă, îşi veni din nou în fire şi-şi putu aduna gîndurile. Rîzînd, îşi întinse palmele spre soarele dogorîtor, la fel cum le întinsese odată, pe cînd era copil, în pivniţa de vinuri. Apoi începu să vîslească repede în direcţia portului.

IV

ÎN AJUN

Cu o zi înainte — exact şapte ani din ziua cînd Egl, culegătorul de cîntece, îi spusese fetiţei, pe ţărmul mării, povestea corăbiei cu pînze purpurii — Assol se întorcea acasă, amărîtă şi tristă, dintr-una din expediţiile ei

săptămînale la magazinul de jucării. Adusese toată marfa înapoi. Era atît de necăjită, încît nici nu putea vorbi şi, abia cînd ghici pe faţa îngrijorată a lui Longrin că acesta se aştepta la ceva mult mai rău decît ceea ce se petrecuse în realitate, începu să povestească, plimbîndu-şi degetele pe geamul lîngă care stătea şi privind distrată spre mare.

Patronul magazinului de jucării începuse prin a deschide registrul de socoteli şi a-i arăta cît avea de primit de la ei. Assol se înfiorase, văzînd suma aceea impresionantă, alcătuită din trei cifre. „Iată cît aţi ridicat din decembrie, spusese negustorul. Şi-acum, să vedem cît fac lucrurile vîndute.“ Şi-şi oprise degetul în dreptul unei alte sume, alcătuită doar din două cifre:

— Îmi făcea rău să mă uit. I se citea pe faţă mojicia şi supărarea. Aş fi fugit cu dragă inimă, dar n-aveam putere, zău, de ruşine! Iar el a început să-mi spună: „Fată dragă, nu-mi mai convine. Acum sînt la preţ mărfurile străine, toate prăvăliile gem de ele, şi nimeni nu mai cumpără jucăriile astea.“ Chiar aşa a spus. Mi-a mai zis multe, dar mi s-au amestecat toate şi am uitat. Se vede că i se făcuse milă de mine, căci m-a sfătuit să mă duc la „Bazarul copiilor“ şi la „Lampa lui Alladin“.

După ce-i povesti ce era mai important, fata se întoarse spre bătrîn, privindu-l cu sfială. Longrin şedea cu capul plecat, cu coatele pe genunchi şi cu degetele împreunate. Simţind privirea fetei, îşi înălţă capul şi oftă. Biruindu-şi tristeţea, fata alergă spre bătrîn, se cuibări lîngă el şi, vîrîndu-şi mîna delicată în mîneca hainei lui de piele, începu să-i vorbească, cu o însufleţire silită.

— Asta nu-i nimic! rîse ea, uitîndu-se de jos spre faţa tatălui ei. Să vezi ce s-a-ntîmplat după aia. M-am dus la prăvălia aceea înfiorător de mare. Intru eu acolo — înăuntru, o mulţime de oameni. Abia am izbutit să-mi fac loc şi m-am apropiat de un individ oacheş, cu ochelari. Nici nu mai ţin minte ce i-am spus. Pînă la urmă, individul a zîmbit, a scotocit prin coşul meu, s-a uitat la o jucărie, apoi a pus-o la loc, în băsmăluţa în care era împachetată, şi mi-a dat înapoi coşul.

Longrin o asculta supărat. Parcă o vedea pe fiică-sa pierdută în mijlocul mulţimii aceleia de oameni bogaţi, lîngă tejgheaua înţesată cu mărfuri scumpe. Omul acela, îngrijit îmbrăcat şi cu ochelari, i-a explicat politicos că s-ar ruina dacă ar începe să vîndă jucăriile primitive ale lui Longrin. Degajat şi abil, i-a pus în faţă, pe tejghea, modele demontabile de clădiri şi poduri de cale ferată, automobile în miniatură, truse electrice, avioane şi motoare. Toate miroseau a vopsea, a şcoală. Din cîte i-a spus omul acela reieşea că acum, în jocurile lor, copiii nu fac decît să-i imite pe cei mari.

Assol s-a dus apoi la magazinul „Lampa lui Alladin" şi la alte două prăvălii, dar tot fără nici un rezultat.

Cînd isprăvi de povestit, Assol puse masa. După ce mîncă şi bău o cană de cafea tare, Longrin spuse :

— Dacă n-avem noroc, trebuie să-l căutăm. Poate am să mă angajez din nou pe *Fitzroy* sau pe *Palermo*. Au dreptate, desigur, adăugă el, dus pe gînduri, referindu-se la jucării. Acum copiii nu se mai joacă, ci învaţă. Învaţă, învaţă într-una şi n-au să înceapă niciodată să trăiască. Toate sînt adevărate, dar e păcat, zău, că e păcat. Ai s-o poţi scoate la capăt fără mine, cît voi fi plecat în cursă ? Mi-e greu să-mi închipui c-aş putea să te las singură.

— Aş putea să mă angajez şi eu cu tine, să zicem, la bufet.

— Nu ! tună Longrin, izbind cu pumnul în masă, care se cutremură. Cît timp sînt în viaţă, n-ai să te angajezi nicăieri. De altfel, mai avem timp să ne gîndim.

Tăcu încruntat. Assol se aşeză lîngă el, pe un colţişor al taburetului. Privind-o cu coada ochiului, fără a-şi întoarce capul, el îşi dădea seama că fata caută să-l liniştească, şi i-ar fi zîmbit dacă nu s-ar fi temut că zîmbetul lui ar fi putut s-o stînjenească şi chiar s-o sperie. Bolborosind ceva ca pentru ea, Assol îi netezi părul cărunt care se încîlcise, îl sărută pe mustăţi şi, acoperindu-i cu degetele-i gingaşe urechile pline de păr, spuse :

— Uite, acum tu nu auzi că eu te iubesc.

Atîta timp cît fata îl dichisea, Longrin rămase rece şi chiar crispat, ca un om care se teme să tragă fum în piept, dar cînd îi auzi vorbele, rîse cu hohote.

— Draga mea ! rosti el simplu şi o bătu uşor pe obraz. Apoi se duse la ţărm, să-şi vadă barca.

Assol rămase cîtva timp pe gînduri în mijlocul camerei, şovăind între dorinţa de a se lăsa pradă unei calme melancolii şi necesitatea de a se ocupa de treburile casei ; apoi spălă vasele şi cercetă proviziile din dulap. Fără să măsoare sau să cîntărească, îşi dădu seama că făina nu le va ajunge nici pînă la sfîrşitul săptămînii, că în cutia de tablă în care ţinea zahărul se şi vedea fundul, ca şi în cele cu ceai şi cafea, că uleiul se isprăvise şi că numai sacul cu cartofi putea să-i bucure ochii, deşi această excepţie o supăra. Assol spălă apoi duşumelele, iar cînd sfîrşi, se gîndi să tragă la maşină volanul unei fuste croite din vechituri, dar amintindu-şi că bucăţile de material se află în spatele oglinzii, se apropie de ea şi le luă ; după aceea, îşi privi faţa în oglindă.

În mijlocul spaţiului gol şi luminos al camerei, reflectat în oglindă şi mărginit de rama din lemn de nuc, stătea o fată subţirică, nu prea înaltă, îmbrăcată într-o rochiţă ieftină de muselină albă cu floricele trandafirii. Pe umeri purta o băsmăluţă cenuşie de mătase. Faţa ei, aproape copilărească, uşor bronzată, era mobilă şi expresivă ; ochii foarte frumoşi, puţin prea serioşi pentru vîrsta ei priveau cu concentrarea sfioasă a sufletelor profunde. Obrazul cu trăsături neregulate impresiona prin fineţea şi puritatea conturului. Fiece linie, fiece trăsătură a acestei feţe putea fi găsită, desigur, în numeroase chipuri de femei, dar totalitatea lor, îmbinarea lor era neasemuit de originală, plăcută. Ne vom opri aici cu descrierea chipului ei. Restul nu poate fi redat prin cuvinte, decît cel mult prin cuvîntul „fermecător".

Faţa reflectată în oglindă zîmbi fără să-şi dea seama, la fel ca şi Assol. Era un zîmbet trist ; dîndu-şi seama de asta, se alarmă ca şi cum ar fi privit pe altcineva. Îşi lipi obrazul de oglindă, închise ochii şi mîngîie încet locul unde i se reflecta chipul. O clipă, se simţi năpădită de un noian de gînduri vagi şi duioase. Se îndreptă, rîse şi se aşeză cu lucrul în mînă.

S-o privim mai îndeaproape, înlăuntru, în timp ce coase.

În ea trăiau *două* fete, *două* Assol, îmbinate într-un amestec nepotrivit, dar neasemuit de frumos. Una era fata de marinar, de meşteşugar, pricepută la confecţionarea de jucării ; cealaltă — o poezie vie, cu toate minunile ei de rezonanţe şi imagini, cu tainice înlănţuiri de cuvinte, ale căror umbre şi lumini se întrepătrundeau într-o osmoză continuă. Cunoştea viaţa în limitele trasate de propria ei experienţă, dar deasupra fenomenelor obişnuite vedea, reflectat, un sens de *alt* ordin. Tot aşa, examinînd mai atent unele obiecte, observăm în ele ceva neliniar, care ne apare însă ca absolut omenesc — şi diferit, aidoma oricărui lucru omenesc. Ceva asemănător cu lucrurile sugerate prin exemplul dat (dacă am reuşit să redăm ideea) vedea ea *dincolo* de cele vizibile. Tot ce se putea înţelege uşor era străin sufletului ei, fără aceste neştiute cuceriri. Îi plăcea să citească, dar şi în cărţi citea mai ales printre rînduri, aşa cum trăia. Fără să-şi dea seama, printr-un fel de inspiraţie, făcea la fiecare pas nenumărate descoperiri subtile, imperceptibile şi neexprimabile, dar importante, ca curăţenia sau căldura. Uneori — şi rămînea aşa zile întregi — se transforma pe de-a-ntregul ; stavilele fizice ale vieţii se prăbuşeau, ca liniştea sub izbitura unui arcuş, şi întreaga lume înconjurătoare, percepută de ochiul şi de mintea ei, devenea o dantelărie de taine întreţesută în imaginea cotidianului. De multe ori, noaptea, se ducea, emoţionată şi înfiorată, pe malul mării unde, aşteptînd ivirea zorilor, scruta cît se poate de serios depărtările, ca să vadă corabia cu Pînzele Purpurii. Aceste clipe îi aduceau adevărata fericire ; pe cît ne vine nouă de greu să ne cufundăm într-un *astfel* de basm, tot atît de greu i-ar fi fost ei să se smulgă de sub stăpînirea vrăjii lui.

Altădată, gîndindu-se la clipele acelea, ea se mira sincer de naivitatea cu care crezuse ; iertînd marea cu un zîmbet, revenea tristă la realitate, ca bunăoară acum, cînd îşi cosea volanul la fustă, depănîndu-şi în minte viaţa. Era multă tristeţe şi multă pustietate în viaţa ei. Uneori, singurătatea în doi o apăsa cumplit, dar în sufletul ei se formase acea cută a sfielii, acel rid al sufe-

rinţei, care împiedică orice destindere. Oamenii rîdeau de ea, spuneau că „e ţicnită", că „nu-i în toate minţile" ; se obişnuise şi cu această durere. Insultele pe care era nevoită să le îndure îi împungeau uneori pieptul în chip dureros. Ca femeie nu prea era admirată în Caperna, deşi mulţi îi bănuiau — foarte vag şi nedesluşit — o feminitate superioară, dar de un *gen necunoscut* lor. Locuitorii satului se dădeau în vînt după femeile îndesate, grase, cu pulpe masive şi braţe vînjoase, unsuroase la pipăit ; le făceau curte lovindu-le peste spate cu palma şi înghesuindu-le ca în piaţă. Simţămintele acestea aveau ceva din simplitatea mugetului. Assol se potrivea acestui mediu brutal cum i s-ar potrivi unui om plin de vitalitate societatea unor năluci, fie ele înzestrate cu întregul farmec al Assuntei sau al Aspasiei : tot ce ţine de domeniul dragostei ar fi de neconceput aici. Tot astfel, în vuietul monoton al trompetei soldăţeşti, admirabila melancolie a viorii nu este în stare să clintească un regiment din rigida-i aliniere. Assol stătea, însă, cu spatele întors spre toate aceste adevăruri.

În vreme ce fredona în gînd tristul cîntec al vieţii, mînuţele ei lucrau sîrguincios şi cu pricepere. Rupînd cu dinţii aţa, ea privea undeva în depărtare, ceea ce n-o împiedica, însă, să facă un tiv egal şi să ţeasă butoniere cu precizia unei maşini de cusut. Deşi Longrin încă nu se întorsese, ea nu era îngrijorată. În ultima vreme el pleca destul de des noaptea la pescuit sau, pur şi simplu, să ia puţin aer pe mare.

Nu-i era teamă ; ştia că nimic rău nu i se poate întîmpla. În această privinţă, Assol rămăsese fetiţa care gîngurea în chip de rugă dimineaţa : „Bună ziua, dumnezeule !", iar seara : „Noapte bună, dumnezeule !"

După părerea ei, chiar şi o asemenea legătură sumară cu dumnezeu era de ajuns pentru ca el să te ferească de năpastă. Ea îl înţelegea şi pe dumnezeu : întrucît era veşnic ocupat cu treburile a milioane de oameni, trebuia să ai, atunci cînd nimereai în umbra vieţii, răbdarea delicată a unui musafir, care, găsind casa plină de oaspeţi, se distrează sau mănîncă singur, în aşteptarea gazdei, ce nu-şi mai vede capul de atîta treabă.

După ce isprăvi de cusut, Assol puse lucrul pe măsuţa din colţ, se dezbrăcă şi se culcă. Focul se stinsese. În scurtă vreme, îşi dădu seama că nu-i e somn ; conştiinţa îi era trează, ca ziua în amiaza mare ; chiar şi întunericul i se părea artificial ; îşi simţea corpul ca şi conştiinţa, la fel de uşor ca în timpul zilei. Inima îi bătea cu iuţeala unui ceas de buzunar, parcă între pernă şi ureche. Assol se tot sucea, furioasă, ba dînd la o parte plapuma, ba trăgîndu-şi-o peste cap. În sfîrşit, izbuti să provoace imaginea care de obicei o ajuta să adoarmă : îşi închipui că aruncă nişte pietre într-o apă limpede şi se uită la cercurile concentrice din ce în ce mai mari. Somnul, într-adevăr, parcă atîta ar fi aşteptat ; veni, schimbă cîteva cuvinte în şoaptă cu Mary, mama fetei, a cărei poză se afla la căpătîiul patului şi, supunîndu-se zîmbetului ei, porunci : „S-s-s-t“. Assol adormi pe dată. Avu visul ei preferat, cu copaci în floare, cu melancolie şi vrajă, cu cîntece şi întîmplări misterioase din care, cînd se trezea, îşi amintea doar strălucirea unei ape albastre ce i se ridica de la picioare spre inimă, înfiorînd-o ca-ntr-un extaz. După ce trecu prin toate aceste privelişti, mai zăbovi cîtva timp pe tărîmul ireal, apoi se deşteptă şi se aşeză pe pat.

Nu-i mai era somn, parcă nici n-ar fi dormit. Îşi simţea sufletul proaspăt, plin de bucurie şi de dorinţa de a face ceva. Aruncă în jur o privire iscoditoare, ca şi cum ar fi cercetat o încăpere nouă. În casă pătrunseseră zorile — nu cu întreaga limpezime a luminii, ci cu acea pîlpîire tulbure, ce-ţi îngăduie să desluşeşti lucrurile din jur. Partea de jos a ferestrei era neagră ; cea de sus începuse însă să se lumineze. Afară, aproape lipit de rama ferestrei, strălucea luceafărul de ziuă. Ştiind că n-o să mai poată adormi, Assol se îmbrăcă, se apropie de fereastră şi o deschise. Dincolo de fereastră, era o linişte distinctă, clară, care se lăsase parcă abia atunci. În semiîntunericul albăstrui se zăreau tufişurile, mai încolo dormeau copacii, se simţea mireasma pămîntului cald.

Ţinîndu-se cu mîinile de rama ferestrei, fata se uita şi zîmbea. Deodată ceva ca o chemare din depărtări îi răscoli sufletul, şi Assol se trezi parcă încă o dată la o

realitate mai vie, mai certă decît cea vizibilă. Din această clipă, conştiinţa bogăţiei ei sufleteşti n-o mai părăsi. Tot aşa ascultăm cuvintele pe care ni le spune cineva, dar le înţelegem altfel, cu o nouă semnificaţie, dacă ni le repetăm. Acelaşi lucru se întîmpla cu ea.

Luîndu-şi băsmăluţa veche de mătase, care părea întotdeauna nouă pe capul ei, închise uşa şi o zbughi, desculţă, pe şosea. Deşi totul era pustiu şi tăcut, i se părea că ea însăşi e sonoră ca o orchestră, că poate fi auzită. Totul îi era drag, totul o bucura. Praful cald îi gîdila tălpile goale ; respira fără greutate, cuprinsă de o bucurie adîncă. Pe fundalul luminos al cerului se zugrăveau acoperişurile negre şi norii ; gardurile de nuiele, tufele de măceş, grădinile de zarzavat, livezile şi drumul abia vizibil dormitau încă. Totul părea altfel alcătuit decît ziua — din aceleaşi elemente, dar dispuse într-o ordine diferită. Totul dormea cu ochii deschişi, privind-o în taină pe fata care trecea.

Ea mergea din ce în ce mai repede, grăbită să iasă din sat. Dincolo de Caperna se întindea o luncă ; dincolo de luncă, pe povîrnişurile dealurilor de pe ţărm, un crîng de aluni, plopi şi castani. Cînd ajunse la capătul drumului, unde începea o cărare ce se pierdea fără urmă, Assol zări un cîine negru şi lăţos, cu o pată albă pe piept şi cu o expresie de încordare în ochi, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva. Cînd o văzu pe Assol, cîinele veni lîngă ea şi începu să se gudure şi să schelălăie încetişor ; apoi porni alături, de parcă s-ar fi înţeles asupra unui lucru foarte simplu aidoma cuvintelor „eu“ şi „tu“. Uitîndu-se în ochii expresivi ai cîinelui, Assol era încredinţată că acesta ar fi putut vorbi, dacă n-ar fi avut un tainic motiv să tacă. Observînd zîmbetul fetei, cîinele făcu o strîmbătură veselă, dădu din coadă şi alergă, cu paşi egali, înainte, dar deodată se aşeză, îşi scărpină zdravăn cu laba urechea, muşcată de eternul său duşman, şi fugi înapoi.

Assol pătrunse în otava înaltă şi înrourată din luncă ; mergea cu palmele întinse deasupra smocurilor de iarbă, a căror atingere unduioasă o făcea să zîmbească de plăcere. Privind cu luare-aminte chipurile deosebite ale florilor, încrîngătura de tulpini, ea deosebea în fiecare

ceva omenesc — atitudini, eforturi, mişcări, trăsături şi priviri. Nu s-ar fi mirat de loc să vadă o procesiune a şoarecilor de cîmp, vreun bal al popîndăilor sau vreun arici zburdalnic, care-ar fi băgat în sperieţi cu chirăitul lui vreun pitic adormit. Şi chiar în clipa aceea, un arici se rostogoli în faţa ei pe potecă. „Puf-puf“ — se burzului el desluşit, ca un birjar care strigă la un pieton. Assol vorbea cu făpturile pe lîngă care trecea şi pe care le înţelegea atît de bine. „Bună ziua, bolnavule“, se adresă ea unui stînjenel liliachiu, sfredelit de un vierme. „Trebuie să stai acasă“, îi spuse apoi unei tufe care creştea chiar în mijlocul potecii şi care, din această pricină, avea frunzele zdrenţuite de hainele trecătorilor. Un gîndac se crampona de un clopoţel, pe a cărui tulpină tot încerca să se caţere cu lăbuţele sale, deşi se rostogolea mereu la pămînt. „Scutură-l pe grăsun“, sfătui Assol floarea. Chiar în clipa aceea, gîndacul nu se mai putu ţine şi căzu cu zgomot. Şi astfel, alergînd plină de însufleţire şi de emoţie, ea ajunse la poalele unui deal şi se pierdu în hăţişul lui. Acum era înconjurată de adevăraţii ei prieteni, care vorbeau cu voce de bas, după cum i se părea.

Aceştia erau copacii mari şi bătrîni, crescuţi printre tufele de caprifoi şi aluni. Ramurile lor lungi atingeau frunzele de sus ale tufişurilor. În coroanele bogate, încărcate ale castanilor, străluceau conurile albe ale florilor lor, a căror mireasmă se împletea cu aroma răşinii şi cu aceea a rouei. Poteca, presărată cu cioturile alunecoase ale unor rădăcini, ba cobora, ba urca dealul. Assol se simţea ca acasă ; dădea bună ziua copacilor, strîngîndu-le frunzele late, cum ar fi strîns mîinile unor oameni. Mergînd, vorbea mereu, cînd în sinea ei, cînd cu glas tare : „Ăsta eşti tu, şi ăsta eşti tot tu, dar mulţi mai sînteţi, frăţiorii mei ! Mă duc, frăţiorilor, lăsaţi-mă să trec, sînt grăbită ! Vă cunosc pe toţi, vă ţin minte şi vă stimez.“ Drept răspuns, „frăţiorii“ o mîngîiau drăgăstos cu ce puteau : cu frunzele, sau scîrţîiau prieteneşte. Murdărindu-şi picioarele cu noroi, Assol urcă aşa pînă la rîpa de deasupra mării şi se opri chiar la marginea ei, cu răsuflarea tăiată de atîta alergătură. O convingere profundă, de neclătinat, vibra în ea, umplînd-o

de bucurie. Privirile ei proiectau această convingere pînă dincolo de zare, de unde se întorcea o dată cu susurul lin al valurilor ce se izbeau de ţărm, mîndră de puritatea zborului său.

În vremea asta marea, tivită la orizont cu un fir de aur, mai dormea ; numai sub rîpă, în băltoacele din gropile de lîngă ţărm, apa se ridica şi se lăsa mereu. Culoarea oţelie a oceanului adormit, lîngă ţărm, trecea în albastru şi negru. Dincolo de firul de aur, cerul se învăpăia, strălucind ca un uriaş evantai de lumină. În norii albi, atinşi de o uşoară roşeaţă, se răsfrîngeau culori delicate, dumnezeieşti. Peste depărtările negre se şi lăsase albul tremurător al omătului ; spuma valurilor începu să sclipească, iar explozia de lumină sîngerie, izbucnită undeva în mijlocul firului auriu, împrăştie pe faţa oceanului, spre picioarele Assol-ei, o puzderie de vălurele purpurii.

Se aşeză, cuprinzîndu-şi genunchii în palme. Aplecîndu-se cu grijă deasupra mării, privi spre orizont, cu nişte ochi mari, de copil, în care nu mai era nimic de adult. Tot ce aştepta de atîta vreme şi cu atîta ardoare se petrecea acolo, la capătul pămîntului. În tărîmul depărtatelor abisuri, ea întrezărea o colină subacvatică de pe a cărei suprafaţă se ridicau plante căţărătoare, cu flori ciudate, strălucind printre frunzele lor rotunde, înşirate pe tulpini ca mărgelele pe-o aţă. Frunzele aflate mai sus pluteau, scînteietoare, pe apă, iar cei ce nu ştiau nimic din ceea ce ştia Assol nu vedeau decît acest freamăt şi strălucirea lor.

Din frunzişul acesta se înălţă deodată o corabie ; ea se ridică la suprafaţă şi se opri chiar la mijlocul orizontului. De la distanţa asta, corabia se vedea clar, ca un nor. Ea plutea lin, risipind în jur voie bună, aidoma vinului, trandafirilor, sîngelui, buzelor, catifelei purpurii şi vîlvătăilor focului. Corabia venea drept spre Assol. Sub presiunea puternică a chilei valurile fremătau, ca nişte aripi înspumate. Ridicîndu-se în picioare, fata îşi strînse mîinile la piept, cînd minunatul joc al luminii se sparse în miriade de vălurele ; răsări soarele, şi seninătatea deplină a dimineţii smulse vălul de pe tot ce mai lenevea pe pămîntul încă somnoros.

Fata oftă şi se uită în jur. Muzica amuţise, dar Assol se mai afla sub puterea vrăjii ei sonore. Impresia aceasta începu să slăbească, apoi se prefăcu într-o amintire şi, în cele din urmă, într-o simplă oboseală. Se trînti pe iarbă, căscă şi, închizînd mulţumită ochii, adormi — un somn adevărat, tare ca o nucă tînără, un somn fără griji şi fără vise.

O trezi o muscă ce se plimba pe talpa ei goală. După ce-şi mişcă, agitată, piciorul, Assol se trezi. Aşezîndu-se, începu să-şi potrivească părul răvăşit, ceea ce o făcu să simtă inelul lui Gray ; socotind însă că nu era decît o tulpiniţă agăţată între degete, şi le dezdoi ; dar cum senzaţia de jenă stăruia, îşi duse grăbită mîna la ochi şi, în aceeaşi clipă, sări în picioare cu puterea unei fîntîni arteziene.

Inelul luminos al lui Gray strălucea pe degetul ei, ca pe un deget străin, căci, în clipa aceea, Assol nu-şi simţea degetul şi nu-l putea socoti ca fiind *al ei*. „Al cui o fi ? Cine a făcut gluma asta ?" strigă ea cu aprindere. „Nu cumva dorm ? Te pomeneşti că l-am găsit şi am uitat de el !" Şi apucîndu-şi cu stînga mîna dreaptă — cea cu inelul — începu s-o privească, uimită, cercetînd totodată şi întinderea mării şi stufărişul verde. Nu se mişca însă nimic, nicăieri ; nu stătea nimeni ascuns în tufişuri, iar pe marea albastră, luminată pînă hăt-departe, nu se zărea nici un semn. Assol se îmbujoră la faţă, iar glasul inimii ei rosti un profetic „da" ! Cele întîmplate n-aveau nici o explicaţie, dar ea găsea, fără vorbe şi fără să se gîndească măcar, o explicaţie în înseşi simţămintele ei ciudate. Tremurînd toată, scoase de pe deget inelul ce-i devenise drag şi, ţinîndu-l în mîna făcută căuş, începu să-l cerceteze cu tot sufletul, cu toată pasiunea exaltată şi superstiţioasă a tinereţii. Apoi, vîrîndu-l la sîn, îşi ascunse faţa în palme, printre ale căror degete răsfirate se strecura un zîmbet. Şi porni încet, cu capul în jos, înapoi spre casă.

Şi astfel, în dimineaţa unei zile de vară, pline de inevitabil, Gray şi Assol se găsiră unul pe celălalt, printr-o simplă *întîmplare*, cum ar spune oamenii care ştiu să scrie şi să citească.

V

PREGĂTIRI DE LUPTĂ

Urcîndu-se pe puntea vasului *Secret*, Gray se opri cîteva clipe locului şi începu să-şi mîngîie creştetul capului, de la ceafă spre frunte, în semn de totală nedumerire. Buimăceala — care nu-i decît o mişcare a simţămintelor, aidoma mişcării norilor pe cer — i se oglindea pe faţa destinsă într-un surîs încremenit, de lunatic. Secundul său, Pantin, tocmai trecea pe punte, spre pupa, cu o farfurie plină cu peşte prăjit ; zărindu-l pe Gray, băgă de seamă starea lui ciudată şi-l întrebă, cu prudenţă :

— Poate v-aţi lovit ? Pe unde aţi umblat ? Şi ce aţi văzut ? Desigur, asta nu mă priveşte. Agentul ne oferă un contract avantajos de navlosire, cu primă. Dar ce-aţi păţit ?...

— Mulţumesc, spuse Gray, oftînd ca un om care a fost dezlegat. Îmi lipsea tocmai vocea dumitale simplă, cuminte. E ca un duş rece. Pantin, anunţă-i pe oameni că azi ridicăm ancora şi intrăm în gurile Lilianei, cam la zece mile de aici. Cursul fluviului e plin de bancuri de nisip. În gurile lui nu poţi pătrunde decît dinspre mare. Să vii să iei harta. Nu luăm pilot. Deocamdată atît... Da, un contract avantajos îmi trebuie acum ca zăpada de anţărţ. Poţi să i-o spui agentului. Mă duc în oraş şi rămîn acolo pînă seara.

— Ce s-a întîmplat ?

— Absolut nimic, Pantin. Aş vrea să iei cunoştinţă de dorinţa mea de a evita orice întrebări. Cînd va fi cazul, te voi înştiinţa despre ce este vorba. Marinarilor să le spui că trebuie să facem reparaţii, şi că docurile de aici sînt supraaglomerate.

— Bine, spuse nehotărît Pantin, rămînînd în spatele lui Gray, care se depărta. Aşa voi face.

Deşi dispoziţiile căpitanului erau cît se poate de raţionale, secundul holbă ochii şi fugi alarmat, cu farfuria în mînă, spre cabina lui, bombănind : „Pantin, te-a pus pe jeratic ! Nu cumva vrea să încerce vreo contrabandă ? Nu cumva arborăm steagul negru al piraţilor ?“ Şi se-

cundul se încurcă în cele mai neverosimile presupuneri. Lăsîndu-l să-și devore, nervos, peștele, Gray coborî în cabina lui, ca să-și ia ceva bani, apoi traversă golful și își făcu apariția în cartierul comercial al portului Liss.

Acum acționa cu hotărîre și calm, știind pînă-n cele mai mici amănunte ce-l aștepta pe drumul minunat pe care urma să pășească. Fiece mișcare — gînd și faptă — revărsau asupră-i valul cald al desfătării prilejuite de o muncă artistică. Își făurise, într-o clipă, un plan cît se poate de clar. Ideile lui despre viață cunoscuseră în clipa aceea ultima izbitură a daltei, după care marmura încremenește în superba ei strălucire.

Gray intră în trei prăvălii, preocupat să facă o alegere cît mai precisă, căci vedea de pe acum în gînd culoarea și nuanța necesară. În primele două prăvălii, i se arătară mătăsuri în culori stridente, menite să satisfacă o vanitate nepretențioasă ; în a treia găsi bucăți în nuanțe mai subtile. Stăpînul prăvăliei se învîrtea bucuros în jurul lui, scoțînd mereu suluri de mătase care zăceau de multă vreme în rafturi, dar Gray era serios ca un anatomist. Examina cu răbdare sulurile, alegea, dădea la o parte, desfăcea și se uita în lumină la fiecare din bucățile de mătase înșirate pe tejghea, care părea gata-gata să ia foc de atîtea fîșii purpurii. Pe vîrful cizmei lui Gray se rostogoli un val roșu, scăldîndu-i fața și mîinile în reflexe trandafirii. Pipăind materia diafană a mătăsurilor el le distingea culorile, de la roșul palid, trecînd prin trandafiriu și trandafiriu-închis, pînă la clocotitoarele nuanțe de vișiniu, portocaliu și roșu întunecat. Se afla acolo o întreagă gamă, cu toate nuanțele și tonurile posibile, diferite sub aparenta lor similitudine, aidoma cuvintelor „fermecător", „minunat", „uimitor", „desăvîrșit". În faldurile lor se ascundeau nuanțe imperceptibile privirii obișnuite, dar adevărata culoare purpurie nu se dezvălui multă vreme ochilor căpitanului nostru. Ceea ce aducea negustorul era frumos, dar nu stîrnea un „da" categoric și răspicat. În sfîrșit, clientul păru să se dea bătut în fața unei culori ; așezîndu-se în fotoliu lîngă fereastră, trase din sulul de mătase foșnitoare o bucată mai lungă, o aruncă pe genunchi și, lăsîndu-se pe spate,

cu pipa între dinţi, începu s-o contemple, înmărmurit.

Culoarea aceea pură, ca purpura zorilor, veselă şi maiestuoasă în acelaşi timp, era tocmai culoarea mîndră pe care o căuta Gray. În ţesătura ei nu se amestecau diferite nuanţe — nuanţa focului, a petalei de mac sau a florilor violacee ori liliachii ; nu avea în ea nici o umbră sinilie, nimic care să stîrnească vreo îndoială. Ardea ca un surîs care reflectă o adîncă bucurie sufletească. Gray se cufundă atît de mult în gîndurile sale, încît uită de negustor, care aştepta în spatele lui cu încordarea unui cîine de vînătoare, cînd stă la pîndă. Obosit de atîta aşteptare, negustorul rupse o bucată de pînză pentru a-i aminti de existenţa lui printr-un zgomot.

— Destul, spuse Gray ridicîndu-se. Iau această mătase.

— Toată bucata ? întrebă cu respect şi îndoială negustorul. Gray se uită însă, în tăcere, la fruntea lui, ceea ce îl încurajă pe patronul prăvăliei să adauge, pe un ton ceva mai degajat : Sau, cîţi metri ?

Gray dădu din cap, în semn că-l ruga să aibă răbdare, şi socoti cu creionul pe hîrtie cantitatea de care avea nevoie.

— Două mii de metri, spuse el, cercetînd cu o privire sceptică rafturile. Da, nu mai mult de două mii.

— Două mii ? îngînă negustorul, sărind în sus, spasmodic, ca un resort. Două mii de metri ? Luaţi loc, vă rog, căpitane. Nu doriţi, căpitane, să vedeţi şi mostre de alte materiale ? Cum doriţi. Poftim chibrituri, poftim şi un tutun excelent. Vă rog, serviţi. Două mii... două mii... a cîte...

Şi spuse preţul, care era la fel de apropiat de cel real, pe cît e un jurămînt de un simplu „da". Însă Gray era mulţumit, căci nu voia să se tocmească pentru absolut nimic.

— O mătase excepţională, cum nu există alta, continuă negustorul, o marfă pe care n-o puteţi găsi decît la mine, şi care nu se poate compara cu nimic.

Cînd, în sfîrşit, negustorul obosi de atîtea laude, Gray se înţelese cu el să aştepte pe vas mătasea cum-

părată, luînd asupră-şi şi cheltuielile de transport, apoi achită factura şi plecă, petrecut de negustor cu nişte temeneli vrednice de împăratul Chinei. Tocmai atunci, pe stradă, peste drum de prăvălie, un muzicant ambulant, acordîndu-şi violoncelul, începu să-i smulgă, cu arcuşul său lin, sunete triste şi învăluitoare, asupra cărora tovarăşul său, cîntînd la flaut, risipea un tril subţire, şuierător, izvorît din gîtlej. Cîntecul naiv care umplu strada toropită de arşiţă ajunse la urechile lui Gray şi-l ajută să priceapă numaidecît ce avea de făcut mai departe. De cîteva zile încoace, el se afla tot timpul pe un fel de culme spirituală, de unde observa cît se poate de clar toate aluziile şi sugestiile lumii reale; auzind acordurile acelea înăbuşite de huruitul trăsurilor, el se cufundă în miezul impresiilor şi gîndurilor pe care o asemenea muzică le stîrnea de obicei în sufletul său, şi avu senzaţia netă că tot ceea ce pusese la cale va ieşi bine. După ce trecu strada, Gray intră pe poarta casei în curtea căreia cîntaseră muzicanţii. Aceştia se pregăteau tocmai să plece; flautistul, un individ înalt, care arbora un aer de demnitate rănită, făcea semne de mulţumire spre ferestrele de la care zburau monede în pălăria lui. Violoncelul reveni la locul lui, sub braţul muzicantului; ştergîndu-şi fruntea năduşită, acesta îl aştepta pe flautist.

— Ia te uită, tu erai, Zimmer? i se adresă Gray, recunoscînd în el pe vioristul care-i distra în fiece seară, cu muzica lui minunată, pe marinari în taverna „Bani peşin". Dar cum de ţi-ai trădat vioara?

— Cinstite căpitan, îi răspunse Zimmer plin de sine, eu cînt pe tot ce sună şi scîrţîie. În tinereţea mea am fost clovn muzical. Acum mă atrage arta şi constat cu durere că am ucis un talent rar. De aceea, dintr-o pasiune tîrzie, am ajuns să nutresc două iubiri în acelaşi timp: pentru violoncel şi pentru vioară. Ziua, cînt la violoncel, iar seara cînt la vioară, adică, mai degrabă plîng, îmi plîng cu hohote talentul ucis. Nu mă cinstiţi cu un păhărel de vin? Violoncelul e Carmen a mea, iar vioara...

— Assol, rosti Gray.

Zimmer nu desluşi cuvîntul.

— Da, dădu el din cap, *solo* pe farfurii sau tăvi de aramă e cu totul altceva. Dar ce-mi pasă ?! N-au decît să se strîmbe paiaţele din lumea artei, eu ştiu bine că în vioara şi-n violoncelul meu vin să se-ascundă şi să doarmă zînele.

— Dar în trilurile mele ce se ascunde ? întrebă, apropiindu-se, flautistul, un flăcău voinic, cu barbă blondă şi ochi albaştri, ca de berbec. Ei, ia zi-mi !

— Depinde de cît ai băut dimineaţa. Uneori se ascunde o pasăre, alteori — numai vapori de spirt. Căpitane, acesta e asociatul meu Duss ; i-am povestit cum azvîrliţi galbeni cînd beţi, şi s-a îndrăgostit de dumneavoastră înainte chiar de a vă fi cunoscut.

— Da, spuse Duss, iubesc gestul frumos şi dărnicia. Dar sînt viclean, să nu vă-ncredeţi în linguşirile mele nemernice.

— Uite ce e, rîse Gray, n-am vreme de pierdut, căci mă aşteaptă o treabă importantă. Vă propun un cîştig bun. Alcătuiţi-mi o orchestră, dar nu din filfizoni, cu mutre solemne de cadavre, care, în buchiseala lor muzicală sau — şi mai rău — în gastronomia sonoră au uitat sufletul muzicii şi ucid puţin cîte puţin scenele pe care-şi revarsă sunetele studiate — nu, n-am nevoie de asemenea muzicanţi. Strîngeţi-mi nişte vagabonzi de-ai voştri, care storc lacrimi bucătăreselor şi rîndaşilor cu inima simplă. Marea şi dragostea nu-i pot suferi pe pedanţi. Aş rămîne bucuros să beau cu voi, şi nu numai o singură sticlă, dar trebuie să plec. Am multe treburi. Luaţi banii ăştia şi beţi-i pentru litera A. Dacă vă convine oferta mea, veniţi diseară pe *Secret* ; e ancorat nu departe de digul principal.

— De acord ! exclamă Zimmer, ştiind că Gray plătea împărăteşte. Duss, înclină-te, spune „da" şi roteşte-ţi pălăria de bucurie ! Căpitanul Gray vrea să se însoare !

— Da, răspunse simplu Gray. Toate amănuntele am să vi le comunic pe vas. Voi...

— Pentru litera A ! strigă Duss, împungîndu-l cu cotul pe Zimmer şi făcîndu-i cu ochiul lui Gray. Dar...

sînt atîtea litere în alfabet! Nu ne daţi ceva şi pentru *zet*?!

Gray le mai dădu nişte bani. Muzicanţii plecară, iar el intră într-un birou de comisioane şi, plătind o sumă mare de bani, dădu o însărcinare secretă, menită să fie adusă la îndeplinire în decurs de maximum şase zile. Cînd Gray se întoarse pe vas, pe bordul acestuia se şi îmbarcase un agent al biroului. Către seară, sosi şi mătasea. Cinci specialişti în montarea pînzelor, angajaţi de Gray, se instalară în mijlocul echipajului. Numai Letika şi muzicanţii nu-şi făcuseră încă apariţia. În aşteptarea lor, Gray se duse să stea de vorbă cu Pantin.

Trebuie spus că de mai mulţi ani Gray naviga cu acelaşi echipaj. La început, căpitanul îi uimise pe marinari cu felul lui capricios de a hotărî curse dintre cele mai neobişnuite, cu escale lungi — uneori de luni de zile — în locurile cele mai pustii şi necomerciale, dar, treptat, se lăsaseră contaminaţi de „grayismul" lui. Naviga adesea doar cu balast, refuzînd contracte avantajoase numai pentru că nu-i plăcea încărcătura oferită. Nimeni nu-l putea convinge să transporte săpun, cuie, piese de maşini şi alte asemenea lucruri, care stau mute şi sumbre în cală, trezind gînduri despre o tristă şi plicticoasă necesitate. Încărca însă cu plăcere fructe, faianţă, animale, mirodenii, ceai, tutun, cafea, mătase, esenţe preţioase de lemn — abanos, santal, palmier. Toate acestea corespundeau somptuoasei sale imaginaţii, creînd o atmosferă pitorească. Nu e de mirare că echipajul de pe *Secret*, educat astfel în spiritul originalităţii, se uita puţin cam de sus la toate celelalte vase, învăluite în fumul mediocru al profitului. Şi totuşi, de data aceasta, Gray citi întrebări pe feţele oamenilor; pînă şi marinarul cel mai tare de cap pricepea cît se poate de clar că nu era cazul să se facă reparaţii pe cursul unui rîu de pădure.

Pantin le comunicase, bineînţeles, ordinul lui Gray; cînd căpitanul intră în cabina lui, Pantin terminase tocmai de fumat al şaselea trabuc, umblînd dintr-un colţ în celălalt, ameţit de fum şi lovindu-se mereu de

scaune. Se lăsase seara ; prin iubloul deschis se strecura o fîşie de lumină aurie, în care sclipi deodată cozorocul lăcuit al şepcii căpitanului.

— Totul este gata, rosti posomorît Pantin. Dacă doriţi, putem ridica ancora.

— S-ar fi cuvenit, Pantin, să mă cunoşti ceva mai bine, spuse cu blîndeţe Gray. Nu este nici un mister în ceea ce fac. De îndată ce vom arunca ancora pe fundul Lilianei, am să vă spun totul şi nu va mai trebui să strici atîtea chibrituri pe trabucuri proaste. Du-te, ridică ancora.

Pantin îşi scărpină sprînceana, zîmbind stînjenit.

— Aşa e, desigur, bîigui el. De altfel, eu n-am zis nimic.

După ce Pantin ieşi, Gray mai rămase cîtva timp cu ochii ţintă la uşa întredeschisă, apoi trecu în cabina lui. Neavînd răbdare de nimic, ba se aşeza pe scaun, ba se trîntea pe pat ; apoi, ascultînd scîrţîitul vinciului care trăgea cu zgomot lanţul de ancoră, dădea să iasă pe dunetă, dar cădea din nou pe gînduri şi se întorcea la masă, pentru a desena repede pe muşama, cu degetul, o linie dreaptă. O izbitură de pumn în uşă îl smulse din această stare de halucinaţie. Răsuci cheia, lăsîndu-l pe Letika să intre în cabină. Suflînd din greu, marinarul se opri, cu înfăţişarea unui mesager care a reuşit să oprească la timp o execuţie. Apoi începu să vorbească, precipitat :

— „Leti-ka, Leti-ka“, mi-am spus eu, cînd am văzut de pe dig cum dansează băieţii noştri în jurul vinciului de ancoră, scuipîndu-şi în palme. Am ochi de vultur. Şi am zburat încoace. Dar aşa-i suflam barcagiului în faţă, încît omul s-a făcut leoarcă de năduşeală, din pricina emoţiei. Căpitane, aţi vrut să mă lăsaţi pe ţărm ?

— Letika, spuse Gray, uitîndu-se în ochii lui roşii, te aşteptam să vii pînă cel tîrziu dimineaţa. Ţi-ai turnat apă rece pe ceafă ?

— Mi-am turnat. Nu chiar atîta cît mi-am turnat înăuntru, dar mi-am turnat. Am făcut tot ce mi-aţi cerut.

— Vorbeşte.

— N-are rost să vorbesc, căpitane. Aici e totul notat. Luaţi şi citiţi. M-am străduit să fac totul cum e mai bine. Şi-acum, am plecat.

— Unde ?

— Văd după dojana din ochii dumneavoastră că mi-am turnat prea puţină apă rece pe ceafă.

Se răsuci pe călcîie şi ieşi cu mişcări ciudate, de orb. Gray desfăcu hîrtia ; creionul fusese probabil foarte mirat cînd Letika îl pusese să aştearnă slovele acestea, al căror desen amintea de un gard ce se clatină. Iată ce scrisese Letika :

„Potrivit instrucţiunilor, după ora cinci umblat pe stradă. Casă cu acoperiş cenuşiu cu cîte două ferestre pe părţi ; lîngă casă grădina de zarzavat. Persoana în cauză ieşit de două ori : prima dată — după apă, a doua oară — după surcele pentru soba de gătit. Cînd lăsat întunericul, privit pe fereastră, dar nu văzut nimic din cauză de perdeluţă."

Urmau apoi cîteva date cu caracter familiar, obţinute, probabil, de Letika în timpul discuţiilor din cîrciumă, deoarece raportul se încheia cam brusc, cu cuvintele : „În contul cheltuielilor, adăugat ceva de la mine".

În fond, însă, raportul nu arăta decît ceea ce ştim din primul capitol. Gray vîrî hîrtia într-un sertar al biroului, îl fluieră pe marinarul de cart şi-l trimise după Pantin, dar în locul acestuia îşi făcu apariţia şeful de echipaj Atwood.

— Am plecat de lîngă dig, spuse el, lăsîndu-şi în jos mînecile suflecate. Pantin m-a trimis să aflu ce doriţi. Dumnealui e ocupat, l-au atacat nişte oameni cu tromboane, tobe şi alte instrumente. Dumneavoastră i-aţi chemat pe vas ? Pantin vă roagă să veniţi, zice că nu mai pricepe nimic.

— Da, Atwood, spuse Gray, aşa este, eu i-am chemat pe muzicanţi. Du-te şi spune-le să meargă deocamdată în sala echipajului. Pe urmă, vedem noi unde-i cazăm. Atwoot, spune-le lor şi marinarilor că am să ies pe punte peste un sfert de oră. Să fie adunaţi cu toţii. Dumneata şi Pantin veţi fi, desigur, şi voi acolo, căci vreau să mă ascultaţi.

Atwood îşi ridică sprînceana stîngă, cum ridici cocoşul armei, se opri o clipă în uşă, întors pe jumătate, apoi ieşi.

Gray îşi petrecu sfertul de oră cu faţa îngropată în palme ; nu voia să facă nici un fel de pregătiri şi nici un fel de calcule, voia doar să-şi liniştească gîndurile. Între timp, toată lumea îl aştepta cu nerăbdare şi cu o curiozitate aţîţată de tot soiul de presupuneri. Gray ieşi din cabină şi-şi dădu numaidecît seama, după feţele lor, că oamenii aşteaptă nişte lucruri extraordinare. Cum, însă, lui i se părea că ceea ce se petrecea era cît se poate de firesc, încordarea celorlalţi avu drept răsunet în sufletul lui o uşoară părere de rău.

— Nimic deosebit, spuse Gray, aşezîndu-se pe o treaptă a scării. Vom rămîne în gurile fluviului pînă cînd vom înlocui întregul tachelaj. Aţi văzut că s-a adus mătase roşie. Din ea, sub comanda meşterului velier Blent, se vor confecţiona pînze noi pentru *Secret*. Pe urmă vom pleca — încotro, nu vă spun. În orice caz, nu departe de aici. Plec la nevasta mea. Încă nu mi-e nevastă, dar îmi va fi. Am nevoie de pînze purpurii, ca să ne vadă încă de la distanţă, aşa cum m-am înţeles cu ea. Asta e tot. După cum vedeţi, nu e nimic misterios la mijloc. Şi cu asta am terminat.

— Da, rosti Atwood, ghicind după feţele surîzătoare ale marinarilor că sînt plăcut impresionaţi şi ezită să vorbească. Va să zică, despre asta era vorba, căpitane... Desigur, nu noi sîntem în măsură să judecăm. Cum doriţi, aşa va fi. Vă felicit !

— Vă mulţumesc !

Gray strînse cu putere mîna şefului de echipaj, dar acesta, făcînd un efort extraordinar, răspunse cu o asemenea strîngere, încît căpitanul se dădu bătut. Apoi se apropiară şi ceilalţi, unul cîte unul, perindîndu-şi căldura şi stînjeneala privirilor şi bolborosind cuvinte de felicitare. Nimeni nu zbiera, nimeni nu făcea gălăgie — marinarii simţiseră în cuvintele răspicate ale căpitanului un lucru nu tocmai obişnuit. Pantin răsuflă uşurat şi se mai înveseli — greutatea de pe inimă i se topise. Numai dulgherul de pe vas părea să fie nemulţumit de

ceva ; apucîndu-l uşor de mînă pe Gray, îl întrebă posomorît :

— Cum de v-a trecut prin minte una ca asta, căpitane ?

— Ca o izbitură a bărdiţei tale, îi răspunse Gray. Hei, Zimmer ! Ia arată-ţi copilaşii !

Bătîndu-i pe spate pe muzicanţi, violonistul împinse din mulţime şapte oameni, foarte neglijent îmbrăcaţi.

— Iată-i, spuse Zimmer. Ăsta e trombonul ; nu cîntă, ci trage ca tunul. Tinerii ăştia doi, cărora nu le-au mijit încă tuleiele, cîntă la trîmbiţe ; numai ce-i auzi, că-ţi şi vine să mergi la luptă. Iată apoi clarinetul, cornetul cu piston şi vioara a doua. Toţi se pricep grozav să îmbrăţişeze neastîmpărata vioară întîi — adică pe mine. Şi iată-l şi pe principalul maestru al veselei noastre meserii : Fritz-toboşarul. Toboşarii au de obicei, precum bine ştiţi, înfăţişarea unor oameni dezamăgiţi, dar *ăsta* bate cu demnitate şi cu pasiune. Felul lui de a bate toba are ceva deschis şi drept, ca şi beţele sale. Am făcut tot ce trebuia, căpitane Gray ?

— Excelent, răspunse Gray. Aveţi cu toţii locuri în cală, care de data aceasta va fi, aşadar, încărcată cu tot felul de „scherzo“, „adagio“ şi „fortissimo“. Puteţi pleca. Pantin, dezlegaţi parîmele, pornim ! Te schimb peste două ore.

Aceste două ore trecură pe neobservate, deoarece Gray rămase tot timpul stăpînit de aceeaşi muzică lăuntrică, ce nu-i părăsea conştiinţa, cum nu părăseşte pulsul arterele. Se gîndea la un singur lucru, voia un singur lucru, năzuia spre un singur lucru. Om de acţiune, el anticipa în gînd desfăşurarea evenimentelor, regretînd doar că acestea nu puteau fi puse în mişcare tot atît de simplu şi de repede ca piesele de la jocul de dame. Înfăţişarea lui calmă nu trăda prin nimic marea tensiune sufletească, al cărei geamăt alerga prin toată fiinţa lui, asurzindu-l, aidoma dangătului unui clopot uriaş atîrnat chiar deasupra capului. În cele din urmă, începu să numere în gînd : „Unu... doi... treizeci...“ şi aşa mai departe, pînă la o mie. Exerciţiul acesta îşi făcu efectul asupra lui, dîndu-i putinţa să privească totul din exterior. Şi atunci, fu oarecum surprins să constate că nu-şi putea închipui

universul intim al Assol-ei, deoarece nici măcar nu stătuse de vorbă cu ea. Gray citise undeva că un om poate să-l înţeleagă, cel puţin aproximativ, pe un alt om, dacă se închipuie a fi acel om şi-i copiază expresia feţei. Ochii lui începuseră chiar să aibă o căutătură ciudată, străină lor, iar sub mustaţă, pe buze, îi înflorise parcă un zîmbet blînd, abia perceptibil, cînd, dîndu-şi seama ce face, izbucni în rîs şi merse să-l înlocuiască pe Pantin.

Era întuneric. Cu gulerul vestonului ridicat, Pantin se foia lîngă compas, spunîndu-i timonierului : „stînga, sfert de cart, stînga. Stop : încă un sfert". *Secret* naviga cu jumătate din pînze, avînd vînt prielnic.

— Ştiţi, spuse Pantin, adresîndu-se lui Gray, sînt mulţumit.

— De ce anume ?

— De ceea ce sînteţi şi dumneavoastră. Am înţeles totul. Chiar aici, pe puntea de cart. Şi clipi şmechereşte din ochi, luminîndu-şi zîmbetul cu jarul din lulea.

— Ei, zise Gray, ghicind deodată despre ce este vorba, spune-mi, ce anume ai înţeles ?

— E cel mai bun mijloc de a transporta ceva de contrabandă, şopti Pantin. Fiecare are dreptul să aibă pînzele pe care le doreşte. Aveţi un cap genial, domnule Gray !

— Sărmane Pantin ! spuse căpitanul, neştiind dacă trebuie să se supere sau să rîdă. Presupunerea dumitale e ingenioasă, dar cu totul neîntemeiată. Du-te la culcare. Îţi dau cuvîntul meu că te înşeli. Fac ceea ce am spus.

După ce-l trimise la culcare pe Pantin, controlă direcţia de navigaţie şi se aşeză. Şi-acum, să-l lăsăm, deoarece are nevoie să fie singur.

VI

ASSOL RĂMÎNE SINGURĂ

Longrin îşi petrecu întreaga noapte pe mare ; nici nu dormi, nici nu pescui, ci pluti în voia pînzelor, fără o direcţie precisă, ascultînd plescăitul apei, scrutînd în-

tunericul, lăsîndu-se bătut de vînt şi gîndindu-se. În momentele grele ale vieţii, nimic nu-i pria mai bine decît aceste plimbări de unul singur. Liniştea, numai liniştea şi singurătatea — iată ce-i trebuia pentru ca toate glasurile slabe şi confuze din lumea lui lăuntrică să răsune limpede. În noaptea asta se gîndea la viitor, la sărăcie, la Assol. Îi venea tare greu s-o părăsească, fie măcar pentru cîtăva vreme ; în afară de aceasta se temea să nu i se trezească din nou vechea durere, de mult potolită. Se gîndea că, angajîndu-se pe un vas, îşi va închipui, poate, din nou că acolo, la Caperna, îl aşteaptă tovarăşa sa, care nu murise niciodată ; la întoarcere, se va apropia de casă cu durerea pricinuită de o aşteptare zadarnică. Mary nu va mai ieşi niciodată în pragul casei. Dar el voia ca Assol să aibă ce mînca şi hotărî să procedeze aşa cum îi dicta grija faţă de ea.

Cînd Longrin se întoarse, fata nu era încă acasă. Plimbările ei în zorii zilei nu-l nelinişteau ; de data aceasta, însă, o aşteptă cu oarecare nelinişte. Tot plimbîndu-se dintr-un colţ în celălalt al odăii, o văzu deodată cînd întoarse capul : Assol intrase repede şi fără să facă zgomot, oprindu-se tăcută în faţa lui şi speriindu-l aproape cu lumina privirii ei, vădit tulburată. Ai fi zis că ieşise la iveală cea de-a doua faţă a ei, acea faţă adevărată a omului, despre care vorbesc de obicei doar ochii. Ea tăcea, privindu-l în chip atît de ciudat pe Longrin, încît el o întrebă repede :

— Eşti bolnavă ?

Ea nu răspunse numaidecît. Cînd întrebarea ajunse, în sfîrşit, la auzul ei sufletesc, Assol tresări ca o ramură atinsă de o mînă şi începu să rîdă, cu rîsul prelung şi egal al unui învingător care încearcă să-şi stăpînească bucuria triumfului. Trebuia să spună ceva, dar ca întotdeauna nu avea nevoie să-şi caute cuvintele.

— Nu, sînt sănătoasă, spuse ea. De ce te uiţi aşa la mine ? E drept, sînt bucuroasă că astăzi e o zi atît de frumoasă. Ce ai hotărît ? Văd după faţa ta că ai hotărît ceva.

— Orice aş fi hotărît, răspunse Longrin aşezîndu-şi fata pe genunchi, sînt sigur că tu ai să mă înţelegi.

N-avem din ce trăi. N-am să plec într-o cursă lungă, ci am să mă angajez pe un vapor poştal, care circulă între Casset şi Liss.

— Da, rosti ea, parcă de departe, străduindu-se să pătrundă în lumea grijilor şi preocupărilor lui, dar îngrozindu-se la gîndul că nu era în stare să-şi curme bucuria. Foarte rău. O să mă plictisesc. Să te întorci cît mai repede. (Şi în timp ce vorbea, pe faţa ei înflori un zîmbet nestăpînit.) Da, cît mai repede, dragul meu. Te aştept.

— Assol ! îi spuse Longrin cuprinzîndu-i în palme faţa şi întorcînd-o spre el. Acum spune-mi, ce s-a întîmplat ?

Ea simţi că trebuie să-i spulbere neliniştea şi, stăpînindu-şi exaltarea, deveni serioasă şi concentrată, cu toate că în ochii ei viaţa cea nouă continua să licărească.

— Tare eşti ciudat, zise ea. Nu s-a întîmplat absolut nimic. Am cules nuci.

Dacă n-ar fi fost absorbit de propriile-i gînduri, Longrin n-ar prea fi crezut-o. Discuţia lor trecu la subiecte mai serioase, pe care le dezbătură în amănunt. Marinarul o rugă pe fată să-i pregătească sacul de drum, îi înşiră toate lucrurile de care avea nevoie, apoi îi dădu cîteva sfaturi.

— Mă voi întoarce peste vreo zece zile. Între timp, amanetează-mi puşca, şi stai acasă. Dacă cineva încearcă să te jignească, tu spune-i că Longrin se va întoarce curînd. Să nu te gîndeşti, şi să n-ai grijă de mine : n-o să mi se întîmple nimic rău.

Apoi mîncă, o sărută cu foc şi, aruncîndu-şi sacul peste umăr, ieşi pe drumul ce ducea spre oraş. Assol îl privi pînă cînd silueta lui dispăru după colţ, apoi intră înapoi în casă. Avea destule treburi gospodăreşti, dar nici nu se gîndi la ele. Începu să privească, uşor mirată, lucrurile din jur, ca şi cum ar fi devenit *străină* în această casă, care se contopise într-atît cu conştiinţa ei, încă din copilărie, încît i se părea că o poartă dintotdeauna cu sine ; acum, însă, avea sentimentul pe care-l încerci vizitîndu-ţi locurile natale după ani de zile petrecuţi într-o cu totul altă ambianţă. Simţea totuşi ceva

nedemn, ceva rău în această înstrăinare. Se aşeză la masa la care Longrin meşterea jucăriile şi încercă să lipească o cîrmă de pupă. Uitîndu-se la aceste obiecte, fără să vrea le văzu mari, adevărate. Întîmplările din dimineaţa aceea îi reveniră în minte, înfiorînd-o, iar inelul de aur, mare cît soarele, căzu parcă la picioarele ei, dinspre largul mării.

Neavînd răbdare să stea în casă, ieşi afară şi porni spre Liss. N-avea absolut nici o treabă acolo ; nu ştia pentru ce se duce, dar nu putea să nu meargă. La un moment dat întîlni un cetăţean care o întrebă pe unde trecea un anumit drum ; îi explică totul în amănunt şi uită numaidecît de el.

Străbătu fără să bage de seamă tot drumul acela lung, ca şi cum ar fi ţinut în palmă o pasăre care i-ar fi captat întreaga atenţie şi duioşie. La intrarea în oraş o distrase puţin larma care se revărsa din imensul lui cerc, dar acesta nu mai putea pune stăpînire pe sufletul ei, ca altădată, cînd, speriind-o şi sugrumînd-o, făcea din ea o fetiţă fricoasă şi tăcută. De data aceasta, i se împotrivi. Cu paşi egali şi siguri străbătu agale bulevardul circular, trecînd peste umbrele albastre ale copacilor şi privind cu încredere şi simplitate feţele pietonilor. Oamenii perspicaci din fire aveau să observe, în repetate rînduri în cursul acelei zile, o fată necunoscută, cu aspect ciudat, care trecea prin mulţimea pestriţă, cu aerul unui om absorbit de gîndurile sale. Cînd ajunse în piaţă, fata întinse mîna sub şuvoiul fîntînii arteziene, lăsîndu-şi degetele să se joace cu ploaia de stropi. Apoi se aşeză, se odihni un pic şi porni înapoi, pe drumul de pădure. Străbătu acest drum cu inima reîmprospătată, stăpînită de o seninătate paşnică, aidoma unui pîrîiaş care, către seară, e bucuros să-şi înlocuiască oglinzile încărcate de priveliştile pestriţe ale zilei cu oglinzile liniştite ale întunericului. În apropierea satului, îl zări pe cărbunarul căruia i se păruse că i-a înflorit coşul ; stătea lîngă căruţa lui, împreună cu doi necunoscuţi posaci, plini de funingine şi noroi.

— Bună ziua, Filipp, îi spuse Assol bucuroasă. Ce faci aici ?

— Nimic, musculiţ-o. Mi-a căzut o roată, am pus-o la loc şi acum fumez şi trăncănesc cu băieţii noştri. De unde vii ?

Assol nu-i răspunse un timp, apoi îi spuse :

— Ştii, Filipp, te iubesc mult şi de aceea am să-ţi destăinuiesc numai ţie. În curînd am să plec. Probabil pentru totdeauna. Să nu spui nimănui nimic despre asta.

— Vrei tu să pleci ? Şi unde anume ? o întrebă cărbunarul deschizînd gura a mirare, ceea ce îi lungi şi mai mult barba.

— Nu ştiu. Şi după ce privi, gînditoare, poieniţa cu ulmi, unde se împotmolise căruţa, iarba verde scăldată în lumina trandafirie a înserării şi cărbunarii negri şi tăcuţi, Assol adăugă : Nu ştiu nimic din toate astea. Nu ştiu nici ziua, nici ora, şi nici măcar încotro. Mai mult nu pot să-ţi spun nimic. De aceea, pentru orice eventualitate, rămîi cu bine. De multe ori m-ai dus cu căruţa ta.

Ea îi apucă mîna neagră, uriaşă şi încercă să o scuture. Pe faţa muncitorului înflori un zîmbet larg, încremenit. Fata clătină din cap, se răsuci şi plecă. Dispăru atît de repede, încît Filipp şi prietenii săi nici n-apucară să întoarcă capul.

— Minuni, oftă cărbunarul, pas de-o mai înţelege ! E ceva azi cu ea... n-aş putea spune ce anume.

— Ai dreptate, îl susţinu unul dintre prieteni, nu-ţi dai seama dacă vorbeşte sau dacă încearcă să convingă pe cineva. Nu e treaba noastră.

— Nu e treaba noastră, spuse şi al treilea, oftînd.

Apoi toţi trei se aşezară în căruţă, care, huruind pe drumul pietruit, se mistui într-un nor de praf.

VII

SECRETUL PURPURIU

Era în primele ore ale unei dimineţi senine ; pădurea întinsă era învăluită într-o ceaţă subţire, în care pluteau cele mai ciudate imagini. Vînătorul necunoscut, care

abia se depărtase de focul său de tabără, mergea de-a lungul fluviului ; printre copaci se zărea cîte un luminiş în care apărea cerul, dar zelosul vînător nu se îndrepta într-acolo, ci cerceta urmele proaspete lăsate de un urs care pornise spre munţi.

Un sunet trecu deodată cu iuţeală printre copaci, surprinzător ca urmărirea înfrigurată a unei fiare hăituite : cîntase un clarinet. Muzicantul, ieşit pe punte, cîntase un fragment dintr-o melodie cu refrene prelungi, melancolice. Sunetul tremura ca un glas ce-şi ascunde durerea. Apoi se intensifică, prefăcîndu-se într-un tril trist, şi se întrerupse. Ecoul îndepărtat repetă vag aceeaşi melodie.

Vînătorul însemnă urma cu o crenguţă ruptă dintr-un copac şi porni tiptil spre apă. Ceaţa, care nu se împrăştiase încă, estompa contururile unei mari corăbii cotind încet spre gurile fluviului. Pînzele ei, strînse pînă atunci, prinseră viaţă, lăsîndu-se în jos ca nişte ghirlănzi, desfăcîndu-se apoi şi acoperind catargele cu scuturile neputincioase ale unor falduri imense. Se auzeau voci şi paşi. Dinspre ţărm adia un vînticel, care atingea, leneş, pînzele. În cele din urmă, dogoarea soarelui îşi făcu efectul ; presiunea aerului spori, spulberînd ceaţa, ale cărei zdrenţe diafane se agăţau de vergi, ca nişte petale purpurii, de trandafiri. Peste albul catargelor şi parîmelor lunecau umbre trandafirii ; totul era alb, afară de pînzele desfăcute, cu mişcări line, care aveau culoarea marii bucurii.

Vînătorul care privea de pe ţărm îşi frecă îndelung ochii, pînă cînd se convinse că ceea ce vedea era aievea. Corabia dispăru după un cot, dar el tot mai stătea şi privea ; apoi, dînd din umeri, se întoarse în tăcere la ursul lui.

Gray rămase la timonă tot timpul cît *Secretul* pluti pe cursul fluviului ; nu voia s-o încredinţeze vreunui marinar, de teama bancurilor de nisip. Pantin şedea alături, îmbrăcat într-o haină de ştofă, cu o şapcă nouă şi lucitoare, proaspăt ras şi bosumflat în smerenia lui. Continua să nu vadă nici o legătură între podoaba pur-

purie şi ţelul urmărit de Gray. Acesta îi spuse la un moment dat :

— Acum, cînd pînzele mele ard, cînd vîntul e prielnic, iar în inimă simt mai multă fericire decît un elefant la vederea unei franzeluţe, voi încerca să-ţi împărtăşesc gîndurile mele, aşa cum ţi-am făgăduit la Liss. Ia aminte că nu te consider prost sau încăpăţînat, nu ; eşti un marinar model, şi asta înseamnă mult. Dar, ca mai toţi oamenii, asculţi glasurile tuturor adevărurilor simple prin geamul gros al vieţii ; ele strigă, dar dumneata nu le auzi. Eu realizez ceva irealizabil potrivit vechilor concepţii, dar care este, de fapt, la fel de realizabil şi posibil ca o plimbare afară din oraş. În curînd vei vedea o fată care nu poate, *nu trebuie* să se mărite *altfel,* decît numai aşa cum procedez eu acum.

După ce-i povesti pe scurt marinarului ceea ce noi am şi aflat, Gray încheie astfel :

— Vezi, aşadar, cît de strîns s-au împletit în cazul de faţă destinele, voinţele şi caracterele a doi oameni ; eu mă duc la aceea care aşteaptă şi nu mă poate aştepta decît pe mine, tot astfel cum eu nu o vreau decît pe ea, poate tocmai din pricină că, mulţumită ei, am aflat un adevăr cît se poate de simplu. Adevărul acesta este că aşa-numitele minuni trebuie făurite cu propriile noastre mîini. E foarte uşor să-i dai un pitac omului care n-are un ţel mai înalt decît banul, dar cînd sufletul lui tăinuieşte sămînţa florii de foc a minunii trebuie să încerci, dacă eşti în stare, să o scoţi la iveală. Un nou suflet va avea omul acela, un nou suflet vei avea şi tu.

Cînd directorul închisorii îl va pune el *însuşi* în libertate pe deţinut, cînd miliardarul va dărui unui funcţionăraş al său o vilă, o cîntăreaţă de operetă şi un safe, cînd jocheul îşi va domoli măcar o dată calul norocos, de dragul unui alt cal, care are ghinion — atunci toată lumea va înţelege cît e de plăcut, cît e de minunat să săvîrşeşti asemenea fapte. Există însă şi alte minuni, nu mai mici decît acestea : zîmbetul, voioşia, iertarea şi cuvîntul necesar, spus la momentul potrivit. A poseda aceste daruri înseamnă a poseda totul. În ce mă priveşte, începutul nostru — al meu şi al lui Assol — va

rămîne totdeauna legat de reflexul purpuriu al acestor pînze, revărsate din adîncul unor inimi care știu ce este iubirea. M-ai înțeles ?

— Da, căpitane, bîigui Pantin, ștergîndu-și mustățile cu o batistă curată, păturită cu grijă. Am înțeles totul. Sînt adînc mișcat. Mă duc jos să-i cer iertare lui Nix, pe care l-am certat ieri pentru găleata scăpată. Și am să-i dau niște tutun — pe-al lui l-a pierdut la cărți.

Înainte ca Gray, întrucîtva surprins de rezultatul practic atît de rapid al cuvintelor sale, să poată spune ceva, Pantin o și zbughise tropăind pe scară în jos, iar acum ofta, undeva, departe. Gray se uită în jur, apoi privi în sus ; deasupra lui fluturau, gata să se rupă, pînzele în ale căror cute strălucea soarele, în irizări purpurii. *Secretul* înainta spre mare, îndepărtîndu-se de țărm. În sufletul sonor al lui Gray nu sălășluia nici o îndoială — nici izbiturile surde ale neliniștii, nici zarva grijilor mărunte ; liniștit, ca o pînză de corabie, și stăpînit de gîndurile sale care o luau înaintea cuvintelor se avînta către un țel minunat.

Pe la amiază, se ivi la orizont fumul unui crucișător. Crucișătorul își schimbă direcția și, de la o distanță de o jumătate de milă, dădu comanda : „în derivă".

— Fraților, spuse Gray, adresîndu-se marinarilor, n-o să tragă în noi ; pur și simplu nu-și cred ochilor.

Și le porunci să lase vasul în derivă. Zbierînd ca un apucat, Pantin scoase *Secretul* din bătaia vîntului ; vasul se opri, iar de lîngă crucișător se desprinse o șalupă cu motor, avînd pe bord echipajul și un locotenent cu mănuși albe ; după ce puse piciorul pe puntea corăbiei, locotenentul se uită mirat în jur și merse cu Gray în cabina acestuia, de unde ieși peste o oră, făcînd un gest ciudat cu mîna și zîmbind, de parcă ar fi fost înaintat în grad. Apoi se întoarse la crucișătorul albastru. Se pare că Gray avusese mai mult succes cu locotenentul decît cu naivul Pantin, deoarece peste cîteva clipe crucișătorul trase spre orizont o puternică salvă de salut, al cărei fum gros, sfîșiind văzduhul cu uriașele-i mingi strălucitoare, se împrăștie în zdrențe deasupra apei liniștite. Pe crucișător domni toată ziua o atmo-

sferă neobişnuită, aproape sărbătorească ; oamenii erau cuprinşi de un fel de uluire, care n-avea nimic comun cu starea sufletească obişnuită din timpul serviciului ; pretutindeni, de la salonul ofiţerilor pînă-n sala maşinilor, se vorbea numai despre dragoste. Paznicul de la depozitul de mine îl întrebă, de pildă, pe un marinar care trecea pe acolo :

— Tom, tu cum te-ai însurat ?

— Am prins-o de fustă, cînd a vrut să sară pe fereastră ca să scape de mine, răspunse Tom, răsucindu-şi mîndru mustaţa.

Cîtva timp, *Secretul* pluti în largul mării, fără să vadă ţărmurile ; spre amiază apăru în depărtare pămîntul. Luînd ocheanul, Gray îl îndreptă spre Caperna. Dacă n-ar fi fost şirul de acoperişuri, el ar fi zărit-o la fereastra uneia dintre case pe Assol, care şedea absorbită de lectura unei cărţi. Pe pagina pe care-o citea se tîra un gîndăcel verzui, oprindu-se şi ridicîndu-se mereu pe lăbuţele din faţă, cu un aer de independenţă, ca unul de-al casei. De două ori fusese suflat, cu ciudă, pe prichiciul ferestrei, de unde se întorsese de fiecare dată degajat şi încrezător, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva. De data aceasta, izbuti să ajungă pînă aproape de mîna fetei, care ţinea colţul paginii ; aici el se opri pe cuvîntul „priveşte" şi se opri, pradă unei îndoieli, aşteptîndu-se la o nouă rafală. Şi într-adevăr, abia-abia scăpă de neplăceri, deoarece Assol exclamă : „Din nou gîndăcelul... prostul de el !..." şi dădu să-l sufle cu putere în iarbă, cînd deodată, mutîndu-şi întîmplător privirea de la un acoperiş la altul, zări, în peticul de mare albastră cuprins între case, o corabie albă cu pînze purpurii.

Se simţi străbătută toată de un fior, se dădu înapoi şi încremeni ; apoi sări brusc, cu inima bătîndu-i să se spargă şi cu ochii plini de lacrimile stîrnite de neaşteptata emoţie. În vremea asta, *Secretul* ocolea un mic cap, cu babordul îndreptat spre ţărm ; de pe puntea albă, luminată de flăcările pînzelor purpurii, se revărsau asupra mării albastre acordurile unei muzici destul de domoale — o muzică ale cărei triluri ritmate erau în-

soţite de cuvintele, nu tocmai potrivite, dar cunoscute de toţi : „Umpleţi, umpleţi paharele, să bem, prieteni, pentru dragoste..." O emoţie triumfătoare se rostea în această muzică simplă.

Fără să ştie ce face, Assol ieşi repede din casă şi alergă spre mare, mînată de vîntul irezistibil al evenimentelor ; la primul colţ se opri, aproape sleită de puteri ; îi tremurau picioarele, gîfîia, fără suflu, şi simţea că acuşi-acuşi va rămîne fără cunoştinţă. Îngrozită că şi-ar putea pierde voinţa, ea izbi pămîntul cu piciorul şi îşi reveni. Pînzele purpurii dispăreau mereu, ba după un acoperiş, ba după un gard ; atunci, temîndu-se să nu se spulbere ca nişte năluci, Assol se grăbea să treacă de chinuitorul obstacol şi, zărind din nou corabia, se oprea, răsuflînd uşurată.

Între timp, la Caperna se stîrnise o tulburare grozavă, o nelinişte şi o buimăceală generală, cu nimic mai prejos ca acelea provocate de marile cutremure. Niciodată pînă atunci nu se apropiase de ţărmul acesta o corabie atît de mare, şi încă cu pînze purpurii, a căror pomenire sunase ca o batjocură ; pînzele pluteau acum în mod vizibil, cu certitudinea unui fapt menit să răstoarne toate legile existenţei şi ale bunului simţ. Bărbaţii, femeile, copiii alergau gîfîind spre ţărm, îmbrăcaţi cu ce apucaseră ; oamenii se strigau peste garduri, năvăleau unii peste alţii şi cădeau, ţipînd ; lîngă mare se strînse în curînd o mulţime de oameni şi în mulţimea aceasta pătrunse, alergînd nebuneşte, Assol.

Pînă la venirea ei, oamenii îi rostiseră numele cu un fel de teamă nervoasă şi posacă, în care îngrijorarea se îmbina cu furia. Vorbeau mai mult bărbaţii ; femeile, uluite, scoteau din gîtlejuri cîte un şuierat de şarpe, dar cînd vreuna începea să trăncănească veninul i se urca de îndată la cap. Cum o văzură pe Assol, amuţiră cu toţii şi se retraseră, cu teamă, din jurul ei, lăsînd-o singură pe nisipul încins. Stătea acolo buimăcită, ruşinată şi fericită, cu obrajii la fel de purpurii ca minunea din faţa ei, cu mîinile întinse neputincios spre corabia înaltă.

De la corabie se desprinse o barcă, plină cu vîslaşi arşi de soare ; pe unul dintre ei i se păru că-l recunoaşte,

ca pe o cunoştinţă veche, din copilărie. Se uita la ea cu un zîmbet care-o încălzea şi-o făcea să fie şi mai nerăbdătoare. Dar Assol se simţi copleşită, pentru ultima oară, de mii de spaime ridicole. Se temea să nu fi făcut vreo greşeală, vreo confuzie, să nu întîlnească vreo piedică ascunsă şi fatală. „Sînt aici, sînt aici! Eu sînt!“, strigă ea, intrînd pînă la brîu în leagănul cald al apei.

Atunci arcuşul lui Zimmer zvîcni în sus, iar melodia se revărsă prin nervii mulţimii, de data aceasta însă într-un cor plin, triumfător. Din pricina emoţiei, a mişcării norilor şi valurilor, a strălucirii apei şi a depărtării, fata aproape că nu-şi mai putea da seama ce anume se mişca: ea, corabia sau barca — totul se mişca, se învîrtea şi cădea mereu.

Dar o vîslă plesni cu putere apa în preajma ei, făcînd-o să ridice capul. Gray se aplecă, iar mîinile ei se agăţară de cordonul lui. Assol închise ochii; apoi, deschizîndu-i repede, zîmbi cu curaj feţei lui radioase şi bîigui:

— Eşti întocmai cum te ştiam...

— Şi tu la fel, fata mea! spuse Gray, ridicînd din apă comoara udă. Iată, am venit. M-ai recunoscut?

Ţinîndu-se în continuare de cordonul lui, ea dădu din cap, cu ochii închişi pe jumătate, plini de freamătul unui suflet nou. Fericirea se cuibărise în ea ca un pisoi moale, pufos. Cînd Assol se hotărî să deschidă ochii i se păru că visează; barca se legăna, valurile scînteietoare, silueta *Secretului* ce-şi răsucea bordul din ce în ce mai aproape — totul era un vis în care lumina şi apa se clătinau, rotindu-se asemenea reflexelor unei raze de soare într-o fîntînă arteziană. Fără să-şi dea seama cum, se pomeni urcînd pe scară, spre vas, purtată de braţele vînjoase ale lui Gray. Puntea, aşternută cu covoare, semăna în lumina purpurie a pînzelor cu grădina raiului. Iar peste puţină vreme Assol se pomeni în cabină — o încăpere fără seamăn de frumoasă.

În clipa aceea, de sus, se revărsă iarăşi uriaşul val al muzicii, zguduind şi tîrînd inimile în strigătul său triumfător. Assol închise din nou ochii, de teamă că to-

tul va dispărea dacă va privi. Gray îi luă mîinile, iar ea, ştiind acum încotro poate merge fără teamă, îşi ascunse faţa scăldată în lacrimi la pieptul acestui prieten, ivit în chip atît de fantastic. Zguduit şi mirat el însuşi de sosirea acestei clipe rare — pe care nimeni n-ar putea s-o descrie, s-o trăiască — zîmbind, Gray ridică încet de bărbie faţa îndelung visată şi, în sfîrşit, ochii ei se deschiseră larg, oglindind tot ce are omul mai bun în fiinţa lui.

— Îl vei lua la noi pe Longrin al meu ? întrebă ea.

— Da, răspunse el cu hotărîre şi o sărută cu atîta patimă, încît ea începu să rîdă.

Să ne îndepărtăm puţin de ei, ca să-i lăsăm singuri. Există în lume destule graiuri şi dialecte, dar nici toate cuvintele lor la un loc n-ar putea reda, măcar pe departe, ceea ce şi-au spus ei, unul altuia, în ziua aceea.

Între timp, pe punte, lîngă arborele mare, în apropiere de butoiaşul mîncat de cari care-şi dezvăluia, prin capacul fărîmat, seculara licoare întunecată, aştepta întregul echipaj. Atwood stătea în picioare ; Pantin şedea, solemn şi radios ca un nou născut. Gray se sui pe punte, făcu un semn orchestrei şi, scoţîndu-şi şapca, îşi turnă, cel dintîi, vinul sfînt în paharul de cristal şlefuit ; trompetele aurii îi acompaniară gestul.

— Ei, bine... spuse el cînd termină de băut, apoi aruncă paharul. Acum beţi, beţi cu toţii ; cine nu bea se cheamă că mi-este duşman.

Nu avu nevoie să repete acest îndemn. În timp ce vasul pornea cu viteza maximă, cu toate pînzele sus, de lîngă Caperna pe veci îngrozită, îmbulzeala din jurul butoiului întrecu tot ce se poate petrece la o mare sărbătoare.

— Cum ţi-a plăcut ? îl întrebă Gray pe Letika.

— Căpitane ! spuse marinarul, căutînd cuvintele. Nu ştiu dacă eu i-am plăcut vinului, dar impresiile mele trebuie studiate. Un stup şi o grădină.

— Cum adică ?

— Vreau să spun că în gură mi-au năvălit un stup şi o grădină. Să fiţi fericit, căpitane. Şi să fie fericită

aceea pe care o voi numi „cea mai bună încărcătură“, cea mai bună pradă a *Secretului* !

A doua zi, cînd începu să se lumineze, corabia era departe de Caperna. O parte din oameni rămăseseră pe punte, unde adormiseră, doborîţi de vinul lui Gray ; se ţineau pe picioare doar timonierul, marinarul de cart şi Zimmer, care şedea la pupa, îngîndurat şi ameţit, cu gîtul violoncelului sub bărbie. Îşi plimba uşor arcuşul pe coarde, silindu-le să vorbească în graiul lor fermecat, nepămîntean, şi se gîndea la fericire...

1920—1921

O SUTĂ DE MILE PE FLUVIU

I

Explozia cazanului se produsese noaptea. Vaporul se îndreptă îndată spre țărm, unde se cufundă cu chila în nisip, departe de orice așezare omenească. Din fericire, nu se înregistraseră victime omenești. Pasagerii, după ce se agitaseră toată noaptea și toată ziua în așteptarea vreunui alt vapor care să-i ia și să-i ducă mai departe, începură să-și piardă răbdarea. Nici în sus, nici în jos pe fluviu nu venea nici un vas. Pe această cale fluvială nu circulau decît patru vase — aparținînd unei singure societăți de navigație — care porneau în cursă doar cînd primeau dispoziții speciale, în funcție de cheful patronilor și de cota apelor : deseori, cînd nu ploua cîtva timp, capricioasa albie începea să se acopere cu bancuri de nisip.

Pe măsură ce înserarea cobora asupra fluviului, cu obrazul îmbujorat și cu pieptul plin de aburii emanați de pădurile dese și de apa liniștită, Nok se simțea tot mai nervos și mai neliniștit. Acelora care încercau să intre în vorbă cu el nu le răspundea de loc, sau le arunca doar cîte-un „nu“, „da“ sau „nu știu“. Se plimba de colo pînă colo, apărînd ba la pupa, ba la prova, la bufet sau pe puntea de sus, ori cobora pe țărm, unde făcea o scurtă plimbare prin stufărișul des, ca să se întoarcă apoi pe vas, stăpînit de gînduri sumbre. Intrase de vreo trei ori și în cabina lui, de fiecare dată cu gîndul de a-și lua geamantanul, pe care-l arunca apoi pe pat, scuturînd din umeri. Într-una din aceste vizite făcute în cabină, șezu multă vreme pe scaunul pliant, cu fața ascunsă în

mîini, iar cînd desfăcu palmele în privirea lui se putea citi o imensă deprimare.

Aceeaşi stare sufletească, dar, am putea spune, mai nedisimulată şi mai comunicativă, pusese stăpînire şi pe o tînără fată, de vreo 20—22 de ani, care călătorea singură. Ochii ei trişti şi neliniştiţi scrutau de sute de ori depărtările fluviului, în speranţa că vor descoperi fumul salvator al unui vapor. Era o fată slăbuţă, dar zveltă şi sănătoasă, cu o talie subţire, cu un păr negru, bogat, cu reflexe arămii, cu o faţă senină, deschisă, proaspătă şi cu o expresie negrăit de naivă, care vădea o slabă cunoaştere a vieţii. O asemenea naivitate e admirabilă la omul care nici n-o bănuieşte, dar devine odioasă la cel care o afectează ostentativ, cunoscîndu-şi lipsa de experienţă. Cercetîndu-i cu luare-aminte faţa şi mai ales ochii îngînduraţi, puteai observa cît de proaspete şi puternice îi sînt impresiile, deşi educaţia primită o făcea să nu şi le exteriorizeze, ci să şi le consume singură, în sinea ei, cu lăcomia unui copil credul, care nu deosebeşte o vişină de o bobiţă de lemn cîinesc. Tînăra călătoare purta o pălărioară cenuşie cu flori albastre, o manta simplă de voiaj, o rochie aşijderea, cu un guler încheiat la gît, şi o poşetă uzată, petrecută peste umăr — această îmbrăcăminte dîndu-i aerul unui om de afaceri, pe care ea, fireşte, nu-l sesiza.

Stăpînită de un singur gînd, de un singur ţel — să ajungă cît mai repede în oraş — tînăra noastră întreprinsese, îndată după explozie, toate demersurile, cu stăruinţa plină de delicateţă proprie firii sale, pentru a lămuri situaţia în care se afla. Vorbise cu căpitanul, cu secundul şi cu agenţii societăţii de navigaţie. Toţi repetau acelaşi lucru : „*Musca* nu va putea fi reparată pe loc ; trebuie să aşteptăm vaporul următor, dar cînd anume va binevoi acesta să sosească e greu de spus, oricît ţi-ai bate capul."

Cînd fata coborî pe ţărm ca să se plimbe puţin prin luncă şi să chibzuiască la ceea ce putea face, sprîncenele îi erau încruntate de supărare şi se vedea că fierbe de mînie, după felul cum îşi freca mereu mîinile, cu gestul unui om care se spală. În vremea asta, Nok şedea în cabină, iar în faţa lui, pe pat, stătea geamantanul des-

chis şi un revolver. Faţa lui aţîţată şi învineţită de tulburare arăta că întîrzierea intervenită îl năucise din cale-afară. Rămase mult timp aşa, fluierînd a pagubă, cu spinarea gîrbovită. În sfîrşit, se ridică fără grabă, închise la loc geamantanul, trîntindu-i cu zgomot capacul, şi-l băgă adînc sub pat. Apoi îşi vîrî revolverul în buzunarul pantalonilor şi coborî pe mal unde, ţinîndu-se departe de grupul de pasageri ce se plimbau prin pădurice, porni pe o cărare singuratică, în josul fluviului.

Ar fi mers aşa mult de tot — o zi, două, poate chiar trei — dacă, la vreo două sute de paşi depărtare de vapor, n-ar fi zărit o barcă aproape lipită de malul nisipos şi abrupt. În barcă, vîslind cu o singură lopată, stătea un om mai în vîrstă, cam cherchelit, îmbrăcat cu un tricou şi nişte pantaloni jerpeliţi, dar desculţ şi cu capul descoperit. La picioarele lui era trîntită o plasă udă, iar la prova bărcii stăteau atîrnate mai multe undiţe.

Nok se opri şi se gîndi puţin : „Nu trebuie să-i spun nimic de vapor şi de explozie".

— Bună ziua, bătrîne ! rosti el. Ai prins mult peşte ?

Bătrînul ridică spre el capul, apucă o tufă de pe mal şi-l cercetă pe Nok cu o privire isteaţă şi pătrunzătoare.

— De unde ai mai răsărit şi dumneata ? îl întrebă apoi, cu multă dezinvoltură. Adevărată minune !

— A fost doar o glumă, explică Nok, foarte degajat. Am venit cu un grup de prieteni din L. (numise un oraş care se afla la o distanţă apreciabilă de locul acela). Am vînat timp de o săptămînă şi acum ne pregătim să plecăm înapoi.

Cîteva clipe, bătrînul se gîndi la vorbele celuilalt.

— Mi-e totuna ! zise el, clătinînd cu picioarele barca. Nu cumperi puţin peşte ?

— Peşte... nu, nu vreau. Nok începu deodată să rîdă, ca şi cum i-ar fi trecut prin minte o idee năstruşnică. Ascultă, vinde-mi barca !

— Eu nu fac bărci, răspunse bătrînul, închizînd ochii pe jumătate. N-am de unde să iau altă barcă... Şi la ce-ţi trebuie strachina asta ?

— Uite, vreau să fac o glumă, o glumă straşnică — să rîd de un prieten. Pentru asta îmi trebuie barca. Să ştii că vorbesc serios şi că n-o să mă uit la preţ.

Pescarul se dezmetici. Se uită încruntat la hainele îngrijite ale lui Nok, gîndindu-se : „Şi ţi-o spune aşa, pe nepusă masă, nici nu te lasă să te gîndeşti, să chibzuieşti pe îndelete, cu judecată..." Pescarului nu-i plăcea să-şi vîndă nici peştele fără tocmeală, din două vorbe : nu-şi putea manifesta spiritul de stăpîn de sine stătător, dacă n-avea ce să obiecteze şi nici de ce să se înfurie.

„O să-i spun un preţ, că o să sară-n sus ! se gîndi bătrînul. Dacă e bogat, o să plătească. De întors, se pare c-o să mă întorc pe jos, cît despre cealaltă barcă a mea, tu, idiotule, n-ai de unde să ştii. Să vedem ! Banii-s un lucru tare bun."

— Pentru cincizeci de ruble, fie, ţi-aş da barca (ea făcea de patru ori mai puţin), spuse pescarul.

— S-a făcut. Ţine banii.

„Tare zevzec mai sînt, îşi zise bătrînul. Ce înseamnă asta, la urma urmelor ? Vine un nebun necunoscut... «Cincizeci ?» — «Cincizeci», dă din cap, iar tu trebuie să te dai jos din barcă, în aceeaşi clipă, de parcă n-ar fi a ta. Nu, cincizeci e prea puţin."

— Ştii, m-am răzgîndit, se obrăznici el. Nu-mi convine... Dacă ar fi o sută de ruble, ar fi altceva.

Nok n-avea la el decît şaptezeci sau optzeci de ruble.

— Eşti un escroc ! spuse tînărul. Nu-mi pare rău de bani, dar mi-e scîrbă de lăcomia dumitale. Ia şaptezeci şi cinci şi cară-te.

— Dacă mai şi vorbeşti urît, atunci nu las nimic din preţ, nici o copeică. S-a înţeles ? Sînt mai în vîrstă ca dumneata !

În vremea asta, Helly se plimba pe ţărm şi din întîmplare trecu în dreptul tufişului unde se oprise Nok. Auzi că cineva se tocmeşte pentru o barcă şi-şi dădu numaidecît seama despre ce era vorba. În situaţia în care se găseau cu toţii, barca putea fi cumpărată numai pentru continuarea călătoriei. Fata simţi că-i mijeşte în suflet o şubredă rază de speranţă : omul care cumpăra barca ar fi putut s-o ducă şi pe ea.

Hotărîndu-se, în sfîrşit, să-şi exprime rugămintea, ea se îndreptă spre apă tocmai în clipa cînd tocmeala, aţîţată de beţia unuia şi de enervarea celuilalt, se transformase într-un schimb de insulte. Auzind zgomot de paşi înapoia lui, Nok încetă numaidecît discuţia : de faţă cu alţi oameni, bătrînul ar fi putut să şovăie dacă să-şi vîndă sau nu barca, iar omul care se apropia de apă ar fi putut să-i dezvăluie beţivului, printr-un singur cuvînt, întreaga situaţie critică în care se găseau nenumăraţi pasageri ; printre aceştia bătrînul ar fi putut găsi, desigur, oameni mai bogaţi, cu care să se înţeleagă mai uşor.

— Aşteaptă puţin, mă întorc imediat, îi spuse Nok.

Şi porni repede, în dorinţa de a-l întîlni cît mai departe de apă pe cel ce venea spre el. Cînd ieşi din tufiş, Nok o zări pe Helly, care-şi croia drum dînd la o parte, cu gesturi timide, crengile ude.

„Da, o femeie, îşi spuse el cu amărăciune, dar şi cu mulţumirea unui om trecut prin multe, care a cunoscut viaţa în adîncime. Ce să te miri ? Doar asta-i misiunea lor : să ţi se pună de-a curmezişul drumului ! Mă descotorosesc eu însă repede de ea."

Helly se uită intimidată, cu un zîmbet abia perceptibil, la faţa lui uscată şi neprietenoasă.

— Vă rog foarte mult, îi zise Nok în şoaptă, dar pe un ton destul de categoric, nu vorbiţi tare dacă aveţi să-mi spuneţi ceva. Sînt nevoit să vă cer asta din anumite motive personale şi, de altfel, nu este obligatoriu ca oamenii să fie prea curioşi.

— Iertaţi-mă, vă rog, răspunse Helly încet, fîstîcindu-se. Dumneavoastră vorbeaţi atît de tare adineauri despre barcă ? Nu ştiu cu cine vorbeaţi. Dar mă gîndeam că aş putea da eu banii care vă lipsesc. Chiar dacă aţi fi cumpărat-o singur, tot v-aş fi rugat să mă luaţi şi pe mine. Trebuie să ajung cît mai repede la Zurbagan.

— Sînteţi foarte încrezută dacă vă închipuiţi cumva... mîrîi Nok.

Fata roşi toată, dar urmă să i se uite drept în ochi.

— Nici curiozitatea, dar nici mojicia nu sînt obligatorii, îi spuse Helly tăios, abia stăpînindu-şi, din mîndrie, lacrimile, şi dădu să plece.

Nok se potoli.

— Scuzaţi-mă, vă rog, rosti el, tot în şoaptă, gîndindu-se că ar putea să piardă barca. Aşteptaţi, vă rog, o clipă. Vă spun tot, îndată.

Helly rămase locului. Se simţea profund jignită în amorul ei propriu, dar în naivitatea ei socotea că trebuia, totuşi, să-l asculte pe vinovat, de vreme ce acesta spusese „scuzaţi-mă". Poate că el îi vorbise astfel din pricină că se grăbea să plece.

Nok stătea cu mîinile şi ochii în jos, ca şi cum ar fi căutat o monedă pierdută în iarbă. Se gîndea în grabă la situaţia creată. Începuse să vadă într-o lumină nouă apariţia Helly-ei, pe lîngă posibilitatea de a face rost de banii ceruţi pentru barcă.

— Bine, spuse Nok. Puteţi veni cu mine. Pentru asta, adăugă el, roşind puţin, veţi plăti cele douăzeci de ruble de care mai e nevoie. Eu nu-i am. Şi vă previn, să n-aveţi pretenţii : am o fire închisă şi nu-s de loc cavaler. Nu cred că o să vă fie prea vesel cu mine.

— Vă asigur că nici nu m-am gîndit la asta, spuse fata cu o voce potolită, aproape în şoaptă. Poftim banii, iar lucrurile...

— Nu le veţi lua.

— Dar cum rămîne cu ele ?

— Veţi trimite societăţii de navigaţie o scrisoare în care veţi specifica lucrurile şi veţi cere să vi le expedieze cu ramburs. Totul va rămîne intact.

— Dar pătura...

— Fuga după pătură, şi nimănui nici un cuvînt — aţi auzit ? — nici un cuvinţel despre barcă ! Aşa trebuie. Dacă nu sînteţi de acord, rămîneţi cu bine !

— Nu, nu, vă mulţumesc, vă mulţumesc... Mă întorc îndată.

Şi fata fugi, nemaisimţind nici pămîntul sub picioare de atîta bucurie. Ea îşi lămurea conspirativitatea plecării prin faptul că Nok nu voia să încarce barca cu prea mulţi pasageri. Ştia de asemenea că a rămîne singură cu un bărbat, şi încă în astfel de împrejurări — noaptea, în locuri pustii — comportă oarecare riscuri, care pe plan teoretic îi erau clare ; dar în fundul sufletului era convinsă de imposibilitatea lor. Astfel de întîmplări i se păreau posibile numai undeva foarte, foarte departe,

dincolo de graniţele, pe care nici nu le vedea, ale vieţii de toate zilele.

De teamă să nu piardă ocazia ivită, pescarul strigă :

— Ei, domnule vînător ! Eu sînt aici, dar matale unde eşti ?

— Tot aici, spuse Nok, apropiindu-se de barcă. Ia-ţi bănişorii. Mă dusesem la tabăra noastră, să iau banii din pardesiu.

Bătrînul luă banii, îi numără, şi-i vîrî la sîn şi spuse cu duioşie în glas :

— Un păhărel de votcă pentru moş Ius !... L-aţi alungat din barcă pe bătrîn, care-i beteag de picioare şi...

Nok îşi dădu numaidecît seama cum ar putea scăpa de pescar, înainte ca el s-o vadă pe fată.

— Dacă vrei, spuse el, ia-o prin poiana aceea, după tufiş, iar cînd ajungi la capătul ei, intră drept în pădure şi ai să vezi imediat un foc şi pe-ai noştri. Spune-le din partea mea să-ţi dea nu un pahar de votcă, ci două sau chiar trei.

Această propunere, rostită cu indiferenţă, avu un efect miraculos. Parcă întinerit, bătrînul îşi strînse repede plasa, o aruncă împreună cu undiţele şi cu un sac peste umăr şi porni sprinten spre tufiş.

— Drept înainte să merg ?

— Drept, cît se poate de drept. Votca e bună, bătrînă, rece.

— Iar, între timp, dumneavoastră veţi pune gluma la cale ? mai spuse bătrînul, făcîndu-i cu ochiul.

— Da.

— Foarte bine. O să iau şi eu o înghiţitură de votcă şi p-ormă m-oi duce acasă.

„Cară-te“, îi spuse în gînd Nok.

Pescarul îi mai făcu o dată cu ochiul şi dispăru în tufiş. Nok se opri pe locul unde stătuse de vorbă cu Helly. După vreo trei minute, ea apăru, gîfîind din pricina alergăturii. O pătură cenuşie îi acoperea capul şi umerii.

— Aşază-te, aşază-te, o zori Nok. Dumneata la cîrmă, eu la vîsle. Te pricepi ?

— Da.

Se aşezară amîndoi în barcă.

„Ce romantic ! îşi spuse cu ironie Nok, împingînd cu vîsla barca. Pentru inima mea moartă n-ar prezenta vreo primejdie nici măcar o hoardă întreagă de Cleopatre. Şi în general ar fi bine ca toată lumea să uite că are inimă."

Începuse să se întunece cînd cei doi tineri porniră la drum. Numai undeva departe, la un cot al fluviului, se zărea firul strălucitor al apei, ca o salbă de mărgăritare, deasupra căreia se boltea un petic de cer, retrăgîndu-se din calea norilor întunecaţi şi stingîndu-se încet, ca un ochi ce adoarme. Strălucirea firului de apă se stinse şi ea, în curînd. Undeva, măcăi o raţă ; liniştea fu străpunsă de fîlfîitul grăbit al unor aripi. Apoi plescăitul vîslelor, uniform şi plin de tîlc, pe întuneric, rămase unicul zgomot pe fluviul cufundat în noapte.

II

Nok deveni ceva mai vesel cînd văzu că barca înaintează, iar el se îndepărtează de vapor, de eventuala primejdie. Cu prezenţa femeii se împăcase, datorită situaţiei lui dominante : pasagera se afla în întregime la discreţia lui şi, cu toate că nici nu-i trecea prin cap să profite de această împrejurare pentru ceva reprobabil, îi făcea totuşi plăcere să ştie că are posibilitatea de a hotărî singur relaţiile dintre ei, ceea ce atenua întrucîtva obişnuita lui ostilitate faţă de sexul frumos. N-avea nici un chef să intre în vorbă cu Helly, dar, dîndu-şi seama că trebuia totuşi să lămurească unele lucruri care nu erau limpezi pentru amîndoi, o întrebă :

— Cum te cheamă ?

— Helly Sod.

— Să zicem. Nu trebuie să tragi cu atîta putere de cîrmă. Distingi malul ?

— Foarte bine.

— Ai grijă, Helly, să ţii tot timpul barca la vreo douăzeci de stînjeni de mal, paralel cu meandrele fluviului. Dacă va fi nevoie să mergem altfel, am să-ţi spun... Au !...

Scoase acest strigăt deoarece vîsla i se lovise de un trunchi de copac, aflat sub apă. Dar în strigătul strident al necunoscutului din fața ei fetei i se păru că deslușește un gînd ascuns, care răbufnise fără voia lui și care se referea, poate, la ea. Helly se fîstîci, ba chiar se sperie. Zeci de întîmplări înfricoșătoare reînviară în imaginația ei ațîțată. Cine era acest tînăr ? Cum de putuse avea încredere în el, chiar dacă o făcuse de dragul tatălui ei ? Nu știa nici măcar cum îl cheamă ! Dar nu atît gîndul acesta o îngrozea, cît ideea că ar putea fi tot timpul speriată, și nevoită să stea mereu în gardă, apăsată de neliniște. Între timp Nok aprinsese un chibrit, lăsînd din mîini vîslele, și începuse să tragă din lulea. În lumina flăcării chibritului ea îi privi cu nesaț fața, cu ochii plecați spre pipă, și răsuflă ușurată, constatînd că era o față ca atîtea altele, fără nimic înfricoșător. Ba chiar o față atrăgătoare, simplă... Helly suspină încetișor, liniștindu-se aproape cu totul, mai ales că Nok îi spuse, după ce-și aprinse pipa :

— Numele meu e Trumvik. Născocise pe loc numele acesta și, de teamă să nu-l uite, îl repetă de vreo două ori : Da, Trumvik, așa mă cheamă, Trumvik.

Și adăugă în gînd, pentru sine, amintindu-și de mnemotehnică : „Trubadur, vikingi".

— Avem mult de mers ? întrebă Helly. Mă grăbesc, deoarece tatăl meu e bolnav... Dar dîndu-și seama că la vîsle stă Trumvik, și că el ar putea vedea în cuvintele ei o încercare de a-l zori, adăugă stînjenită : Întreb așa, în general, cu aproximație...

— Deoarece și eu mă grăbesc, îi răspunse Nok cu subînțeles, trebuie să știi că sînt cît se poate de interesat să văd Zurbaganul cel tîrziu poimîine dimineața. Și așa va fi. De aici pînă-n oraș n-avem mai mult de o sută de mile.

— Mulțumesc, zise ea. Și adăugă, rîzînd cu sfială : Am cîteva sandvișuri și puțină brînză... Deoarece n-avem de unde face rost, dumneata...

— Mi-am luat și eu o cutie cu sardele și o bucată de pîine. Mie îmi ajunge.

„Toate sînt materialiste, își spuse Nok. Parcă la sandvișuri mi-era gîndul acum ? Mă gîndeam la eternitate,

la fluviu, la cursul lui — simbol al eternității... și, la ce încă ?"

Uitase la ce se mai gîndise, și deși continua să fie stăpînit de o stare de deprimare și, în același timp, de exaltare, începu să se gîndească la trecutul lui greu, înfiorător : o poveste murdară de dragoste, apoi închisoarea, hotărîrea lui de a porni război împotriva oamenilor, de a-i părăsi pentru totdeauna, dacă nu cu trupul, cel puțin cu sufletul, dragostea lui exclusivă pentru vis, acest însoțitor credincios și gingaș al vieților mutilate. Tulburarea gîndurilor se transmise mușchilor, și Nok începu să vîslească, de parcă ar fi participat la o competiție. Înaintînd mult mai repede decît o ducea curentul, barca ara cu zgomot apa întunecoasă.

Datorită ciudatei situații în care se afla, Helly se simțea cuprinsă de exaltarea unei hotărîri dusă pînă la capăt. Tatăl ei o va asculta cu interes cînd îi va povesti aventurile sale. I se părea că nu merge cu barca, ci citește o carte despre o femeie cu numele ei, despre pădure, despre o vînătoare plină de primejdii. Aducîndu-și aminte de tatăl ei, se posomorî. Apoi, amintindu-și de doctorul neglijent și neghiob care-l trata, se gîndi că-l va schimba cu altul, va face ordine în casă, va controla medicamentele, va primeni așternutul. Cu firea ei nepotolită, simțea întotdeauna nevoia să facă ceva, măcar în gînd. Pentru a evita alte observații din partea lui Nok, mînuia cîrma cu un zel care-o făcu să obosească repede, silindu-se să nu scape din ochi linia neagră a țărmului. Ar fi vrut să mănînce, dar se jena. Plutiră așa, în tăcere, vreun sfert de oră, apoi Nok, căruia i se făcuse de asemenea foame, spuse posac :

— Să mîncăm ceva. Lasă cîrma. Puse la o parte vîslele. Sardelele mele nu s-au uscat încă... așa că ia...

— Nu, mulțumesc, mănîncă-le singur.

Învelită în pătură, fata mîncă în liniște. Cu tot întunericul, i se părea că acest ciudat Trumvik o privește ironic ; de aceea, în ciuda foamei, sandvișurile parcă n-aveau nici un gust. Se grăbi să termine cu mîncarea. Nok continua să cotrobăiască în tăcere cu briceagul prin cutia de sardele, și Helly îl auzea cum zgîrie tabla. Izolarea lor, liniștea de pe fluviul învăluit în noapte, și

chiar aceste zgomote făcute de un om care încerca să-şi potolească foamea în condiţii atît de vitrege aveau ceva deprimant. Şi Helly se simţi tristă.

— Am impresia că noaptea n-o să fie prea răcoroasă, rosti ea, simţind totuşi un fior rece.

Vorbise la nimereală, numai pentru ca Nok să nu-şi închipuie cumva că ea se gîndeşte : „El stă şi mănîncă".

— Vaporul a rămas acum mult în urmă.

Nok bombăni ceva, fu cît pe ce să se înece şi azvîrli cutia în apă.

— E unu noaptea, spuse el, apropiindu-şi ceasul de chibritul aprins. Dacă vrei, poţi să dormi.

— Şi cum rămîne cu cîrma ?

— Ştiu să dirijez cu vîslele, răspunse Nok, pe un ton imperativ. Şi-apoi, dacă ai sta la cîrmă, aşa somnoroasă cum eşti, în cel mult două ore precis că ne-am împotmoli într-un banc de nisip. În general, adăugă el cu o undă de enervare, aş dori să mă asculţi. Sînt mult mai în vîrstă, am mai multă experienţă şi ştiu ce trebuie făcut. Poţi să te ghemuieşti acolo şi să dormi.

— Eşti... foarte bun, răspunse după o clipă de ezitare fata, nefiind sigură dacă vorbele lui ascundeau enervare sau indulgenţă faţă de ea. Bine, o să dorm ! Dacă va fi nevoie, să mă trezeşti, te rog.

Nok nu mai spuse nimic, ci scuipă doar.

„Nu cumva îţi închipui că n-o să te trezesc ? Fireşte că o să te trezesc. Aici nu ne aflăm într-un salon, aici... Cum se pricep ele să te prindă în păienjenişul lor ! «Eşti foarte bun»... «Mulţumesc», «Nu găseşti că...» Totul izvorăşte dintr-un instinct feminin, dintr-o atracţie inconştientă faţă de bărbat. Da, asta e !" hotărî Nok.

Apoi începu să se gîndească dacă să meargă cu barca chiar pînă la Zurbagan sau să se oprească cu vreo cinci kilometri înainte de oraş, ca măsură de precauţie. Vestea despre cumpărarea bărcii la un preţ fabulos şi despre inexistenta votcă făgăduită lui Ius putea foarte bine să ajungă în două zile prin împrejurimi, o dată cu semnalmentele lui Nok. El se felicită, totuşi, încă o dată pentru ideea de a fi luat-o pe Helly cu el, în loc s-o refuze. Mulţumită ei, călătoria aceasta căpătase caracterul unei plimbări de familie ; într-adevăr, cui i-ar fi putut trece

prin cap, văzîndu-l pe Nok în societatea acestei tinere, că e un fost ocnaş ? Fără să ştie, Helly îi venise în ajutor. Se hotărî deci să fie îngăduitor cu ea.

— Dormi ? întrebă Nok privind spre contururile negre ale cîrmei.

Răspunsul fu ceva între un oftat şi o şoaptă rostită în somn. Pe un fundal mai puţin întunecat decît barca, locul de la cîrmă părea gol. Helly dormea, probabil ; Nok aprinse un chibrit, ca s-o poată vedea. Înfăşurată în pătura ei, fata dormea cu capul rezemat pe braţe şi cu mîinile pe bordura din dreptul cîrmei. Nu i se vedeau decît un ochi închis, fruntea şi tîmpla. Toată la un loc părea un ghemotoc pufos.

— Destul cu ea ! spuse Nok, aruncînd chibritul. Cînd o femeie doarme nu-ţi poate face nici un rău.

Menţinînd cu vîslele direcţia necesară, se lăsă în voia nopţii sumbre, dar maiestuoase, a cărei atmosferă îl îndemna să se gîndească din nou la trecutul său trist. Ar fi vrut să înceapă, dacă scăpa teafăr, o viaţă în care să nu fie loc pentru autoamăgiri, ispite şi căinţe. În primul rînd, trebuia să rămînă singur. Încredinţat că studiase de minune oamenii (şi îndeosebi femeile), Nok hotărî, plin de ardoare, să trăiască mai departe în mijlocul lor, însă fără a se contopi sufleteşte cu ei ; şi, astfel, reducîndu-şi inima la tăcere, să-şi aştepte sfîrşitul zilelor, cu melancolia sublimă a înţeleptului care a cunoscut toate deşertăciunile pămînteşti.

Oare nu tot aşa, învăluit în aureola gloriei şi a părului său cărunt, îşi face doctorul vizita în salonul bolnavilor incurabili, zîmbind calm tuturor celor care îşi îndreaptă spre el privirile cu teamă şi cu speranţă ? „Da, da, spune înfăţişarea vioaie a doctorului, fireşte, sînteţi aici doar dintr-o greşeală şi, în general, totul e cît se poate de bine..." Doctorul nu este însă un prost : el vede toate plăgile, toate suferinţele pricinuite de boală şi se gîndeşte prea puţin la bolnavi. N-ar avea nici un rost să se gîndească la cei condamnaţi. Ei nu sînt pentru el tovarăşi de viaţă.

Comparaţia cu doctorul îi plăcu foarte mult lui Nok. Se îndreptă din spate, se încruntă şi suspină trist. Această stare sufletească nu-l părăsi toată noaptea, iar cînd

începu să se desluşească limpede liniile corpului fetei, care încă mai dormea, nu mai rămăseseră pînă la Zurbagan decît vreo patruzeci de mile. Frunzele din creştetul tufişurilor de pe mal se luminară de primele scînteieri ale soarelui, fluviul începu să se vadă tot mai clar şi o boare răcoroasă prinse să aducă miresme felurite — de iarbă, de peşte, de pămînt reavăn. Nok îşi privi mîinile înţepenite : degetele i se umflaseră, iar palmele pline de băşici îl frigeau cumplit.

— E totuşi timpul s-o trezesc pe această fiinţă de alcov, îşi spuse Nok. S-a făcut ziuă şi n-o să risc să merg mai departe, înainte de a se întuneca.

Îndreptă barca spre un golfuleţ, acoperit cu nisip. Barca se lovi de mal, se opri, şi fata, sărind speriată, începu să privească în jur pierdută, cu nişte ochi pe care abia reuşea să-i deschidă.

III

— Dumneata eşti ? spuse ea, liniştindu-se. Am dormit toată noaptea. Nu mi-am dat seama că mergem.

Părul i se ciufulise, gulerul bluzei i se boţise, parcă se zburlise tot, iar pătura îi alunecase pe picioare. Un obraz îi era rumen, celălalt palid.

— Ştii, îi spuse Nok, mai avem de mers cam tot atît cît am făcut pînă acum. Ne-am oprit şi nu ne mai mişcăm de aici pînă nu se întunecă. Trebuie să ne odihnim. Dă-te jos din barcă, Helly. Spală-te sau piaptănă-te, cum doreşti, iar mie dă-mi un ac dacă ai. Aş vrea să prind nişte peşte. În fluviul ăsta sălbatic se găseşte berechet.

Helly îşi plimbă palma peste piept şi găsi un ac, în locul unde căzuse un nasture. Scoase acul şi capetele bluzei se desfăcură uşor, descoperind un crîmpei de cămaşă albă. Fîstîcindu-se, Helly îşi aminti că toată noaptea fusese privită de un bărbat, în timp ce dormea ; şi cum nu mai avusese prilejul să doarmă îmbrăcată, îşi închipui fără să-şi dea seama că dormise aşa cum dormea de obicei, sub plapumă. Faptul că i se mai

vedea şi cămaşa prin deschizătura bluzei îi spori fîstîceala. Tot ce simţea instinctiv în situaţia de a se afla singură în prezenţa unui bărbat îi prefăcu fîstîceala în tulburare. Helly scăpă din mînă acul, iar cînd îl ridică de pe jos avea o faţă roşie ca focul şi vrednică de milă.

— Bine că acul e de fier, spuse Nok. Se îndoaie uşor, unul de oţel s-ar rupe.

Această miopie naivă o ajută pe Helly să-şi recapete echilibrul sufletesc. Ieşi din barcă, urmată de Nok. Spunînd că se duce să-şi taie o undiţă, el dispăru în tufişuri, iar Helly rămase singură cîteva minute. Făcîndu-şi palmele căuş, se spălă pe faţă cu apă din fluviu, se şterse apoi cu batista şi, după ce îşi potrivi părul, privindu-se în oglinda tremurătoare a fluviului, se urcă pe movila de pe mal, ca „să-şi adune gîndurile". Dar gîndurile i se spulberară dintr-o dată, pentru că în faţa ei se ivi, strălucitoare, una din acele dimineţi superbe, pline de bucuria vieţii, cînd pămîntul înverzit pare o grădină, iar oamenii se simt ca nişte copii în această grădină, după ce li s-a iertat vreo năzdrăvănie. Globul solar se topea deasupra fluviului albastru, împrăştiindu-şi în văzduh paietele tremurătoare, risipte oriunde îţi îndreptai privirea. Mireasma puternică a verdeţii din jur era ameţitoare ; aerul străveziu îşi întindea pînă hăt departe braţele larg desfăcute, ca pentru o îmbrăţişare. Umbrele albastre dădeau culorilor dimineţii şi mai multă fineţe, iar ici-colo, prin cîte-un luminiş încadrat de ramuri înfrunzite, străluceau razele unei pînze de păianjen.

Nok ieşi din tufiş cu o nuia lungă în mînă.

— Ce dimineaţă minunată ! exclamă Helly, podidită de un nemărginit extaz.

Nok se uită bănuitor la ea. Fata ar fi vrut să fie rezervată, ca de obicei, dar fără voia ei, şi fără să-şi dea seama, iradia entuziasm.

„Nu cumva, îi spuse el în gînd, cu duşmănie, îţi închipui că m-am lăsat prins în undiţa asta nu prea iscusită ? C-o să încep să admir şi să suspin ? C-o să mă topesc sub privirea ta ? N-o fă pe deşteapta, fetiţo ! N-o să obţii nimic !"

— Iartă-mă, rosti el rece. Extazul dumitale mă plictiseşte. Şi apoi te-aş ruga să nu ţipi. Aud destul de bine.

— N-am ţipat, răspunse Helly, ghemuindu-se.
Bădărănia vădită şi nemeritată a lui Nok o mîhni şi o tulbură. Pentru a trece peste jignirea ce i se adusese, coborî spre apă, cîntînd încetişor, dar amuţi îndată, de teama unei noi observaţii.
„Este absolut sigur că mă urăşte ; probabil, pentru că l-am făcut să mă ia în barcă."
Gîndul acesta îi inspiră un sentiment de vinovăţie, pe care încercă să şi-l alunge, spunîndu-şi că numai nevoia o împinsese să meargă cu dînsul. Uitîndu-se la Nok, care pescuia din barcă, socoti că trebuie să i-o spună şi lui :
— Degeaba eşti supărat pe mine, Trumvik, dacă nu era tata bolnav, nu te-aş fi rugat să mă iei cu dumneata. Închipuie-ţi că ai fi fost în locul meu şi în situaţia mea... Nevoia m-a împins să mă agăţ de dumneata.
— Despre ce e vorba ? întrebă distrat Nok, fără a slăbi din ochi sfoara undiţei, făcută din păr de cal scos din reverul hainei. Dă-te la o parte, Helly, umbra dumitale cade pe apă şi sperie peştii. De altfel nu eu sînt vinovat că tatăl dumitale s-a îmbolnăvit... Şi, în general, eu mă port la fel cu toată lumea... L-am prins !
Helly, care se retrăsese supusă puţin mai încolo, văzu cum ceva argintiu şi strălucitor, smuls din apă, se zbate în aer şi, învîrtindu-se ca un scrînciob în jurul lui Nok, cade cu zgomot în fluviu.
— Un peşte ! Mare de tot ! exclamă Helly.
Mîndru de succesul lui, Nok răspunse cu acelaşi entuziasm, în timp ce lovea cu capătul băţului undiţei peştele ce se zbătea în mîna lui :
— Da, nu e mic, are vreo trei funţi. E un peşte gros şi greu. O să-l prăjim chiar acum.
Împinse barca spre mal şi aruncă peştele pe nisip. Apoi, după ce se uită în jur, începu să strîngă vreascuri şi să le aşeze grămadă. Nu erau, însă, de ajuns pentru un foc. Helly, care se jena să stea cu mîinile-n sîn, găsi şi ea vreo două-trei crengi uscate. Cu însufleţită rîvnă şi încordare, julindu-şi mîinile, începu să rupă aceste crengi în bucăţele mici, cît un chibrit, pe care i le întindea lui Nok. După ce despică peştele şi-l curăţă de măruntaie, Nok aprinse vreascurile. Focul se aprindea

cu greu, răspîndind un fum gros. Stînd în genunchi, Nok ațîța flacăra plăpîndă, fără să-și cruțe plămînii, și peste puțină vreme auzi lîngă ureche încă o răsuflare, sacadată și stăruitoare. Proptindu-se de pămînt cu pumnișorii în care ținea zdravăn vreascurile mărunțite, Helly își aducea, cu zel, partea ei de muncă. Fumul îi ustura ochii, dar deși lăcrăma nu abandonă munca nici măcar cînd focul, încețindu-se și trosnind, cuprinse cu pălălaia lui întreaga grămadă de vreascuri.

— Ei, ajunge! spuse Nok. Adu peștele, uite-l colo!

Helly îl ascultă supusă.

După ce așteptă să se facă mai mulți tăciuni, Nok îi întinse pe nisip, într-un strat uniform, deasupra căruia așeză cu grijă peștele. Acesta începu să sfîrîie. Nu peste multă vreme Nok scoase peștele — ars pe o parte și bine prăjit pe cealaltă — și-l așeză pe o tavă făcută din frunze.

După ce-l împărți cu ajutorul unor bețișoare, Nok spuse:

— Mănîncă, Helly, deși e fără sare. Dar cu stomacul gol n-o să ajungem departe.

— Știu, răspunse fata, cu gîndul aiurea.

După ce-și mîncă porția și-și potoli întrucîtva foamea, începu să tînjească după casă. În jur, totul era de o strălucire orbitoare, dar sălbatic și pustiu. Liniștea netulburată care domnea pe mal, și căreia îi căzuse prizonieră în urma unor împrejurări neprevăzute, începea s-o deprime. Fluviul, nisipul și pietrele erau la fel ca acum o sută, sau o mie de ani. În fața lor pierdeai noțiunea timpului. Se uita în tăcere la Nok care, după ce ascunsese barca sub tufișurile răsfirate peste apă, își umplu pipa și începu să tragă din ea, aruncînd cîte o privire fugară spre tovarășa lui de drum și surîzînd silnic, posac. O ciudată neîncredere în realitatea lumii înconjurătoare punea, din cînd în cînd, stăpînire pe mintea ei ațîțată. Ar fi vrut ca Trumvik să adoarmă mai repede; i se părea că asta ar apropia momentul plecării.

— Parcă voiai să dormi, îi spuse Helly. După părerea mea, e chiar absolut necesar.

— Te stînjenesc? replică el.

— Cum adică ? întrebă ea, dînd din umeri, înciudată de tonul lui în permanenţă arţăgos. Precum vezi, nu intenţionez să fac absolut nimic şi nici n-aş putea, de vreme ce ai spus că plecăm îndată ce se întunecă.

— Doar nu sînt femeie, ca să-mi pese de cîteva ore de somn în plus sau în minus, rosti solemn Nok. Dacă te stingheresc...

— Ţi-am mai spus că nu ! strigă Helly, respirînd anevoie din pricina timidei mînii care o cuprinsese. Se pare că eu sînt aceea — îngăduie-mi să ţi-o spun deschis — care te stînjenesc... În cazul acesta nu trebuia să mă iei cu dumneata. Văd că tot timpul îţi cauţi motiv de ceartă cu mine !

Ochii îi deveniseră rotunzi şi strălucitori, iar gura ei de copil tremura jignită. Nok îşi scoase uimit pipa din gură şi se uită în jur, chemînd parcă cerul, fluviul şi pădurea să-i fie martori că nu se aşteptase la un asemenea atac. De teamă ca nu cumva Helly să înceapă să plîngă, răpindu-i astfel — şi în mod definitiv — excelenta poziţie de bărbat puternic şi dispreţuitor, Nok se gîndi că trebuia să dea numaidecît acestei altercaţii un sens „serios şi profund“. Dorea să-şi spună, în sfîrşit, părerea, ca mai toţi oamenii stăpîniţi de o convingere sinceră, dar recent însuşită, care caută un interlocutor, convins de contrariul, pentru a fi ascultat. În cazul de faţă lucrurile erau mai simple : însuşi sexul căruia îi aparţinea Helly era o negare a concepţiei despre viaţă a lui Nok. La început el se încruntă, vrînd parcă să arate prin asta că nu aprobă impulsivitatea tovarăşei sale ; apoi arboră o expresie de amărăciune şi supărare.

— Se prea poate, Helly, spuse el, apăsînd pe fiecare cuvînt, să te fi jignit cu ceva ; să admitem chiar că aşa stau lucrurile, crede-mă, însă, că n-am intenţionat să te jignesc pe dumneata personal. Să-ţi spun sincer : am o părere foarte proastă despre femei. Dumneata eşti femeie şi dacă, fără să vreau, am depăşit limitele bunei-cuviinţe, aceasta este singura explicaţie. Fie că e vorba de dumneata sau alta, pentru mine toate femeile sînt la fel. În fiecare dintre voi eu văd — şi nu pot vedea altfel — o reprezentantă a răului universal. Da ! Femeile sînt un rău universal !

— Femeile ? întrebă Helly, puţin uluită, dar liniştindu-se întrucîtva. Şi crezi că toate femeile...

— Absolut toate !

— Dar bărbaţii ?

— Iată o întrebare pur femeiască ! Nok îşi mai puse niţel tutun în pipă şi clătină din cap. Ce „dar bărbaţii“ ?... Bărbaţii, pot s-o spun fără lăudăroşenie, reprezintă un element pozitiv, creator. Voi, însă, sînteţi un element destructiv.

„Elementul destructiv“, tulburat pînă în adîncul inimii, se uită cam un minut la Nok, cu sprîncenele subţiri ridicate în sus, a reproş şi a provocare.

— Dar... Ascultă, Trumvik ! Nok îi vorbise în limbajul oamenilor din societatea ei, astfel încît fata începu să se exprime cu mai multă uşurinţă şi libertate, decît pînă atunci. Ascultă, asta-i impertinenţă, dar am impresia că vorbeşti serios. E jignitor, dar interesant. Şi, mă rog, în ce fel ne-am manifestat noi sub un aspect atît de reprobabil ?

— Sînteţi o stihie haotică, elementul rău.

— Ce fel de stihie ?

— Deşi se pare că mai eşti fată, urmă Nok — iar Helly se făcu roşie de emoţie — pot totuşi să-ţi spun că... adică... o stihie sexuală. Elementul sexual, fiziologic vă copleşeşte şi ne atrage pe noi în prăpastie.

— Despre asta n-am să vorbesc, spuse puţin răstit Helly, nu pot fi judecător în această privinţă.

— De ce ?

— E o prostie să întrebi.

— Renunţi să mai continuăm discuţia ?

Ea îşi întoarse capul şi se uită într-altă parte, căutînd o explicaţie plauzibilă pentru tulburarea ei, care nu putea izvorî — o ştia prea bine — nici dintr-un exces de afectare, nici din ifose, pur şi simplu pentru că aceste trăsături erau străine caracterului ei. În cele din urmă, nevoia de a fi totdeauna sinceră învinse. Uitîndu-se drept în ochii lui Nok, cu o privire pură şi hotărîtă, Helly îi spuse cu curaj :

— Eu nu sînt încă femeie, de aceea ar exista, desigur, multe lucruri false dacă aş începe să discut despre...

latura fizică. Vorbeşte, poate am să te înţeleg şi am să-ţi spun dacă sînt de acord sau nu !

— Atunci, uite ce e, începu Nok, enervat, prin însuşi faptul că toate interesele femeii se află în sfera sexuală, chiar şi numai pentru acest fapt, ele sînt extrem de mărginite. Femeile sînt meschine, mincinoase, superficiale, înfumurate, rapace, crude şi lacome.

Deranjîndu-i pe Hartmann, Schopenhauer şi Nietzsche, zugrăvi timp de o jumătate de oră, în faţa amuţitei Helly, tabloul viitorului sumbru care ameninţa omenirea, în cazul cînd aceasta nu se va lepăda de dragoste, blestemînd-o. După părerea lui, dragostea — această înşelăciune eternă a naturii — trebuia predată la arhivă, iar romanele arse pe rug.

— Dumneata, Helly, încheie el, mai eşti tînără, dar curînd în dumneata se va trezi femeia, şi ea nu va fi cu nimic mai bună decît celelalte bestii cu chip de înger ale spiţei voastre, care devoră creierul, sîngele, inima bărbatului şi-l fac deseori să ajungă la crimă.

Helly oftă. Dacă Nok avea dreptate măcar pe jumătate o aştepta o viaţă îngrozitoare. Împotriva voinţei sale, ea, Helly, va deveni o viperă, o exponentă veninoasă a răului universal.

— La Shakespeare există, ce-i drept, lady Macbeth, obiectă ea, dar mai există şi Julieta, şi Ofelia...

— Femele neurastenice ! o întrerupse tăios Nok.

Helly îşi muşcă limba. Tocmai voise să spună : „Ţi-aş fi prezentat-o pe mama, dacă n-ar fi murit acum patru ani“ ; acum mulţumea soartei că răutăcioasa etichetă de „femelă“ ocolise chipul ce-i era atît de drag. Îi pieri orice chef de a mai discuta. Fără să observe crisparea feţei ei adumbrite, Nok începu să-i povestească despre sine însuşi, vorbind însă la persoana a treia.

— Am avut un prieten. Se îndrăgostise nebuneşte de o femeie. El credea în oameni şi în femei. Dar fiinţei aceleia deşarte îi plăcea luxul şi risipa. Ea l-a convins pe prietenul meu să săvîrşească un furt... Tînărul acela era atît de încredinţat că iubita lui era şi ea nebună după el, încît a spart casa de bani a patronului său, iar banii i-a dat acelei diavoliţe cu chip de om. Ea a plecat singură de la soţul ei, iar eu...

Î se urcă sîngele în obraz cînd văzu că, în focul discuției, gura îl luase pe dinainte, într-un mod atît de nechibzuit, dar își dădu seama că trebuia totuși să-și încheie povestirea într-un fel oarecare, ca să nu stîrnească și mai multă suspiciune. Se părea însă că Helly nu ghicise despre ce era vorba. Fața ei, slăbită parcă peste noapte, era luminată de zîmbetul ușor, obișnuit al atenției politicoase.

— Și, adăugă Nok cu voce stinsă, el a ajuns la ocnă.

Se așternu o tăcere încordată.

— Mai e și azi acolo ? întrebă Helly, simțind că trebuie să întrebe ceva.

— Da.

— Îți pare rău de el, desigur... și mie îmi pare rău, adăugă ea în grabă, dar crede-mă, Trumvik, omul acela nu e vinovat !

— Dar cine e vinovat ?

Nok aștepta cu sufletul la gură.

— Firește, ea.

— Dar el ?

— El iubea cu pasiune, și eu nu l-aș fi condamnat.

Nok se uită la ea atît de fix, încît Helly lăsă ochii în jos.

„A priceput sau nu ? Ei, drăcie ! își spuse el. În fond, mi-e totuna. Desigur, ea bănuiește acum ceva, dar nu se va încumeta să mă descoasă, iar mie mai mult nici nu-mi trebuie."

— O să dorm nițel, rosti el și se ridică, întinzîndu-se și căscînd.

— Da, e bine să dormi, zise Helly, soarele a ajuns sus de tot.

Fără să răspundă, Nok se trînti la umbra unui paltin, trăgîndu-și haina peste cap, ca să-l ferească de țînțari. Adormi îndată, iar în vis — în chip ciudat și contrar părerilor lui, dar atît de conform cu natura omenească — o văzu pe Helly, apropiindu-se de el pe la spate și acoperindu-i tandră ochii cu palma ei caldă. Simțămintele lui erau un amestec ciudat de jignire amară și de duioșie. Visul s-ar fi complicat desigur și mai mult, dacă Nok nu ar fi fost trezit de o atingere ușoară și sfioasă. Cînd deschise ochii, o văzu pe Helly care-l deștepta, și

ultima atingere a mîinii ei se contopi cu visul lui naiv. Se întunecase. Pleoapa roşie a soarelui se ascundea pe după ţărmul negru; Nok îşi simţea capul greu, iar această senzaţie, la care se adăuga umezeala şi conştiinţa prezentului plin de primejdii îl readuse la starea de circumspecţie ursuză ce-l stăpînise necontenit în ultimele zile.

— Iartă-mă că te-am trezit, dar e timpul să pornim, spuse Helly.

Se aşezară în barcă. Apa începu din nou să clipocească. Plutiră aproape o oră fără să-şi vorbească, apoi, auzind răsuflarea deasă şi hîrîită a lui Nok (începuse să bată un vînt puternic, din faţă, şi apa se învolbura), Helly spuse :

— Dă-mi vîslele, Trumvik, şi odihneşte-te puţin.

— Vîslele-s prea grele.

— Nu-i nici o nenorocire! Ea începu să rîdă. Dacă mă voi dovedi neputincioasă, cer anticipat scuze. Dă-mi vîslele.

— Cum doreşti, răspunse Nok.

„Las' să vîslească, se gîndi el, glasul i-a devenit mai hotărît, trebuie pusă la locul ei."

Îşi schimbară locurile; Nok auzi plescăituri încete, neregulate, care deveneau însă din ce în ce mai corecte şi mai dese. Helly izbutea cu greu să ţină vîslele; capetele lor groase ameninţau în fiecare clipă să se smulgă din mîinile ei. Lăsîndu-se pe spate, ea se întindea cu tot corpul, dar — ceea ce era mai rău — picioarele nu găseau un punct de sprijin, nu ajungeau pînă la stinghia de lemn, anume prinsă de fundul bărcii. Picioarele Helly-ei se bălăbăneau neputincioase pe fund, şi la fiecare smucitură a vîslelor corpul ei era gata să alunece de pe locul pe care şedea. Apa despicată de vîsle părea grea şi imobilă, ca şi cum vîslele s-ar fi afundat într-o grămadă de grăunţe. Fata începu curînd să simtă dureri în mîini şi în umeri, dar nici această suferinţă, nici bătăile repezi şi dureroase ale inimii, care-i provocau o nădușeală rece, nici greutatea şi chinul respiraţiei spasmodice n-o puteau sili să-şi recunoască slăbiciunea. Mai curînd şi-ar fi dat viaţa, decît să abandoneze vîslele.

Mai mult de o jumătate de oră îndură Helly această tortură sălbatică şi, pînă la urmă, începu să mişte vîslele în mod mecanic, ca şi cum n-ar fi făcut-o cu mîinile ei. Cufundat în gînduri amare despre trecutul său nemilos, Nok tresări deodată şi ascultă : vîslele loveau apa la nimereală, cu plescăituri slabe, dezordonate, neizbutind să mişte aproape de loc barca.

— Aha ! Helly ! spuse el. Întoarce-te la locul dumitale, ajunge !

Ea nu avea putere nici măcar să-i răspundă. Nok lăsă cîrma şi se apropie de ea. Reflexele palide ale apei îi îngăduiră totuşi, cînd se aplecă, să vadă faţa albă a fetei, cu ochii strînşi şi cu gura întredeschisă. El apucă vîslele, vrînd să le ia din mîinile ei. Helly nu le dădu drumul imediat, ba chiar, în timp ce i le trecea lui, tot mai încercă să le ridice, aidoma unui mecanism întors. Deschise ochii şi se îndreptă, zîmbind ca în transă.

— Ce e ? întrebă Nok, năpădit de milă.

— Nimic, nimic, răspunse ea, încercînd din răsputeri să-şi recapete respiraţia. Apoi, pentru a preîntîmpina zeflemelile sau înţepăturile lui, rosti pe nerăsuflate şi cu mîndrie aceste cuvinte destul de îndrăzneţe : Aş fi putut vîsli mult, deoarece vîslele nu-s chiar atît de grele... Atîta doar că mînerele li-s prea groase, adăugă ea cu naivitate.

Îşi schimbară din nou locurile, şi Nok căzu pe gînduri. Era puţin ruşinat şi mişcat. Încercă însă să imprime o altă direcţie gîndurilor sale, care erau gata-gata să se oprească temeinic asupra acestei fiinţe mîndre şi bune. Avea, însă, senzaţia pe care-o are un om cînd merge şi se opreşte deodată, fără să ştie precis pentru ce anume.

Pe cer se strînseseră nori, iar vîntul începuse să bată în rafale puternice şi dese. Pe mîna lui Nok căzu o picătură de ploaie, iar într-un ungher îndepărtat al beznei ce învăluia pămîntul scăpără o lumină albastră. Barca era clătinată de valuri, apa plescăia sinistru. Nok se uită spre cer, apoi, încetînd să mai vîslească, spuse :

— Helly, trebuie să tragem la mal. Vine furtuna. Ar fi absurd să aşteptăm pe apă ca ea să treacă : barca s-ar umple cu apă de ploaie sau s-ar răsturna. Cîrmeşte-o spre mal.

IV

Locul unde se opriseră era lipit de nişte movile de nisip nu prea înalte. Cei doi călători coborîră pe mal. Temîndu-se că fluviul s-ar putea revărsa din pricina ploii, Nok trase, cu chiu cu vai, barca între movile, într-o adîncitură naturală. De-a lungul malului se întindea o pădure înaltă şi rară — un prost adăpost împotriva furtunii. Nok socoti de datoria lui s-o prevină pe fată :

— O să ne ude leoarcă, aşa că ar fi bine să te obişnuieşti cu ideea asta. N-avem unde să ne adăpostim. Ţi-e teamă ?

— Nu. Dar e foarte neplăcut că ne-am oprit.

— Groaznic de neplăcut.

Se opriră sub un copac, ascultînd melancolici foşnetul frunzelor, lovite de picăturile de ploaie. Vîntul se potolea pentru o clipă, parcă anume pentru a-şi strînge puteri ca să lovească apoi din nou, cu şi mai multă forţă şi furie. Norii negri, coborîţi deasupra pădurii, parcă hotărîţi s-o atace, stinseră în cele din urmă singurul luminiş albăstriu de pe cer. Bezna se înstăpîni, deplină. Era frig şi neplăcut. Păsările se înălţau fără zgomot, apoi se prăvăleau, legănîndu-se într-un zbor speriat, nesigur. Lumina fulgerelor, care izbucnea deocamdată rar şi fără tunete, îi îngădui lui Nok să vadă, dincolo de rîpă, o vulpe adulmecînd aerul ; botul ei ascuţit şi laba din faţă, strînsă sub ea, dispărură la fel de repede cum apăruseră.

Interregnul dintre linişte şi furtună se termină printr-o vijelie impetuoasă, care luă de la început viteza unui tren rapid. Sub puternica ei presiune, copacii se aplecară într-un unghi de treizeci de grade, iar lăstărişul mărunt începu să tremure de parcă ar fi fost cuprins de friguri. Printre arbori începură să zboare o

mulţime de frunze, crenguţe şi beţişoare, şfichiuindu-le faţa. În sfîrşit, un fulger uriaş ţîşni în zigzag, cu lumina lui albastră şi înfricoşătoare ; picături grele de ploaie se abătură asupra pămîntului, iar pustietăţile din jur vuiră de bubuitul tunetelor turbate.

Uzi ca nişte bureţi muiaţi în apă, Helly şi Nok stăteau uluiţi, cu spinările şi cefele lipite de trunchiul copacului. Abia mai respirau, din pricina vîntului şi a ploii torenţiale, care se revărsa cu atîta dărnicie monstruoasă, încît pădurea începu curînd să gîlgîie toată de rîurile născute de furtună. Tunetele şi fulgerele se succedau într-o rivalitate sălbatică, năpădind pămîntul cu salve de bubuituri şi cu lumina lor orbitoare şi rece, ca şi ploaia, în tremurul căreia părea că pomii se clatină şi sar în sus.

— Helly ! strigă Nok. De udat tot nu ne putem uda mai mult. Hai să ieşim într-un loc deschis ! E primejdios să stăm sub un copac. Dă-mi mîna, să nu ne pierdem. Doar vezi ce prăpăd e în jur !

Ţinînd-o pe fată de mînă, gata să alunece la fiece pas în noroi, şi căutînd, în lumina fulgerelor, un loc mai deschis, Nok străbătu o distanţă oarecare, dar, văzînd că mai încolo pădurea devenea mai deasă, se opri. Deodată zări un punct luminos imobil. Ocolind un tufiş, care-l împiedica să privească mai atent lumina aceea, Nok reuşi să distingă rama unei ferestre imense, aflată atît de aproape de el, încît se vedea pînă şi mucul de lumînare înfipt într-o sticlă pusă pe masă.

— Helly ! spuse Nok. O fereastră, o casă, oameni ! Uită-te, uită-te ! Priveşte !

Fata îşi sprijini cu mai multă putere mîna într-a lui şi repetă cu bucurie :

— O fereastră, oameni ! Văd acum. Hai, Trumvik, să fugim mai repede sub acoperiş ! Hai !

Nok se posomorî, însă, cuprins de îndoieli. Case şi oameni erau tocmai ceea ce, în situaţia lui, ar fi trebuit să evite. Dar, pînă la urmă, istovit şi îngheţat, convins că în locurile acelea pustii e prea puţin probabil ca cineva să-i cunoască semnalmentele sau să ştie despre fuga lui şi, în cel mai rău caz, bizuindu-se pe soartă şi pe revolver, Nok spuse :

— Să mergem, dar pentru numele lui dumnezeu, ascultă-mă, Helly : să nu dai singură nici un fel de explicaţii, dacă vei fi întrebată cum am ajuns aici. Nu ştim cine locuieşte în casa asta şi nu ştim dacă vom fi crezuţi, în cazul cînd vom spune adevărul, şi dacă nu cumva vom da de vreun bucluc. De va fi nevoie, voi născoci eu ceva mai verosimil decît adevărul. Recunoaşte că adevărul situaţiei noastre nu e totuşi dintre cele mai obişnuite.

Helly nu-l prea înţelegea. Sub rochie, apa curgea şiroaie pe trupul ei, întreţinînd o singură dorinţă : să ajungă cît mai repede într-un loc acoperit, uscat.

— Da, da, spuse în grabă fata, numai te rog, Trumvik, să mergem !...

Nu trecu nici un minut şi se şi aflau în faţa uşii joase a unei colibe de lemn, fără gard şi fără curte.

Nok lovi în uşă.

— Cine bate ? strigă o voce dinăuntru.

— Oameni surprinşi de furtună, spuse Nok. Vă roagă să-i adăpostiţi puţin.

— Cine dracu o fi ! răspunse omul, cu o voce mirată, uluită. Medor, vino-ncoace, trîntor lăţos !

Se auzi un lătrat răguşit şi surd.

Necunoscutul întrebă, fără să deschidă uşa :

— Cîţi sînteţi ?

— Doi.

— Cine sînteţi, la urma urmei ?

— Un bărbat şi o femeie.

— De unde pînă unde o femeie în locurile astea, stimabile ?

— E greu de vorbit prin uşă, spuse Nok, lăsaţi-ne să intrăm, sîntem obosiţi şi uzi pîn'la oase.

Se lăsă o scurtă tăcere. Apoi, stăpînul colibei, izbind cu putere în duşumea, strigă :

— Vă las, dar să nu uitaţi că Medor e fără botniţă, iar în mînă ţin o puşcă cu două ţevi. Intraţi pe rînd, mai întîi să intre femeia.

Îngrijorată, Helly simţi din nou că nimerise într-o situaţie neobişnuită, cum nu-i mai fusese dat să cunoască. De altfel, se cam obişnuise cu asemenea situaţii.

Se auzi scîrţîitul zăvorului tras şi, în încăperea joasă, murdară, dar luminată, îşi făcu apariţia, abia răsuflînd, o fată palidă, uşor intimidată, udă leoarcă, cu o pălărie turtită şi pleoştită de ploaie. Helly se opri în băltoaca formată la picioarele ei din apa scursă de pe fusta lipită pe trup. Apoi intră Nok, cu o înfăţişare nu mai puţin vrednică de milă. Amîndoi spuseră simultan: „uf" şi începură să se uite în jur.

V

După ce trase cîinele de zgardă, smulgîndu-l de lîngă picioarele noilor veniţi, cărora acesta le acorda prea multă atenţie, mîrîind agitat, stăpînul colibei îl trimise, cu vreo două bobîrnace, într-un colţ, unde, învîrtindu-se puţin şi căscînd, cîinele-lup se culcă, însă rămase cu ochii aţintiţi, plini de nelinişte, asupra lui Nok şi Helly. Gazda purta o cămaşă colorată de lînă, cu mînecile suflecate, pantaloni de catifea şi papuci de pîslă. Părul lung şi rar, care cobora ca un evantai spre umeri, îi dădea un aer de babă neîngrijită, deşi n-avea decît vreo patruzeci-patruzeci şi cinci de ani. Costeliv, nu prea înalt, cu faţa rumenă, neplăcut de dezgolită, cu nişte ochi mici şi limpezi, înconjuraţi de numeroase cute, cu buza de sus puţin ridicată, care-i descoperea dinţii tari şi cam gălbui, omul acesta făcea o impresie tulbure, confuză. Într-o vatră închegată din piatră necioplită ardeau lemne, pe foc clocotea apa într-un ceaun negru, iar deasupra lui, fîsîind şi trosnind, se cocea ceva din aluat. Lîngă o masă cafenie, plină de pete de grăsime, erau două scăunaşe şi o bancă. Un culcuş sărăcăcios, care aducea foarte vag cu un pat, şi un ciob de oglindă prins de un cui completau mobilierul. Sub ferestre, lîngă cele cîteva cratiţe absolut indispensabile, atîrnau puşti, capcane, schiuri, năvoade şi vreo cincisprezece colivii cu păsări cîntătoare, care-şi cîntau de zor partiturile nu prea complicate. Pe jos, în mijlocul unei grămezi de plăci vechi stătea un gramofon. Toate erau împestriţate cu găinaţ de pasăre.

— Aşadar, dragi oaspeţi, spuse necunoscutul pe nas şi puţin cîntat, şedeţi, şedeţi. Văd că v-a spălat bine ploaia asta. Şedeţi şi încălziţi-vă.

Helly se aşeză lîngă foc şi se apucă să-şi stoarcă mînecile şi poalele fustei. Nok îşi scoase haina udă, o stoarse cu putere deasupra unei găleţi de tablă şi o îmbrăcă din nou. Geamurile luminate de fulgere zăngăneau din pricina tunetelor.

— Să facem cunoştinţă, continuă cu glas blajin stăpînul casei, punînd puşca într-un colţ. Sărmană domnişoară ! Pot să vă ofer la amîndoi cîte o cafea. Ceaunul a şi dat în clocot. Ce zici, domnişoară ?

Helly îi mulţumi pe un ton foarte rezervat, dar după glasul ei stins şi monoton era greu să te îndoieşti că dorea să mănînce şi să bea ceva. Peştele acela nenorocit îşi pierduse de mult efectul întăritor. Lui Nok îi era şi lui foame.

— Am să te plătesc, spuse el. Ce-i drept, simţim nevoia să mîncăm şi să bem. Dă-ne ce ai.

— Să iau oare bani în asemenea împrejurări ? protestă jignit vînătorul. Mofturi ! Mîncaţi, beţi şi odihniţi-vă. Sînt întotdeauna bucuros să viu, cu ce pot, în ajutorul semenilor mei.

Rostise toate aceste cuvinte răspicat, limpede, pe un ton binevoitor, ca şi cum le-ar fi învăţat pe dinafară. Pe masă, apărură o pîine, o bucată de carne rece, o lipie coaptă în grăsime, caldă, abia scoasă de pe foc, şi un ceaun plin cu cafea tare. În timp ce le aşeza, vînătorul începu să vorbească despre el. Cel mai bine cîştiga din vînzarea păsărelelor pe care le învăţa, cu ajutorul gramofonului, să cînte tot felul de melodii. Se oferi chiar să le arate cum imită păsărelele muzica şi porni spre gramofon, dar se opri clătinînd din cap :

— Prost mai sînt, spuse el, tinerii mor de foame, iar eu m-apuc să-i distrez ! Apropo, adăugă el întorcîndu-se spre Nok şi privindu-l drept în ochi, plouă si la deal ?

— Noi venim de la vale, zise Nok, la Zurbagan e o vreme admirabilă... Cum vă cheamă ?

— Gutan.

— Iubito, se adresă Nok fetei, cu voce tandră, ce-ar fi dacă Trumvik şi Helly l-ar ruga pe acest om bun să le indice undeva pe-aproape un preot mai înţelegător ? Ce zici ?

Gutan puse cana cît se poate de încet, ca şi cum cel mai mic zgomot ar fi putut acoperi răspunsul Helly-ei. Ea şedea în faţa lui Nok, alături de vînător.

Fata lăsă ochii în jos. O paloare grozavă îi schimbă într-o clipă chipul. Mîinile îi tremurau, iar vocea nu-i era prea hotărîtă cînd, învingîndu-şi în sfîrşit şovăiala primejdioasă, spuse încet :

— Fă cum crezi că-i mai bine.

Furtuna începuse să se potolească.

Gutan lăsă ochii în jos, apoi scutură părinteşte din cap.

— Fireşte, eu sînt de partea voastră, spuse el cu compasiune. Despotismul părintesc e înfricoşător. Dar oricît de rău mi-ar părea de voi, trebuie să vă spun că aţi trecut de locul pe care-l căutaţi. Satul se află cu vreo zece kilometri mai jos. Acolo e un preot minunat, într-o jumătate de oră v-ar cununa pentru o nimica toată, zău...

— Nu e nici o nenorocire, răspunse calm Nok, totul s-a întîmplat în mare grabă, n-am avut pe cine să întrebăm mai pe îndelete şi, după ce am cumpărat o barcă, am plecat din Zurbagan sperînd că o să întîlnim vreun sat pe drum. De vină a fost, desigur, întunericul, iar noi doi aveam atîtea să ne spunem ! Ne-am luat cu vorba şi n-am observat satul.

— Să mergem, spuse Helly, ridicîndu-se în picioare. Ploaia a stat.

Nok se uită ţintă în ochii ei strălucitori, impenetrabili.

— Eşti tulburată şi te grăbeşti, rosti el, răspicat. Nu te teme, totul se va aranja. Stai jos.

Gutan nu izbuti să priceapă adevăratul înţeles al acestor cuvinte ; cît despre fată, le primi cu multă neîncredere, dar nu-i rămînea nimic altceva de făcut decît să se aşeze. Încercă chiar să zîmbească.

Vînătorul se apropie de foc. După ce aşeză mai bine lemnele, fără să se grăbească, spuse, stînd cu spatele la Nok:

— Ciudaţi oameni mai sînteţi! De altfel, tinereţea îşi are drepturile ei. Iată ce v-aş sfătui: aveţi grijă, s-ar putea să daţi peste nişte oameni suspecţi. Doi ocnaşi au evadat săptămîna trecută din închisoare. Unul a fost prins lîngă Varda, celălalt...

Se răsuci ca pe un resort, cu un zîmbet amabil pe faţa înroşită de dogoarea focului, şi se aşeză repede, dar degajat, la masă. Privirea lui fixă, dreaptă, aţintită asupra lui Nok ar fi fost nimicitoare pentru o fire slabă, dar Nok, care se înecase cu cafea, începu să tuşească atît de tare, încît se înroşi şi se chirci.

— Celălalt, continuă vînătorul, după ce aşteptă răbdător să-i treacă lui Nok tusea, umblă prin împrejurimi, pe cît bănuiesc. Despre evadarea bandiţilor s-a scris în ziare, s-au dat şi semnalmentele lor.

— Da? întrebă veselă Helly. Pe noi, însă, n-ar avea nici un rost să ne jefuiască, aproape că n-avem nici o leţcaie... Cum îi spune păsărelei acesteia galbene?

— E o mierlă cîntătoare, domnişoară. O prea drăgălaşă făptură.

— Pe Helly e greu s-o sperii, dragul meu Gutan! spuse Nok, rîzînd. În ce mă priveşte pe mine, sînt în toate un fatalist incorijibil.

— Poate că ai dreptate, zise vînătorul. Te-aş sfătui să vezi de barcă, apele s-au umflat şi ar putea s-o ducă la vale.

— Da, ai dreptate, spuse Nok şi se ridică. Helly, adăugă el cu duioşie în glas, mă întorc îndată. Uită-te pînă atunci la păsărele şi mai stai puţin de vorbă cu dumnealui. Poate c-o să-ţi pună şi gramofonul. Nu te teme, ţin minte unde am pus barca şi n-o să mă rătăcesc.

Nok ieşi. Helly ştia că omul acesta n-o va părăsi acolo. Gravitatea situaţiei trezi toată forţa şi vitejia inimii ei, în stare să încremenească de spaimă la auzul unor vorbe jignitoare, dar dîrză şi neînfricată în caz de primejdie. Îl cumpătimea şi-l respecta pe însoţitorul

ei, pentru că lupta bărbăteşte, făţiş, fără să dea înapoi, împotriva unui destin ce-i scotea mereu în cale alte primejdii.

Gutan se apropie de uşă, o închise bine şi spuse :

— Mierlele cîntătoare sînt, domnişoară, nişte păsări foarte ciudate, neobişnuit de mîncăcioase, în primul rînd, şi...

Dar pesemne discuţia asta fără rost îl stînjenea. Apropiindu-se de Helly mult de tot, încetă să zîmbească şi spuse repede şi desluşit :

— Să vorbim pe şleau, domnişoară. Jur că nu-ţi vreau decît binele. Ştii cine e acest domn cu care ţii atît de mult să te măriţi ?

Deşi tulburată la culme, fata nu izbuti să-şi stăpînească zîmbetul — acest lucru era atît de evident, încît îl induse în eroare pe vînător. De altminteri, prezenţa ei putea fi cu greu înţeleasă altfel — înfăţişarea Helly-ei corespundea întru totul imaginii ce şi-ar fi făcut-o cel mai sever observator despre o fată din lumea bună.

— Mi se pare că ştiu, răspunse rece Helly, ridicîndu-se şi îndreptîndu-şi spinarea. V-aş ruga să-mi explicaţi ciudata dumneavoastră întrebare.

Gutan scoase de pe poliţă un ziar cam mototolit şi i-l întinse :

— Citeşte aici, domnişoară. Eu ştiu ce spun.

Trecînd peste titlul anunţului, precum şi peste ceea ce scria despre primul ocnaş, Helly citi :

— „...şi Nok, un bărbat de douăzeci şi cinci de ani, de statură mijlocie, bine legat, cu un păr roşcat şi cîrlionţat, cu ochi căprui, cu faţa oacheşă, cu sprîncene scurte, cu o aluniţă cît un bob sub urechea stîngă, cu mîinile şi picioarele mici ; alte semne particulare n-are. Oricine va afla locul unde se găsesc indivizii mai sus menţionaţi sau măcar unul din ei este obligat să ia toate măsurile în vederea arestării lor sau, în caz de imposibilitate, să anunţe autorităţile locale, în schimbul recompensei stabilite prin lege."

Helly îşi acoperi maşinal ochii cu palmele. Rîndurile citite nu-i aduceau nimic nou, dar îi răpeau — şi în mod definitiv — cele mai cutezătoare speranţe de a fi săvîrşit o greşeală imensă, fantastică.

Suspină şi-şi reluă jocul.

— Doamne, dumnezeule! Ce grozăvie!

— Da, întări Gutan cu brutalitate, fără să-şi dea seama că o femeie îndrăgostită n-ar fi putut rosti cu atîta grabă asemenea cuvinte de deznădejde. Nu e treaba mea să mă interesez cum de a izbutit atît de repede să vă cucerească. Dar iată ce fel de poamă e omul de care voiai să-ţi legi viaţa.

— Vă rămîn extrem de îndatorată, spuse Helly, profund scîrbită de interlocutorul ei. Abia mai răsufla de emoţie şi, neştiind cum se va sfîrşi această poveste sumbră, se gîndea la tot felul de lucruri înspăimîntătoare. După cum vedeţi, sînt zguduită, buimacă. Ce-i de făcut?

— Ajută-mă să-l arestez, răspunse Gutan, şi-ţi jur nu numai că te voi duce înapoi, în oraş, dar îţi voi da şi un sfert din recompensă. Tinerelor fete le place să se îmbrace... Aruncă o privire dispreţuitoare asupra veşmintelor jalnice ale Helly-ei. Viaţa e din ce în ce mai scumpă, iar eu ştiu să mă ţin de cuvînt.

Jignită Helly simţi că mîna i se îndreaptă spre obrazul rumen al vînătorului, dar izbuti să se stăpînească, fără să-şi schimbe expresia feţei.

— Bine, sînt de acord! spuse ea cu hotărîre în glas. Nu-l voi ierta. El se va întoarce curînd. Dar nu vi-e teamă că l-aţi scăpat?

— Nu. A plecat foarte liniştit. Chiar dacă bănuieşte că a fost recunoscut, n-o să-i fie frică de mine singur. Are un revolver; buzunarul hainei lui ude era tras în jos şi trăda forma obiectului dinăuntru. Eu trebuie să-l prind pe la spate şi să-l leg. Dumneata să te apropii cu el de o colivie şi să-l ţii acolo, vorbindu-i de vreo pasăre. În timpul acesta, scoate-i din buzunar revolverul. Altfel (Gutan coborî vocea, ameninţător) am să te fac de rîsul întregului oraş.

— Bine, spuse abia auzit Helly. Vorbea şi se mişca parcă într-un vis treaz, în care trebuia să ia, într-o clipă, toate hotărîrile, pline de mister şi de o înspăimîntătoare tristeţe. Da, planul e bun. Chiar aşa am să fac.

— Zîmbeşte! Zîmbeşte! strigă deodată Gutan. Te-ai făcut albă ca varul! Vine, n-auzi?!

Helly auzea şi ea zgomotul unor paşi rari ce se apropiau parcă şovăind, dincolo de uşă. Merse într-acolo. Nok deschise larg uşa şi se uită întîi la fată.

— Nok, spuse ea tare. Vînătorul nu pricepu imediat că schimbarea bruscă a numelui era menită să rezume întreaga situaţie, dar evadatul o înţelese. Revolverul era deja în mîna lui. Totul se petrecu atît de repede, încît, trecînd grăbită pragul ca să nu vadă încăierarea, Helly nu izbuti să spună decît : Apără-te, asta am vrut să-ţi zic.

Ultima imagine cu care ieşi fu aceea a doi bărbaţi ale căror feţe se schimbaseră cu desăvîrşire într-o singură clipă.

Helly alergă vreo zece paşi prin întunericul tufişurilor ude, apoi se opri, ascultînd cu toată fiinţa ei. Un lătrat sălbatic ; o împuşcătură, a doua, a treia ; două ţipete ; inima Helly-ei bătea ca o maşină de cusut în plină funcţiune ; prin uşa întredeschisă se zăreau umbre, care-şi schimbau repede poziţia şi contururile. După cîteva secunde, geamul zbură cu zgomot, apoi se aşternu o linişte deplină, dar uluitoare pentru clipa aceea. În sfîrşit cineva ieşi din casă — negru din pricina luminii, ce-i cădea în spate.

— Helly ! strigă încet Nok.

— Sînt aici.

— Să mergem.

Respira greu de tot, apăsîndu-şi cu palma buza de jos, stîlcită.

— Ai... ucis ?

— Cîinele.

— Iar pe el ?

— L-am legat. E mai puternic decît mine, dar am avut noroc că am reuşit să-l încurc printre scaune şi colivii. În odaie totul e răsturnat. I-am vîrît şi un căluş în gură, ameninţîndu-l că-i trag un glonte în cap, dacă nu acceptă de bunăvoie... Ştii, să deschizi cu mîna ta gura altuia...

— O, lasă asta ! îl întrerupse Helly, cu scîrbă.

Niciodată nu-i mai fusese atît de greu ca acum. Simţea că multă vreme de aci înainte nu va mai putea vedea aspectele frumoase ale vieţii. Întunericul din pă-

dure, încăierarea, sîngele, trădarea, cruzimea, laşitatea şi brutalitatea aruncaseră o nouă umbră asupra sufletului ei tînăr. În mintea ei totul era limpede şi implacabil, dar inima i-era plină de dezgust.

Nok ridică puţin barca, lăsînd să se scurgă apa de ploaie strînsă pe fundul ei, apoi o împinse spre fluviu. Pluteau acum învăluiţi într-un întuneric de nepătruns. Apele fluviului crescuseră mult, curentul, devenit mai iute, vuia parcă mai desluşit, îngrijorător şi atotputernic.

Cu cîteva smucituri de vîsle, Nok aduse barca pe mijlocul apei şi începu să vîslească din răsputeri. Atunci, simţind că omul legat şi cîinele împuşcat erau despărţiţi de ea — prin distanţă şi prin apă — Helly începu să plîngă. Nervii ei zdruncinaţi n-aveau o altă soluţie. Nu putea nici să se înfurie, nici să rămînă nepăsătoare faţă de tot ce se petrecuse cu cîteva clipe înainte — mai ales acum, cînd nu i se mai cerea acea puternică stăpînire de sine, de care trebuise să dea dovadă la Gutan.

— Pentru numele lui dumnezeu, nu mai plînge, Helly, spuse Nok, care suferea cumplit din această pricină. Eu sînt de vină, numai eu.

Simţind că vocea ar începe să-i tremure, ea tăcea. Abia cînd i se potoliră lacrimile, îi răspunse.:

— Mie mi se putea spune totul, totul dintr-o dată. În mine se poate avea încredere, înţelegi ? Probabil că nu te-aş fi lăsat să intri în coliba aia blestemată.

— Da, dar abia acum te-am cunoscut, spuse Nok, cu o sinceritate amară. Povestea mea cu preotul şi căsătoria n-a fost de folos. El ştia cine sînt. Ar fi putut însă să ajute... Ce anume şi cum ţi-a spus-o Gutan, Helly ?

Helly îi povesti pe scurt ce era mai important, trecînd sub tăcere oferta lui Gutan de a-i da un sfert din recompensă.

„Nu, nu meriţi asta şi n-am să ţi-o spun, gîndi ea, dar în aceeaşi clipă i se făcu milă de Nok, văzîndu-l că tace, abătut. Uite cum s-a muiat."

Şi Helly începu să rîdă printre lacrimile care încă nu i se uscaseră.

— Ce-i cu dumneata ? întrebă speriat Nok.

— Nimic. Din cauza nervilor.

— Mîine dimineață ai să fii acasă, Helly. Curentul ne duce repede. După ce tăcu puțin, întrebă cu hotărîre : Așadar, ți-ai dat seama ?

— Unui bărbat n-ai fi avut curajul să-i povestești întîmplarea cu prietenul dumitale ! În timp ce dormeai, am avut mai întîi o bănuială vagă. Foarte, foarte vagă. Apoi am umblat mult pe mal. M-am scăldat, ca să-mi treacă oboseala. Cînd m-am întors, dormeai, și atunci, nu știu de ce, văzînd din nou cum dormi cu capul acoperit de un colț al hainei, într-un fel atît de ciudat și parcă totuși obișnuit, mi-am zis deodată : „Prietenul lui e chiar el". Ți-ai fost un prost prieten, Nok ! Ce-i drept, în aceste două nopți am îmbătrînit cu nu știu cîți ani.

— M-ai ajutat, spuse Nok, m-ai ajutat admirabil, omenește. N-am mai avut niciodată parte de un asemenea sprijin.

— Dar alți oameni...

— Alții ? Uite...

Și începu să-și povestească viața. Simțămintele ațîțate veniră în ajutorul memoriei. Nedorind să vorbească despre toate, se opri asupra copilăriei, muncii, dragostei sale nefericite și ocnei. Mama îi murise curînd după naștere, tatăl îl bătea și de vreo treizeci de ori l-a dat afară din casă, dar, de fiecare dată, se îmbăta și-l ierta. Nok vorbi foarte pe scurt despre studiile sale universitare neterminate, despre serviciul la un birou de transporturi și despre întîlnirea din parc, în sunetele îmbietoare ale fanfarei, cu o frumoasă și tînără femeie. Voia să ajungă cît mai repede la ceea ce i se părea mai important : istoria relațiilor lui cu Temeza. Helly își dădu seama numaidecît că idealizarea exagerată a Temezei de către Nok a fost cauza nenorocirii lui. El își închipuise, orbește, că femeia aceea era o ființă desăvîrșită, ca opera unui geniu, atît de puternică și înflăcărată era dorința lui de a găsi la ea toate virtuțile cu care sufletele deschise, dar nesățioase, înzestrează chipul iubitei.

El însă nu era pentru aleasa lui nimic altceva decît un capriciu — al cincilea la număr. La început, dragostea idolatră a lui Nok a înălțat-o puțin, dar mai apoi a plictisit-o. Cînd a trebuit să fugă de la soțul ei răbdător, pînă la urmă însă scos din sărite, cu un nou amant, Temeza — parte din sinceritate, parte din dorința de a imita eroinele romanelor polițiste — și-a luat atitudinea unei criminale seducătoare. În afară de asta, importanta sumă de bani, obținută de Nok cu prețul unei fărădelegi, reprezenta pentru ea doar posibilitatea de a se instala definitiv în străinătate.

Nok a fost atît de uluit și deprimat de perfidia Temezei, care-l abandonase de dragul noului ei amant, încît a rămas cu totul nepăsător față de arestarea și judecata lui. Abia mai tîrziu, după doi ani, în celula înăbușitoare a închisorii avea să înțeleagă unde ajunsese.

— Și ce ai de gînd să faci ? îl întrebă Helly. Ai vrea s-o găsești ?

— Pentru ce ?

Ea tăcu.

— Nici o dragoste nu poate rezista unui asemenea foc, spuse Nok. Acum, dacă izbutesc să scap, voi pleca peste ocean. Încearcă să dormi.

— Parcă mai pot dormi ? !

„Totuși, nu pot face nimic pentru el, se gîndi mîhnită Helly. Poate, în oraș... dar cum ? Să-l ascund ? El trebuie să părăsească Zurbaganul cît mai repede. O să-i cer tatii niște bani pentru el."

Se liniști.

— Nok, întrebă cu nepăsare fata, ai să treci pe la mine pe-acasă ?

— Nu, răspunse el hotărît. Mai mult chiar : am să te debarc lîngă gară, iar eu am să merg ceva mai departe.

În gînd, însă, o însoți pînă acasă. Gîndul acesta îl tulbură și-l supără. Nok tăcu, tăcu și fata. Amîndoi, apăsați de întîmplările trăite și de cele povestite, erau stăpîniți de acea tăcere nesilită, degajată, ce se așterne cînd similitudinea stărilor sufletești ține loc de cuvinte.

Cînd, în lumina palidă a zorilor, clătinîndu-se de slăbiciune, cu cearcăne mari sub ochi și cu oasele muiate

de frig, Helly auzi fluieratul sacadat al locomotivei, sunetul acesta i se păru minunat ca forță și frumusețe. Se învioră, ba chiar se îmbujoră puțin. Pe malul stîng al fluviului se întindea o luncă netedă. Nu departe de fluviu, se zăreau acoperișurile de țiglă ale clădirilor gării.

Nok opri barca pentru ca Helly să se dea jos.

— Așadar, spuse el posomorît, peste un ceas ești acasă... S-a terminat.

Deodată își aminti de visul pe care-l avusese sub paltin, dar nu asta îl aștepta.

— Ne luăm rămas bun, Nok ? îl întrebă Helly, prietenoasă. Ascultă, adăugă ea și, scoțînd un creion și un carnețel scorojit de ploaie, scrise ceva în grabă pe o foaie și i-o întinse lui Nok. Asta e adresa mea. N-o uita, pentru orice eventualitate. Și crede-mă : am să te ajut.

Ea îi întinse mîna.

— Rămîi cu bine, Helly, spuse Nok, și... iartă-mă.

Ea zîmbi, dădu din cap, în semn de împăcare, și se depărtă. O parte din ea rămăsese însă în incomoda barcă pescărească și o sili pe Helly să-și întoarcă, după cîțiva pași, capul. Neștiind cum să-l salute mai călduros pe omul rămas în barcă, ea ridică amîndouă mîinile cu palmele întinse spre el. Apoi, stăpînită de gînduri confuze, contradictorii, porni repede spre gară și în curînd silueta ei subțire se pierdu printre valurile verzi ale luncii.

Nok citi adresa : „Strada Tramvaiului, 14—16".

— Așa, își spuse el, rupînd hîrtia, nici nu te-ai gîndit cît e de primejdios să-ți lași adresa în mîna mea. Acum, însă, nimeni n-are s-o mai citească. Iar eu n-am să vin la tine, pentru că... o, doamne !... iubesc !...

VI

Nok voia să ocolească gara, dar la căderea serii cînd, după ce scufundă barca, porni spre Zurbagan, cele două zile de flămînzeală îi tociseră într-atîta instinctul de

autoconservare, încît, ademenit de fîşia de lumină a felinarului din gară, se îndreptă într-acolo, pe cît de bucuros, pe atît de nechibzuit. Raţiunea lui nu şovăia, îl avertiza limpede asupra pericolului care-l pîndea, dar amintirea Helly-ei, fără nici o legătură cu invitaţia ei, îl însufleţea, ca şi cum simplul fapt că o cunoscuse ar fi constituit o suficient de puternică şi consolatoare pavăză — nu împotriva lumii înconjurătoare, ci împotriva acelui sentiment lăuntric de jignire, care răneşte chiar şi sufletele cele mai tari în contact cu violenţa.

Lumina piezişă a felinarului amintea de locuri populate şi îndeosebi de mîncare. De colţul cel mai apropiat al clădirii gării îl despărţea o distanţă de patruzeci-cincizeci de paşi. Pe peronul, vag conturat, se mişcau umbre. Nok nu voia să intre în clădirea gării ; era încă relativ prea normal ca să facă o asemenea nebunie ; voia doar să caute, furişîndu-se printre liniile mai dosnice, vreo gheretă de acar sau de paznic, al cărei locatar să fie atît de absorbit de prozaica lui muncă, încît, din bunătate sau din lipsă de perspicacitate, să-i vîndă evadatului ceva de-ale gurii, luîndu-l drept un biet cerşetor din oraş.

Nok trecu, la vreo zece paşi de peron, peste şinele reci şi strălucitoare ale liniei principale şi, strecurîndu-se pe sub un tren de rezervă, se pomeni pe o alee îngustă, străjuită de vagoane de marfă. Nu se putea şti, din pricina întunericului, unde erau capetele garniturilor. Nok risca să aibă o întîlnire neplăcută, sau chiar fatală, în oricare dintre direcţii — avînd în vedere că puteau să fie zeci de vagoane. Mai trecu pe sub o garnitură, iar cînd se ridică, văzu un alt tren lung care staţiona. Se părea că pe liniile acestea de rezervă erau multe trenuri. După ce se odihni puţin, Nok se tîrî mai departe. Fără să se dezdoaie nici măcar acolo unde dădea de o platformă de frînă — atît de tare îl durea spinarea — el ieşi pînă la urmă într-un loc gol, unde şinele se bifurcau. Nu departe de locul acela, văzu o gheretă mică, fără uşi, înăuntrul căreia ardea un muc de lumînare. Paznicul nu se vedea. Deasupra unui pat sărăcăcios, pe o poliţă, stătea o pîine înfăşurată într-o cîrpă,

alături de o sticlă cu lapte şi un bidon de tablă cu ulei. Nok se uită în toate părţile.

Într-adevăr, nu se zărea nici ţipenie de om. Nici un sunet, nici un oftat nu se auzea în locul acesta retras, dar o puternică senzaţie de primejdie îl cuprinse pe fugar, cînd, hotărît să ia pîinea, întinse, în sfîrşit, cu băgare de seamă, mîna. I se părea că la primul pas pe care-l va face, cei care stăteau la pîndă vor ieşi la iveală. Dar cîrpa căzu de pe pîine, fără ca în jur să se mişte ceva, iar Nok se îndepărtă liniştit, cu capul uşor, gol, zvîcnind de încordare, abia stăpînindu-se să nu muşte din miezul moale. Mergea în direcţia Zurbaganului, depărtîndu-se de gară. În dreapta, se întindea un şir de vagoane mohorîte, în stînga — o cărare presărată cu nisip, iar dincolo de ea un gard de scînduri. Coroanele copacilor îşi proiectau umbrele triste pe fundalul întunecos al cerului.

Deodată, ca în vis, de după un vagon căzu pe nisip, alergînd repede spre Nok, lumina unei lanterne. Cineva se opri şi întrebă cu asprime :

— Ce cauţi aici ?

Nok se dădu înapoi, fîstîcindu-se.

— Eu... bîigui el şi, deodată, pierzîndu-şi stăpînirea de sine, sări pe scara primului vagon. Piciorul lui Nok, prins de jos cu putere de o mînă viguroasă, se smulse mai repede decît un foc de armă.

— Stai, stai ! strigă asurzitor omul cu lanterna.

Nok sări între vagoane. Apoi nu mai ştiu ce face, decît că, strecurîndu-se de-a buşilea şi lovindu-şi genunchii şi umerii de şine şi de lanţurile dintre vagoane, sărea mereu şi alerga, buimăcit de spaimă şi de întuneric, prin locuri mişelesc de înguste. La un moment dat văzu că-şi pierduse şi pîinea, şi pălăria. Apoi, sărind pe platforma unui vagon de marfă, zări în faţa lui o lanternă roşie, şi încă una, şi încă una. Întorcînd capul, văzu în spatele lui alte lanterne roşii stăruitoare, care săreau de pe platformele cu frîne şi scormoneau cu lumina lor în toate direcţiile.

Nok se lăsă încet sub platformă. Unica lui salvare în această pădure de lăzi uriaşe, compacte, aşezate în

linie dreaptă, era să ţină o singură direcţie — oricare ar fi ea. Învîrtindu-se şi sucindu-se de colo încoace, ar fi mers la pieire sigură. Cu dinţii încleştaţi, cu sufletul sleit şi cu inima bătîndu-i să se spargă, se tîrî repede şi fără zgomot pe sub cîteva rînduri de vagoane, urmărit de strigăte, de scîrţîituri de paşi şi de lumina care apărea şi dispărea pe şine. La un moment dat, Nok se lovi cu capul de fundul unui vagon. Din cauza loviturii puternice, fu cît pe-aci să se prăbuşească, dar, biruindu-şi durerea, se tîrî mai departe. Durerea, învingînd teama, îi limpezi conştiinţa. În asemenea clipe de primejdie, simţurile omului devin mai ascuţite, călăuzindu-i paşii aidoma unui instinct sigur. Clătinîndu-se, Nok se ridică în picioare şi se pomeni într-un loc liber ; era chiar cărarea aceea nisipoasă, străjuită de un gard, pe care o părăsise în clipa întîlnirii cu lanterna. După ce sări gardul, Nok alergă printre tufele şi răzoarele din grădină spre gardul următor. Dincolo de gardul acesta, după un mic maidan, se întindea pădurea de la marginea Zurbaganului. Nok alergă într-acolo, ca înspre casa părintească, ca să se pună la adăpostul copacilor.

De fapt, nu avea cum să alerge printre nenumăratele obstacole cufundate în întuneric — tufişuri, hăţişuri, trunchiuri doborîte de furtună, hîrtoape. Nok cădea, se ridica, se repezea înainte, din nou cădea, dar viteza mişcărilor lui disperate, în totalitatea lor, se apropia, poate, de aceea a unei fugi. Singurul lui ţel era — deocamdată — să se depărteze cît mai mult de urmăritori. După vreo cincisprezece-douăzeci de minute se produse reacţia. Trupul, zdrelit şi zdrobit, refuză să mai lucreze. Picioarele se îndoiră de la sine, iar plămînii încinşi începură să zvîcnească spasmodic, aproape fără să prindă aer. Sfîrşit de oboseală, Nok simţi nevoia să se aşeze ; se lăsă aşadar pe pămînt, îngropîndu-şi capul în palme. Un suspin slab, ieşit fără voia lui, îi destinse întrucîtva nervii, apăsaţi de atîta tăcere.

„Helly e acum acasă, se gîndi el, da, e de mult acasă. La ea e bine, cald. Odăi luminoase ; tatăl, sora ; o lampă, o carte, un tablou. Draga de Helly ! Poate se gîndeşte acum la mine. Mă invitase să trec pe la ea.

Prostul de mine! Mă voi duce singur, vreau s-ajung acolo. Vreau căldură şi lumină; le doresc înspăimîntător, îngrozitor de mult! Nu lăsa capul, Nok, du-te în oraş şi caută adre... De altfel, am rupt-o..."

Se cutremură, amintindu-şi de acest amănunt, dar scutură din cap şi încremeni, năpădit de o bucurie amară şi de o linişte sumbră. Ar fi un adevărat criminal dacă s-ar hotărî să se ducă la fata aceea, care nu era vinovată de soarta nimănui. De ce să-şi piardă vremea cu un vagabond, expunîndu-se la bîrfeli, interogatorii, insulte? Se simţi din nou stăpînit de furia lui bolnăvicioasă, şubredă împotriva tuturor oamenilor, în afară de Helly, care nu era, însă, în ultimă instanţă, decît o excepţie neobişnuită, de-a dreptul fantastică, după părerea lui. Acum îi părea rău că citise adresa, dar încercînd să şi-o amintească se convinse că memoria lui era cu desăvîrşire neputincioasă să reproducă cele două rînduri scrise în grabă. Îşi pierdu cumpătul, dar îşi dădu o palmă, ca să se dezmeticească. Totul era rupt, dispăruse orice legătură cu clipele apuse — şi casa, şi strada, şi numărul apartamentului. Amorul lui propriu suferea din această pricină. Personal n-ar mai fi vrut să se ducă la Helly, dar acum voinţa lui nu mai avea nici un cuvînt de spus; era la cheremul memoriei, care hotăra totul. Ea era de vină că rămăsese singur. Deodată, simţi că se trezeşte. Helly şi Zurbaganul se depărtară brusc, la o mie de kilometri. Oraşul reveni curînd la locul lui, dar nu mai era acelaşi oraş.

Cînd îi trecu tulburarea, Nok îşi aminti de pîinea pierdută. Dar, curios lucru, gîndul acesta nu era însoţit de împunsăturile foamei. Tremura numai mai tare, din tot trupul, şi-şi simţea gura mai uscată decît oricînd — probabil, îşi spunea, din pricina emoţiilor prin care trecuse. Genunchii îi loveau bărbia, iar mîinile, încleştate pe genunchi, îi erau cuprinse de un tremur convulsiv, spasmodic, de nestăpînit.

— Nu trebuie să dorm, îşi spuse Nok, dacă adorm, mîine am să fiu atît de sleit, încît pînă şi-o pisică, nu numai vreun vlăjgan în uniformă ar putea pune gheara pe mine.

Se sculă și, rezemîndu-și capul de un copac, întrebă pădurea: „În ce direcție să pornesc, domnilor?" Așa, scuturat de friguri, așteptă clipa cînd în locul frisoanelor îl năpădi fierbințeala. Ușoara stare de exaltare care-l cuprinse îi păru deosebit de plăcută și liniștitoare, ca o cafea sau un ceai după lucru. Între timp, dinspre Zurbagan răbufniră, sfîșiind liniștea adîncă a pădurii pline de foșnete, sirenele fabricilor, care vesteau începerea schimbului de noapte. Nok porni în direcția de unde veneau aceste sunete, cu tonuri felurite. Sirenele puternice, nervoase, și cele mijlocii, mai domoale se stinseră curînd, dar multă vreme mai pluti în văzduh vuietul de bas profund al uzinei de tunuri, semănînd cu mugetul taurilor în rut. Și Nok îi făcu un semn ușor cu capul, vorbindu-i ca unui om:

— Tu, bătrîne, nu tăcea, căci n-am cu cine sta de vorbă și — doamne, iartă-mă — nici la cine să mă duc...

Dar și acest vuiet se stinse.

Nok umbla mașinal, tot înainte — umbla vorbind cu glas tare ba cu Gutan, ba cu Helly, ba cu un imaginar și necunoscut tovarăș de drum, care pășea alături de el. Din cînd în cînd începea să cînte vreun cîntec al deținuților sau să imite sunetele diferitelor obiecte, spunînd sticlei — „ding!", lemnului — „toc!", pietrei — „țoc!", dar fără nici o intenție de a se distra. Nu după multă vreme de cînd auzise prima sirenă, Nok ajunse într-un loc deschis, neted, și înțelese, prin amețeala febrei care-l trăgea la somn, că se apropiase de oraș.

Dar cum în jurul lui nu mai era nimic de care să se poată agăța — nici trunchiuri, nici tufe — se simți toropit de un fel de apatie. Se așeză, se întinse și ațipi, cufundîndu-se într-un somn bolnăvicios. Dormi așa vreo două ore. Fumul auriu al coșurilor, soarele și casele de la periferia orașului apărură în fața ochilor lui cînd, ridicînd capul, își scăldă sufletul ostenit în lumina puternică a zilei, care-l îndemna la perseverență și prudență, la forță și efort. I se păru că mai prinsese puteri. Se ridică, rupse căptușeala hainei și-și făcu la iuțeală, din bucățile de pînză neagră, un fel de tichie, mai bine

zis o basma cu care-şi legă capul, fără să se gîndească la aspectul ei.

Apropiindu-se de oraş, se opri brusc la primul colţ de stradă, conştient de pericolul legat de apariţia lui acolo. Să meargă înapoi n-avea însă nici un rost. Clătinînd din cap şi strîngîndu-şi buzele, deschise uşa primului birt întîlnit, se aşeză zîmbind la o masă şi ceru de mîncare.

— Şi nişte ţigări, adăugă el, vîrînd maşinal lingura în farfuria, destul de murdară, cu ciorbă.

Cînd ridică ochii, observă cu nelinişte şi tristeţe că ochii tuturor clienţilor, slugilor şi patronului sînt îndreptaţi, în tăcere, spre el. Îşi aprinse cu greu ţigara, apoi înghiţi cu greu o lingură de ciorbă fierbinte şi sărată. Fără să-şi dea seama, ţinea lingura şi ţigara în aceeaşi mînă. Nu mai avea chef de mîncare. Puse pe masă o monedă de argint şi spuse:

— Nu daţi, domnilor, nici o atenţie. Am ieşit prea devreme din spital. Asta e.

Ajuns din nou pe stradă, se gîndi fără nici un pic de grabă şi fără nici un rost, dar cu seriozitate, la avantajele maşinii de scris *Underwood* faţă de *Remington*, străbătu cîteva maidane, acoperite cu cioburi de cărbune şi cărămidă, apoi urcă treptele vechi, de piatră, ale şoselei Angra, spre pod, iar după aceea porni pe străzile ce duceau spre centrul oraşului. Aici, nu departe de piaţa „Globul Luminos", şezu cîteva minute pe o bancă din parc gîndindu-se dacă are rost să meargă în port ziua, ca să se ascundă în cala de cărbune a vreunui vapor gata de plecare. Dar portul, ca şi gara, e înţesat cu agenţi. Nat Pinkerton i-a făcut să se înmulţească în toată lumea, în număr triplu faţă de cel obişnuit.

„E periculos să umblu, e periculos să stau locului, totul e periculos după întîmplarea cu Gutan şi cursa cu obstacole de aseară", îşi spuse Nok examinîndu-i cu o privire tîmpă pe pietoni, care la rîndul lor îi aruncau priviri izvorîte dintr-o curiozitate trecătoare, stîrnită de pînza neagră cu care îi era legat capul. Încolo nu se deosebea de tipul de vagabonzi dintr-un mare oraş. Deodată simţi că o să cadă dacă mai şedea măcar o clipă pe bancă. Se sculă, străbătu cu paşi mici şi nesi-

guri distanţa destul de mare dintre „Globul Luminos" şi Piaţa de flori şi se aşeză din nou, pe marginea unei mici fîntîni arteziene, printre copii, care la început îşi băgară degetele în gură pentru a-l examina serios pe „nenea", dar apoi reveniră, dispreţuitori, la joaca lor cu nisipul.

Aici un om se repezi asupra lui Nok.

Sărise nu se ştie de unde, poate că-l urmărise uitîndu-se la fotografia lui ascunsă în mînecă. Purta haină neagră, cravată neagră şi o gambetă standard, tot neagră.

— Stai ! strigă şi spuse individul.

Nok o luă la fugă, cu ultimele lui puteri pe care le consuma, înnebunit, cutremurat de disperare şi de groază.

Urmărit de un om care alerga la fel de repede ca şi el, fugea ca ieşit din minţi dintr-o parte a străzii într-alta, căutînd să se facă nevăzut după fiecare colţ. Şi deodată, de pe plăcuţa de fontă a uneia dintre case, îl lovi drept în inimă numele străzii uitate, pe care stătea Helly. Acum i se părea că ţinuse întotdeauna minte numărul casei şi al apartamentului. Nemaifiind în stare să judece, şi copleşit de o fericire pe care oamenii ameninţau din clipă în clipă să i-o răpească, să i-o smulgă din mîini, pentru a-l azvîrli astfel înapoi în prăpastia adîncă şi neagră a suferinţei, Nok se întoarse şi trase întreaga încărcătură a revolverului în mulţimea de pietoni, care se depărtă numaidecît. Strada cobora, îngustă ca o ţeavă, cu cotituri bruşte şi spaţii verzi. Cînd zări numărul salvator, Nok nu se mai opri decît la etajul al treilea, pe o scară abruptă, şi după ce apăsă pe sonerie, zgîlţîi uşa, care-i fu repede deschisă. Apoi o văzu pe Helly, iar ea zări o jalnică umbră de om, care se ţinea cu o mînă de perete şi cu cealaltă de piept.

— Helly, draga mea Helly ! spuse Nok căzînd la picioarele ei. Am venit aici, aşa cum sînt, cu tot ce am...

Ultimul lucru de care îşi mai aminti erau nişte ochi ciudaţi, sinceri şi încrezători, plini de milă şi grijă ocrotitoare.

— Anna ! Încuie uşa, spuse Helly adresîndu-se surorii ei, care-l privea pe omul leşinat de la înălţimea celor cincisprezece ani ai săi, părtaşi acum la o taină mare şi primejdioasă. Cheamă-l pe grădinar şi pe Filipp. Să-l ducem imediat, prin scara de serviciu şi prin grădină, la doctor. Apoi telefonează-i unchiului.

După vreun sfert de oră, poliţia, îndrumată de onorabilii trecători, sună la uşa acestei locuinţe. Reprezentanţii puterii executive găsiră două fete cîntînd cu însufleţire la pian o piesă pentru patru mîini. Amîndouă cîntau fals, erau puţin cam palide şi dădeau răspunsuri scurte. De altfel, vizita poliţiei nu provoacă niciodată zîmbete.

— N-am auzit dacă a fugit cineva pe scară, spuse cu glas blajin Helly.

Şi cui i-ar fi trecut prin cap să întrebe o domnişoară de familie bună :

— N-ai ascuns dumneata un ocnaş ?

Încheiem cu părere de rău această povestire, cu atît mai mult cu cît urmarea ei este mai plăcută şi mai interesantă. De altfel, această urmare ar putea oferi material pentru un întreg roman, nu doar pentru o scurtă nuvelă. Principalul este că Nok a trecut cu bine marea, iar acolo, în străinătate, după un an, s-a căsătorit cu Helly. Au trăit mult şi au murit în aceeaşi zi.

Prăpastia

I

— Aşadar, v-a respins pe amîndoi ? întrebă, la plecare, patronul hanului din stepă. Ce i-aţi spus ?

Rod îşi luă pălăria şi ieşi fără să scoată un cuvînt. Kist făcu la fel. Cei doi mineri erau furioşi pe ei înşişi pentru că în ajun, sub puterea alcoolului, îi cam luase gura pe dinainte. Iar acum proprietarul hanului încerca să-i ia peste picior ; cel puţin această din urmă întrebare aproape că nu ascundea zeflemeaua.

Cînd dădură colţul, şi hanul nu se mai văzu, Rod spuse, zîmbind stînjenit :

— Ţie ţi-a venit ideea să bei votcă. Dacă n-ar fi fost rachiul, lui Kate nu i-ar fi ars obrajii de ruşine pentru discuţia noastră, chiar la o depărtare de două mii de mile de noi. Ce-i treaba acestui rechin...

— Dar, la urma urmei, ce lucru deosebit a aflat cîrciumarul ? încercă să obiecteze, posomorît, Kist. Ei... ai iubit tu... am iubit eu... am iubit aceeaşi fată. Ei îi este totuna... Şi-apoi discuţia a fost despre femei, în general.

— Tu nu înţelegi, spuse Rod. N-am procedat frumos faţă de ea : i-am rostit numele în... cîrciumă. Şi acum, de ajuns cu asta.

Cei doi rămăseseră prieteni, cu toate că fiecare dintre ei o purta în inimă pe fată. Nu se ştie ce s-ar fi întîmplat dacă ea l-ar fi preferat pe vreunul dintre ei. Dragostea nefericită îi apropiase chiar. Amîndoi se uitau, în gînd, la Kate printr-un fel de telescop, şi

nimeni nu se simte mai legat de tovarăşul său decît un astronom. De aceea relaţiile lor n-avuseseră de suferit.

Avea dreptate Kist: „Lui Kate îi era totuna". Nu chiar totuna. Însă, cum ea tăcea...

II

„Cine iubeşte merge pînă la capăt." Cînd amîndoi — Rod şi Kist — veniseră să-şi ia rămas bun de la ea, Kate se gîndise că cel stăpînit de sentimentele cele mai puternice, şi cel mai tenace dintre ei, va trebui să se întoarcă şi să repete declaraţia de dragoste. Astfel judecase, poate cu oarecare cruzime, acel Solomon cu fustă, în vîrstă de optsprezece ani. La drept vorbind, amîndoi îi plăceau fetei. Şi nu concepea că ei ar fi putut să se depărteze de ea cu mai mult de patru mile, fără dorinţa de a se întoarce după 24 de ore. Dar înfăţişarea serioasă a celor doi mineri, rucsacurile îndesate şi cuvintele care se spun numai la o despărţire adevărată o cam înfuriaseră. Simţise o piatră pe inimă şi se răzbunase pentru asta, spunîndu-le:

— Plecaţi! Lumea e mare. Doar n-o să staţi tot timpul amîndoi cu ochii la aceeaşi ferăstruică.

Vorbind astfel, ea se gîndise la început că în curînd, foarte curînd, va apare veselul şi vioiul Kist. După o lună, termen destul de considerabil, îşi întorsese însă gîndurile asupra lui Rod, cu care se simţea întotdeauna mai degajată. Rod avea capul mare, era foarte puternic şi cam taciturn, dar se uita la ea cu atîta blîndeţe, încît Kate îi spusese o dată: „Pui-pui-pui..."

III

Drumul spre Carierele Însorite trecea printre numeroase stînci — o ramificaţie a unui lanţ muntos — şi printr-o pădure, cu poteci ale căror importanţă şi legătură cei doi drumeţi le aflaseră încă la han. Mer-

seră aproape toată ziua, ţinîndu-se de direcţia cea bună, dar către seară începură, puţin cîte puţin, să se rătăcească. Cea mai mare greşeală o făcură lîngă Piatra Netedă — rămăşiţă a unei stînci, prăbuşită în urma unui cutremur. Din pricina oboselii, nu-şi mai aduceau bine aminte pe unde trebuiau s-o apuce şi o porniră în sus, cînd ar fi trebuit să meargă spre stînga cale de o milă şi jumătate şi abia după aceea să înceapă urcuşul.

Cînd soarele începu să apună şi cei doi mineri ieşiră din desişul pădurii, ei văzură că drumul li-e barat de o prăpastie. Era destul de lată, dar se părea că, în anumite locuri, un cal o putea trece dintr-o singură săritură.

Văzînd că se rătăciseră, Kist se despărţi de Rod : unul o porni la dreapta, celălalt la stînga. Kist ajunse la marginea unor rîpe de netrecut şi se întoarse. După o jumătate de oră se întoarse şi Rod : drumul pe care pornise îl scosese la o ramificaţie a prăpastiei în făgaşuri de torente care se prăvăleau în abis.

Cei doi drumeţi se întîlniră şi se opriră chiar în locul unde văzuseră pentru prima oară prăpastia.

IV

Cealaltă margine a prăpastiei era atît de aproape, atît de accesibilă unui podeţ îngust, încît Kist lovi înciudat pămîntul cu piciorul şi se scărpină la ceafă. Deşi buza prăpastiei era foarte abruptă şi acoperită cu prundiş, dar dintre toate locurile pe unde merseseră în căutarea unei treceri acesta era cel mai îngust. Legînd o piatră la capătul unei frînghii, Rod o aruncă şi măsură supărătoarea distanţă : era de aproape paisprezece picioare. Se uită în jur : pe platoul învăluit de umbrele înserării, creştea un lăstăriş uscat ca o perie. Soarele era pe punctul de a apune.

S-ar fi putut întoarce, pierzînd o zi sau două. Dar undeva, departe în faţa lor, jos, se zărea bucla sub-

ţire a Ascendei, după un cot al căreia, în dreapta, se întindea lanţul aurifer al Munţilor Însoriţi. Trecînd peste prăpastie ar fi scurtat drumul cel puţin cu cinci zile, căci ar fi mers în linie dreaptă ; pe cînd, dacă s-ar fi întors pe drumul pe care veniseră şi ar fi mers apoi de-a lungul cursului sinuos al rîului, ar fi însemnat să facă un mare ocol, de forma literei S.

— De-am fi avut un copac ! oftă Rod. Dar copacul nu există. N-avem ce arunca peste prăpastie şi nici de ce agăţa frînghia de partea cealaltă. Nu ne rămîne decît să sărim.

Kist se uită în jur şi dădu din cap. Într-adevăr, locul era potrivit pentru o săritură : cobora în pantă lină spre prăpastie.

— Închipuieşte-ţi că ai avea în faţă o pînză neagră întinsă, spuse Rod. Şi că prăpastia nici n-ar exista.

— Fireşte, răspunse Kist, cu gîndul în altă parte. E cam frig... Parcă ne-ar aştepta o baie în apă rece.

Rod îşi scoase rucsacul de pe umeri şi-l aruncă dincolo. Kist făcu la fel. Acum nu le mai rămînea decît să-şi ducă la îndeplinire hotărîrea luată.

— Aşadar... începu Rod, dar Kist, care era mai nervos şi nu putea suporta aşteptările, întinse mîna ca să-l dea la o parte :

— Mai întîi eu, apoi tu, spuse el. E o nimica toată, un fleac. Uită-te şi tu.

Acţionînd repede, ca să preîntîmpine un explicabil acces de frică, el se dădu cîţiva paşi înapoi, luă viteză şi-şi făcu vînt spre sacul lui. Ajunse cu bine dincolo, întins cît era de lung, cu faţa în jos. În clipa culminantă a acestei sărituri uluitoare, Rod făcu un efort lăuntric, vrînd parcă să-l ajute cu toată fiinţa lui pe cel care sărea.

Kist se ridică. Era puţin cam palid.

— S-a făcut, zise el. Te aştept cu prima poştă...

Rod se urcă încet pe o moviliţă de pămînt, îşi frecă distrat mîinile şi, plecîndu-şi capul, se repezi spre prăpastie. Ai fi zis că trupul său greu se va avînta cu elanul unei păsări. Cînd îl văzu că-şi face vînt şi se smulge de la pămînt, Kist şi-l închipui deodată, cu

totul pe neaşteptate, prăbuşindu-se în prăpastia fără fund. Era un gînd ticălos — unul din acele gînduri pe care omul nu e stăpîn. Şi poate că gîndul acesta se transmise celui care sărea. În clipa cînd sări, Rod se uită întîmplător la Kist — şi asta îl derută.

El căzu cu pieptul chiar pe marginea prăpastiei, dar ridică îndată mîna şi se agăţă de mîna lui Kist. Simţi în el tot golul ce se căsca dedesubtul lui, dar Kist îl ţinea cu putere, deşi izbutise să-l apuce abia în ultima clipă. Încă puţin şi mîna lui Kist ar fi dispărut în vid. Kist se culcă, simţind că alunecă pe grohotişul de sub el. Mîna i se întinse şi parcă înlemni, din pricina greutăţii corpului lui Rod. Dar, scormonind pămîntul cu picioarele şi cu mîna liberă, el reţinea mîna strivită a lui Rod, cu înverşunarea sacrificiului, cu apăsătoarea însufleţire trezită de conştiinţa primejdiei.

Rod vedea bine şi-şi dădea seama că Kist alunecă. „Dă-mi drumul !“ mîrîi el cu un glas atît de înfricoşător şi de rece, încît Kist scoase un strigăt desperat de ajutor, fără să ştie cui îl adresează. „Ai să cazi, îţi spun, urmă Rod, dă-mi drumul şi nu uita că *tocmai pe tine te-a privit ea într-un fel aparte.*“

Şi astfel îşi dădu în vileag amara convingere, pe care-o tăinuise pînă atunci. Kist nu răspunse. Îşi ispăşea în tăcere gîndul — gîndul despre căderea lui Rod în prăpastie. Atunci Rod îşi scoase cu mîna liberă briceagul din buzunar. Îl desfăcu cu dinţii şi-l înfipse în mîna lui Kist.

Mîna se descleştă...

Kist se uită în jos, apoi, izbutind cu mare greutate să se oprească din cădere, se tîrî înapoi şi-şi legă mîna cu batista. Rămase aşa cîtva timp, în tăcere, ţinîndu-şi mîna pe pieptul sfîşiat de-o furtună năprasnică, apoi se întinse tremurînd din tot corpul şi lipindu-şi mîna de faţă.

În iarna anului următor, în curtea fermei lui Carrol intră un bărbat bine îmbrăcat, dar nu apucă să arunce o privire în jur, că se şi pomeni în faţa unei fete, care

alerga nebuneşte în întîmpinarea lui, după ce trîntise cîteva uşi şi speriase găinile din ogradă.

— Dar unde e Rod ? întrebă ea grăbită, abia întinzîndu-i mîna, cu prefăcută indiferenţă, deşi i se citea pe faţă încordarea. Sau eşti singur, Kist ?

„Dacă ai făcut alegerea, n-ai greşit“, îşi spuse omul în gînd.

— Rod... repetă Kate. Cum de-ai venit singur cînd eraţi mereu împreună ?

Kist tuşi, se uită într-o parte şi-i povesti totul.

Glasul și ochiul

I

Orbul stătea liniştit, întins în pat cu mîinile încrucişate pe piept, şi zîmbea. Zîmbea fără voia lui. I se poruncise să nu se mişte, în orice caz să nu facă mişcări decît în caz de extremă necesitate. Era a treia zi de cînd zăcea aşa, cu un bandaj peste ochi. Dar în ciuda acestui zîmbet vag, încremenit, starea lui sufletească semăna cu aceea a unui condamnat care aşteaptă o graţiere. Din cînd în cînd i se contura brusc, şi cît se poate de limpede, posibilitatea de a începe din nou să trăiască, orientîndu-se în spaţiul luminos datorită misterioasei activităţi a pupilelor. Gîndul acesta îl tulbura atît de mult, încît începea să se cutremure ca în somn.

Pentru a preîntîmpina un şoc nervos, profesorul nu-i spusese lui Rabid că operaţia a reuşit şi că-şi va recăpăta în mod sigur vederea. Exista o posibilitate de unu la zece mii să nu şi-o recapete, ceea ce ar fi însemnat o imensă tragedie. De aceea, la sfîrşitul fiecărei vizite, profesorul îi spunea:

— Stai liniştit. Am să fac totul pentru dumneata, restul va veni de la sine.

În toiul acestei aşteptări încordate, chinuitoare, bîntuită de tot felul de presupuneri, Rabid auzea cum se apropie de el glasul lui Daisy Goran. Era o fată care lucra în spital. Deseori, în clipele grele, Rabid o ruga să-i pună mîna pe frunte. Aştepta şi acum cu plăcere ca această mînă delicată şi prietenoasă să-i atingă capul înţepenit de atîta nemişcare. Aşa se şi întîmplă.

Cînd ea își luă mîna, Rabid, obișnuit de atîta vreme să privească înlăuntru și să înțeleagă fără greș fiece bătaie a inimii sale, își dădu seama încă o dată că principala teamă ce-l apăsa în ultimul timp era că n-o va vedea niciodată pe Daisy. Din clipa cînd fusese adus aici și auzise un glas energic de femeie, dînd dispoziții pentru internarea bolnavului, încercase senzația plăcută pe care o ai în prezența unei ființe gingașe și zvelte, întruchipare a glasului ei. Avea un timbru tineresc, vesel, cald, cordial, cu nenumărate inflexiuni armonioase, limpezi ca o dimineață de vară.

Treptat, își făurise și o imagine a chipului ei, arbitrară ca toate reprezentările noastre despre ceea ce nu vedem, dar absolut necesară lui. Vorbind timp de trei săptămîni numai cu ea, supunîndu-se îngrijirii ei blînde, dar energice, Rabid simțise chiar din primele zile că începe s-o iubească. Iar acum dorea să se facă bine, de dragul ei.

Își spunea că și Daisy are o puternică simpatie pentru el, ceea ce avea să înlesnească viitoarele lor relații. Fiind orb, nu se considera însă îndreptățit să pună asemenea întrebări, ci le amîna pentru ziua cînd se vor putea uita unul în ochii celuilalt. El nu bănuia de fel că această fată, al cărei glas îl făcea atît de fericit, se gîndea la însănătoșirea lui cu teamă și cu tristețe, deoarece era urîtă. Simțămintele ei pentru Rabid se născuseră din singurătate, din conștiința faptului că nu erau legate de nici o primejdie, și din certitudinea că avea o înrîurire puternică asupra lui. Rabid era orb, iar ea se putea privi liniștită în imaginea pe care el și-o făcuse despre ea, și pe care n-o exprima prin cuvinte, ci prin întreaga lui comportare. Ea știa că el o iubește.

Înainte de operație stătuseră de vorbă mult și despre multe. Rabid îi povestise despre peregrinările sale, iar ea — despre tot ce se petrecea în lume. Cele spuse de ea aveau aceeași fermecătoare blîndețe, ca și glasul. La despărțire, fiecare se gîndea ce i-ar mai putea spune celuilalt. Ultimele ei cuvinte erau, de obicei :

— La revedere, deocamdată.

— Deocamdată... răspundea Rabid şi i se părea că acest „deocamdată“ ascunde o speranţă.

Rabid era tînăr, înalt, sincer şi îndrăzneţ din fire; avea părul negru, iar ochii lui ar fi fost, vindecîndu-se, negri şi strălucitori, cu privirea pătrunzătoare. Imaginîndu-şi această privire, Daisy se îndepărta de oglindă cu teamă, iar faţa ei bolnăvicioasă, cu trăsături neregulate, se acoperea cu o uşoară roşeaţă.

— Ce-o să fie? se întreba ea. Bine, să se termine această lună minunată. Profesore Rebald, deschideţi odată porţile închisorii sale! Vă implor!

II

Cînd sosi ceasul marii încercări şi se făcu lumină — acea lumină pe care o putea înfrunta la început privirea încă gingaşă a lui Rabid — profesorul şi asistentul său, împreună cu alţi cîţiva reprezentanţi ai lumii ştiinţelor îl înconjurară pe bolnav.

— Daisy! spuse acesta, gîndindu-se că ea trebuia să fie acolo şi sperînd că va fi prima pe care o va vedea.

Dar Daisy nu era acolo, tocmai pentru că în clipa aceea nu găsise în ea destulă tărie ca să privească şi să simtă emoţia unui om a cărui soartă se hotăra o dată cu scoaterea unui bandaj. Stătea în mijlocul camerei alăturate, ca vrăjită, ascultînd glasurile şi paşii. Printr-un efort involuntar al imaginaţiei, căreia ne lăsăm pradă în clipele de amar regret, se văzu într-o altă lume, ca o altă fiinţă — aşa cum ar fi vrut să-i apară privirii lui renăscute. Oftă şi se lăsă în voia soartei.

Între timp, bandajul fusese scos. Simţind lipsa acestuia, apăsarea lui, Rabid stătea culcat, pradă unor îndoieli puternice şi ameţitor de plăcute. Pulsul îi scăzu.

— S-a făcut, spuse profesorul, cu un glas tremurînd de emoţie. Priveşte, deschide ochii!

Rabid ridică pleoapele, încredinţat că Daisy era acolo, dar îi fu ruşine s-o mai strige o dată. Drept în faţa lui atîrna o perdeluţă, care făcea cute.

— Daţi la o parte pînza, spuse el, mă stînjeneşte. Cînd rosti aceste cuvinte, înţelese că a început să vadă, şi că pînza, care-i atîrna parcă peste faţă, nu era decît perdeluţa de la fereastra din fundul încăperii.

Pieptul începu să i se umfle spasmodic şi, fără să-şi dea seama de hohotele de plîns ce-i zguduiau tot trupul, istovit de atîta nemişcare, începu să privească în jur, de parcă ar fi citit o carte. Obiect după obiect se perindau prin faţa ochilor lui extaziaţi. La un moment dat zări şi uşa, pe care o îndrăgi numaidecît, ştiind că aşa trebuie să arate uşa prin care intra Daisy. Zîmbind fericit, luă de pe masă un pahar şi-l puse înapoi, cu o mînă tremurîndă, aproape în acelaşi loc pe care stătuse înainte.

Acum aştepta cu nerăbdare să plece toţi oamenii care îi înapoiaseră vederea, ca s-o poată chema pe Daisy şi, cu dreptul omului care a căpătat posibilitatea de a lupta pentru viaţă, să-i spună tot ce i se părea esenţial. Dar discuţiile ştiinţifice — solemne şi emoţionante — purtate cu glas şoptit de medici, cărora trebuia să le răspundă cum se simte şi cum vede, mai durară cîteva minute.

Copleşit de gîndurile ce-l străfulgerau într-o succesiune rapidă, şi surescitat la culme, nu-şi dădu seama ce anume se petrecuse în acele minute şi nici cînd anume rămăsese, în sfîrşit, singur. Dar clipa aceasta veni, Rabid sună, îi spuse femeii de serviciu că o aşteaptă numaidecît pe Daisy Goran şi începu să privească fericit spre uşă.

III

Aflînd că operaţia a reuşit în chip strălucit, Daisy se întoarse în odăiţa ei, care respira curăţenia singurătăţii, şi, cu lacrimi în ochi, însufleţită de curajul timid pe care ţi-l dă ultima întîlnire, ce urmează să

le şteargă pe toate cele de pînă atunci, îşi îmbrăcă o rochie frumoasă de vară. Îşi pieptănă lins părul des, cum îi şedea bine valului acela de păr negru, cu o strălucire umedă. Cu faţa senină, gata să înfrunte întreaga lume, cu capul sus şi cu zîmbetul pe buze, dar cu moartea în suflet, ieşi din odaia ei şi porni spre uşa dincolo de care totul se schimbase în chip atît de neobişnuit. Avea chiar sentimentul că acolo nu mai stă Rabid, ci cu totul alt om. Şi amintindu-şi, cum se întîmplă de obicei în ultimul moment, numeroase amănunte ale întîlnirilor şi discuţiilor lor, ea înţelese, dincolo de orice îndoială, că el o iubea.

Cînd ajunse în faţa uşii se opri puţin, apoi o deschise, dorind parcă să nu se fi schimbat nimic înapoia ei. Rabid stătea culcat, cu capul întors energic spre Daisy, privind-o ca şi cum s-ar fi aşteptat ca, dincolo de ea, să apară o alta. Ea înaintă şi se opri.

— Cine eşti ? întrebă zîmbind Rabid.

— Nu-i aşa că sînt parcă o fiinţă nouă pentru dumneata ? spuse ea, sugerîndu-i, prin tonalitatea glasului, scurta istorie a dragostei lor nemărturisite.

În ochii lui negri citi o bucurie deplină, nedisimulată, şi încetă să mai sufere. Nu se întîmplase nici o minune, dar întregul ei univers lăuntric, întreaga ei dragoste, cu toate temerile şi gîndurile stîrnite de amorul propriu şi de deznădejde, precum şi toate emoţiile din ultima clipă i se citeau pe faţa îmbujorată, destinsă într-un zîmbet atît de fermecător, încît, privind-o, Rabid avu sentimentul că întreaga ei făptură, cu trupul bine legat, vibrează ca o coardă învăluită în flori. În lumina dragostei, ea îi păru frumoasă.

— Acum, abia acum, spuse Rabid, am înţeles de ce ai un asemenea glas, încît îmi plăcea să-l ascult chiar şi în somn ! Acum te-aş iubi chiar dacă ai deveni oarbă tu însăţi, şi te-aş lecui prin dragostea asta. Iartă-mă. Sînt puţin cam nebun, pentru că am înviat. Îmi este îngăduit să vorbesc orice.

Imaginea pe care şi-o făurise despre Daisy în întuneric era, şi avea să rămînă, cu totul alta decît aceea la care se aşteptase ea.

ACUARELA

Klisson se trezi prost dispus.

Cu o seară înainte, Betsy îl dojenise aspru că stă pe capul ei, în timp ce Wilson se angajase pe vasul fluvial *Dunham*.

Postul de fochist îi fusese destinat lui Klisson, dar el întîrziase dinadins la gară pentru ca *Dunham* să plece în cursă. Spălătoreasa cîştiga destul de bine. Klisson întreţinea cu bună ştiinţă patima lui Betsy pentru băutură. Cherchelită, femeia îi dădea bani cu destulă blîndeţe. Trecea drept o spălătoreasă bună, de aceea avea totdeauna mult de lucru.

Întins pe pat, cu capul greu şi cu pieptul parcă mistuit de un foc lăuntric, Klisson fuma o ţigară şi se gîndea cum ar putea face rost de o coroană. Era sărbătoare şi fochistul le făgăduise amicilor săi că-i va aştepta la cîrciuma lui Fuchs.

Dimineaţa senină, scăldată în verdeaţă, făcea să freamăte dincolo de fereastră frunzele de iederă. Tufele care creşteau pe lîngă zidurile casei răspîndeau o mireasmă plăcută. Klisson se uita la florile galbene şi albe, închipuindu-şi că sînt monede de argint şi de aur. Numără vreo patruzeci de bucăţi şi oftă.

Betsy aduse ceainicul de cositor. Căscînd, începu să pună masa.

În odaie nu era altă mobilă decît nişte taburete, două paturi şi un vechi jilţ împletit. Într-un colţ, lîngă uşă, se vedea gunoiul strîns de-o săptămînă. Pe prichiciul ferestrei zăceau resturi de mîncare. Pe jos — coji de castraveţi şi de mere. În dreptul peretelui, nişte

coşuri enorme cu rufe murdare, care răspîndeau un miros de mucegai şi de umezeală.

Mişcîndu-se în dreptul mesei, spălătoreasa atinse cu piciorul o sticlă goală, care se rostogoli cu zgomot, amintindu-i lui Klisson că ar trebui să se „dreagă".

Faţa posacă a Betsy-ei nu-i dădea speranţe prea mari. Regretînd că în ajun uitase să-i ceară nişte bani, Klisson se îmbrăcă fără chef. Se temea să nu se repete reproşurile de ieri, nu se grăbea să intre în vorbă.

Începură să bea ceai în tăcere. După felul în care Betsy smulse din mîna fochistului cuţitul cu care el tăia pîinea, Klisson se convinse cu părere de rău că spălătoreasa nu uitase de *Dunham*. Nu mai avea nimic de pierdut, aşa că spuse :

— Am ajuns prea tîrziu la gară. Dar parcă am vrut să întîrzii ? Întîmplarea, atîta tot. N-ai vrea să-mi dai un şiling ?

— Să mă ia dracu dacă-ţi dau, răspunse calm Betsy. Am spălat pentru cinci case săptămîna asta. O să mă las de spălat şi-o să încep şi eu să beau ca tine.

Se mai ciorovăiră puţin, dar apoi se potoliră. Klisson înghiţi în silă ceaiul din ceaşcă, invidiind-o pe Betsy, care n-avea niciodată dureri de cap. Ca să se răzbune, spuse :

— Tu eşti aia care bei. Aseară te-ai îmbătat şi ai început să cînţi. Ţi-ai pus o cămaşă străină, cu dantele, şi te-ai apucat să te lauzi !

— Nu trebuia să-mi dai de băut. Înainte vreme, nu beam atît. De acum înainte, însă, am să beau, dar bani tot n-am să-ţi dau.

Era cît pe-aci să se lase cu bătaie, dar o vecină o chemă la fereastră pe Betsy şi ea ieşi aruncînd o privire spre unul din coşurile cu rufe. Abia ieşise Betsy din odaie, şi Klisson se şi repezi spre coşul la care se uitase ea. Scotocind printre rufe, găsi cutia de ţigări în care erau ascunşi banii. Klisson luă o coroană şi puse repede rufele la loc, aşa cum fuseseră înainte, apoi se aşeză din nou la masă.

Chiar în clipa aceea se întoarse şi Betsy, care se uită cu ochi bănuitori la Klisson, dar nu ghici nimic despre furt. Oftă şi începu să scuture plapuma pe

fereastră. Vîrîndu-şi şapca în buzunarul interior al hainei, Klisson ieşi, străbătu camerele goale, care aşteptau zadarnic chiriaşi, şi se apropie de o fereastră deschisă. Sări afară şi trecu pe lîngă magazia unde spăla Betsy vara. Acolo îşi puse şapca şi, convingîndu-se că nevasta nu-l urmăreşte, porni grăbit spre staţia de tramvai.

În vagonul arhiplin Klisson se linişti cu totul.

Ajuns în oraş după o jumătate de oră, Klisson privi cu admiraţie coroana pe care pusese mîna şi porni spre cîrciuma lui Fuchs. Trecînd de pe un trotuar pe celălalt, fochistul se uită deodată în urma lui şi se înfioră: Betsy venea repede spre el, fără să-l slăbească din ochi, şi dădu foarte semnificativ din cap în clipa cînd el se opri, fără să vrea, vîrîndu-şi numaidecît gîtul între umeri.

Gîndindu-se la explicaţia care urma să aibă loc, Klisson simţi că i se strînge inima atît de tare, încît n-avu curajul să înfrunte furtuna. Imaginea fustei negre şi a broboadei în carouri care se apropiau cu o viteză implacabilă, îmbrîncind trecătorii şi luîndu-le-o înainte, îl sili să-şi iuţească pasul. Klisson porni în cea mai mare grabă, privind spre toate uşile şi gangurile, în speranţa de a găsi o salvare. Cînd auzi în spatele său strigîndu-se: „Ticălosule, n-ai să-mi scapi!", Klisson o luă la fugă şi coti după un colţ. Acolo văzu o intrare luxoasă, cu o uşă turnantă. Cu o putere de judecată sporită de spaimă, Klisson citi repede inscripţia de pe o firmă ovală: *„Expoziţia de primăvară a acuareliştilor"* şi o zbughi în sus pe scara luminoasă, spre intrarea în sală, unde fu oprit de o fată cu aspect impunător, care-l puse să cumpere un bilet. Schimbînd coroana, simţi o oarecare satisfacţie la gîndul că izbutise totuşi să cheltuiască o parte din bani şi că Betsy îi pierduse urma.

Klisson pătrunse aşadar în sală, de pe ai cărei pereţi înalţi îl priviră numeroase chipuri. Nu intra cîtuşi de puţin în intenţiile lui să-i critice pe Smils şi Dejroix; voia doar să stea un pic şi apoi să plece. Vedea vizitatori îngîndurați, care schimbau în şoaptă diferite observaţii. Şi deodată... o recunoscu, fără putinţă de

tăgadă, pe Betsy: zîmbind rece, ea se apropia de el, cu ochii puţin mijiţi, fără a vedea nimic şi pe nimeni, în afară de Klisson, care-i furase o coroană.

— N-ai scăpat! spuse Betsy pe un ton glacial. Hai, să stăm de vorbă.

— Numai nu aici, o imploră Klisson pornind înainte. Aici e expoziţie... M-am dus la expoziţie... Tu unde erai? Nu te-am văzut în tramvai...

— În vagonul celălalt. Răspunde-mi: mult o să mai meargă aşa? Ticălosule!

— Nu înţeleg să stau legat de lanţ cu tine, mîrîi Klisson, mergînd tot mai repede în mijlocul mulţimii. Silindu-se să vorbească încet, ei se certau, se blestemau, iar Betsy începu chiar să plîngă. Klisson simţi că nu mai poate suporta povara ce-i apăsa sufletul, copleşit de sentimentul vinovăţiei. Vedea că vizitatorii se uită la el şi la spălătoreasă, ba observă chiar unele zîmbete şi priviri interogative. Neştiind ce să facă, Klisson trecea ba printr-o uşă, ba prin alta, iar Betsy îl urma, ca un burghiu ce se înfige într-o bucată de lemn. El începu să se oprească în faţa tablourilor — deşi numai de tablouri nu-i ardea lui acum — alegînd locurile unde era adunată mai multă lume. În clipele acelea Betsy tăcea, dar era destul ca el să facă un pas ca să audă în spatele lui o şoaptă abia stăpînită: „Trîntor! Beţivan! Fariseu!“ sau: „Să pleci numaidecît de aici! Dă banii înapoi!“

— Taci! spuse Klisson atît de tare, încît de teama unui scandal femeia amuţi. Urmărindu-l, ea se opri în faţa unui tablou, la care Klisson se uita încruntat, ca la un duşman surîzător. Vreo zece oameni examinau tabloul. Acesta înfăţişa o cărare cu fîşii de lumină ce răzbăteau prin frunziş, lunecînd peste zidul acoperit cu iederă al unei case de cărămidă, cu pridvor; lîngă casă, pe o bancă de lemn, se vedea o colivie goală; totul i se păru cunoscut lui Klisson.

— Seamănă cu casa noastră, rosti el pe un ton rugător, nădăjduind să pună capăt torturii.

— Ai căpiat?

Dar cu cît spălătoreasa se uita mai mult, cu atît vedea mai limpede că tabloul înfăţişa chiar casa din

care dispăruse coroana cu pricina. Recunoscu fereastra, banca, apoi ramurile de arţar şi de stejar, printre care întindea frînghiile. Groapa dintre tufe, colţul casei, povîrnişurile acoperişului, pînă şi cutia de conserve, aruncată în curte — toate acestea nu lăsau nici urmă de îndoială. Ochii şi memoria dovedeau că Betsy şi Klisson se uitau la propria lor casă. Extaziaţi şi speriaţi în acelaşi timp, întrerupîndu-se unul pe altul cu observaţii de amănunt, îşi demonstrară că la mijloc nu era nici o greşeală.

— Lîngă cerdac e găleata pentru gunoi ; aici nu se vede ! spuse cu bucurie Betsy.

— Da-a... dar înăuntru ? Măcar să fi măturat, zise cu amărăciune Klisson.

Se retraseră într-un colţ. Acolo, vorbind în şoaptă, se străduiră să priceapă cum de nimerise aici imaginea casei lor. Klisson îşi dădu cu părerea că ar putea fi o fotografie colorată. Dar Betsy îşi aduse aminte de un om, care cu o lună şi jumătate înainte dăduse tîrcoale casei, umblînd cu o lădiţă şi un scaun pliant.

— Chiar atunci m-am gîndit, spuse ea, că omul ăla merge fără să se uite la nimic. Voiam să mă întorc, mi-era nu ştiu cum să-l întîlnesc acolo, nu semăna cu ceilalţi oameni ! Iar tu erai dispărut de trei zile. Două zile în şir te-am căutat.

Mai vorbiră aşa cîtva timp, apoi reveniră la tabloul care izbutise să risipească, dintr-o dată, animozitatea dintre ei. În faţa tabloului stăteau mai mulţi oameni. Klisson se uita mirat la ei, cu sentimentul că ar fi venit la el în casă să vadă cum trăieşte. O doamnă spuse :

— Cea mai frumoasă lucrare a anului ! Cît de minunată e lumina ! Uitaţi-vă la iederă !

Auzind-o, Klisson şi Betsy prinseră curaj şi se apropiară mai mult. Le era teamă că oamenii vor vedea sticlele goale şi maldărul de rufe murdare. Treptat, tabloul începu să-şi facă efectul, parcă simţeau şi ei frumuseţea iederei bogate care înfăşura casa de cărămidă, în dimineaţa aceea cînd pe cărarea presărată cu lumină trecuse omul cu scaunul pliant.

Se uitau în jur, mîndri, regretînd acum că nu se vor încumeta niciodată să declare că aceasta este casa lor. „E al doilea an de cînd o avem închiriată“, își spuneau ei în gînd. Klisson se îndreptă din spate, iar Betsy își încrucișă capetele broboadei pe pieptul vlăguit.

— Și totuși, spuse Betsy, eu cîștig mai mult din spălat decît tîrfa aia de Ruben, pentru că-mi cunosc meseria. Nu pun sodă și nu-mi cruț mîinile. Ei... dacă tot ai furat, du-te și bea... dar nu de toți banii.

Klisson tăcu o vreme, apoi spuse în șoaptă:

— Să mergem. Am să beau ceva. Și să știi că dacă am spus un lucru, mă țin de cuvînt. Mîine mă duc să vorbesc cu Hobson. El mi-a promis un loc, dacă Snak va refuza.

— Fii sigur că ăia te duc de nas.

— Nu-i nimic, să bem. O să stăm de vorbă cu Hobson.

Mai trecură o dată în dreptul tabloului, aruncîndu-i o privire piezișă, apoi ieșiră în stradă, mirați că se îndreaptă chiar spre casa aceea despre care niște necunoscuți vorbeau atît de frumos și cu atîta duioșie.

1929

Mînia tatălui

În ajunul întoarcerii lui Behring dintr-o lungă călătorie, fiul lui, micul Tom Behring, a fost victima unei agresiuni din partea mătuşii Cornelia şi a soţului ei, unchiul Carl.

Tom se apucase să facă baloane de săpun colorate în sumbra sală de bibliotecă. Săvîrşise el crime şi mai grave, bunăoară găurise cu o lentilă portiera galbenă, privise ilustraţiile din *Decameron*, se încăierase cu băiatul vecinului, dar baloanele de săpun o scoaseră cu totul din sărite pe mătuşa Cornelia. Spaţioasa şi austera casă nu suporta neseriozitatea ; drept care, unchiul Carl îi luă solemn băiatului farfurioara cu spumă, iar mătuşa Cornelia tubuleţul de sticlă.

Cornelia îi proroci multă vreme lui Tom soarta înfiorătoare care îi aşteaptă pe ştrengari — să devină criminali sau vagabonzi — şi după ce-şi isprăvi predica zise :

— Teme-te de mînia tatălui ! Cum o să vină fratele meu, am să-i povestesc, fără pic de milă, toate isprăvile tale şi mînia lui se va abate cu toată forţa asupră-ţi.

Unchiul Carl se aplecă, ţinîndu-şi mîinile în şolduri, şi adăugă :

— Mînia lui va fi înfiorătoare !

După ce plecară, Tom se piti într-un fotoliu enorm şi începu să se gîndească la ceea ce îl aşteaptă. E drept,

Carl şi Cornelia se exprimau întotdeauna emfatic, dar pomenirea repetată a „mîniei“ tatălui îl tulburase mult pe Tom. A-i întreba pe mătuşă sau pe unchi ce este mînia ar fi însemnat să le arate că se speriase. Tom nu voia să le facă această plăcere.

După ce se gîndi puţin, se dădu jos din fotoliu şi porni demn spre grădină, sperînd să afle cîte ceva de la cei pe care îi va întîlni.

La umbra unui stejar stătea întins Oscar Munck, om de litere, rudă cu Cornelia, şi citea un ziar.

Tom se apropie de el, tiptil, cu pas de pisică, şi strigă :

— Hug !

Munck dădu la o parte ziarul, îl prinse pe băiat de genunchi şi-l trase spre el.

— În Orinoko, totul e în regulă, spuse el. Căprioarele au pătruns în prerie.

Dar Tom se posomorî şi nu se lăsă atras în joc.

— Nu ştiţi cumva ce este mînia ? întrebă el trist. Să nu spuneţi nimănui că am vorbit cu dumneavoastră despre mînie.

— Mînia ?

— Da, mînia tatălui. Tata vine mîine. Cu el vine şi mînia. Mătuşa o să mă pîrască spunînd că am făcut baloane de săpun şi că am ars portiera, am făcut o gaură mică, dar... Nu vreau să afle mînia despre ea.

— Aha ! exclamă Munck, izbucnind într-un rîs sălbatic, pe care Tom nu-l înţelese şi care-l făcu să se dea cu trei paşi înapoi. Da, mînia tatălui nu e prea simpatică. Un monstru cum rar mai întîlneşti. Are patru mîini şi patru picioare. Aleargă ca vîntul ! Ochii îi sînt saşii. Un specimen respingător. O fiinţă înfricoşătoare.

Tom se întristă şi porni de-a-ndăratelea, privindu-l nedumerit pe Munck care descria cu atîta veselie o fiinţă înspăimîntătoare. Îi pierise cheful să mai întrebe şi pe altcineva, şi cîtva timp umblă îngîndurat pe alei, pînă văzu o fetiţă care locuia în casa învecinată. O chema Molly şi avea opt ani. Alergă spre

ea, cu gîndul să i se plîngă de nenorocirile sale, dar Molly, cînd îl văzu pe Tom, o luă la fugă, deoarece, după ce aruncaseră împreună săgeţi în geamurile serei, i se interzisese să se mai joace cu el. Capul răutăţilor fusese socotit, ca întotdeauna în asemenea cazuri, Tom, deşi de data aceasta Molly fusese aceea care-l convinsese să „încerce" să nimerească în geam.

Mînat de tandrul său devotament faţă de această făptură subţirică şi cîrlionţată, Tom o luă de-a curmezişul, printre tufe, zgîriindu-şi faţa, dar nu izbuti s-o ajungă din urmă şi, ştergîndu-şi lacrimile de ciudă, porni spre casă.

Servitoarea pusese masa pentru dejun şi ieşise din sufragerie. Tom observă o carafă mare cu vin auriu şi-şi aminti de căpitanul Kidd (din cartea *Piraţii de coastă*) care era silit să bea rom pe o insulă nelocuită, într-o singurătate absolută şi insuportabilă.

Tom, care-l iubea mult pe Kidd, se cocoţă pe masă şi, turnîndu-şi vin într-un pahar, spuse:

— În sănătatea dumitale, căpitane. Am venit cu vaporul să te salvez. Nu te teme, îţi vom găsi fiica.

N-apucă bine Tom să bea o înghiţitură, cînd în cameră intră Cornelia, îl dădu jos pe beţivan şi, fără să scoată o vorbă, îl lovi de trei ori, cu blîndeţe, peste locul ştiut. Se auzi apoi un ţipăt al bătrînei furioase, iar infractorul, smulgîndu-se din mîinile ei, fugi în grădină, unde se ascunse sub duşumeaua chioşcului de lemn.

Îşi dădu seama că e un om pierdut. Singura lui speranţă era că taică-său îl va apăra împotriva mîniei.

Despre tatăl lui, Tom ţinea minte doar că avea mustăţi negre şi o mînă mare şi caldă, în care-şi putea ascunde toată faţa. De maică-sa nu-şi mai amintea nimic.

Şedea şi ofta, încercînd să-şi imagineze ce-o să se întîmple cînd i se va da drumul mîniei din cuşcă. După părerea lui Tom, cuşca era un accesoriu indispensabil pentru un monstru. Scoase dintr-un ungher un arc cu două săgeţi, confecţionate chiar de el, deşi se cam

îndoia de eficacitatea acestei arme. Prinzînd puţin curaj, Tom ieşi de sub chioşc şi, furişîndu-se pe terasă, pătrunse în biroul unchiului Carl. Acolo, pe perete, erau atîrnate revolvere şi puşti.

Tom ştia că nu erau încărcate — se vorbise de nenumărate ori despre asta — dar spera să poată fura puţin praf de puşcă de la fiul grădinarului. Putea folosi pietricele în loc de gloanţe. Nu apucă bine să se caţere pe speteaza divanului şi să scoată din panoplie un pistol imens, cu ţeavă de aramă, cînd intră unchiul Carl : fluierînd a mirare, acesta îl prinse pe băiat de ceafă, cu degetele sale aspre. Tom se smulse, căzu de pe divan şi se lovi la genunchi.

Se ridică, şchiopătînd, şi rămase îmbufnat, cu ochii ţintă la papucii enormi ai unchiului.

— Spune, Tom, începu unchiul, este oare de demnitatea ta, ca fiu al lui Harold Behring, să pătrunzi pe furiş în acest birou, în care nu s-a întîmplat niciodată nimic scandalos, pentru a săvîrşi un furt ? Te-ai gîndit la ceea ce faci ?

— M-am gîndit, răspunse Tom. Am avut nevoie, unchiule, de revolver. Nu vreau să mă predau fără luptă. Mînia voastră, care va sosi împreună cu tata, nu va putea pune mîna pe mine decît mort. Viu nu mă las prins.

Unchiul tăcu, apoi scoase un fel de muget înăbuşit şi merse lîngă fereastră, unde începu să-şi umple pipa. Cînd isprăvi această treabă şi se întoarse, faţa lui avea ceva din expresia feţei lui Munck.

— Am să te încui aici şi am să te las fără mîncare, spuse unchiul Carl, oprindu-se calm în uşa biroului. Stai aici şi ascultă cum o să clănţăne broasca cînd o să-nchid uşa. Tot aşa clănţănesc dinţii mîniei. Să nu cumva să pui mîna pe ceva.

Spunînd acestea, ieşi, răsuci de două ori cheia în broască, o scoase şi o băgă în buzunar.

În aceeaşi clipă, Tom îşi lipi ochiul de gaura cheii. Văzînd că unchiul său dispăruse după un colţ al coridorului, Tom deschise fereastra, ieşi pe acoperiş şi sări

de-acolo în grădină peste flori, strivind o tufă de cîrciumărese. Călăuzit de nemărginita desperare a unei ființe care se știe condamnată la moarte, ar fi vrut să se ducă în pădure, să-și sape un bordei, și să trăiască acolo hrănindu-se cu fructe de pădure și flori, pînă va izbuti să găsească o comoară cu aur și arme.

Tot visînd așa, Tom se strecura pe lîngă gard, cînd observă deodată prin grilajul acestuia un automobil care gonea spre casa unchiului Carl. Înăuntru, lîngă un bărbat în vîrstă, cu mustăți negre, ședea o femeie tînără, cu părul blond. În urmă venea un al doilea automobil, încărcat cu lăzi și geamantane.

Abia le zărise Tom, cînd automobilele cotiră spre intrare, și huruitul lor nu se mai auzi.

Amintirea vagă a unei mîini mari, în care se ascundea toată fața lui, îl făcu pe Tom să se oprească și apoi să alerge, mîncînd pămîntul, spre casă. „E oare tatăl meu ?" se gîndea el fugind de-a dreptul peste răzoare. Uitase de evadarea din birou, fiind stăpînit doar de dorința de a găsi alinare și sprijin.

Pătrunzînd în casă prin intrarea din dos, Tom străbătu toate odăile pînă în antreu, unde îndoielile lui se risipiră definitiv. Cornelia, Carl, Munck, fata în casă și servitorii erau cu toții acolo, foindu-se în jurul bărbatului înalt cu mustață neagră și al însoțitoarei lui.

— Da, am plecat cu o zi mai devreme, spuse Behring, ca să-l văd mai repede pe băiat. Dar unde e el ? Nu-l văd.

— Îl aduc îndată, spuse Carl.

— Am venit singur, zise Tom, strecurîndu-se între Cornelia și servitoarea cea grasă.

Behring închise ochii pe jumătate, suspină ușor și, ridicîndu-l pe băiat, îl sărută pe obrazul plin de zgîrieturi.

Unchiul Carl făcu niște ochi cît cepele :

— Păi, erai pedepsit ! Te încuiasem !

— Astăzi e amnistiat, rosti Behring, ducîndu-l pe băiat spre tînăra femeie.

„N-o fi asta mînia ? se gîndi Tom. Nu cred. Nu seamănă."

— Ea va fi mama ta, spuse Behring. Fii mamă acestui prostuţ, Kate!

— Ne vom juca împreună, şopti la urechea lui Tom un glas cald, învăluitor.

El o apucă de mînă şi, fiindcă avea încredere în tatăl lui, se uită în ochii ei mari şi albaştri. Nu, taică-său şi femeia asta nu semănau de loc cu Carl şi Cornelia. Şi-apoi, micul dejun era asigurat.

Începură să-l dădăcească şi-l trimiseră să se spele. Dar inima lui Tom nu se liniştise cu totul, deoarece îi cunoştea bine pe Carl şi pe Cornelia. Ei se ţineau totdeauna de cuvînt şi acum, fără îndoială, intraseră în tratative cu mînia. Profitînd de faptul că fata în casă se dusese să schimbe prosopul, Tom o zbughi în odaia care, după cum ştia, fusese pregătită pentru tatăl său.

Tom era sigur că mînia era închisă acolo: stătea liniştită, aşteptînd să i se dea drumul.

Lipindu-şi ochiul de gaura cheii, Tom nu văzu pe nimeni. Pe jos erau covoare făcute sul, blănuri, nişte lăzi învelite în rogojini şi cîteva cufere — dintre care două cu capacele deschise şi date spre perete. Toate acestea dădeau un aspect neobişnuit imensei încăperi mobilate într-un stil greoi şi grav, potrivit unei vieţi liniştite şi încremenite.

Speriat de propria-i cutezanţă, dar sfîşiat de dorinţa de a scăpa de povara ce-i apăsa inima, Tom împinse uşa şi intră în odaie. Spre bucuria lui, zări pe pat un revolver adevărat. Nu se pricepea de loc la revolvere, dar ştia din cărţi unde anume trebuia să apeşi ca să tragi. Apucă aşadar browningul şi, ţinîndu-l în mîna întinsă, se apropie cu curaj de cufărul deschis.

Şi deodată văzu mînia.

Un monstru alb, înalt de vreo 45 de centimetri, cu patru mîini, aţinti asupră-i, din cufăr, nişte ochi saşii, înfricoşători.

Tom ţipă şi apăsă acolo unde trebuia să apese.

Cufărul parcă explodă. Dinăuntru ţîşniră cioburi, şuierînd şi zăngănind în atingere cu geamul şi mesele pe care cădeau. Tom se aşeză jos, strîngînd încă în

mînă revolverul care continua să-l frigă, apoi îl azvîrli şi se repezi, plîngînd cu hohote, spre Behring care intrase, alb ca varul, împreună cu Carl şi Cornelia.

— Am ucis mînia ta ! strigă băiatul, aţîţat. Am împuşcat-o ! N-o să mai poată face niciodată vreun rău cuiva ! Eu n-am făcut nimic ! Am ars puţin perdeaua şi am băut rom cu Kidd, dar n-am vrut să vină mînia !

— Linişteşte-te, Tom, spuse Behring, răsuflînd uşurat şi strîngînd în braţe trupul fiului său, care tremura... Ştiu tot. Micuţul meu Tom... suflet chinuit şi viu !

Comandantul portului

I

Se întunecase, cînd pe pasarela puternic luminată a cargobotului *Record* se urcă „Comandantul". Era un bătrînel slab şi ţeapăn, în vîrstă de şaptezeci şi doi de ani, extrem de popular în port. Faţa lui zbîrcită, ca o pară uscată, era proaspăt bărbierită. Favoriţii cărunţi îi stăteau zbîrliţi ca nişte aripioare de peşte. De sub cozoroacele colilii ale sprîncenelor surîdeau ochii lui mici, albaştri. În lumina strălucitoare a felinarului electric, chipiul de marinar, vestonul cafeniu, pantalonii albi, cravata albastră şi bastonul ieftin al „Comandantului" apărură în toată sărăcia lor, pe care nici cele mai migăloase cîrpeli nu izbuteau s-o alunge. Ghetele galbene ale „Comandantului", crăpate în douăzeci şi două de locuri, erau de tot atîtea ori cusute cu aţă sau prinse cu bucăţele de sîrmă. Din buzunarul de la piept al vestonului răsărea o bucăţică de mătase colorată, trainic cusută.

După ce-şi netezi cu grijă gulerul şi mai scutură o dată din umeri ca să-şi potrivească bretelele îndărătnice, bătrînelul se opri în faţa marinarului de cart şi-şi desfăcu larg braţele, înclinîndu-şi capul într-o parte.

— Tom Laston! exclamă „Comandantul" cu un glas vesel, dar cam tremurat. Am ştiut că te voi vedea din nou pe acest minunat vapor, visînd la scumpa dumitale Betsy care e acolo... departe. Mii de tunete şi fulgere! Cursa se desfăşoară bine, nădăjduiesc?

— Cutgay ! strigă Laston, fără o direcţie precisă. A venit „Comandantul“. Ce spui ?

— Dă-l afară în brînci ! sună răspunsul aspru.

Bătrînelul aruncă o privire nedumerită şi rugătoare, încercînd să ia aceste cuvinte drept o glumă. Bastonul lui se ridică şi se lăsă, precum coada unui cîine, în clipa cînd acesta încearcă să ghicească dispoziţia stăpînului.

— Ei, asta-i bună, „dă-l afară în brînci“ ! zise Laston, bătîndu-l prieteneşte pe umeri pe bătrînel, care se lăsă numaidecît pe vine, ca şi cum ar fi fost pliant. Eu cred, Cutgay, că ai să vrei să-i dai bună ziua. Nu te teme, „Comandantule“, Cutgay glumeşte.

— Nici o glumă ! spuse apropiindu-se de el Cutgay, fochistul-şef, un bărbat costeliv şi lat în umeri. Cum sosim la Gerton, hop şi „Comandantul“. M-am plictisit. Mai bine te-ai fi dus să dormi, bătrîne.

— Vin chiar acum de pe *Abraham Repp*, bîigui „Comandantul“, făcîndu-se că n-a auzit cuvintele jignitoare ale fochistului. Acolo totul e în ordine. Au mers bine. *Repp* pleacă mîine în zori. Am luat o cafea, am jucat dame cu şeful de echipaj Tolby. Minunat om ! Ce mai faci, Cutgay ? Sper că totul e în ordine ? Onorata dumitale familie ?

— Fumează, spuse Cutgay, vîrîndu-i bătrînului în mînă o ţigară neagră. Ţine-o mai bine, să nu-ţi scape din labă !

— Iată-l şi pe domnul căpitan ! strigă tulburat „Comandantul“, aranjîndu-şi în grabă vestonul şi alergînd spre căpitan, care se ducea cu nevastă-sa la teatru. Bună seara, domnule căpitan ! Bună seara, multstimată şi... hm... E o seară minunată, să te tot plimbi pe esplanadă şi să asculţi o muzică fermecătoare. Ce mai faceţi ? Sper că totul e în ordine ? N-aţi avut furtună ? Sănătatea... e în cea mai bună regulă ?

— Ah... dumneata erai, Tiels ! spuse oprindu-se căpitanul Henry Galton, un bărbat înalt, de vreo trei-

zeci şi cinci de ani, cu o faţă mare, înnegrită de vînt. Te ţii bine încă... Foarte bine! Sînt bucuros că te văd! Dar sîntem grăbiţi, aşa că ia acest dolar şi dă fuga la bucătărie, să stai niţel de vorbă cu Butler. Toate cele bune. Mary, ăsta e „Comandantul".

— Dumneavoastră sînteţi? zîmbi tînăra femeie. „Comandantul portului"? Am auzit de dumneavoastră.

— Toată lumea mă recunoaşte! rîse bătrîneşte Tiels, ţinînd într-o mînă ţigara, iar în cealaltă dolarul şi bastonul. Marinarii sînt un popor mare, şi sper că simpatiile noastre sînt reciproce. Trebuie să vă spun că eu îi ador pe marinari. Mă atrage puntea... ca... ca... ca...

Fără să mai aştepte sfîrşitul frazei, căpitanul se îndreptă cu soţia spre ţărm, iar Tiels, scoţîndu-şi politicos chipiul, încheie adresîndu-se lui Laston:

— Minunat om e căpitanul vostru! Un adevărat marinar călit în furtuni! Din cap pînă în picioare!

E momentul să lămurim că omul poreclit „Comandantul" era cunoscut în port de absolut toată lumea — de la cea din urmă tavernă pînă la birourile vămii. Tiels fusese toată viaţa lui funcţionar la depozitul unei mari societăţi particulare, dar, în cele din urmă, aceasta îl concediase din motive legate de venerabila lui vîrstă. De atunci încoace stătea, cu casă şi masă, la o soră văduvă — Rebecca Barthels, o femeie de cincizeci de ani, fără copii.

Tiels nu putuse deveni marinar din pricina epilepsiei. O dată cu vîrsta crizele de epilepsie încetaseră, iar el rămăsese marinar numai în închipuirea lui. Dimineaţa, după ce soră-sa îi vîra în buzunarul vestonului un sandviş mare şi-i dădea zece cenţi pentru micile lui cheltuieli personale, „Comandantul" îşi începea inspecţia prin port, agitîndu-şi bastonul. Nu urmărea nici un fel de interese meschine, pur şi simplu se simţea atras de marinari şi de vapoare încă de mic copil, din

ziua cînd, în brațele maică-si fiind, își întinsese mînuțele spre pînzele ce lunecau pe zidul albastru al mării.

Aprinzîndu-și cu mîna uscată și tremurîndă țigara, „Comandantul“ se îndreptă cu pași mărunți, egali, spre bucătărie. Cînd îi zări sprîncenele și favoriții, bucătarul izbucni în rîs.

— Am simțit eu că ai să apari, Tiels ! spuse el cînd se potoli și, întinzîndu-i un taburet, îi puse în față o cană cu cafea. Pe unde mi-ai fost ? Desigur că n-ai observat-o pe *Stella*, ea s-a oprit dincolo de cheiul de petrol, în fața uzinei. Chiar în clipa asta, acolo se joacă cărți și se bea.

— Nu mă lua așa repede, stimate Piter Butler, oftă Tiels și, apropiindu-și taburetul de masă, se așeză cu mîinile încrucișate pe măciulia bastonului. Cum stai cu stimata sănătate ? Drumul a fost bun ? Sper că stimata dumitale consoartă îți așteaptă liniștită întoarcerea ? Hm... Am fost deja pe *Stella*. Nu începuseră încă jocul, abia trimiseseră după cărți. Așa ! Dar, știi, am plecat repede de pe vas pentru că sînt acolo doi indivizi care au față de mine o atitudine... ei, da... neprietenoasă. Au spus că sînt o cioară bătrînă și sîcîitoare și că... Firește, m-am indispus și n-am putut să le vorbesc de dragostea mea pentru tot... pentru bravii marinari... pentru punte... Așa mi se întîmplă întotdeauna, și știi...

Tiels se întristă și-și înghiți o lacrimă. Butler deschise un dulăpior și trînti pe masă o sticluță cu lichior de ananas.

— Un bătrîn lup de mare ca tine trebuie să bea un păhărel, spuse Butler. Așa e ? Să bem și să uităm de ticăloșii ăștia. În sănătatea ta ! În sănătatea mea ! Alo ! Hop !

După ce-și turnă o jumătate de cană în gura cărnoasă, Butler își șterse buza de jos cu degetul mare și se uită țintă la Tiels ; acesta își sorbi încet păhărelul, apoi își mișcă buzele, ca și cum ar fi vrut să

spună „a!“ După ce-i dădură lacrimile şi-şi suflă nasul, Tiels începu să tragă din ţigara stinsă.

— Încă unul?

— Mulţumesc. Poate mai tîrziu. Tunete şi fulgere! *Stella* e un vapor bun, foarte bun, spuse Tiels, şi la fiecare cuvînt capul i se clătina uşor. A fost lansată de pe cala de construcţie în o mie nouă sute unu. Charley nu mai lucrează pe *Urlătoarea*, l-am văzut ieri la hotelul lui Marley. „Mă odihnesc, mi-a zis. Nu-mi ies socotelile cu compania, nu mi-a plătit în întregime primele cuvenite.“ Am fost azi la „Taurul negru“, să aflu ce se mai aude. Totul e în regulă. Rumper şi-a mutat berăria la celălalt colţ, pentru că localul lui a fost vîndut unui magazin. Watson nu izbuteşte cu nici un chip să capete pensie. Mare pacoste! Bea, trăsni-m-ar ăl-de-sus, bea de stinge, ca o cămilă sau ca un şarpe de mare. E o plăcere să te uiţi la el. Pune mîna pe o cană, şi-o priveşte lung. „În Filipine, zice Watson, da, acolo, aveai ce vedea. Şi în Jamaica, zice, e bine.“ *Royal Star* s-a scufundat. Se spune că ar fi nimerit într-un ciclon. Tunuri şi obuze! L-ai cunoscut pe Simon Lackrey? Piratul? Simon Lackrey a fost pirat şi o dată m-a cinstit după... o operaţie. Mi-a zis atunci că vrăjmaşii n-ar fi putut să scufunde *Crenelatul* dacă nu i-ar fi ajutat chiar diavolul. Şi a început să înjure în aşa hal, încît toţi au căzut pe gînduri. Frumos bărbat mai era Lackrey, zău aşa! Tunete şi fulgere! Îi spuneam atunci: „Ştii ce, Lackrey, ia-mă şi pe mine. La abordaj! Hip, hip, ura! Pe viaţă şi pe moarte!“ Dar era ocupat cu ceva şi nu m-a ascultat. Altfel, *Crenelatul* ar fi scăpat. O ştiu bine. În prezenţa mea nici măcar diavolul...

— Fireşte, „Comandantule“, spuse Laston, ivindu-se în uşa bucătăriei, tu ai fi făcut ordine acolo.

— Bineînţeles, încuviinţă Tiels. O ordine perfectă. Bineînţeles.

După ce bău încă un păhărel, Tiels se însufleţi şi, uitînd să mai plece, începu să înşire toate întîlnirile, amestecînd propriile lui gînduri cu ceea ce auzise şi văzuse în cursul îndelungatei sale vieţi. Nu era beat, devenise doar vorbăreţ şi se simţea tînăr şi puternic, în stare să plece şi la capătul pămîntului. Îl numi, însă, de două ori pe bucătar „Señor Ribera", confundîndu-l cu mecanicul-şef de pe vaporul *Grenelle*, iar pe Laston — „Herr Bauman", confundîndu-l cu şeful de echipaj de pe goeleta *Bolivia*. Atunci bucătarul socoti că e timpul să-l expedieze pe „Comandant". Pentru asta nu exista decît un singur mijloc, care avea efect sigur asupra „Comandantului". Făcîndu-i cu ochiul bucătarului, Laston spuse :

— Ascultă, „Comandantule", du-te şi ajută-i pe băieţi să lege nava de remorcherul *Pelerin*. Acuşi începem operaţia.

Tiels se zgribuli şi se uită cu teamă, pe sub sprîncene, la Laston, apoi îşi îndreptă nervos gulerul cămăşii.

— Cunosc *Pelerinul*, bîigui Tiels cu o voce plîngăreaţă. E un vapor foarte bun. În o mie nouă sute paisprezece, coca navei a primit două spărturi, ciocnindu-se de recifele de lîngă Capul Flămînd... mergea cu o viteză de douăsprezece noduri... Bineînţeles.

— Du-te, Tiels, ajută-i pe băieţi, spuse bucătarul prefăcîndu-se că vorbeşte serios.

„Comandantul" îşi trase încet peste frunte cozorocul chipiului şi se ridică, desprinzîndu-se cu greu de pe taburet. Închipuindu-şi limpede odgoanele acelea groase şi masive, ameţeala şi tremurul bătrînesc de pe urma băuturii se evaporară pe dată. Îşi venise în fire şi se simţea obosit.

— Mai bine mă duc acasă, spuse el, surîzînd larg, către Butler şi Laston care şedeau gravi în faţa lui, cu mîinile pe piept şi cu ochii pe jumătate închişi. Da, am promis că n-o să întîrzii după opt. Legaţi-vă, băieţi, covata de *Pelerinul*. Ha-ha ! Distracţie plăcută ! Eu am plecat...

— Asta e bună ! exclamă Butler. Ai şi plecat ? Zău, „Comandantule“, acuşi au să se întoarcă băieţii şi şeful de echipaj, dă-ne o mînă de ajutor.

— Nu, nu, nu ! se grăbi Tiels să răspundă. Trebuie, trebuie să plec, pentru că, înţelegeţi, am promis să viu mai devreme.

— Şi încotro, mă rog ? întrebă tînărul marinar Shenk, intrînd pe uşă.

— Bună ziua, tinere ! Drumul a fost bun ? Sănătatea multstimatei dumitale...

— Mame, ca să nu greşeşti, e foarte bună. Dar nu despre asta e vorba. Treci, dacă vrei, pe la Clubul Marinei. Acolo, la bufet, lucrează o fată — Peggy Scotter.

— Peggy Scotter ? molfăi Tiels, înviorîndu-se puţin şi uitînd de frica pe care i-o inspirau odgoanele groase ale *Recordului*. Cum să n-o ştiu ? O ştiu. Minunată fată, jur pe un foc de revolver în inimă ! Zău că o cunosc.

— Atunci să-i spui că prietenul ei Willy Brant a murit de ciumă acum o lună la Eno. Un marinar de pe *Creasta de cocoş*, care a sosit adineauri, a intrat chiar acum cîteva clipe în taverna „Evrika“ şi le-a spus această veste băieţilor noştri. Cine să se ducă la ea ? Nu vrea nimeni. Toţi se tem. Cum să-i spună ? O să înceapă să urle. Dumneata, Tiels, eşti un om tare şi bătrîn ca o clepsidră, şi ai să ştii să te descurci. Nu-i aşa ?

— Aşa e, spuse cu hotărîre Laston, mişcînd piciorul.

— Aşa e, adeveri, după cîteva clipe, Butler.

— Numai vezi, spune-i-o dintr-o dată. Să n-o chinuieşti. Şi să nu dai din colţ în colţ, îl dăscăli Shenk.

— Da, e mai rău dacă o lungeşti, întări Butler. Tai nodul dintr-o dată şi te dai la o parte.

Strîngîndu-şi buzele, bătrînelul lăsă capul în jos. Se auzea respiraţia ritmică, grea a marinarilor, ca în timpul lucrului.

— La dumneata, începu din nou să vorbească Shenk, o să iasă ca un freamăt de pădure sau, cum să zic, ca

tic-tac-ul ceasului : „Brant a mu-rit de ciu-mă la Eno". Aşa e parcă mai uşor. Dacă m-aş duce eu, ştii, n-ar ieşi bine de loc. Pentru aşa ceva eu ar trebui să mă îmbăt.

— Da, dintr-o dată ! Cu curaj şi bărbăţie ! strigă răguşit Tiels şi izbi cu piciorul în podea. Fata asta straşnică are o inimă tare ca oţelul. Adevărată copită marină ! Îţi promit, Shenk, şi dumitale, Butler, şi dumitale, Laston. Mă duc chiar acum.

II

Peggy Scotter trebăluia la ceainăria din sala de la parter a clubului, situată în dreapta vestibulului. Era o fată bine legată, zveltă, cu faţa pistruiată şi nasul cîrn. Ochii ei căprui aveau o privire serioasă şi interogativă, iar părul roşcat-închis, prins la spate cu vreo duzină de spelci solide, îi strălucea ca un bronz bine lustruit.

Ajutoarea ei începuse tocmai să examineze, pentru a zecea oară, croiala mînecii cu dantelă a şefei sale, cînd Peggy îl văzu pe Tiels. Acesta se apropia de bufet pe o linie curbă, oprindu-se mereu şi salutîndu-i politicos pe muşteriii cunoscuţi.

— Uite, Mely, a venit „Comandantul", spuse Peggy aşezînd nişte pişcoturi pe o imensă tavă de faianţă. Vine încoace. Ei, ei, mişcă din picioare, bătrîne palavragiu !

După ce o salută de la distanţă pe bufetieră, Tiels se apropie de tejgheaua bufetului. Peggy îl întrebă din ochi despre bătrîneţe, despre activitatea din acea zi şi surîse feţei lui solemne şi misterioase...

— Bună ziua, multstimată şi înfloritoare ca întotdeauna... începu Tiels, dar clipi din ochi şi continuă ceva mai încet : Sper că drumul a fost bun... Iertaţi-mă, am greşit. E o seară minunată, nu-i aşa ? Cum o mai duceţi ?

— Doreşti, „Comandantule“ ? îl întrebă Peggy, întinzîndu-i un pişcot. Mănîncă-l în sănătatea lui Willy Brant. Ai întrebat nu demult despre dînsul. Se întoarce curînd. Aşa mi-a scris acum două săptămîni. Cînd va veni, am să-ţi pun pe măsuţa aceea un clondir cu un rom minunat... fără ceai, şi o să iau şi eu loc. Dar acum, nu te supăra, dă-te la o parte ca să nu te împingă chelnerii, care au să înceapă îndată să alerge cu tăvile pline, de colo pînă colo.

— Vă mulţumesc, spuse Tiels, vîrîndu-şi încet pişcotul în buzunar. Da... Cînd va veni Brant... Peggy ! Peggy ! strigă el deodată.

Nu spuse nimic mai mult, doar obrajii lui zbîrciţi se cutremurară. Ochii lui umezi aveau o privire năucă.

Peggy rămase uimită, deoarece „Comandantul“ nu-şi permisese niciodată pînă atunci o asemenea familiaritate. Se uită ţintă la el şi se aplecă puţin.

Tiels nu se putea hotărî să termine ce avea de spus. În atmosfera veselă a acestui bufet împodobit cu flori şi cu servicii de masă atît de frumoase, ţipătul sfîşietor al femeii ar fi fost de neconceput. „Comandantul“ îşi înghiţi nervos cuvintele ce-i stăteau pe buze, şi care ar fi putut s-o doboare pe Peggy cu adevărul despre Brant al ei, şi porni cu paşi fricoşi şi mărunţi, înclinîndu-se ceremonios către spate, ca un titirez ce se clatină.

Peggy nu mai discută cu Mely despre croiala mînecii. Era tulburată de felul în care o strigase Tiels — „Peggy ! Peggy !“ Se gîndi o oră întreagă la Brant, deveni posomorîtă ca o lampă stinsă, apoi lovi cu palma în placa de marmură a tejghelei.

— Sînt o proastă că nu l-am oprit ! bombăni Peggy. Nu ştiu de ce, dar mi-a trezit neliniştea.

— N-ai văzut că „Comandantul“ era cam afumat ? spuse Mely. Duhnea de la o poştă !

Peggy se mai învioră, dar în mintea ei se cuibărise un punct negru, iar peste cîteva zile, cînd primi o înştiinţare scrisă de la sora lui Tiels, acest punct negru o ajută să suporte mai uşor greaua lovitură.

— Iată-mă şi pe mine, fetiţo, spuse Tiels cînd intră în sfîrşit în casă, adresîndu-se unei femei bătrîne, care şedea într-un colţ al odăii la maşina de cusut. Sînt foarte obosit. Se pare că totul e în regulă, toţi sînt sănătoşi. Au avut drum bun. Am fost pe *Traviata,* pe *Stella,* pe *Abraham Repp,* pe *Record.* L-am întîlnit pe căpitanul Galton. „Bună ziua, mi-a spus căpitanul. Bravo, zice, Tiels, eşti un băiat bun ! Mai poţi ţine pînzele în bătaia vîntului." M-a invitat şi la teatru. Dar într-o societate gălăgioasă eu nu mă simt în apele mele. Am băut împreună. Căpitanul mi-a dat un pişcot, un dolar şi asta... Nu, am greşit, pişcotul mi l-a dat Peggy Scotter. A murit logodnicul ei. O misiune tare neplăcută, dar am îndeplinit-o cu curaj. Ce de lacrimi... şi ţipete... Am plecat.

— Nu i-ai spus nimic lui Peggy, frăţioare, răspunse Rebecca. Te cunosc eu bine. Culcă-te. Dacă vrei să mănînci, ia de pe poliţă strachina cu pîrjoale.

A trecut un an. *Record* a făcut din nou escală în port. „Comandantul", însă, n-a mai apărut pe vas. Murise, după un acces de tuse, înecîndu-se cu o lingură de ciorbă. Tiels se sufocase şi tuşise atît de mult, încît în gît îi plesnise un vas sanguin. Slăbit, bătrînul zăcuse la pat şi după două zile nu mai era printre cei vii.

— Ne lipseşte ceva, îi spuse Laston lui Butler, cînd se înseră. Cine o să ne spună ultimele noutăţi ?

Nici n-apucă bine să rostească aceste cuvinte şi pe punte, iar apoi în salonul echipajului, intră grăbit un tînăr desculţ, înalt, cu obrajii roşii, impertinent şi ciudat la înfăţişare.

— Noroc ! strigă el, salutînd cu pălăria lui caraghioasă. Cum aţi dus-o, marinarilor ? Drumul a fost bun ? Familia mai e în viaţă ? Ei, ei ! Daţi şi voi un păhărel !

— Cine eşti tu ? îl întrebă Butler.

— Comandantul portului ! Tiels a crăpat şi... eu îs în locul lui.

Laston zîmbi, se ridică în tăcere, îl apucă pe tînăr de cot şi-l duse pe chei.

— Rămîi cu bine! îi spuse marinarul. Să nu mai vii altădată!

— Ciudat! ţipă flăcăul, cînd se văzu la o distanţă destul de sigură. Cînd ţi se fură cizmele, îţi cumperi altele noi. Eu n-am vrut decît să vă fac un serviciu, hoţilor, escrocilor, şnapanilor, háleala rechinilor!

— Nu, nu, îi răspunse Laston de pe punte, fără să se supere pe nătărăul acesta. Se vede numaidecît că eşti o imitaţie. Botul tău n-o să întrebe niciodată cum trebuie dacă „drumul a fost bun?"

CUPRINS

Redactor responsabil : NATALIA STĂNESCU
Tehnoredactor : SORINA MALCAȘ

Dat la cules 10.10.1963. Bun de tipar 05.12.1963. Apărut 1964. Tiraj 18.155 ex. broșate. Hîrtie tipar înalt ediții tip B. de 63 g/m². Format 540×840/32. Coli ed. 11,30. Coli tipar 13,5. Planșe tipo 1. A. T. nr. 10.340. C.Z. pentru bibliotecile mari 8S. C.Z. pentru bibliotecile mici 8S—31=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 30.856 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.